Google

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

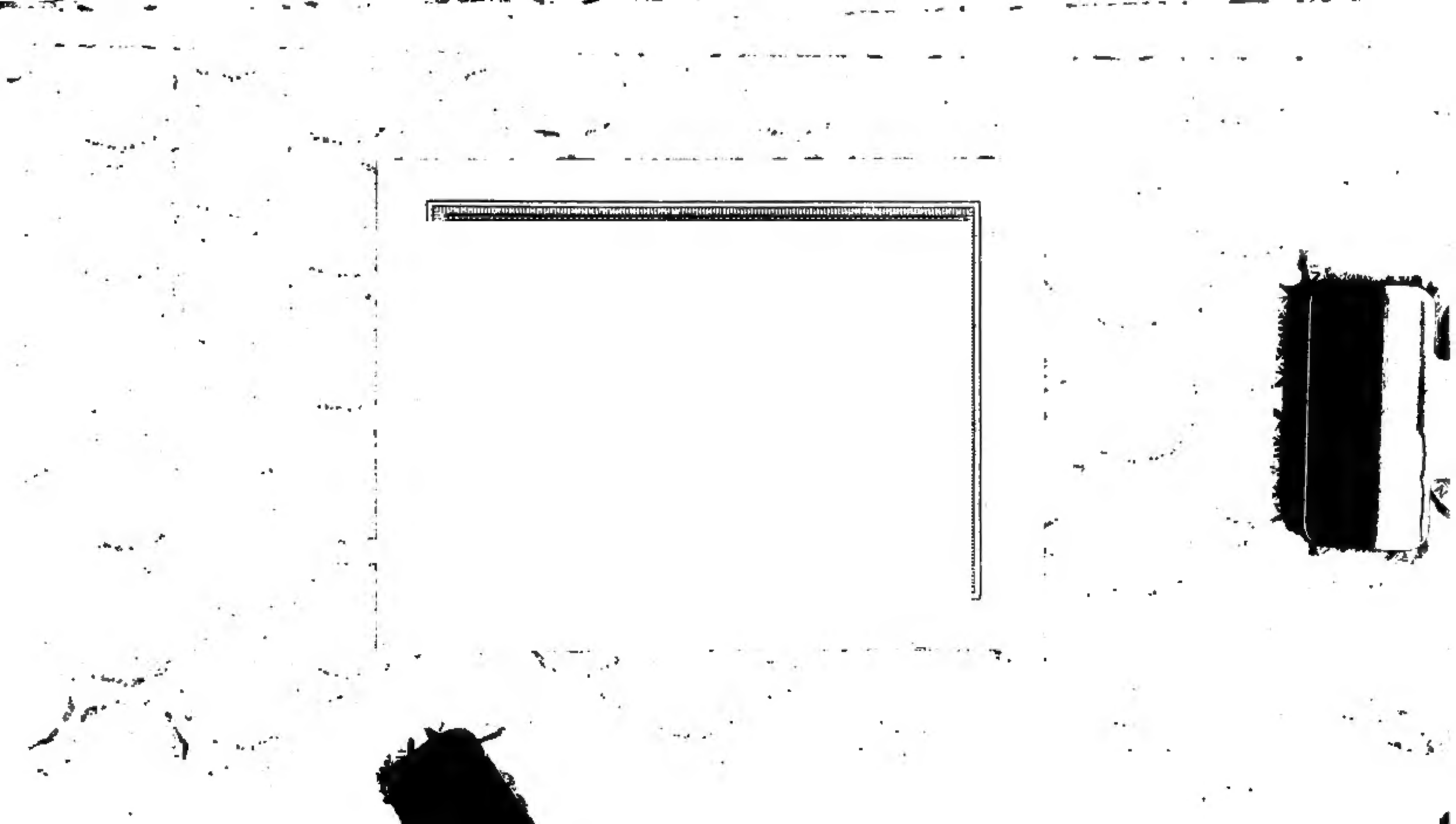

839.38
P412r
1846

☞ Bij deze Aflevering wordt verzonden één Bl. *Verslagen en Berigten*, benevens den gekleurden *Omslag*.

839.3
P412
1896

WERKEN

UITGEGEVEN DOOR DE

VEREENIGING

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

WERKEN

UITGEGEVEN DOOR DE

VEREENIGING

TER BEVORDERING DER

OUDE NEDERLANDSCHE LETTERKUNDE.

DERDE JAARGANG.

DERDE AFLEVERING.

ROMAN VAN WALEWEIN.

EERSTE DEEL.

LEIDEN,

D. DU MORTIER EN ZOON,

1846.

Ieder Exemplaar is met de eigenhandige onderteekening van één der Hoofd-Redacteuren voorzien.

839.38
P412r
1846

ROMAN VAN

WALEWEIN,

DOOR

PENNINC (EN PIETER VOSTAERT.)

UITGEGEVEN DOOR

W. J. A. JONCKBLOET.

EERSTE DEEL.

LEIDEN,

D. DU MORTIER EN ZOON,

1846.

Cil qui des chevaliers fu sire,
Et qui sor touz est renomez,
Doit bien estre sire clamez :
De mon seignor Gauvain le di,
Que de lui est tout autresi
Chevalerie enluminée,
Com li soleus la matinée
Ocure ses rais et cler resplent
Par touz les leus où il s'espant.

Le Chev. au Lion (Lady Guest, Mabinogion II, 162, b.)

Minerva
Heidelberg
1-25-33
27487

VOORBERIGT.

De Roman van Walewein, hier het publiek aangeboden, is uitgegeven volgens het eenig bekende handschrift, berustende in de Bibliotheek der Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden. Het afschrift werd slechts gedeeltelijk door mij vervaardigd: het grootste deel was ik verschuldigd aan de vriendschap van Mr. L. PH. C. VAN DEN BERGH, *die vroeger, tot eigen gebruik, met afschrijven was begonnen, maar mij gaarne zijne kopij met het regt der uitgave afstond.*

Bij het drukken is het handschrift slechts zelden door mij gebruikt, daar onze Roman in éénen band is zamengevat met dien van de Kinderen van Limborch, *welken de Heer* V. D. BERGH *voor de Leidsche Maatschappij uitgeeft, waardoor deze Codex ten zijnent berustte; maar tot meerder naauwkeurigheid werd het afschrift eerst door mij met het handschrift vergeleken, en de Heer* V. D. BERGH *had de goedheid ieder proefblad aan eene nieuwe vergelijking te onderwerpen.*

In den regel heb ik mij aan de bepaling onzer Vereeniging *gehouden, en den tekst van het handschrift getrouw wedergegeven. Slechts blijkbare schrijffouten zijn veranderd, en de casusuitgangen der zwakke en sterke buiging heb ik naar de eischen der grammatica verbeterd. Eene naauwkeurige Collatie geeft van die veranderingen rekenschap.*

Het eerste deel bevat alleen den tekst: het tweede zal het opheldérende gedeelte bevatten: een woordenboek en aanteekeningen. Deze zullen deels kritisch zijn, deels verklarend: kritisch, vooreerst wat de conceptie en behandeling betreft van het geheele gedicht, ten tweede met betrekking op grammatica en prosodie; verklarend, deels wat de antiquiteiten in het algemeen aangaat, deels wat den zamenhang betreft van sommige personen of zaken met den geheelen kring der Artur-romans.

Ik durf mij vleijen dat een bepaald onderzoek van de Artur- en Graalsage, gepaard met eene ernstige studie van oudheid, grammatica en prosodie mij in staat heeft gesteld de moeijelijkheden toe te lichten, die den lezer bij de bestudering van dezen roman mogten in den weg staan; — maar vooral ook om eene kritische uitgave van dit hoogst belangrijk gedicht voor te bereiden, die ik zeker nu reeds zou hebben beproefd, wanneer de stellige bepalingen der Vereeniging *dit niet wederstreefden.*

De plaat bij deze uitgave gevoegd is naauwkeurig naar die van het handschrift gefacsimileerd. Eene teekening van den jare 1350 *scheen belangrijk genoeg om te worden bekend gemaakt.*

Zoowel persoonlijk als uit naam der Vereeniging *betuig ik openlijk den opregtsten dank aan de Maatschappij van Nederlandsche Letterkunde te Leiden, voor de onbekrompen toestemming tot gemeenmaking van haar eigendom.*

Mijn vriend V. D. BERGH *behoef ik mijnen dank niet te betuigen: moge het publiek evenzeer als ik overtuigd zijn, hoeveel de correctheid dezer uitgave door zijne medewerking gewonnen heeft!*

Oegstgeest, JONCKBLOET.
1 *September* 1846.

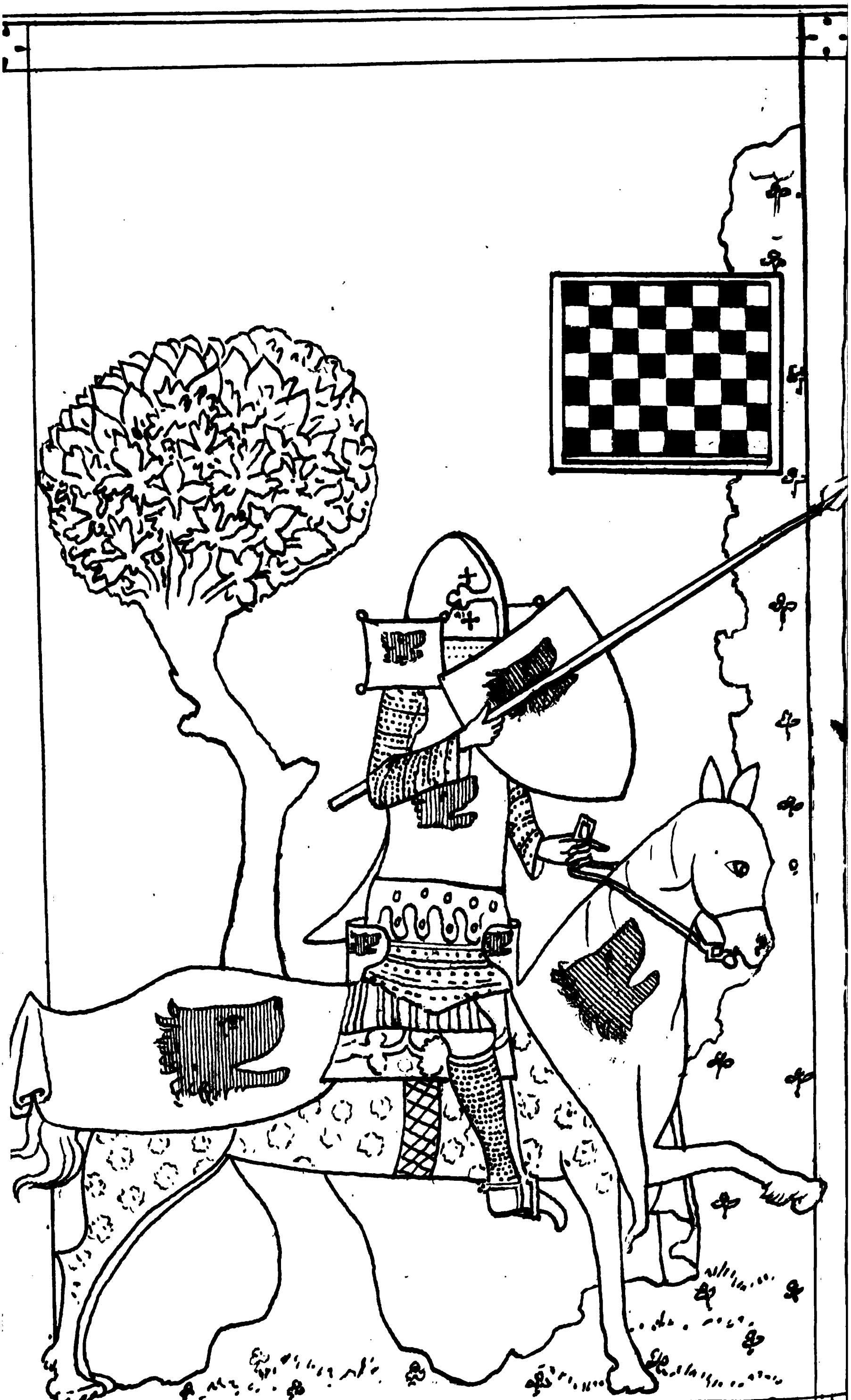

ROMAN VAN WALEWEIN.

ROMAN VAN WALEWEIN.

Vanden coninc Arture
Es bleven menighe avonture,
Die nemmermee ne wert besereven:
Nu hebbic ene scone upheven; Mnd G 193 d
Consticse wel in twalsce vinden
Ic soudse jou in dietsce ontbinden,
Soe es utermaten scone.
Alle die ingle vanden trone
Moeten mi gheven herte ende sin,
Ende sulke wijsheit daer in,
Ende minen sin also ghestarken,
Dat sire doghet in moeten marken
Alle diese sullen horen.
God die dor ons was gheboren
Ende vanden stene maecte broot
Verlene mi die wijsheit groot
In desen bouc, sonder meswende,
Van beghinnen toten ende!
Dies biddic Gode dor sine ghenade
Dat hi mi vergheve die mesdade |

Die ic an dese redene doe
Bede spade ende vroe.
Dies bat Penninc, diene maecte
Ende menighen nacht daer omme waecte
Eer hijt vant in sijn ghedochte
Dat hi den boec ten ende brochte,
Daer hi tbeghin of heift gheseit.
Nu bid hi u up hovesceit,
Dat ghi swighet altemale:
Hi sal u vort die scone tale
Segghen, al wert het hem te sure,
Vanden coninc Arture.

Die coninc Artur sat tenen male
Te Carlioen in sine sale
Ende hilt hof na conincs sede,
Also hi menichwerven dede
Met een deel sire man,
Die ic niet wel ghenomen can:
Ywein ende Perchevael,
Lancheloot ende Duvengael,
Entie hoofsce Walewein
(Sijn gheselle was daer neghein):
Ooc was daer Keye die drussate.
Daer die heren aldus saten
Naden etene ende hadden ghedweghen,
Also hoghe liede pleghen,
Hebben si wonder groot vernomen:
Een scaec ten veinstre in comen,
Ende breedde hem neder uptie aerde.
Hi mochte gaen spelen dies begaerde.

Dus laghet daer uptie wile doe;
Daer ne ghinc niemen of no toe
Van allen gonen hoghen lieden.
Nu willic u tsaec bedieden:
Die stapple waren root goudijn
Entie spanghen selverijn:
Selve waest van elpsbene,
Wel beset met dieren stenen.
Men seghet ons in corten worden,
Die stene die ten scake behorden
Waren wel ghewaerlike
Beter dan al Aerturs rike.
Dus saghen sijt alle die daer waren.
Metten hieft up, ende es ghevaren
Weder dane het quam te voren.
Dies addie coninc Artur toren
Ende sprac: »Bi mire coninescrone,
Dit scaecspel dochte mi so scone,
Maerct ghi heren ende siet,
Hen quam hier sonder redene niet.
Die up wille sitten sonder sparen
Dit scaecspel halen ende achter varen,
Ende leverent mi in mine hant,
Ic wille hem gheven al mijn lant,
Ende mine crone na minen live
Willic dat sijn eghin blive."
Van alden heren die daer waren
Sone durster een niet varen:
Si saten alle ende sweghen stille.
Die coninc seide: »Wie so wille
Goet rudder in mijn hof betalen,

Hi sal mi dat scaecspel halen,
Of wine ghecrighen nemmermere
Van desen daghe voortwert mere,
Laten wijt ons aldus ontfaren."
Noch sweghen si alle die daer waren,
Daer ne antworde noyt een van worde.
Alse die coninc dit verhorde
Sprac hi: »Bi mire coninesscrone,
Ende biden here vanden trone
Ende bi al diere ghewelt
Die ic ye van Gode helt,
Ne wille mi niemen tscacspel halen,
Ic sect jou allen in corter tale,
Ic salre selve achter riden;
Ic ne wils niet langher onbiden,
Eert mi alte verre ontfaert,
(Ic bem die gone diet begaert)
Dat ict weder halen sal,
Mine lette ramp ende ongheval,
Eer ic meer te Carlicen kere,
Of ic blive doot in den ghere.
Ic salre jou mede doen die ere:
Ic soude met rechte sijn jou here,
Nu salic sijn jouwer alre knecht."
Deer Walewein, die nu ende echt
In dogheden es ghetrect voort,
Hi scaemde hem als hi dit hoort,
Datter niemen was soghedaen,
Die dat belof durste anevaen
Van sinen here den coninc;
Ende hi trac voort metteser dinc

Ende seide: »Coninc Artur, here,
Die worde die ghi heden ere
Seid, die hebbic wel verstaen.
Die jou ghelof wille anegaen
Suldi houden also ghi seit te voren
Dien eet dien ghi hebt ghesworen?"
Die coninc andworde mettien:
»Ja ic, so moete mi goet ghescien!
Ware enich rudder bin minen hove
So starc of van sulken love,
Diet mi leverde in mine hant,
Ic wille hem gheven al mijn lant,
Ende mine crone na minen live
Willic dat sijn eghijn blive.
Dies ne keric heden mijn wort."
Alse die here Walewein dit hort
So dede hi sine wapene ghereiden
Ende wapende hem al sonder beiden,
Ende seide: »Vindict in enich lant,
Ic saelt u leveren in uwe hant,
So helpe mi God die mi gheboot!
Of ic blive in den wille doot,
Dies sijt seker ende ghewes."
Als Walewein ghewapent es
Brochtemen hem Gringolette voren,
Dien hi lief adde ende vercoren
In sinen sin vor alle paerde;
Ende hi sater up, die onvervaerde,
Ende seinde hem metter rechter hant.
Doe nam orlof die wigant
An coninc ende an coninghinne

Ende an alle diere waren inne
Metten coninc in die sale.
Si antworden altemale:
» Vaert, God onse alre here
Verde jou van lachtre ende van sere
Ende late jou dinc ten besten comen."
Als hi orlof adde ghenomen
Reet hi wech met deser tale;
Ende die daer bleven in die sale
Waren vul van haren moede
Ende seiden: » Verghinct hem tongoede,
Bi Gode ende biden goeden daghe!
Hi souds hebben clene claghe
Dat hi die dinc dar anevaen,
Die negheen manne dar bestaen,
No noit kerstijn horde tellen
Dat si yewer oyt ghevellen.
Dies dinct hi ons sijn onvroet."
— » Here Walewein, siet wat ghi doet,"
Sprac die coninc tsinen neve,
» Ende hoort den raet dien ic u gheve:
Een sot mach enen vroeden wel raden
Van dat hem mach staen te stade.
Emmer wacht u ende u paert,
Dat ghi niet so na ne vaert
Den scake, dat ghijs hebt toren."

Deer Walewein hi slouch met sporen
Gringolette al dat hi mach.
Ende als deer Keye dat versach,
(Nu moghedi horen Keyes tale.)

Hi liep ten veinstren vander sale
Ende riep: »Here Walewein! maerct ende verstaet,
Haddi ghenomen enen draet,
Ende hadde dien ant scaec ghestrect,
So mochtijt nu hebben ghetrect,
Dat u niet ne ware ontfaren."
Deer Walewein seide: »Wildi ontbaren,
Heer Keye, van uwen quaden scerne,
Ic bads u utermaten gherne;
Ende laet mi hebben mine avonture.
Es soe soete of es soe sure,
Comt soe te goede ofte te quade, Mnd G 324 b
Here Keye, ic ne roups u niet te rade."
Dus reet hi henen metter vaert,
Stoutelike als een liebaert.
Deer Keye seide: »Slaet met sporen,
Heer Walewein, het hout daer voren,
Tsaec, hen dar jou niet ontfaren."
Die coninc ende die met hem waren
Si seiden: »Here Keye, waert u ghevouch,
Deser tale hebwi ghenouch.
Twine lati den rudder varen
Daerne God moete bewaren?
Ghine waert selve niet so ghedaen,
Dat ghi tghelof durst anegaen,
Dat hi an hem hevet ghesleghen."
Walewein reet wech ende si sijn bleven
In harde menigherande tale
Omme Waleweyne binder sale.

Die coninc entie coninghinne

Ghinghen boven ten hoghen tinnen
Ende saghen achter Waleweyne.
Daer ne was no groot no cleyne,
Sine liepen ten veinstren harentare,
Ende saghen uut ende namen ware
Warewaert Walewein henen soude.
Hi reet met crachte ende (met) ghewoude,
Als diegone die niet ne spaert,
Achter tsaec, dat vorem vaert,
Bi wilen hoghe, bi wilen neder,
Bi wilen voort, bi wilen weder,
Bi wilen verre, bi wilen bi;
Over waerhede seghet men mi.
Dus saghet dere Walewein vor hem gaen,
Ende hadt wel metter hant ghevaen,
Maer hi liet dor der gore tale,
Die boven laghen in die sale;
Hadsine sien daer achter vaen
Endt hem danne ware ontgaen,
Si mochter mede hare sceren maken:
Hine liet om el ne ghene sake.
Dus reet hi wech al sinen telt,
Deer Waleweyn, up een scoon (velt.
Doe quam hi in ene valeyde.
Doe stont die conine ende seide:
»Here Walewein, God moet u gheleyden!
Mijn oghen moeten hier van u sceiden,
Sine connen jou langher niet ghesien."
Hi keerdem omme ende ghinc mettien,
Entie heren alle te male,
Vanden veinstren in die sale,

Ende spraken alle ghemeenlike:
»Here Walewein, God van hemelrike
Verde jou van lachtre ende van scade
Ende van dorperliken daden,
Ende late jou behouden weder keren
Metten scake tuwer ere."
Doe namen si ander tale an hant.

Ende hi reet wech, die wigant,
Na tscaec, daer hi omme uut was comen.
Mettien hevet Walewein vernomen
Enen berch vor hem staen:
Hi dochtem toten hemele gaen.
Doe sprac hi daer hine vint:
»Help God, Sinte Marien kint!
Waerwaert mach ic varen omme?
Inne sie wech, no recht no cromme,
Daer ic den scake volghen mach!
Nune sach ic noyt so drouven dach
Als dat mi nu sal ontfaren."
Mettien wart Walewein gheware
Sciere waer die berch ondede,
Daer tscaec in voer ende hi mede.
Die berch die werts sciere gheles.
Als Walewein daer binnen es:
Dat gat dat te voren was open
Wert nu sciere toe gheloken:
Ende Walewein moeste daer binnen bliven,
Allene sinen rouwe driven
In enen berch die donker es,
Dies sijt seker ende ghewes.

gheles = zeker van iets, er van op de hoogte. Dus de berg werd het spoedig gewaar, bemerkte het
Tschr. 6,301

Hine horde daer creature neghene:
In den berch waren stene
Daer hi jeghen mochte spreken.
Welna dochte hem therte breken
Dat hi tscaec adde verloren.
Die rouwe ghinc hem verre te voren,
Dat hijt so verre hevet ghesocht
Ende in so swaerre pine es brocht:
Dies was hi sere tonghemake
Ende peinsde menigherande sake.
Hi seide: »Al ware die berch ondaen,
Ende ic hier ute mochte gaen,
Quamic sonder scaec te hove,
Ic worde gheworpen buten love;
Ic bem vroet van sulken saken,
Men soude sceren met mi maken,
So wel kennic den here Keyen.
Van hem souds mi meest verneyen;
Mi ware liever soudic sterven
Ende in desen berch verderven,
Also ic wane dat ic sal,
Mine helpe God ende goet gheval."

Des nachts doghedi groot verdriet
Van navons dat die sonne liet
Haer scinen tes soe weder upghinc.
Deer Walewein, die jonghelinc,
Hi viel in cnieghebede terre waerf,
Ende seide: »God, die dor ons staerf,
Ende om ons coret die bitter doot,
Nu helpt mi, here, uut deser noot!

Waric yewer in een plein,"
Sprac die rudder Walewein,
» Al waren si hondert om mi ghestaen,
Ende si mi alle wilden slaen,
Ic sette mi jeghen hem ter were
Metten scilde ende metten spere.....
Hier moetic sterven dor die noot
Sonder slach ende sonder stoot,
Dies bem ic tonghemake sere."
Dus claghede Waleweyn die here.
Hi seinde hem ende es up ghestaen,
Ende ghinc te Gringolette saen,
Ende stac den breidel an sinen arme,
Ende riep wel dicke: » Owi, wacharme!"
Omdat hi tscaecspel hadde verloren.
Die rouwe ghinc hem alles te voren,
Dat was tmeeste dat hem daert.
Doe nam hi sinen breidel ter vaert,
Ende doolde in gonen berch allene,
Hi ende Gringolet sijn wrene,
So langhe dat hi sach van verren
Den dach ghelijc ere sterren.
Ende jeghen dat licht es hi comen,
Ende hevet een serpents nest vernomen,
Daer vier jonghe in laghen ende sliepen,
Die so groot waren dat si liepen
Derwaert dat si wesen wilden.
Wat radi Waleweine den milden
Te doene, na dat es comen?
Doch ne hevet hi niewer vernomen
Toude serpent: het was ghevaren

Buten berghe hem ghenaren
Ende halen daer si bi souden leven,
Sine jonghe, die waren bleven
Achter; ende als dit Walewein sach
Ne weet hi wat hi best doen mach;
Maer hi haeste hem ende trac sijn swaert,
Ende tert hem bet an ter vaert,
Ende slouch middel in den hoop.
Dat outste hadde den quaetsten coop,
Want hi cloofdet mids ontwe.
Den andren dedi so wee,
Dat het daer omme sterven moet.
Den derden slouch hi of enen voet.
Dat vierde sette hem ter were,
Ende hadde te Waleweine groten gheren.
Het ontsprane met groten vake:
Het was ghewect met onghemake:
Het was sere fel, al waest cleyne,
Ende scoot upten here Waleweine, w 281
Bede met claeuwen ende met tanden.
Deer Walewein weerde hem metten handen,
Ende metten swaerde ende metten scilde
Weerde hem Walewein die milde
Dapperlike metter vaert,
Als die gone die begaert
Tserpent te dodene, ende hine can.
Het was gheleghen in enen dan,
Daer noit wijf no man was comen.
Tserpent hevet sinen staert ghenomen
Ende slouch Waleweine so haerde,
Dat hi neder viel up die aerde,

Al waest hem te doene leet.
Doe scoot hi up ende nam ghereet
Tserpent vaste met beden handen
Boven ende beneden biden tanden,
Ende scuerde hem sinen bec so wide,
Dat hem thovet hinc in twier side.
Doe haesti hem ende vinc ten swaerde,
Deer Walewein, die onvervaerde;
Maer tander serpent, dat hadde verloren
Sinen voet, het hevet vercoren
Gringolette, seer Waleweins paert,
Ende maecte hem vaste darewaert.

Mettien heift Gringolet vernomen
Waer tserpent es totem comen,
Ende hevet sinen voet verheven
Ende den serpente enen [slach] ghegheven
Wel te pointe jeghen tbeste been,
Dat hem vlooch mortelinghe ontween.
Doe moest vallen up die aerde,
Ende Walewein quam metten swaerde
Ende nam hem tleven haestelike.
Doe danctijs Gode van hemelrike,
Dat hi hem aldus es ontgaen.
Te Gringolette quam hi saen,
Ende sette hem in sijn ghereide,
Ende reet wech al sonder beide
Daer waert dat hi den dach sach baren.
Nu moetene Onse Vrouwe bewaren!
Aldus reet hi den berch dore
Tote hi quam vor ene score,

Daer die berch ghescoort es.
Toude serpent was wel gheles
Daer te vaerne uut ende in;
Want het haelder sijn ghewin,
Daert altoos bi moeste leven
Ende sine jonghe, die waren bleven
Achter hem, doe hetse liet.
Ende alst Walewein comen siet
Sone was hijs bore blide,
Ende trac hem an ene side,
Dat hetne niet ne mochte sien.
Hi ghereedde hem ende vinc mettien
Bede ten scilde ende ten spere,
Ende hi reedde hem vaste ter were.
Hi greep den scacht met beden handen
Ende ghinc vor die scuere standen,
Ende keerde den ort ter scuere waert.
Ende gont serpent dat quam ter vaert,
Ende waende liden sonder were;
Ende Walewein gheraket metten spere
So wel, dat hijt stac aldore,
Dat het viel neder in die score,
Tserpent, ende began hem recken.
Walewein waende ute trecken
Den scacht, ende hi was mids ontwe.
Dat trensoen dede den serpente wee,
Dat hem tfier ter kele uutscoot.
Doe waende Walewein wesen doot
Van der hitte van den viere.
Hi ghinc an sine side sciere
Ende liet die grote blaexeme liden

Die daer vlooch in allen siden,
Enten serpente uter kele scoot
Om die anxene vander doot.
Ware hem sijn staert niet buten bleven
Het adde Walewein ghenomen tleven:
Hi hevet brocht in sulker noot.
Gont serpent slouch slaghe groot
Metten sterte jeghen die stene,
Dat si vielen groot ende cleine
In beden siden vander scuere:
Daer mochten drie rudders riden duere,
Duer tgat dat serpent hadde ghemaect.
Hadt Waleweine also gheraect,
Ic wane hi waerre doot bleven,
Al haddi twintich manne leven.
Deer Walewein stont ende louch,
Ende seide: »Dits wel mijn ghevoech,
Tserpent heift mi die porte ondaen.
Nu mach ic uten berghe gaen
Ende henen riden daer ic wille."

Tserpent ne lach niet langhe stille:
Dat trensoen dede hem onsochte;
Het stont up so het eerst mochte,
Ende scoot upten here Waleweyne.
Tserpent was groot, ende hi was cleyne:
Het quam bernende als een vier, —
Hen sach nieman so lelijc dier.
Alst Walewein sach wart hi vervaert,
Ende hi vergat sijn goede swaert,
Want hem uter hant ontgleet:

Dat was hem sidènt herde leet.
Hine wiste noyt hoe hijt verloos.
Tserpent Waleweyne vercoos
Om te deerne so het meest mach.
Het gaf hem herde menighen slach
Metten staerte al tenden een,
Wel twintich waerven eer het ghefeen;
Het was up hem verbolghen sere.
Mettien naemt Waleweine den here
In sinen staert ende soudene draghen
Sinen jonghen, ende latene cnaghen:
Up dat so liet hettene leven.
Maer God hevet hem tgheluc ghegheven
Dat hise te voren slouch alle doot.
Walewein was in groter noot:
Haddi vor tserpent ghestaen
Also hi bachten hevet ghedaen,
Hi ware verbernt altemale
Sonder enighe wedertale.

Gringolet, dat ne conste gheduren
Binnen den mure, het liep ter scure
Ute ende ghinc an ene side.
Dies was Walewein onblide;
Hi bleef allene ende onberaden,
Hem ne stont niemen te staden.
Hi seide: »Die duvel hout mi ghevaen
So vaste, in can hem niet ontgaen,
Ende metten staerte so ghebonden,
Mochtic belyen mine sonden
So waric blide, vor mine doot.

Die selve God, die mi gheboot,
Hi moet mi helpen ende beraden,
Ende staen mire siele te stade,
Want mijn leven es ghedaen."
Tserpent ne lette niet sonder waen,
Ende vlooch danen metter vaert,
Ende drouch Waleweine in sinen staert
Voortwaert in enen nauwen pat.
Walewein was vander pine mat,
Die hem tserpent hadde ghedaen.
Mettien so bleef [tserpent] ghevaen
Tenen gate, het ne mochte niet dure,
Het was te nauwe, buten mure;
Nochtanne waester dicke dor comen,
Maer trensoen hevet hem benomen,
Dat hem bleef stekende in de side.
Doet Walewein sach was hi blide.
Hi seide: »God, here, dor uwe doghet,
Also waerlike als ghi wel moghet,
So moeti mi, here, heden
Jeghen dit felle serpent bevreden,
Dat mi desen anxt hevet ghedaen."
Dus moeste Waleweyn ghinder staen:
Si waren ghevaen onder hem beden
So vaste, sine moehten niet sceden,
No weder achter gaen no vort.
Walewein mochte cume een wort
Spreken, hi was so seve ghebonden
Met tserpents staerte tien stonden.
Het heveten brocht in groter noot,
Ende gaf hem herde menighen stoot

Metten staerte jeghen die stene,
Bi wilen groot, bi wilen clene;
Ende heveten in enen pit ghesteken,
Dat hi cume mochte spreken
No gheen let verbrawen.
Tserpent scuerde metten clauwen
Waleweins wapine te dien stonden;
Ooc es hi in sinen staert ghewonden
Ende so vaste daer in ghevaen,
Cume sal hi meer ontgaen
Vander pine daer hi in es.
Deer Walewein, sijt seker des,
Hi verloste sine ene hant:
Doe taste hi om sinen brant
An sine side, — hi was verloren.
No weder sider no daer voren
Ne quam Walewein in sulker noot.
Nu alreerst waendi bliven doot.

Doe tasti voort an sine side
Ene misericorde, dies was hi blide.
Hi dankets Gode: hi hads te doene.
Doe tracse uut Walewein die coene
Ende stac na tserpent harentare.
Hi dede hem harde clene dare,
Ende het ne mochte hem niet versluten;
Hadt sijn hovet ghehad buten,
Het ware hem tonnere vergaen
Dat hijt soude steken of slaen.
Bedi hevet Walewein te doene
Wel der helpe vanden trensoene.

Dat serpent dus ghevaen hevet
Waleweine, die met pinen levet:
— (Hine mochte waer met ere hant)
Die misericorde nam die wigant,
Daer hi tserpent mede stac,
So dat hem sijn herte brac,
Ter navelen no min no mee.
Tserpent dreesc lude, hem was wee,
Omme die anxene vander doot.
Noch was Waleweins anxene groot:
Hi lach onder tserpents voet;
Uter wonde quam ghelopen tbloet
Up hem heter dan een vier.
Walewein sprac: »Dit nes gheen dier,
Het es die duvel uter helle,
Die hier comt ende wille mi quellen,
Ende hevet mi desen anxt ghedaen.
Ende noch ne can ics niet ontgaen,
Al eest gherovet vanden live.
Ende al waric sterker dan si vive,
Sone mochtic mi niet beraden,
Ic ne moet sieden ende braden,
(Die duvel hevet mi so ghebonden)
Int bloet dat comt uut deser wonden:
Het dinct mi heter dan een vier."
Aldus lach Walewein onder dat dier
In den pit, onder tserpents bloet,
Dat hem ten scoudren over woet.
Dus dede hem tserpent groten pant.
Deer Walewein trac uut metter hant
Die misericorde metter vaert,

Ende hieu up tserpents staert,
Tote hine altemale ontknochte,
Ende hem selven uter pine brochte,
Die hem tserpent hadde ghedaen.
Maer Goddanc, hi es ontgaen,
Ende hi dankets blidelike
Gode van hoghen rike.
Doe was hi blide doe hi dat sach,
Dat tserpent also doot lach,
Dat hem die anxene hadde ghedaen,
Ende hi hem aldus es ontgaen.
Hi seide: »Ic ne wille niet sorghen
Dattu heden ofte morghen
Enen andren suls doen verdriet;
Ic hope dat ne ghevalt di niet:
Ic sal di eer die voet of slaen." Mnd G 289 g
Hi haeste, ende als hijt hadde ghedaen
Sprac hi: »Ic hope an onsen here,
Dune dwinghes mensce nemmermere
Alstu hier vormaels heves ghedaen.
Het ne mochte niet vor di ghestaen
Mijn goede halsberch vander aventuren,
Hine mochte niet vor di gheduren, } v. 560
Dune hebstene ghescort, ende ondect
Al mijn lijf ende dorpect;
Ende duer die scoren hebbic vonden
In minen live diepe wonden
Alomme [ende] omme in mine side."
Walewein was drouve ende blide;
Dat hi tserpent hadde doot
Dies so haddi bliscap groot.

Banderside so haddi toren
Dat hi sijn swaerd adde verloren.
Sijns scilts moeste hi ooc derven
Al soudi daer omme sterven:
Het lach onder tserpent tebroken;
Maer dies es hi wel ghewroken.
Sijn scacht was ooc mids ontwee,
Die ne wert hem nemmermee.
Gringolet es hem ontgaen,
Dies moeste hi daer allene staen
In avonturen van sinen live.
Hi adde wonden driewerf vive,
Die hem tserpent adde gegheven:
Dus leeddi een onsochte leven.
Nochtan ne micte Walewein niet
Up die pine ende up tferdriet
Dat hem tserpent adde ghedaen,
Addi gheweten waerwaert gaen
Dat hi niemare hadde moghen horen
Vanden scake achter of voren.
Dus doolde hi den berch al dure
Omme te soekene avonture,
Die hire ghenouch vinden sal.
Daer ghesciede hem dit gheval,
Dat hi vant sijn goede swaert,
Dat hi lief hadde ende waert.
Doe hief hijt up ende was blide,
Ende staect sciere an sine side
In sinen scoe, dien hi noch hevet.
Walewein sucht ende hevet,
So sere smerten hem die wonden;

Ende hi gheraecte ten selven stonden
Daer die berch was ondaen.
Doe ghinc hi vor die score staen
Ende vernam daer een scoon lant;
Ende Gringolet quam tehant
Tote sinen here, alstene sach,
Ghelopen aldat ghelopen mach,
Die vanden slaghen was mesmaect,
Alsone tserpent adde gheraect
Metten claeuwen in menigher stede.
Nu hoort wat Walewein dede:
Hi sat ende tinte sine wonden,
Die hire menighe hevet vonden
Over sijn lijf, doe hise sochte.
Men seghet dat men niet ne mochte
Waleweine van ghenentalve
Vinden, hine hadde werc ende salve.
Nu eist comen dat hire te doene hevet
Also sere als yemen die levet;
Maer water was hem daer wel diere.
Metten bloede moesti sciere
Sine wonden wieken ende binden,
Alle die hire conste vinden.

Als hijt dus al hadde ghedaen
So es hi weder upghestaen
Ende quam ghegaen te sinen paerde.
Doe sach hi neder na die aerde:
Doe dochte hem dat hi stont so hoghe,
Men hadde niet met enen boghe
Vander aerde connen gheslaen

Tote daer Walewein was ghestaen.
Hoe sal hi neder comen up daerde
Met Gringolette sinen paerde?
Want die berch es also ghemaect,
Al waerre een kerstijn up gheraect,
Hine mochte nieuwer neder gliden,
Hine viele int water in allen siden.
Om dien berch liep ene riviere:
Soe was groot, wijt ende liep sciere.
Die berch waser uut ghewrocht,
Uter rivieren, heift hem ghedocht,
Met groten stenen ende met starken,
Recht ghelijc ere karken;
Ende in den berch ghinc ene score,
Daer tserpent voer dicken dore,
Ende hadder sijn nest in ghemaect,
Ende wilde niet dat men hem ghenaect;
Men mochter qualike in ghewinnen.
Het verghinc Waleweine tonminnen
Dat hi was comen in den berch.
Hets wonder hine hadde groot erch
Ontfaen: tserpent was so fel;
Maer sine sake verghinc hem wel.
Also laghen sine avonturen,
Bedi mochtijs te bet gheduren.
Hi seide: »Ic bem der anxene ontgaen,
Die mi tserpent hevet ghedaen,
Nochtan staet mi hier te sine
In vrese ende in groter pine
Van minen live, in springhe sciere
Van desen berghe in die riviere.

Beter es camp danne hals ontwee.
Blevic hier binnen emmerme,
Ic ne wiste wat eten no drinken."
Aldus began hi hem bedinken:
Nu moeti avonturen sijn leven.
Hi seide: »Sterve ic, ic come ghedreven
Weder daer men mi sal kinnen. —
Hier mochtic lettel prijs ghewinnen;
Storvic hier," sprac doe die here,
»Menne ghevreeste nemmermere
Waer dat ic becomen ware."
Dus stont hi in groten vare
Bi Gringolette sinen wrene,
Ende gordene ende sat daer up allene.
Hi seindem achter ende voren,
Ende Gringolet hevet vercoren
Die riviere, ende spranc daer neder.
Boven ne keerden si nemmeer weder.
Dies sijt seker ende wijs,
Haddi gheweset van Parijs
Here, hi adt wel gherne ghegheven,
Ende hi te Carlicen ware bleven.
Hi hilt hem vaste up sijn paert,
Dat menigher marc was waert,
So waer so hijs hadde te doene.
Het was een deel nader noene
Als hi dus voer in die riviere,
Ende Gringolet ghinc swemmen sciere.

Nu es der Walewein gheraect,
Die van den bloede was mesmaect,

Daer hi mach spoelen sine lede,
Die wel sere te menigher stede
Waren van wonden ende van bloede.
Ende Gringolet dat wert so moede
Van swemmene, dat nemmeer ne mochte;
Doch swamt dat het lant gherochte
Metten voeten, ende stont al stille,
Om dat hem rusten wille,
In gone riviere up een eylant.
Het quam hem wel dat hijt vant;
Hen hadde el niet dan thovet boven.
Walewein mochts hem wel beloven
Dat hi sijn goede ors adde bescreden:
Ic hope het salne wel bevreden.
Het swam vort an tander lant.
Doe beette Walewein te hant
In enen mersc, die scone was,
Ende ghinc sitten int groene gras,
Die vanden live was mesmaect.
Hi was in felre stede gheraect,
Daer men hem deelde evel spel:
Dat sceen an Gringolette wel,
Die lach als of hi ware doot;
Dies was Waleweins rouwe groot.
Hi trac dat gras uter aerde
Ende ghinc tote sinen paerde:
Hi begonst torken ende wriven,
Proeven oft hem mochte bliven.
Doe spranct up: dies was hi blide,
Walewein, ende stont bi sire side.
Al haddem yemen willen deren

Hine adde hem niewaer mede verweren;
Hine hevet no weder scilt no spere,
Daer hi hem mede mochte ter were
Setten of hijs hadde te doene.
Al was hi bloot, hi was coene.
Sijn halsberch adde menighe scure,
Men sach sijn scone lijf aldure,
Dat hem tserpent hevet ghedaen.
Nu moet hi dus allene staen
Bi Gringolette sinen wrene.
Echt gordine ende sat up allene.
Die tonghemake was wel sere,
Dat was Walewein die here,
Want hi ghenen wech ne sach
Daer hi den scake volghen mach.

Doe reet hi vaste al over dwers,
Walewein, dien sconen mersc
Onthier ende hi vernam
Dat hi tenen weghe quam:
Dien hilt hi so hi best mochte.
Doe sach hi, also hem dochte,
Ene borch of soe ware van goude.
Doe peinsde Walewein dat hi soude
Daer in herberghen of hi mochte.
Aldus sette hi sijn ghedochte.
Doe reet hi darewaert herde saen.
Doe docht soe hem in een water staen
Ende up enen standaert ghewrocht van ondre.
Daer woonde die coninc van den Wondre.
Wetti waer omme hi Wonder hiet?

Ic saelt u segghen, ic ne laets niet:
Hi versciep hem tallen dieren
Die sijn upt lant of in rivieren:
Banderside sciep hi hem wedere
Tallen voghelen, die met vederen
Moghen vlieghen in enich lant.
Ic wane wel dat men noit ne vant
Scoonre borch dan hi hevet ene,
Hen ware van kalke ende van stene,
Nochtan mocht soe niet scoonre wesen.
Soe was ghescreven, diet conste lesen,
Met goude buten ende binnen:
» Men mach die borch niet ghewinnen.
Twater datter omme gheet
Het es ere alver mile breet.
Men mach die borch niet ghenaken,
Die die coninc hevet doen maken,
Hen si namelike van voren."
Die strate hevet Walewein vercoren
Diene toter porten brochte.
Menichsins was sijn ghedochte:
Doe beette hi vor die borch sciere.
Daer sach hi wonder menighertiere,
Alomme van herde menigher sake,
Die die coninc adde doen maken.
Sijn paert liet hi beneden staen,
Ende hi quam in die borch ghegaen.
Daer vant hi den coninc Wondre
Ende sinen sone Alydrisondre,
Ende tscaecspel tusschen hem beden staen,
Dat hem die pine al hadde ghedaen;

Daer up so speilden si ten scake.
Doe was Walewein bet te ghemake
Danne hi was in langhen stonden,
Omme dat hi tsaecspel adde vonden
Dat hi langhe adde ghesocht,
Ende [hem] in menigher pine brocht.
Doe neech hi ende groette den coninc
Ende sinen sone, den jonghelinc.
Si groettene weder in waren saken
Ende stonden up vanden scake,
Ende ontbaelden Waleweyne den here,
Ende leeddene inwaert biden ghere,
Die ghemaecs wel hadde te doene;
Hi adde van sanderdaghes noene
Gheweset in herde groter pine,
Dats sinen wapinen wel anschine,
Die so ghescuert sijn ende ghetrect.
Hi scaemde hem dat menne sach ondect.
Sijn sone leddene harentare:
Die coninc Wonder werts gheware
Ende riep twe cnapen dat si quamen
Ende den here Waleweyne namen
Ende leedden in ere kemenade.
Een ander cnape was dies beraden
Ende quam te Gringolette ghegaen,
Daerne Waleweyn liet staen,
Beneden der brugghe als hi upquam.
Men seghet ons dattie cnape nam
Gringolette, die wel sciere
Was comen mesmaect uter riviere,
Ende leeddene up een sconen stal.

Daer dedi hem tghemac al
Dat men mochte doen enen paerde:
Ic wane dat Walewein also begaerde.
Hi torctene vaste ende wreef,
Dat hem een twint niet ne bleef
Over hem dat hem messat.
Het hads te doene: het was so mat.
Doe dedi hem of sijn ghereide
Ende decket weder sonder beide.
Doe liep die cnape ende haelde coren
Ende stortets hem ghenoech te voren.
Doe quam hi weder up ghegaen.

Dander twee cnapen waren ghestaen
Bi Waleweine inder kemenade,
Ende daden hem grote ghenade.
Deen haelde water wel ghereet,
Te pointe cout, te pointe heet,
Ende goot in ene cupe saen.
Dander cnape was ghestaen
Bi hem ende ontwapenden gherede.
Doe dwoughen si sine scone lede,
Die waren mesmaect van diepen wonden,
Dier si menighe over hem vonden.
Als sijt aldus hadden ghedaen
Doe leiden sine up een bedde saen,
Dat rikelijc was ende diere,
Ende vulmaect in alre maniere:
Van finen goude die pilare,
Entie sponden van yvare,
Wel duersneden ende duerhouwen.

Men mochter wonder groot in scouwen:
Die maerken conste, hi mochter in sien
Twonder dat in de warelt soude ghescien
Van den beghinsele tote dat soe enden
Sal, daer mochtijt ondervenden.
Vier ingle stonden daer goudijn,
Die niet verbetert ne mochten sijn,
Die scone songhen ende clare.
Der Walewein hi wert gheware
Dattie sanc dien si gaven ute
Was ghemaect met enen condute,
Dattie coninc vanden Wondre
Dede maken in de borch van ondre;
Ende elc hevet in sine hant
Enen saphier ende enen jochant:
In dander hant enen carbonkel,
Die maket licht daert was donker,
Dat te minnachte was also clare
Als oft noenen daghes ware
Binnen der burch vanden stene;
Daer wasser menich groot ende clene
Omtrent dat bedde daer mense sach.
Nu hoort wat crachte ant bedde lach:
Ware een man up tbedde gheleghen,
Al wari dorhouwen ende duersleghen,
Of haddi over hem enighe wonde,
Moeste hire up ligghen ene stonde
Tote hi met slape ware bevaen,
Als hi weder up wilde staen
So wari gans ende ghesont
Als hi noit was in enigher stont.

Daer omme dedene die coninc Wonder
Daer up ligghen ende decken onder
Die coverture; daer hi ghenesen
Van sinen wonden soude wesen.

Dus bleef hi met slape bevaen.
Die ingle lieten haer singhen staen,
Die te voren songhen clare.
Doe wert die coninc wel gheware
Dat Walewein lach ende sliep.
Enen cnape dat hi riep,
Ende hi hiet hem, of hi mochte,
Dat hi Waleweins wapine brochte.
Men ghincse scuren ende maken clare.
So waer dat men wart gheware
Datter ene maelge ghebrac,
Ic wane mer ene nieuwe in stac:
Dus ghinc men scuren ende ghereiden
Sine wapine sonder beiden.
Hier of ne wiste Walewein niet,
Die lach up tbedde, daer menne liet
Up slapen, dat diere was ende goet
So wel hem, diere up slapen moet.
Ende als sine wapine waren ghereit
Doe leidemer bi datter toe steit,
Bede scilt ende daer toe spere,
Daer hi hem mede soude ter were
Setten, of hijs hadde te doene;
Ende ene coverture groene,
Met siden arde wel ghewrocht.
Die coninc Wonder was wel bedocht

Van harde menigheranden saken,
Ende sprac tote sinen cnapen:
»Sect ons, es die spise ghereet?"
— »Neen soe, here, Godweet."
— »So spoet daer mede; hets wel ghedaen,
Hets tijt dat wi eten gaen.
Hier sijn sulke die gherne aten,
Danne hevet mi ghene ommate,
Al waert niemen danne mijn gast;
Ic wane wel dat hi noch vast,
Also helpe mi God, van desen daghe."
Doe leidemen taflen uptie scraghe:
Daer boven spreedde men die dwale.
Walewein ontspranc metter tale
Uut sinen slape gans ende ghesont
Als hi noit was tenigher stont:
Daer omme dedene die coninc slapen,
Dat hi van allen onghemaken
Eer avont soude sijn ghenesen.
— »Helpt God!" sprac Walewein mettesen,
»Waer waert bem ic nu ghenaect?
Ligghic hier al moedernaect?
Ic ne hebbe cousen no sooen,
No cleder die ic ane mach doen,
Dies bem ic tonghemake sere,"
Sprac deer Walewein, die here.
Dus verhorde die coninc claghen
Waleweine, ende dedem draghen
Een paer cleder van witter siden.
Men brocht[se]: dies was hi blide
Als hise hadde in sine hant.

Ic wane wel dat men noit ne vant
Cleder die waren also diere.
Dat wonder was so menighertiere,
Dat andie cledre stont ghewrocht,
Men hadse om dusent pont niet ghecocht.
Hen es gheen clerc in al Parijs
So wel gheleert no so wijs,
Diet adde ghelesen oft gheraect
Dat andie cleder was ghemaect.
Hi deedse an ende waser blide.
Die coninc adde ten selven tiden
Doen maken een surcoot:
Het was scarlakijn root
Met ermenien uut ghewrocht.
Dit hevet men Waleweyne brocht;
Ende niewe cousen ende nieuwe scoen,
Die die rudder an sal doen.
Hie cleedde hem ende es upghestaen.
Doe brochtemen Waleweyne saen
Een beckijn van roden goude,
Daer men hem mede dienen soude,
Ende een hantvat dies ghelike,
(Diet dede maken hi was rike).
Men gaf hem water ende hi ghinc dwaen.
Doe brochtemen hem die dwale saen,
Daer hi sine hande mede droghen soude.
Hi hadde al dat hi hebben woude.

Bin desen quam die coninc Wonder
Ende sijn sone Alidrisonder
Met ses rudders uut vercoren,

Scone, rike ende wel gheboren,
Toten here Waleweine ghegaen,
Ende seide: »Sidi upghestaen,
Here, ende hoe sidi te ghemake?"
— »Mine deert ne ghene sake;
Ic bem ghenesen in corter tijt."
— »Dies si God ghebenedijt,"
Sprac die coninc ende sijn kint.
Doe namen si den jonghelinc
Met groter joyen, met groten spele,
(Daer waren hogher liede vele)
Ende quamer mede voort ghegaen,
Daer alle gone taflen staen,
Som van yvore ende som van stene,
Ende som waren si van elpsbene.
Sconincs tafle was van goude,
Daer Walewein up eten soude.

In enen setel settemenne allene,
Daer chierheit ende diere stene
An stonden, daer cracht an lach.
Hen mochte blexeme no donreslach,
No ne gheerande sake
Ne mochte den gonen ghenaken
Die inden setel was gheseten.
Dus began deer Walewein eten
Ende die heren altemale
Boven ende beneden in die sale.
Ten elpsbene saten die graven
Ende hertoghen van groter haven,
Ende ten yvore hoghe liede,
Rudders; maer hare maisniede

eneden ten marberine.
ncte van den coelen wine
en boven ende beneden.
de der Walewein ghebeden
goede herberghe een jaer,
e hi hevetse vonden daer.
neven sconinx side,
Die sire comst was harde blide.
Vor hem stonden die stope van goude,
Daer men den wijn uut scinken soude,
Ende nappe die waren menighertiere.
Gone gherechte waren diere,
Daer men den heren diende mede.
Die coninc was blide ende sede
Toten here Waleweine: »Here,
Sijt te ghemake, ic bids u sere,
Met al sulken als hier es."
Deer Walewein, des sijt ghewes,
Was wel beraden, ende hi louch
Ende seide: »Hier es, here, ghenouch,
Mine ghebreket ghene sake:
Ic bem herde wel te ghemake."

Dus saten si metteser tale:
Walewein sach binnen der sale
Tortijtsen staen up candelare,
Die alle gader goudijn waren,
Diet maecten binnen der borch clare
Alst oft noenen daghes ware,
Die wel groot was ende wel wide.
Walewein sach an elke side:

Hi mochte daer menighen rudder scouwen,
Maer hine sacher vrouwe no joncfrouwe:
Dat dochte hem ene vremde sake.
Dus saten die heren met ghemake
Ende aten ende waren metten bliden.
Die coninc sprac ten selven tiden:
»Rudder, waert u wel bequame,
So wistic gherne uwe name."
Walewein andwerde mettien:
»Here, also moete mi goet ghescien!
Ic sect u utermaten gherne,
Dies ne staet mi niet tonberne:
Walewein es mine name.
Eist u wille ende wel bequame,
(Ic bem u gast ende ghi mijn waert)
So sect mi duwe, of ghijs begaert,
Ende waer dat ic gheraect bem."
Die coninc andworde hem:
»Heer Walewein, ghi sijt gheraect int wonder
Van allen sinne, boven ende onder:
Selve es Wonder mine name."
Der Walewein seide: »Sonder blame
Moghedi met rechte heten Wonder!
Hier eis so vele, boven ende onder,
Ende in allen siden ghemaect,
Ic weet wel ic ne was noit gheraect
In stede daer ic so vele vant,
(Ende hebbe gheweist in menich lant)
Als ics nu hier hebbe ghesien.
Maer also moete mi goet ghescien!
Dit wonder gaet alles te boven,

Coninc rike ende van love,
Dat ic hier so menighen rudder scouwe
Ende ic ne sie hier vrouwe no joncfrouwe.
Ne hort hier ghene coninghinne?"
— »Jaet, Walewein, wel soete minne,
Die ghi wel varinghe sult sien."
Die coninc hi ondede mettien
Ene veinstre, daer Walewein dure
Sach sitten banderside den mure
In ene sale scone joncfrouwen,
Die hire vele mochte scouwen.
Allene sat die coninghinne
Met enen wel ghestaden sinne,
Ende hevet ghedweghen, ende es gheseten
Tere taflen ende soude eten,
Die rike was ende diere,
Met herde menigher cameriere,
Die alle waren tharen ghelove.
Deer Walewein seide: »In ghenen hove
Ne quam ic noit in gheen lant,
Daer ic dus groot wonder vant
Als ic nu hier hebbe ghesien;
Maer also moete mi goet ghescien!
Nochtan hevet mi dit wonder mere,"
Sprac Walewein, »here coninc, here,
Bi wat manieren ende bi wat saken,
Dies moeti mi vroet maken,
Twi ghi woont aldus versteeden."
Dus spracsi onder hem beden.

Die coninc andworde mettien:

Her Walewein, ghi moocht hier sien
Wonder van herde menigher sake,
Die ic hebbe hier doen maken.
Die coninghinne was noit in dien,
Dat soet noyt wilde comen sien
Hoet ghemaect ware ende ghewrocht,
Maer altoos es soe in dien bedocht,
Dat soe wille wonen in die sale."
Mettesen dedemen up die dwale;
Daer was gheten int ghevouch.
Men gaf water ende men dwouch
Die hande scone vanden spisen.
Men diende daer wel in allen wisen:
Na den etene gaf men wijn,
Alst doet daer hoghe liede sijn.
Men scincte ende men dede omme gaen:
Die heren dronken. Men dede staen
Die stope ende nappe an ene side.
Si waren allegader blide
Die daer waren binder sale.
Wat holpe dat ic langhe tale
Maecte? Doe sprac Alydrisonder:
» Heer Walewein, mi hevet wonder
Wat saken dat ghi hebt vernomen
Dat ghi int Wonder dus sijt comen.
Comdi om riden of om josteren,
Of comdi souken avontueren,
Of begherdi goet ofte quaet?
Ghi vint wel die u weder staet
Eer ghi van henen moghet keren.
Of wildi bliven mettesen heren,

Mijn here es uwes herde blide,
Ende set jou neven sire side,
Al wildire bliven ewelike."
Walewein sprac: »God die rike
Moete jou lonen dit scone ghebot!
Maer neen ic niet, also helpe mi God!
Dat verstaet wel in uwen sin,
Dat ic int wandelen comen bin,
Dat hevet mi tscaecspel al ghedaen,
Dat ic heden sach vor u staen.

Daer wi saten tArturs hove,
Eens coninx van groten love,
Met groter joyen, met groten spele,
Saten daer sire rudders vele
Na dat eten, ende adden ghedweghen
Also hoghe liede pleghen;
Daer hebsi wonder groot vernomen:
Tscaec ten veinstre in comen,
Ende breedde hem neder uptie aerde.
Hi mochte spelen dies begaerde.
Dus laghet daer up die wile doe,
Daer ne ghinc niemen of no toe
Van al gonen hoghen lieden.
Here coninc, ic wilt jou bedieden,
Wi saghent alle die daer waren:
Mettien hieft up ende es ghevaren
Weder dane het quam te voren.
Dies adde die coninc Artur toren,
Ende sprac: »Bi mire conincs crone,
Dit scaecspel dinct mi so scone,

Maerct ghi heren ende siet,
Hen quam hier sonder sake niet.
Die up wille sitten sonder sparen
Dit scaecspel halen ende achter varen
Ende leverent mi in mine hant,
Ic sal hem gheven al mijn lant;
Ende mine crone na minen live
Die willic dat sijn eghijn blive."
Van alden heren diere waren
Sone durster noyt een varen:
Si saten alle ende sweghen stille.
Die coninc seide: »So wie so wille
Goet rudder in mijn hof betalen,
Hi sal mi dat scaecspel halen,
Of wine ghecrighen nemmermere
Van desen daghe vortwert ere,
Laten wijt ons aldus ontfaren."
Noch sweghen si alle diere waren,
Daer ne andworde niemen van enen worde.
Ic scaemde mi als ic dat horde,
Dat daer niemen was so ghedaen
Die dat ghelof durste ane gaen
Van minen here den coninc;
Ende ic tert voort met deser dinc
Ende seide: »Here coninc Artur, here,
Die tale die ghi heden ere
Seit, die hebbic wel verstaen.
Die jou ghelof wilde anegaen
Soudi hem houden alte voren
Den eet dien ghi hebt ghesworen?"

Die coninc andworde mettien:
» Ja ic, so moete mi goet ghescien!
Dies ne wendic heden mijn wort."
Here, als ic dat hadde ghehort
Dedic mine wapine reiden
Ende wapende mi al sonder beide
Ende seide: vondict in enich lant,
Ic soudt hem leveren metter hant,
Also helpe mi God die mi gheboot,
Of ic bleve daer omme doot.
Siet here, dus hebbict vernomen
Ende bem na tscaec int Wonder comen,
Ende wanet hier hebben ghevaen;
Ne ware mi dinke hets mi ontgaen
Ende es mi worden onghereet." niet voorhanden, niet te verkrijgen
Die conine hi seide: » Godweet,
Here Walewein, addijt ghevaen,
So waerdi groter pine ontgaen,
Die jou nu te doghene steet.
Maer mijn scaec es u onghereet
Hen si dat ghi dort anevaen
Tghelof dat ic jou doe verstaen.
Ic sal delen ende ghi kiesen:
Ghi moocht dat kiesen ic sal verliesen.
Hebdi ten scake groten ghere
So moet ghijt winnen metten spere
Up mi, ende met uwen scilde."
Doe sprac Walewein die milde:
» So waric danne van dommen rade,
Soudic jou lonen goet met quade,
Entie ere die ghi mi hebt ghedaen;

Neen ic, here, al sonder waen.
Stakic jou of gherochte,
Als het wel ghevallen mochte,
Ende ghi mi weder, coninc here,
Dies ne ghecreghic nemmer ere;
Ic words gheworpen buten love
Waer dat ic quam in elken hove:
Men soude segghen: »Siet waer vaert
Die tasseerde sinen waert
Als hi hem goet adde ghedaen."
Mi ware liever waric ghevaen
In enen kerker viertich daghe,
Daer ic no sonne no mane ne saghe,
Danne mi die lachter hier ghesciede."
Doe seiden alle die hoghe liede:
»Ghi sect wel als een goet man."
Die coninc seide: »Suldi mi dan,
Here Walewein, doen ene bede,
Ende winnen tscaec up hovescede?
Dan saelt staen tuwen ghebode."

Heer Walewein seide: »Bi Godè!
Ic sal doen dat ghi begaert."
— »Heer Walewein, so moeti tswaert
Varen soeken metten tween ringhen.
Wildi dat halen ende mi bringhen,
So ghevic jou tscaec sekerlike.
Het hevet een coninc, hi es rike,
Ende heet die coninc Amoraen.
Sijn casteel es so ghestaen,
Men machene nemmerme ghewinnen.

V. C. 227 a

Dat goede swaert dat esser binnen,
Dat hevet hi binnen sire hoede.
Heer Walewein, nu willic bevroeden
Wat crachten andat swaert leghet,
Eist also als men ons seghet:
Hem ne mach gheen man comen te voren
Es hi daer toe niet vercoren;
Ende trect hi ute dat goede swaert,
Het slatene ontwe in de middewaert.
Daer ne dar niemen omme vraghen
Dat daer yemen sal draghen,
Hine si van duechden uut vercoren
Van allen den gonen die sijn gheboren,
Ende van rudderscepe mede.
Heer Walewein, moghedi dese bede
Doen, ende halen mi tgoede swaert,
So ghevic jou mijn scaec ter vaert
Uwen wille mede te doene."

Walewein sprac, die rudder coene:
»Here, mi ghebreict ene sake,
Dies bem ic sere tonghemake.
Waert, dat icse ghecrighen mochte,
Sone levet hi niet, diet mi ontcochte,
No om selver, no om goud,
In leveret jou in jou ghewoud,
Mede te doene al u ghebod."
Die coninc seide: »Also helpe mi God!
Heer Walewein, sect mi wat dat es.
Des sijt seker ende ghewes,
Ic saels jou helpen na mire macht."

Hi seide: »Ic ne hebbe seilt no scacht:
Mijn halsberch hevet menighe score:
Die mi gherochte, hi stakemi dore.
Dies bem ic in groter sorghe."
Die coninc seide: »Beit tote morghen,
Jouwe wapene die sijn al ghereet,
Alsoqt ten rudderscepe steet."
Hier mede lieten si die tale.
Doe ghinc men slapen in die sale.
Die bedden waren wel ghemaect.
Die here Walewein hi es gheraect
Tenen bedde goet ende diere;
Daerup ghinc hi slapen sciere
Dien nacht duere tote dat daghede.
Doe cleedde hem Walewein ende vraghede
Of yemen sine wapine weet?
Twe cnapen brochtse hem ghereet
Ende wapenden wel in corten tiden.
Walewein was metten bliden
Als hi sinen halsberch sach so clare.
Doe vraghedi waer die coninc ware?
Binnen desen es hi up ghestaen,
Ende quam te Waleweyne ghegaen,
Ende groeten herde hovescelike.
Walewein seide: »God die rike
Gheve jou bliscap ende grote ere!
Blivet te Gode tote ic kere!
Ic sal jou halen tgoede swaert,
Eist dat God mijn leven spaert
Eer ic wederkere int Wonder."
Bin desen quam Alydrisonder:

Hi bevalne Gode haestelike.
Walewein ruumde die borch rike
Ende quam ter brugghen of ghegaen.
Daer vant hi enen enape staen,
Die hem Gringolette hilt
Ende sinen scacht ende sinen scilt.
Dus sat hi up in sijn ghereide,
Ende hi voer wech alsonder beide,
Walewein, henen sire vaerde
In davonture van den swaerde,
Ter poorten uut, al dat hi mach,
Die strate die hi vor hem sach,
Tote dat hi ten ende es comen.
Mettien heift Walewein vernomen
Een foreest vor hem, een wout,
Daer voghele in singhen menichfout.
Het was nuchtens omtrent prime:
Die sonne verbaerde ende ghinc seinen.

Als hi binden woude es comen,
Eer hiet lanc heifti vernomen
Ene creature so sere carmen,
Dies mochte onsen here ontfarmen.
Hi hoorde roepen: »O wi! o wach!
Nu ne weet ic wat ic doen mach,
Mi verniewet mijn oude seer
Vortwaert ylanc so meer,
Dat ic langhe hebbe ghedraghen!"
Dus verhorde Walewein claghen.
Hi slouch met sporen ende reet ter vaert
Daer die creature mesbaert,

Te siene of hi helpen mach.
Doe dochte hem dat hi comen sach
Enen cnape van sconen leden
Up een arm paert ghereden:
Het was magher ende manc
Sijn haer loke ende lanc,
Neder hinghen hem die oren,
Het houtte bachten ende voren,
Sine oghen liepen hem uten hovede.
Hine levet niet, dies ghelovede
Hoe dat paert was ghedaen.
Het hadde tere armer crebbe ghestaen,
Daer hem coren dicke ghebrac.
Het hadde menich onghemac;
Men namer toe wel cranke ware,
Men liet lopen harentare,
Nacht ende dach, waest heet of cout,
Winter ende somer in gont wout;
Ende hadde ghedaen wel menich jaer,
Dat mochtemen marken an sijn haer,
Dat hem also verwerret lach:
Dies was leden wel menighen dach
Dat gheconreit was of ghewreven.
Den parde ne was een twint niet bleven
Dan die huut, daer men dore sach;
Want men sine been tellen mach
Ende sine rebben an elke side.
Diere up sat hi was onblide,
Hem was onsochte te moede;
Ende slouch vaste met ere roeden
Tpaert, maer hen halp hem niet:

Te meer hi slaet, te min het diet.
Hen mochte niet een voetstap gaen
Hen moeste hem rusten ende stille staen,
Of het ware ghevallen up daerde.
Dit sach Walewein donvervaerde,
Dien dat verdochte van den cnape,
Omme dat hi maercte diere sake
Dat hi was van so sconen leden,
Ende sulc een paert quam ghereden.
Over die scoudere was hi breet,
Want hem sijn leven wale steet:
Die nuese haddi scone ende recht,
Sijn vorhooft breet ende slecht.
Die oghen addi scone ende grawe,
Brune ende slichte winbrawen,
Sijn haer kersp ende blont,
Den hals snewit ende ront:
Sine lier bloeiden als ene rose,
Sijn adem ne rooc niet ghebose:
Die tande wit ende clene.
Scoonre creature ne sach nieman ghene.
Hi was omtrent die middel smal:
In sinen kin stont een dal.
Hi was vulmaect van allen leden
Ende wel gheraect van allen seden:
Hi mochte met ere van dien lande
Grave wesen. Maer hi wranc sijn hande,
So dat hem dat rode bloet
Vore uut sinen naglen woet.
Dit sach Walewein, dies verdochte.
Hi groete den cnape so hi eerst mochte,

Ende omboot hem goeden dach
Met al dat God vulbringhen mach.

Die cnape seide: »God lone u, here!
Goet dach ne wert mi nemmermere;
Ic bem den goeden daghe ontgaen.".
Walewein seide: »Doet mi verstaen
Uwen rouwe ende u verdriet."
Die cnape seide: »Hen holpe jou niet
Dat ghi mi lettet: laet mi varen.
Here, dat u God moete bewaren!
Al teldic jou al minen rouwe
Het ne holpe u niet, bi mire trouwe;
Bedi mi es mijn herte swaer.
Dies es wel leden twintich jaer
Dat ic verloos minen enen broeder:
Gheen bet gheraecter no vroeder
So ne es int conincrike bleven
Sider dat hi verloos sijn leven,
No van duechden bet vulcomen.
Die gone diene mi hevet ghenomen
Hi gaet daghelijcs vor minen oghen:
Hoe mach mijn herte dat ghedoghen!
Hine boots mi noit ghene bate,
Here, bi rechter caritate.
Nochtanne deert mi vele mere
Ander sake, wel lieve here!
Waer hi mi siet of can ghenaken
Gaet hi sijn sceren met mi maken,
Eist in die kerke of daer buten.
Ic scuwene: hen can mi niet versluten,

Hine hout altoos met mi sijn spot,
Ghelijc of ic ware een sot;
Want hem dinct in sinen sin,
Dat ic niet beters waert ne bin
Danne hi dus spiet omme minen scamp.
Here, nu hebbic enen camp
Jeghen hem beroupen / vorden coninc.
Siet hier, here, om dese dinc
So bem ic tonghemake sere;
Nochtan deert mi vele mere:
Het es onse sede in dit lant,
Dat ne mach gheen seriant
Enen ridder roepen te campe,
(Daer ment trecken wille te scampe)
Hi moet rudder sijn ghedaen.
Here, nu hebbict ghelaten staen
Ende mijn goet ende mijn lant
Minen here den coninc in sine hant;
Ende wilde mi God goede avonture
Gheven, ic soude ten coninc Arture
Varen, ende bidden hem up ghenade,
Wildi, dat hi mi rudder dade.
Dies sijt seker ende ghewes,
Here, men seit ons dat hi es
Seghesalich, dien hi rudder doet.
Nu hebbics u ghemaect vroet
Waer omme dat ic ute bem comen;
Maer ongheval hevet mi benomen.

Heden, alsoot wesen soude,
Int begon van desen woude

Waendic liden die passaedse:
In die felle toolne, in die usaedse,
Was mi ghenomen mijn goede swaert,
Mijn halsberch ende ooc mijn paert.
Dit arme paert was mi ghegheven.
Dus ledic een onsochte leven
Ende hebbe ghelaten al mijn lant
Minen here den coninc in sine hant,
Ende in sal keren te minen daghe
Ten campe ende volghen mire claghe.
Nu salmen segghen, sonder waen,
Het hevet mi blootheit al ghedaen
Dat ic bem bleven buten lande;
Hier omme doghic grote scande.
Nochtanne deert mi vele mere
Ander saken, wel lieve here.
Men sal mijn scone [wijf] ontherven,
Ende mine kinder moeten derven
Mijns: ic vare in vremden lande."
Dies weende hi ende wranc sine hande,
Ende seide: »Ic ne weet wat anegaen!"
Walewein hevet dit wel verstaen,
Ende seide: »Die di gave een ronside, VG230
Soudi moghen tuwen tide
Keren van sconincs Arturs hove
Tuwen campe, tuwen ghelove?"
Die cnape andworde: »Godweit,
Ja ic, maer hets mi onghereit."
Walewein seide: »Nemet hiér tmijn,
June mach altoos gheen beter sijn:
Het sal jou wel sochte draghen;

Het can wel telden ende draven
Ende lopen enen hoghen walop."
Die cnape seide: »Ghi hout u scop
Met mi, here; dat es mesdaen:
Ghi soud wel node henen gaen
Te voet ende gheven mi u paert."
Walewein die beette ter vaert
Ende seide: »Neimt hier mijn ronside!"
(Die cnape ontfinct ende was blide)
»Maer ic ghevet jou in dien,
Dat ghi sult haesten ende spien,
Ende vant keren van Arturs hove
Tuwen campe, tuwen ghelove,
Ende behout jou goet ende jou lant,
Ende vant ghederen jouwen viant,
Ende penst emmer om die ere
Van desen daghe voortwaertmere.
Nu vaert ende ,keert so ghi eerst moghet,
Ende peinst emmer om die doghet."

Do sat hi up seer Waleweins paert,
Die cnape, ende reet wech ter vaert,
Ende dancte hem utermaten sere
Vanden goede ende vander ere,
Die hem der Walewein hevet ghedaen;
So dat hi wel hevet verstaen
Dat die cnape was harde blide.
Hi quam ghegaen ten selven tide
Ten paerde dat daer die cnape liet,
Ende ghinc daer up sitten ende siet
Of hettene soude connen draghen;

Het ne conste telden no draven.
Hi beette neder ende liet daer staen,
Ende moeste te voet henen ghaen
Duer gont foreest ende duer den dan.
Daer men grote doghet an
Mochte marken ende grote ere,
Dat was Walewein die here.
Aldus quam hi ghegaen duer twout,
Daer voghele songhen menichfout,
Te voet, dies hi niet dicke ne plach.
Doe dochtem dat hi voor hem sach
Enen casteel ende ene riviere:
Het was die casteel dien hi sach sciere,
Die de tolne ende de quade seden
Hilt met overmoedicheden,
Ende hadde ghedaen wel menighen dach.
Teerst dattene die castelein versach
Quam hi te Waleweine metter vaert.
Hi hadde een overmoedich paert,
Het was dapper ende snel,
Dat gheleec Waleweyne wel.
Dus quam hi te hem waert saen
Ende seide: »Rudder, ghi sijt ghevaen,
Want die seden in dit lant
Sijn jou hier wel onbecant.
Betaelt ons dat ghi sculdich sijt,
Ende maect ons ghenen langhen strijt."
Walewein andwordem saen
Ende seide: »Waer omme bem ic ghevaen?"
— »Om dat uwe tolne wilt ontdragen."
Doe began deer Walewein vraghen:

» Wat tolnen bem ic sculdich dan?"
— » Den halsberch dien ghi hebt an,
Ende uwen scilt ende jou swaert;
Ende waert dat ghi hier brocht een paert,
Dat soudi mi mede gheven."
Deer Walewein seide: » Hets achter bleven.
Ic gaeft den cnape, dien ghi heden
Met uwer toolne, met uwen seden,
Naemt sijn halsberch ende paert:
Hi vaerter mede te Cardole waert."
— » Jane dedi wel, also helpe mi God,
Of hi ane u enen sot
Vant, ende hi u daer over hilt!
Haest u ende gheift mi uwen scilt
Ende uwen halsberch ende u swaert;
Doet of ende ghevet mi ter vaert."

Deer Walewein andworde saen:
» Wie sal hier de tolne ontfaen?"
Die gone seide: » Dats ic," ghereet.
Deer Walewein andworde: » Godweet,
Suldi van mi die toolne ontfaen,
Ghi sult over uwe voete staen,
Eer icse jou gave, up u paert.
Ghi voert mi liever hinder waert;
Ghine sult eer staen bi mire side."
Die gone beette in corter tide
Ende seide: » Ghi maect te groot dangier;
Ic wane die duvel brochte jou hier."
Hi haeste hem ende ghinc mettien
Ten swaerde, ende Walewein hevet versien.

Mettien trac hi dat sine saen.
Hi seide: » Ghi sult nu ontfaen
Jou toolne, eer ghi sult henen gaen,
Dat segghic jou, al sonder waen,
Sidemeer dat ghijt begaert."
Aldus trecten si hare swaert.
Harlijc hadde groten ghere;
Ende Walewein sette hem te were
Jeghen den gonen dien hi daer sach,
Om te proevene of hi mach
Vellen die toolne ende die onsede,
Daer men den menighen pine dede.
Maer sgoons overmoet was so groot,
Hem dochte wel dat sijn ghenoot
Ne was levende in gheen lant.
Doch verdrouch hi metter hant
Tswaert ende slouch met groten nide
Up Waleweine, ende hi was onblide
Dat hi so langhe vor hem stoet.
Walewein decte hem ende was vroet,
Metten scilde, so hi best mach.
Hi ontfinc van hem menighen slach
Die niet onvergolden sijn bleven.
Mettien heifti tswaert verheven
Ende gheraectene weder metter hant,
Ende cloofde hem helm ende nesebant,
Ende sloecht hem in al toten tanden.
Doe trac hijt uut met beden handen,
Ende hi seide: » Neimt ende ontfanct jou ghelt."
Die gone viel neder up gont velt
Doot eer hi ter aerden quam.

Hi lietene varen ende hi nam
Dat goede paert, Walewein die coene,
Dat bi hem stont: hi hads te doene.
Hi seide: »Lyaert, ghi moocht wel staen,
Jou here heeft sinen loon ontfaen:
Hi leghet hier ende swighet al stille,
Ende hevet dat hijs hebben wille.
Hi seit hi sal minen halsberch borghen
Ende mijn swaert al tote morghen,
Of tote echt dat ic weder kere."
Doe sat up Walewein die here,
Ende quam vorden casteel ghereden,
Die met herde fellen seden
Hadde ghestaen menighen dach.
Ende alsene die portier versach,
Doe began hi die porte sluten
Ende seide: »Entrouwen, ghi blijfter buten:
Inne late jou binnen comen niet."
Ende als Walewein dat versiet,
Noopti met sporen ende tors liep wel,
Want het was dapper ende snel,
Ende quam ghelopen met groten ghere
Binnen der porten vortwaert sere,
Eer hise wel conste ghesluten.
Walewein seide: »Inne bem niet buten
Bleven, dat mach u wesen leet,
Portier, dat segghic jou, Godweet."

Mettien beetti van den paerde
Ende haeste hem ende vinc'ten swaerde
Ende slouch den portier thovet of.

Doe wierp hijt vor hem int hof
Ende nam hem die slotele saen.
Ter poorten so es hi ghegaen
Ende ghinc die duere vaste sluten,
Dat daer niemene van buten
Binnen den castele comen soude
Vor dien dat hijt selve woude,
No van binnen ooc ute gaen
Vor dat hi al hadde ghedaen,
Dat hi wilde ende begaert.
Doe ghinc hi up ende drouch sijn swaert
Al bloot ghetrect in die hant.
Wat so hi daer binnen vant
Binnen den castele ende in die sale,
Dat moeste sterven altemale.
Si vloen in cameren ende daer buten;
Dat ne mochte hem niet besluten,
Hine haletse ute ende slouchse doot. } v. 560
Daer ne bleef no clene no groot,
Hine rovetse alle vanden live;
Hine wille niet dattie tolne blive
Staende, no die quade śede,
Daer men den menighen pine dede.

Als hijt aldus hadde ghedaen,
Quam hi te sinen parde ghegaen,
Ende ont[dede] die poorte ende ledet buten.
Doe ghinc hi weder vaste sluten
Den casteel so hi best mach:
Alle die duere die hi daer sach,
Daer die slotele toe behorden.

Walewein sat up mettien worden
Ende wierp die slotele in die riviere.
Mettesen reet hi danen sciere
Ende liet den casteel besloten staen.
Ic waenre niemen in sal gaen,
Hine breke ontwe die mure.
Dus voer hi souken avonture
Over berch ende over dal,
Die hi ghenouch vinden sal.

Die cnape daer ic eerst of seide,
Hi quam ghevaren sonder beide
Tote Cardole al sonder sparen.
Die coninc entie met hem waren
Stonden ten veinstren ende hebben vernomen
Enen cnape up Gringolette comen:
Dat hadde hem wonder als sijt saghen.
Deen began den andren vraghen:
»Waer es mijn here Walewein bleven?
Dese hevet hem ghenomen tleven,
Die hier comt, wanen wi best."
Daer was deer Keye, hi sprac lest,
Hi seide: »Dat ghi sect dats niet;
Die cnape dien ghi hier comen siet
Hi es bode van den scake.
Deer Walewein hi es wel te ghe[make],
Ende hi hevet dat scaec ghevaen,
Dat hebbic harde wel verstaen,
Ende hi sent sinen cnape voren
Te hove. Met rechte hebbics toren,
Dat hi hem sulker dinc vermat.

Here, over waer segghic jou dat,
Walewein hevet ondervonden,
Dat weet ic wel te desen stonden,
Sine beroemelike tale.
Ende ic seit hem te voren wale,
Het soudem tonnere vergaen,
Dat hi tghelof wilde bestaen,
Dat hier niemen nemen durste."
Die coninc seide: »Wildi ons vurste,
Heer Keye, gheven van deser tale,
So dadi uter matene wale;
Wi hebber of ghehoort ghenouch."
Keye was blide ende hi louch
Ende seide: »Bi Gode, here coninc, here,
Van Waleweyne moghedi ere
Hebben: ghereet u, et es tijt,
Ende onthaeltene sonder respijt
Met uwen mannen, met uwen maghen!"
Noch sprac die coninc ende began vraghen;
Hi seide: »Here Keye, waert u ghevouch,
Van deser tale hebwi ghenouch.
Bi Gode, van uwen quaden scerne
Stonde ons herde wel tonberne!
Hebbic Walewein aldus verloren,
Bi al dien dat noit wart gheboren,
Ghi mochtets noch wel werden erre."

Die cnape quam, hine was niet verre.
Die rudders seiden: »Wilwine vaen
Ende stappans sijn hovet ofslaen?
Here, ghi moet die doot bespreken,

Hoe wi Waleweine best moghen wreken."
Doe was daer mijn here Lanceloot,
Daer ne was niemen sijn ghenoot
Van duechden, dat weet ic wale,
Van alden heren indie sale,
Hi seide: »Here Artur, coninc here,
Duer Gode ende duer uwes selfs ere,
Onbeit tote die cnape es comen
Ende ghi die waerheit hebt vernomen
Wat hi wille ende hi begaert,
Eer dat ghine doot swaert.
Men hevet menichwaerf gheseit
Van seer Waleweins miltheit:
Hi es hovesch, milde ende coene,
Wat manne soos hevet te doene
Bescut hi, siet hi dat hijs noot
Hevet; sine doghet es groot.
Hi gaf hem tpaert, dat wanic best."
Hi dede so dat die coninc lest
Ombeidde, ende alle die met hem waren.
Die cnape quam int hof ghevaren
Ende beette neder over sine voete.
Die coninc quam hem te ghemoete,
Ende die cnape groete haestelike
Arture den milden coninc rike
Ende alle die met hem sijn hier binnen.
Some seidsi: »God moete jou minnen!"
Hine was ne bore wel ontfaen.
Die coninc seide: »Doet mi verstaen
Waer ghi sijt comen an dit paert."
Die cnape antworde metter vaert:

» Here, also ic u segghen mach,
Dies es heden die derde dach
Dat mi gaf een rudder snel;
Hem dochte ic hads te doene wel,
Ende dede ane mi sine doghet groot,
Hem verdochte so mire noot.
In een foreest eens morghens vroe
Quam ic ghereden, ic segghe jou hoe:
Up een paert van cranken leden,
Van ere tolne van fellen seden,
Daer was mi, here, dat mijn ghenomen;
Ende als die rudder adde vernomen
Dat ic was in sulker noot,
So dedi sine doghet groot
Ane mi ende beette metter vaert
Ende gaf mi sijn goede paert;
Bedi ic was in avonture sere
Om te verliesene goet ende ere,
Ende mijn leven, alsoot mi stoet."

Die coninc sprac: » Nu bem ics vroet,
Het was mijn here Walewein.
Waer es hi?" — » Here, bi sinte Gravein!
Also als ic u segghen mach,
Doe icken achterstwerven sach,
Ghinc hi over sine voete ter vaert
Dor twout ter quader tolne waert.
Nie sider ne wistic waer hi voer."
Die coninc seide ende hi swoer:
» Wet God, nu weet ic wel te voren
Dat Walewein hevet sijn lijf verloren;

Bedi die tolne es so ghedaen,
Daer ne mach gheen man ontstaen.
Nemmerme ne werdic blide
Of icken haddene bi mire side,
Waleweine minen lieven neve!
Cnape, dat u God ere gheve!
Nu sect mi wat ghi begaert."
Die cnape andworde metter vaert:
» Here, mijn rouwe die es groot.
Mi was, here, mijn broeder doot
Gheslaghen, dies es wel twintich jaer,
Daer omme es mijn herte swaer.
Diet dede hout met mi sijn spot,
Ghelijc of ic ware een sot,
Ende pijnt altoos om minen scamp.
Here, nu hebbic enen camp
Jeghen hem beroupen om dese dinc.
Nu biddic jou, here coninc,
Uwen dienst bi uwer ghenade,
Ende maect mi rudder of ghijs hebt stade,
Ende laet mi keren uut uwen hove
Te minen campe, te minen belove.
Eist dat ic hier yet langhe merre,
Ic maechs wel lichte werden erre,
Ende het sal ooc ane mijn leven gaen."
Die coninc maectene rudder saen,
Ende gorde hem gonder een goet swaert,
Ende hi seide ten cnape: » Niet ne spaert,
Vaert wech ende peinst omme die ere
Van desen daghe vortwaertmere;
Ende emmer pijnt u omme die doghet

So waer ghi comt ende ghijt doen moghet,
Ende vordert' weduwen ende wesen,
Ende alle die ghi vint in vrese
Bescudse ende set jou lijf daer voren."
Die cnape reet wech met sporen,
Ter porten uut, so hi eerst mach,
Die strate die hi vor hem sach.
Hine mach niet letten, sal hi comen
Ten campe, dien hi hevet ghenomen;
Ende dat hire wesen sal tetijt,
Ter rechter ure in dat crijt,
Hi reet als een die niet ne spaert.
Hi mach wel wesen onvervaert:
Daer men hem eer die pine dede,
Soe es ghevelt die quade sede:
Walewein heift daer vergolden al
Wat so men hem heesscen sal.

Dus reet hi henen aldat hi mach.
Ende Walewein quam aldaer hi sach
Enen berch: daer es hi comen
Boven, ende hevet int dal vernomen
B[eneden] dien berch ende dat dal
Met rudderscepe verdect al.
Hi sach daer menighen rudder riden
Up grote orse ende diere ghesmiden.
Hi sachse comen met groten scaren
Ende tenen castele vor hem varen.
Bachten quam een garsoen ghereden
Up een ors van sconen leden
Met enen swaerde ende met tween scilden.

Doe groetene Walewein, de milde.
Die garsoen was wel beraden,
Hi seide: »Van lachtre ende van scade,
Here, so verde jou God onse here
Van desen daghe vortwaertmere."
Dus groette die garsoen metten scilden
Minen here Waleweine den milden,
Die groter ere wel was waert.
Der Walewein sprac metter vaert:
»Cnape, dat jou God moete eren!
Waer varen alle dese grote heren?"
— »Sine varen niet verre, newaer hier bi:
Teens conincs hove, heet Amadi."
— »Soete vrient, wat doen si daer?"
— »Ic sect u, here, al over waer,
Gone rudder, die gonder voren vaert,
Ende buten hevet ghegort sijn swaert,
Hi es beroepen van mordade
Te campe, om dat hi met sinen rade
Enen cnape nam sijn leven.
Die beroepere es achterbleven,
Die den camp jeghen hem heift ghenomen,
Ende ne dar niet te crite comen.
Het es een cnape van groten love,
Ende seide hi soude tArturs hove
Varen ende bidden hem up ghenade,
Wildi, dat hine rudder dade.
Dit haddi tonsculden ende teren:
Noit sider ne dursti wederkeren.
Dus voer hi henen uten lande:
Dies hebben sine vriende scande."

Doe began deer Walewein vraghen:
» Es hier danne enich van sinen maghen
Die hem in hulpe moghe staen?"
Die cnape die andworde saen:
» Bi Gode, here, neen het niet.
Van al den gonen die ghi hier siet
Sone bestaet hem negheen;
Nochtanne es hier menich een,
Die comen alle met minen here.
Ende noch twintich werven mere
Souden hebben ghedaen teser stede,
Hadsi gheweten dat hi heden
Soude hebben ghesijn int crijt,
Dies willic dat ghi seker sijt;
Bedi durren sine vriende niet comen,
Daer si minen here horen nomen,
Met haren neve in dat crijt.
Uwen orlof, het es tijt,
Moetic hebben," sprac die cnape.
Dus es Walewein van deser sake
Berecht. — » Nu vaert, God gheve jou ere!
Hets tijt, ende volghet uwen here,
Eer dat hi u te verre ontfaert."
Die cnape slouch met sporen tpaert
Ende reet wech al datti mach.
Deer Walewein quam daer hi sach
Ene scone linde staen upt velt:
Daer voer hi onder, ende helt
Onder die groene linde al stille,
Om dat hi bescouwen wille
Hoet metten campe soude vergaen.

Hi beette neder ende liet staen
Sijn paert ghebonden an enen stile,
Om dat hi sien wilde ter wile
Of sire comen souden onder hem beden,
Ende hoe die camp soude sceden.
Hi sach daer menighen rudder varen,
Die metten gonen comen waren,
Die den camp adde ghenomen.
Als sire alle waren comen
Ende sire waren vergadert alle
Doe wasser daer bi rechten ghetalle
Twintich hondert ofte mere,
Dus dochte Waleweine den here,
Ende banderside nemmer een,
No kempe no el negheen.
Nochtan ghinc men up die tijt
Buten castele ghereden een crijt,
Daer die heren in vechten souden,
Quame die cnape, ende si wouden,
So dat die vrouwen entie joncfrouwen
Uten castele mochten scouwen
Den camp buten ander heiden.
Dus ghincmen dapperlike ghereiden
Ende staken in die aerde slaen:
Men deder corden omme gaen,
Datter niemen in soude comen
Dan die den camp hadde ghenomen.

Alst al ghereet was ende ghedaen
Doe sprac hem an die coninc saen:
» Here ruddere, alst jou dinket tijt,

So vaert ende beit uwes ghesellen int crijt,
Ic wane wel hi sal varinc comen."
Mettien heifti sijn ors ghenomen
Ende quam met overmoedichede
Binnen in gont crijt ghereden,
Ende beide, om dat hem stont te doene,
Tote een deel na der noene;
Nochtan ne quam die cnape niet.
Doe sprac die rudder: »Here, siet,
Dinket u tijt, so laet mi varen."
Alle die gone die met hem waren
Si seiden: »Het es meer dan tijt,
Die cnape ne comt tameer int crijt,
Hets over sinen tijt ghegaen."
Doe andworde die coninc saen:
»Van haesticheden comt selden goet;
Die wel beiden si sijn vroet.
Vrient, nu beit al met ghemake;
Hem mach wel deren sulke sake
Daer hi bi vermarret es,
Dies sijt seker ende ghewes.
Nu ghevet hem noch een stic respijt."
Si beidden toter vespertijt;
Nochtoe ne quam die cnape niet.
Doe sprac die rudder ende seide: »Siet,"
Toten coninc wel verbolghenlike,
»Biden here van hemelrike,
Hets meer dan tijt, nu laet mi varen."
Alle die gone die met hem waren
Seiden: »Hi hevet wel sijn ghelof
Ghedaen, here coninc, in u hof;

Ghi mogheten wel met groter ere
Uten crite nu laten keren."
Die coninc peinsde in sinen moet:
» Ghi pijnt al gader jeghen spoet;
Mach ic, het sal al anders wesen.
Ombeit een stic," sprac hi na desen.
Eer yet lanc hebsi vernomen
Den cnape up Gringolette comen.
Dapperlike metter vaert
Quam hi ghevaren ten crite waert.
Sijn paert adde onder hem die vloghe
Alse een pijl uut enen boghe.
Dus quam hi ghevaren int crijt
Een deel nader vespertijt.
Sijn paert was van lopene moede:
Vanden scumen ende vanden bloede
Hadt ghemaect die weghe nat.
Het was moede ende het was mat.
Doe beette hi neder ende liet staen,
Ende quam toten coninc ghegaen.
Hi seide: » Here coninc Amadijs,
Ghi sijts wel vroet ende wijs
Dat ic bem te crite comen;
Ende hebbe hier jeghen mi vernomen
Menighen rudder goet van prise,
Elken ghewapent na sire wise,
Die metten gonen hier sijn comen,
Die den camp hevet ghenomen,
Ende die vor hem willen vechten
Jeghen mi ende hem verrechten.
Ende ic ne hebbe hier niemen van minen magen

Die mi mochte helpen draghen,
Al waert dat si mi wilden houden
Daer met crachte ende met ghewoude."
Die coninc andworde hem saen:
»Ic sal jou wel in hulpe staen
Vele bet dan al uwe maghe
Bi u stonden ende ict saghe,
Dies sijt seker ende sonder vaer."
Doe ghingen si hem ghereden daer,
Ende wapenden hem an beden siden.
Si waren ghereet in corten tiden.
Alle die gone die met hem waren
Moesten vorden coninc swaren
Dien cnape vrede ende vast ghelede:
Dus quamen si ten crite bede.
Die coninc ghinc ten veinstre staen
Sien hoe die camp soude vergaen;
Ende alle die gone die met hem waren
Liepen ten veinstren harentare
Marken of gone hoghe liede
Den cnape yet souden mesbieden,
Die daer hilden an dene side.
Doe onderstaken si hem met nide,
Dat die scachte bede braken.
Doe lietsise vallen ende traken
Die swaerde ende sloughen met omminne.
Men weet noch niet wie daer sal winnen,
Maer emmer sloughen si met nide.
Die cnape ne was bore blide,
Alst recht was, om sijns broeder doot:

Van rouwen wies hem die moet so groot,
Dat hine weet wat hi best mach
Doen als hi den andren sach,
Diene hem valscelike hadde ghenomen.
Aldus sijn si te gader comen
Ende waren bede van slaghen milde.
Die spaenre vloghen vanden scilden
Dene na dandre, sonder were.
Elkerlijc hadde anders ghere.
Die felle rudder hevet verheven
Tswaert ende upten cnape ghesleghen
Met overmoede ende met nide,
Dat hi hem rovede vander side
Sinen scilt altenen male;
Ende sinen halsberch goet van stale
Ontmaelgierdi te menigher stede.
Nu hoort wat die cnape dede:
Hi seide: »Gaefdi mi deser slaghe vele,
So ghinct met mi al uten spele,
Ende ic ne mochte niet ghestaen,
Mijn leven ware sciere ghedaen."
Maer hi peinsde dat hi hem soude
Wreken als hi mochte alse houde,
Ende verdrouch tswaert avescher hant,
En clovedem helm ende nesebant.
Hi gherochtene so, dat hi hem rovede
Boven den orén van den hovede:
Beneden den oren bleeft upten buuc.
Tswaert scanfelde ende ghinc uut,
Ende gheraectene weder int ghevouch
Vander scoudren daer hi an drouch

Den scilt, ende slouch hem of den aerm,
Dat hi viel int dal al waerm.
Doe moesti rumen sonder hoverde
Tghereide, ende vallen uptie aerde,
Doot eer hi ter haerden quam.
Dies waren sine vriende gram.
Alse houde als sine saghen vallen,
Daer ne was niemen van hem allen,
Sine quamen met haestichede
Naden cnape int crijt ghereden.
Deen ghinkene steken, dander slaen,
Die derde seide: »Wilwine vaen?"
Si staken so, dat hi viel ter aerden.
Doe reden si met haren paerden
Over hem wech ende wedere.
Deen stakene up ende dander nedere:
Si gaven hem wel menighen stoot,
Bi wilen clene, bi wilen groot,
Ende daden hem wel grote pine.
Dus moeste hi doghen sine carine
Allène; dies was hi drouve ende erre.
Die coninc was hem daer te verre.

Die cnape ne weet wat hi doen mach.
Dits Waleweine [leet], die dit versach,
Ende hi pensde in sinen moet:
»Langhe beide nes hier niet goet."
Hi ontbant vander linden saen
Sijn paert, ende voer in hulpe staen
Den cnape daer uptie heide.
Sinen scilt ende spere beide

Nam hi ende quam met haestichede
Binnen in gont crijt ghereden,
Recht ghelijc enen wilden lewen.
Ghine saghet noyt stuven een trop sprewen
Als si stoven die gonder waren
Doe Walewein dus quam ghevaren.
Hi hilt ter steke so hi best mochte
Sijn spere: so wat so hi gherochte
Daer ne was gheen wederseghen,
Sine moesten daer den onseghe hebben.
Hi deedse rumen sonder hoverde
Tghereide ende vallen uptie aerde.
Sulc brac sijn been ende sulc sinen arm,
Ende vielen in dat dal al warm
Deen naden andren wel ghedichte.
Ende Walewein seide: »Het mochte lichte
So comen, ghi soud den cnape vrede
Gheven al sonder sconinx bede,
Hoe leet soot jou te doene ware."
Mettien reet hi vort int hare.
En dorste niemen daer sijns onbiden:
Si ruumden wech an beden siden.

Wie so hem quam te ghemoete
Walewein quetstene so onsoete
Metten spere, al sonder vraghen,
Hine ghenas in viertich daghen.
Hi deder sulken over hals
Tumen, die hem herde mals
Maecte eer dat Walewein quam,
Die sire comste was wel gram.

Dus reet hi duere so hi eerst mach,
Daer hi die campioene sach
Bede ligghen ane der heiden
Stille, daer si sijns onbeiden.
Deen levet; dander es doot.
Sine smerte was wel groot
Die daer levet: hi moest verdraghen
Dat men hem dede, hine wist wien claghen.
Walewein vercoos ter selver stede
Die hem die meeste porsse dede,
Ende riep: »Hoet u!" Metten worde
So gheraectine metten orde
Vanden spere aldore den buuc,
Ende wierpene doot ten sadele uut.
Doe moesti vallen uptie moude:
Die siele voer daert God woude.
Walewein beette uptie aerde
Neder van sijns selfs paerde
Ende nam den cnape so hi eerst mach,
Dien hi daer vorem ligghen sach;
Ende hi halpene up ter vaert
Ende settene up sijn ors Lyaert,
Dat hi ter quader tolne wan:
Hi hevet onrecht dies hem verjan.
Dus bleef hi selve staende te voet,
Deer Walewein, die rudder goet.
Die cnape sat sochte in sijn ghereide.
Des goons scilt ende speer beide,
Die daer doot lach, heefti ghenomen
Ende es tote den cnape comen,
Ende seide: »Vrient, vant jou verweren;

Jeghen die gone die u deren
Willen." Mettien heifti vernomen
Enen up Gringolette comen
Neven mijns heren Waleweins side,
Ende waentene duersteken met nide
Wel ghereet; ende mettien
Hevet dit die cnape versien,
Diene bescudde met sire cracht.
Ter steke hilt hi sinen scacht,
Daer hi den gonen mede stac,
So dat hem sijn spere brac
In drien sticken vor die hant.
De gone viel neder in dat sant:
Hi tuselde so, ic wanem swoer, Mndsg. fol. 156 c.
Nader voere die hi voer,
Sijn hovet utermaten sere.
Ende Gringolet quam tsinen here
Ghelopen teerst dattene versach.
Waleweyn spoedde hem als hi eerst mach,
Ende sater up, hi hads te doene.
Nu sijn si tors die rudders coene:
Elkerlijc moet andren bevreden.
Daer was menich man ghereden
Die hem tween gherne deren soude.
Mach Walewein, hi sal behouden
Tfelt jeghen hem allen met ere.
Doe ghinghen si te gader keren
Ghenendelike elc met sinen paerde,
Ende met haeste vinghen si ten swaerde.
Daer was alle vrede ontseit:
Si ondergaven hem ghereit

Metten swaerden ghenendelike.
Walewein ne slouch ghene swike
Den gonen daer hi mede was.
Ic wane men noit in boeken ne las
Daer Walewein alsulc wonder wrochte:
Dat sceen hem wel diet becochte.
Hine spaerde ors no man:
Wien dat hi gheraken can
Dien doet hi toter aerden driven.
Hine es gheboren niet van wive,
Die die dade mochte vertellen,
Die Waleweyne daer ghevellen
Entie hi dede up gonen dach.
Hi gaf herde menighen slach
Uptie brune helme van stale.
Die ander rudder deit ooc wale.
Men mochte daer sien uptie heide
Onder rudders ende cnapen beide
Wel twe hondert bi ghetalle,
Die Waleweyn adde versleghen alle
Onder hem ende sinen gheselle,
Daer ic dit wonder al of telle.

Die coninc es ghestaen mettien
Ten veinstren ende heift al versien
Die daet die Walewein heift ghewrocht.
Nu alreerst es hi bedocht
Omme den cnape ende om sinen vrede,
Ende hoe dat hine up sinen ghelede
Ten campe liet bevaen int crijt.
Hi seide: »Het es meer dan tijt

Dat ic den cnape in hulpe vare:
Ic sie daer so menighe scare,
Die up hem houwen ende slaen;
Maer in den wighe so es bevaen
Een rudder neven sire side,
Dies es nu mine herte blide;
Want hi vecht so deghenlike,
Ic wane het es van hemelrike
Een inghel, ende het heiftene ghesant
God omme thelpene den seriant.
Hen dede noyt rudder sulke daet."
Dus vonden si in haren raet,
Dat si ghereedden hare scaren
Ende quamen ten porten uutghevaren.
Die coninc hi quam selve voren
Met vijf hondert rudders uutvercoren,
Die beste die waren in sijn hof,
Omme te behoudene sijn ghelof,
Ende alle gheachemeert wale,
Bede met ysere ende met stale.
Dus quamen si met haren scaren;
Entie coninc voer sonder sparen
Daer deer Walewein entie seriant
Bede vochten hant an hant,
Die des vreden adden noot.
Si adden ghewrocht wonder groot
Onder hen tween in sulc een hare.
Deer Walewein hi wert gheware
Vanden coninc ende seide: »Here,
Waeromme haesti u so sere?
Ghi moocht wel keren het es gedaen.

Ic hope wi sullen wel ontstaen
Jeghen die hier sijn, hebwijs gheval.
Mine sorghen die sijn al
Dat ons die nacht al sal benemen.''
Die coninc die andworde heme
Ende seide: »Here rudder, God weet,
Ic hebbe mesdaen, dats mi leet.
Van algader minen mesdaden
So willic staen tuwer ghenade.
Bi u hebbic den cnape verwrocht;
Ic sach up jou ende wert verdocht,
Dat ic vergat al des vreden,
Dies mi die cnape hadde ghebeden,
Om dat ic jou sach sulc wonder werken.
Maer, rudder, ghine moet merken
Dit in ghene dorperheit,
Dat ic tote jou hebbe gheseit;
Hen quam om el neghene sake,
Dat ic bem so tonghemake,
Dan mi dese lachter es ghesciet.''
Walewein seide: »Ghine durt niet
Tonghemake sijn, coninc here,
Ghi sult doen uwes selfs ere.
Die niet mesdoet, hine dar niet boeten.
Ghi sult den cnape scone groeten,
Ende sult hem voort in hulpe staen.''
Nu latic die tale voort gaen
Van desen ende wille mine woort
Van den gonen segghen voort,
Die tonghemake waren sere
Om haren vrient, om haren here,

Dien si in dien daghe verloren.
Si hilden daer ende hadden ghesworen,
Dat sijs ghewroken souden wesen.
Dus ghereedden si mettesen
Ghenendelike hare scaren,
Ende trocken vort al sonder sparen,
Omme te wrekene hare scade,
Daer die coninc hilt te rade
Jeghen Waleweine van sire mesdaet,
Ende soude ghaerne, hadde hijs raet,
Betren om dat hi den cnape liet
In sulker noot. Mettien hi siet
Dat si up hem comen met scaren:
Doe moesten si der tale onbaren
Ende andre sake anegaen,
Of hare leven ware ghedaen;
Ende setten hem stoutelike ter were
Die up hem quamen met groten ghere
Omme vernieuwene den strijt.
Die nacht ghinc an: het was tijt
Dat men des wighes adde onboren;
Maer dat sijt alle hebben ghesworen,
Dat si den gonen souden vaen,
Die hem die scade hevet gedaen,
Ende over hem ghewroken wesen.

Dus vergaderden si mettesen.
An beden siden met ghewelde
So vochten si sere upten velde.
Die coninc selve was rudder goet;
Hi wilde daer doen teerste ghemoet,

Also als ic u mach bedieden,
Omme te verboudene sine lieden,
Jeghen enen dien hi hevet vercoren,
Ende was comen uten here voren.
Hi hiet mijn here Alangremant,
Die stoutste rudder dien men vant
Yewerinc tenigher stede.
Ende sijn broeder volghede mede,
Hi hiet mijn here Bancram die coene,
Ende soudene bescudden, haddijs te doene,
Jeghen dien coninc entie sine,
Die des daghes sonder pine
Hadde gheleghen indien castele;
Maer si sullens te haren dele
Ghenouch hebben eer si keren.
Die coninc, die waerd was veler ere,
Hi vinc ten scilde ende ten spere,
Ende sette hem jeghen dien ter were,
Die up hem quam ghenendelike.
Hi beval hem Gode van hemelrike.
Die cnape voer neven sconinx side,
Die der hulpe was wel blide,
Die hem de coninc hevet brocht.
Elkerlijc hevet andren versocht
Up den velde met omminne.
Men weet noch niet wie daer sal winnen
Vort anders daer mede es vergaen.
Deer Walewein beette, ende hi liet staen
Sijn paert vercoelen: het was moede.
Daer an dedi als die vroede.
Hi stac of den helm metteser dinc,

Ende sach hoe daer die wijch verghinc
Tusscen den coninc ende Alangremande.
Si namen die scachte in haren handen
Ende die breidele biden cnope.
Die orse setten si ten lope,
Die dapper waren ende snel.
Alangremant gheraecte wel
Den coninc daer neffens dat hi wilde,
Een deel neffens sinen scilde,
Ende haddene welna met groter porsse
Ghedaen tumen vanden orse,
Maer dat hem sijn spere ontwant
Ende spranc te sticken vor die hant:
Dit dede dat die coninc ontsat,
Over waer seit men ons dat.
Die coninc hine miste niet,
Eist als men ghescreven siet,
Hi gheraecte Alangremante ter cure
Wel, ende stac hem den scilt al dure:
So dedi halsberch ende curie,
Salic jou der waerheit lyen,
Metten spere al die huut,
Ende drouchene doot ten sadel uut,
Ten ende van sinen scachte,
Met ghenende ende met crachte,
Achterwaert uten ghereide
Viertien voete verre uptie heide,
Ende lietene vallen uptie aerde
Doot; ende tors liep sire vaerde
Weder dane het quam te voren
Met ydelen sadele; het hevet verloren

Sinen here, die doot bleef ter stede:
Dat dede sine overmoedichede,
Daer noyt kerstijn ane wan.
Dat versach mijn here Bancran,
Die drouve was om sinen broeder;
Maer hi was een deelkijn vroeder
Danne was mijn here Alangremant.
Hi seide: »Quamic in sconinx hant
Het mochte met mi also vergaen
Alst met minen broeder es ghedaen;
Ic wane mi es beter tkeren
Die wile dat ic mach met ere
Dan ic hier yet langhe merre."
Degone waren drouve ende erre,
Die daer achter waren bleven,
Ende worden vervaert om hare neven,
Dat si mochten wesen doot,
Ende seiden: »Wi daden dulheide groot,
Dat wi twee rudders lieten varen,
Die alre beste vander scare
Ende diemen vant in enich lant,
Allene indes conincs hant:
Dat was dompheit herde groot;
Ic segghe jou dat si bleven doot."
Doe ghereedden hem diere waren
Ende ginghen hem in hulpe varen
Wel achtienhondert bi ghetalle.
Dese goede rudders ghereedden alle
Ende voeren te hulpe haren neven
Ende haren here, die was bleven
Binden selven daghe doot.

Doe rees daer die storem groot.

Upten coninc quam gont here,
Ende hi ghereedde hem ter were
Ende vijfhondert rudders die met hem waren:
Si ginghen vechten sonder varen
Jeghen die gone die up hem quamen.
Die hem daer niet ne dorste scamen,
Ic wane wel dat was die seriant:
Hi vacht met ghewillegher hant
Neffens den coninc sinen here.
Dus ghinc men daer vechten sere
Ghenendelike met groter cracht.
Het was goet stic inde nacht
Dattie wijch gheduerde; ic wane
Si adden tlichte vander mane,
Daer si alle bi ghesaghen.
Des coincs volc begonste versaghen
Als si quamen in sulker porsse;
Si traken achter metten orsen
Ende lieten haren here in groter noot.
Nu waren des cnapen sorghe groot
Hoe hi den coninc bescudden mach:
Hi gaf daer harde menighen slach
Uptie helme metten swaerde;
Ende die coninc, die hem ooc verwaerde,
Ende weet, blijft hire, hi es doot,
Ende vliet hi, dat es lachter groot.
Dus waersi bede in groter sorghe,
Godwouds, wiene daer sal borghen:
Haer ne gheen weet wat hi doen mach.

Dits Walewein, die gont versach;
Ende hi peinsde in sinen moet:
» Langhe letten ne es niet goet."
Hi bant den helm up thooft ter vaert,
Ende sat up Gringolette sijn paert,
Ende quam ghereden in gont hare,
Ghelijc oft een valke ware
Die vloghe onder wilde ganse:
Hi [deet] daer ghelden die hanse
Den gonen dien hi vor hem vant.
Dat versach doe die seriant
Ende wert verhoghet herde sere,
Ende sprac ten coninc sinen here:
» Weten vechten, het es wel tijt!
Nu ghelievet mi de strijt:
Ic sie die bloeme van allen heren."
Doe ginghen si te gader keren
Ende ginghen houwen metten swaerde,
Die gone die hem eerst vervaerden,
Stoutelike: si addens te doene;
Walewein maketse alle coene.
Ende dandre verdroughen hare swaerde wedere
Ghelike dat vogle doen hare vedere,
Ghenendelike metten armen.
Entie halsberghe begonsten verwarmen,
Entie maelgen vlogher af
Achter velde oft ware caf.
Si maecten wonden in die huut:
Gont bloet quam gheronnen uut.
Men mochte daer bi tween, bi drien,
Gone rudders tumen sien,

Ende bi vieren ende bi viven,
So ghinc mense daer ontliven;
Sesse te gadere ende sevene
Roofde mense daer vanden levene.
Men ghinc daer houwen ende slaen
Den enen doot, den andren vaen,
Sodat haer in wel corter uren,
Al wartet Waleweine te sure,
Daer nes niet een ontgaen,
Sine bleven doot of ghevaen,
Of mesmaect van diepen wonden.
Doe ruumden si in corten stonden.

Die coninc keerde met groter minnen,
Ende voerde inden casteel binnen
Waleweine met groter joyen.
Si begonsten alle vervroyen
Ende worden blide omme sconinx gaste.
Die ghevanghene leidemen vaste
Daer si niet ne mochten ontgaen.
Gone cnapen quamen saen
Ende namen die paerde over al
Ende ledetse up een stal
Daer sise wel te ghemake daden.
Die sciltcnechte worden wel beraden
Ende quamen ghelopen altehant
Tote Waleweine ende dien seriant
Ende ontwapenetse altemale.
Die coninghinne, die indie sale
Was, soe dede ghereden sciere
Twe mantelen goet ende diere

Ende deedse den heren om hem slaen,
Dat hem gheen coude soude an gaen;
Si addent sdaghes ghehadt heet.
Binnen desen was selve ghereet
Die coninghinne ende altemale
Die camerieren: soe ghinc ter sale,
Ende heift Waleweine bider hant ghenomen
Ende seide: »Here, sijt wel comen
Te sulker herberghe als hier es.
Dies sijt seker ende ghewes,
Alwaer soe beter hondert werven,
Ic wilde wel, here, waert uwe bedarve,
Ent u bequame ware ooc, here,
Dat ghi ons blevet emmermere;
Ghi hebt ons sulke ere ghedaen."
Mettien so quamen si ghegaen
Tenen bedde achter den haert
Ende ghingher up sitten: doe quam die waert,
Die coninc, ghegaen mettesen
Ende hietene willecome wesen.
Hi ghinc daer sitten bi sire siden.
Si waren alle gader blide
Die daer waren binder sale....
Wat holpe dat jou langhe tale
Maecte? hi was daer wel ontfaen:
Men gaf water ende ghinc dwaen,
Ende wilden eten, het was tijt;
Si hadden gheweset inden strijt
So langhe met groter cracht,
Dat was bider middernacht
Eer si ten etene mochten vaen.

Die coninc hi es up ghestaen,
Hi dede Waleweyne grote ere,
Hi seide: »Rudder, bi onsen here,
Ghi moet gaen sitten bi trouwe
Eten met mire vrouwen,
Minen wive, der coninginne,
Die ic vor alle die warelt minne;
Bedi soe wilt ende ic beghaert."
Deer Walewein seide: »Ghi sijt mijn waert:
Dat ghi ghebiet ic doet ghereet,
Here; nochtan so eist mi leet
Dat ic soude eten met mire vrouwen
Ic ne bems niet waert, bi mire trouwe;
Maer jou ghebod willic niet laten."
Die coninc seide: »Bi caritaten,
Ghi sijt hondert werven mere
Ere waert, wel lieve here,
Dan icker vulbringhen mach;
Tote heden up desen dach
Ne was jou ghelike nie gheboren."
Deer Walewein moeste gaen sitten [voren],
En jeghen hem die coningcghinne,
Die hovesc was in haren sinne;
Ende an sine side die seriant,
Entie coninc an dandre hant.

Si ginghen sitten met ghemake
Vriendelike met scoonre sprake.
Ter taflen dienden sciltcnechte
Van herde menighen gherechte:
Daer was al dies ghenouch

Dies de aerde ye ghedrouch,
Wat so si wilden ende begherden,
Ende dies men vant boven der aerden.
Alse die maeltijt was ghedaen
Sprac men om een slapen gaen;
Gone rudders waren so mesmaect
Vanden wapinen, ende si hadden gewaect
Langher dan [si] plaghen te doene.
Bin desen quamen die garsoene
Ende ginghen maken in die sale
Die bedden utermaten wale,
Daer die heren up slapen souden.
Vier cnapen quamen ende houden
Elc ene tortijtse scone ende groot,
Alsoot hem die coninc gheboot;
Si brochtse uut ere kemenade,
Si hiltse wel bi liever lade
Daer Waleweins bedde ghemaect was.
Die stede was claerre dan een glas
Ende verlichte so duerscone.
Die coninc seide: »Dat jou God lone!
Here Walewein, wildi slapen gaen
Ende rust jou, het dinct mi wel ghedaen:
Ghi hebbets herde wel te doene."
— »Gherne, here," sprac Walewein die coene,
»Ghi sect wel, lieve here waert."
Doe nam hi orlof metter vaert
An sire vrouwen der coningchinne.
Soe bevalne met soeten sinne
Gode, ende hiet den sciltcnechten
Dat si den rudder souden berechten

Ende helpen dat hi slapen quame.
Sine wisten nochtoe niet sine name,
No wanen dat hi was gheboren,
Die metten tortijtsen ghingen voren,
Ende leeddene daer hi wesen soude,
In die kemenade, die met goude
Was bescreven altemale.
Up een cussijn van sindale
Ende up enen setel van elpsbene
Setten si den rudder rene,
Ende daden of met goeder moete
Sine scoen, ende dwoughen sine voete
Met warmen borne dat ic wane.
Een pellel lach daer ghespreet ane
Den vloer, dat hi niet vulen soude
Sine voete. Doe ghinc hi slapen houde
Up tbedde, onder die coverture,
Die rikelic was ende goet ter cure:
Soene mochte niet verbetert sijn.
Doe brocht men hem een orcussijn
Ende een hooftcleet sconę ende sochte:
Si berechtene als si best mochten.
Hi seide: »Ic bem wel te ghemake,
Inne beghere el ghene sake
Dan ghi den rudder dor uwe doghet
Te ghemake doet, so ghi best moghet,
Die tavont hier met mi es comen."
Mettien hebsi orlof ghenomen,
Ende seiden dat sijt gherne daden.
Dus ghinghen si uter kemenade
Ende bevaelne onsen here.

Den rudder namen si bi den ghere
Ende ginghen met hem, die vier cnapen,
Ter cameren daer hi soude slapen,
Ende leidene up een scone bedde.
Hi was uut enen quaden ghewedde
Dies daechs ontgaen bi Waleweins ghevecht:
Dancte hijs hem niet, hi dade onrecht,
Die den andren helpt uut sire noot
Ende uter anxene vander doot,
Als daer hi mede was bevaen,
Ende nemmerme ne ware ontgaen,
Ne waer die helpe Gods ende van Waleweine;
Die bescuddene ende el negheine,
Ende die hevet hem behouden tleven.
Mettien heifti orlof gegheven
Den cnapen diene te bedde daden,
Ende dancte hem sere alre ghenade
Die si hem hebben ghedaen.
Si bevaelne Gode ende gaen
Elkerlijc te sinen here.
Si haesten utermatene sere,
Bede rudders ende cnapen,
Elc ghinc up sijn bedde slapen
Ende rusten hem: si haddens te doene.

Nuchtens ontspranc Walewein de coene
Tilike metter lewerken sanghe,
Ende hi seide: »Ic hebbe te langhe
Gheslapen, ic soude teser wile
Ghereden hebben ene mile,
Haddic wijsheide ghedaen."

Hi cleedde hem ende es upghestaen,
Ende dede an cousen ende scoen.
Hen was rudder no garsoen
Nochtoe ontspronghen in de sale.
Een scone beckijn ende ene dwale
Vant daer Walewein ghereet:
Daer es hi comen ende dweet
Sijn oghen ende sijn hande scone.
Hi seide: »God, here vanden trone,
Nu moeti mi heden ghewerden
Ghewisen daer ic vanden swaerde
Vraey litekijn moete verstaen,
Dat mi dese pine hevet ghedaen!"
Daer hi dus stont in deser tale
So quam die coninc in de sale
Van uter cameren daer hi lach.
Walewein onboot hem goeden dach
Teerst dat hine hevet versien.
Die coninc andworde hem mettien,
Ende seide: »God onser aller here
Gheve jou bliscap ende grote ere,
En moete jou groot gheluc verkenen!
Wat moghedi hier mede menen,
Dat ghi dus vroech sijt up ghestaen?
Het dinct mi herde sere mesdaen:
Hier nes niemen binden hove
Up, no grave no hertoghe,
No ooc ruddren no cnapen:
Twine haddi noch gheslapen
Ende hadt gherust ene wile?."
Hi seide: »Ic hebbe menighe mile

Te varne, die ic riden moet,
Dies sijt seker ende vroet.
Ooc bem ic verlet bi desen campe:
Om dat ic sach dat si met scampe
Desen cnape alle wilden deren,
Ic peinsde dat ict soude verweren
Ende behouden, mocht ic, sijn leven;
Siet, here, dus bem ic hier bleven,
Anders addic vort ghevaren."
Alle die gone die daer waren
Binden hove sijn up ghestaen,
Entie coninghinne quam ghegaen
Met haren camerieren in de zale.
Walewein groetetse altemale,
Ende altevoren die coninghinne.
Soe andworde met soeten sinne:
» Here, ic hebbe wel vernomen,
Dat jou niene mach becomen
Alsulke herberghe als hier es."
Walewein andworde na des:
» Vrouwe, soe doet uter maten wale;
Wat holpt dat ict langher hale,
Ic hebbe elre nu te doene."
Binnen desen quam die rudder coene,
Dien Walewein adde behouden tleven,
Ende seide: » Onse here moete jou gheven
Bede bliscap ende grote ere!
Van desen daghe emmermere
Bem ic u cnecht ende u ghersoen."
Hi cnielde ende custe sine scoen,
Ende seide: » Hets recht, lieve herc;

Bi u hebbic lijf ende ere
Behouden, dat ic hadde verloren;
Dat weet ic sekerlike te voren,
Si hadden mi mijn lijf ghenomen."
Die van duechden es vulcomen
Hi nam den rudder mettien,
Die daer lach over sine cnien,
Bider hant, ende dedene up staen.
Hi seide: »Laet jou drouven gaen,
Dor mi ne drivet ghenen rouwe."

— »Inne maecht laten, bi mire trouwe,
Bedi ic weet wel, dat mijn leven,
Dat hebdi mi naest Gode gegheven;
Ende nu moetic van u sceden!
Die rike God moet jou gheleden
Als ghi niet langher hier wilt wesen!"
Walewein hi sprac mettesen
Toten coninc ende toter vrouwen:
»Ic bidde jou up rechte trouwe,
Dat ghi den rudder duer ghenade
Vant ghehelpen ende gheraden!
Bescermtene jeghen sine viande,
Ende helpt hem dat hi tsinen lande
Come, ende blive in sine ere!"
Die coninc seide: »Bi onsen here,
Ic sal doen dat ghi begaert."
Doe riep Walewein om sijn paert.

Doe andworde die coninghinne,
Die hovesc was in allen sinne:

» Here, laet staen noch u paert;
Ic bidde dat ghi niet ne vaert
Uut desen hove hedenmee:
Rust u emen dach of twee,
Danne so vaert daer ghi ghebiet."
Walewein seide: danne diet niet
Dat mens hem bade, hi moeste varen.
Si badens hem alle diere waren;
Hine wilde in ghere wijs die vaert
Onberen. Doe brochtemen hem sijn paert,
Ende sijn harnasc was al ghereet.
Die coninc hi seide: » God weet,
Waert u wille ende bequame,
So soudic gherne uwe name
Weten eer ghi henen vaert."
Deer Walewein sat up sijn paert:
Hi seide: » Dies ne staet mi tonberne,
Want ic wilse jou segghen gherne;
So wat so mijns daer na ghesciet,
Mire namen ne loochen ic niet;
Nochtan ne was noit man gheboren,
Soudise weten, hine moest te voren
Daer omme vraghen. Sijt u bequame,
Walewein es mine name."

Alse die coninc dat verstoet
Doe vervroyde hem die moet,
Ende seide: » Sidi Arturs suster sone,
Die der ere es ghewone,
Ende daer men alle doghet of telt,
Ende menighe overdaet heift ghevelt?

Ic hebbe uwes horen ghewaghen,
Maer ic ne sach jou noit te ghenen daghen.
die sijs ghebenedijt,
ic hebbe gheleeft den tijt
ghi sijt comen bin minen hove;
sijt van so groten love!
eet neder, ende laet jou paert
tal doen metter vaert,
blivet hier, here, bi mi,
Ende staet mi van herten bi!
Al mijn goet ende al mijn lant
Dat ghevic jou in jouwer hant
Mede te doene jou ghebod,
Ende daer na, also helpe mi God,
Willic in uwen dienste staen,
Indien dat ghijt wilt ontfaen
Ende met mi bliven al mijn leven."
— »Wildi mi al die warelt gheven,"
Sprac Walewein, »inne blever niet;
Maer saghic jou pine ende verdriet
Hebben, here, het ware mi leet,
Ende ic avontuurde wel ghereet
Mijn lijf vor jou, bi mire trouwe."
Doe nam hi orlof andie vrouwe,
Des coninx wijf, die coninghinne,
Ende an alle, die daer inne
Met hare waren in die sale.
Si andworden alle te male:
»Nu vaert, God onser alre here
Verde jou van lachtre ende sere,
Ende late jou dinc ten besten comen!"

Dus hevet hi orlof ghenomen
Ende reet wech met deser tale.
Aldie maisniede vander sale,
Ende alle die binden hove waren,
Ne weten hoe van rouwe varen,
Omdat hem der Walewein ontfaert;
Entie niewe rudder hi mesbaert
Van rouwe uter maten sere
Dat hem aldus ontfoer sijn here
Die hem behouden hevet sijn leven.
Hi seide: »God die moete jou gheven
Grote bliscap emmermere,
Ende lonen jou tgoet entie ere
Die ghi te mi waert hebt ghedaen!"

Nu latic jou die tale staen
Vanden coninc ende van sinen lieden
Ende wille jou van Waleweine bedieden,
Die vaste reet ende node spaert,
Als een die gherne wonne tswaert,
Haddijs stade entie macht.
Over dach ende over nacht
Reet Walewein, die rudder bout;
Menich foreest ende menich wout
Reet hi duere ende menighe heide;
Menighen berch, menighe valeyde
Leet hi in dese avonture,
Die hem dicke wert te sure.

Up enen dach quam hi ghevaren
Neven der wilder seebaren,

Ende hi sach scepe in die see,
Bi wilen min, bi wilen mee,
Daersi in voeren up ende neder.
Het was herde scone weder:
Die sonne sceen anden trone
Over al die warelt scone.
Dus quam hi inden sonnescine
Ghevaren neven die marine,
Sere claghende sijn ellende,
Om dat hi niet ne conste venden
Dat hi dicke adde ghesocht
Ende met menigher pine becocht:
Hi seide: »Wat helpet mi dat ic vare,
Want ic ne can ghene niemare
Ghevreesscen, daer ic omme bem comen."
Mettien hevet hi van verren vernomen
Ene steenroche hoghe ende clene,
Die men hiet te Ravenstene.
Al sceen soe smal, soe was ghereet
Boven ere halver mile breet,
Ende die seebaren lieper onder.
Dit hadde Waleweine wonder
Als hijt sach, ende mettien
Heifti enen casteel vorsien
Daer boven staen, die hadde ane
Menighen tor, na minen wane,
Ende al van clarén marberstene,
Some groot ende some clene.

Dit sach hi al te deser wile:
Doe voer hi pensende ene mile

Dat hire gherne binnen ware
Om te vreesscene niemare,
Daer hi noch niet of ne weet;
Maer het es hem onghereet:
Het was al water dat hi sach.
Ne ghenen wech, die mensce mach
No weder riden nochte gaen,
Sone sachi vor hem staen;
Ne gheen gat daer mensce binnen
Mochte comen, al wildi winnen
Den casteel die vor hem stoet.
Maer hi wert gheware an sinen voet
Int sant van menighen hoeveslaghen
Die ten castelewaert ghelaghen:
Hi sach wel datmer moeste varen.
Alse der wilder seebaren
Waren gehebt ene wile
So moestemen riden ene mile:
Twater was breet alst was vloet.
Doe peinsdi in sinen moet:
»Ic sie wel dat hier es ghereden
Duer de see. Ic ne werde ooc heden
So versaghet, ic ne salre varen.
Ons here God moete mi bewaren!
Ic sal weten waer si sijn becomen
Daer ic hier of hebbe vernomen
Die hoeveslaghe van haren paerden."
Deer Walewein, die onvervaerde,
Volghede achter daer hi vant
Die hoeveslaghe staende int sant,
Daer die gone hadden ghereden.

Sijn paert was snel van allen leden:
Het drouch sinen here an dat eylant.
Die vloet soe quam altehant
Als Walewein over quam ghevaren:
Omtrent hem liepen des sewes baren.
Daer moeste hi bliven, al waest hem leet;
Te kerne ware hem onghereet,
Want twater was bachten hem te wijt,
Dies willic dat ghi seker sijt.
Hi hilt beneden up sijn paert,
Ende sach ter steenroche up waert
Om den casteel: doene sach hijs niet.
Hi seide: »Here God, wats mi ghesciet?
Waer in hebbic mi selven brocht!
Nu hebbic diere ghenouch becocht
Tswaert te soekene metten ringhen!
Het sal mi in groter pine bringhen,
Ende hevet ghedaen al nu ter stont;
Bedi het es mi sere oncont
Waerwaert ic nu gheraket hem."
Doe sach hi enen wech vor hem:
Dien reet hi voort. Mettien
Hevet dere Walewein versien
Ene porte wide ondaen,
Ende den wech daer binnen gaen
Also rechte alse hi doen mochte.
Doe peinsdi in sijn ghedochte:
»Teser poorten moet ic in,
Ende prouven daer mijn ghewin.
Ic wane dat dit die strate si
Vanden castele, dus dinke mi,

Die ic heden eer versach.
Nu wese die strate of ne mach
Ic salre emmer duere varen.
God selve moete mi bewaren!"

Doe seindi hem ende sijn paert.
Ter poorten reet hi metter vaert
Up waert, duer ene haghedochte,
Dien wech, diene ten ende brochte
Upten berch. Ende mettien
Hevet deer Walewein vorsien
Den casteel, die scone stoet.
Doe peinsdi in sinen moet:
»Ic bem hier comen wel met ere,
God late mi wel weder keren
Sonder lachter ende toren!"
Menighen rudder sachi daer voren,
Die alle speelden, weet dat wel,
Scaec of werptafelspel,
Ende vele sloegher daer den bal:
Den steen wierpmer over al
Voor den casteel up dat plein.
Als dat sach deer Walewein,
Die hovesc was ende on vervaert,
Beetti neder ende liet sijn paert
Staen. Danne dedi niet van vare:
Hi wilde vreesscen niemare
Wat castele dat dat si,
Deer Walewein, die rudder vri.
Mettien hevet hi vernomen
Twe garsoene totem comen,

Die groetene herde hoofscelike.
Si seiden: »God van hemelrike
Die gheve jou al dat ghi begaert!
Of ghijt ghebiet gheift ons u paert,
Ende latet ons doen up stal,
(Dat jou God gheve goet gheval!)
Wi bids jou dor jous selfs ere,
So moghedi gaen tonsen here,
Dinket jou goet, ende ghijt begaert."
Doe gaf hi den garsoen sijn paert,
Entie een cnielde hem voren
Ende dede hem of sine sporen,
Ende ontgorde hem sijn swaert,
Ende ontwapendene metter vart,
Waleweine, altemale.
Een paer cleder van sindale
Haddi an, dat hem wel stoet,
Ende een scone ghescoeite an sinen voet
Hadde hem ghegheven, dies sijt wijs,
Die rike coninc Amadijs,
Al bedroopt met roden goude,
Om dat hi om hem pensen soude
In vremden lande, als hise adde ane.
Deen garsoen, na minen wane,
Nam Waleweins wapine ende sijn paert
Ende ledet ten stalle waert.
Hi besteedde die wapine, ende hevet saen
Tpaert upten stalle ghedaen,
Ende lietere sinen gheselle bi.
Walewein, die rudder vri,
Die bloeme was boven allen heren,

Hi seide: » Dat jou God moete eren!
Soete cnape, nu sech mi
Hoe dat vanden castele si
Die name, daer ic hier allene
Bem comen." — » Here, Ravenstene,"
Sprac die cnape, » des sijt vroet."
Deer Waleweyn was wel ghemoet
Ende hovesc van sinen sinne:
Hi seide: » Vrient, dat jou God minne!
Dor ghenaden dat sect mi,
Wie van desen castele si
Here, dien ic hier sie staen."
— » Die rike coninc Amoraen:
Hi dedene maken, des sijt vroet."
Als Walewein dat verstoet
Was hi verblijt harde sere.
Hi seide: » Dat jou God gheve ere!
Soete cnape, dat sect mi
Door uwe ghenade, welc dat si
Jou here, die coninc Amoraen."
Die cnape hi andworde saen:
— » Siet waer hi sit, bi mire trouwe,
Onder gone linde tusscen tween joncfrouwen,
Ende met hem jonghe rudders vele,
Die spelen van menigheranden spele."

Die cnape sprac, al over waer:
» Ghebiedijt, here, ic lede jou daer."
— » Ja ic, dat jou God gheve ere."
Aldus ghinc Walewein die here
Ten coninc waert, ende mettien

Heveten die coninc versien,
Ende hi stont up van sire stede,
Ende alle sine rudders mede
Lieten hare spel, ende si onthalen
Waleweyne met soeter tale,
Ende seiden: »Here, sijt wellecome!
Ene rose ne bloeit niet up de bome
Also scone als Walewein boven hem allen."
Die coninc seide: »Mi es ghevallen
Grote ere, God sijs ghebenedijt!
Here Walewein, dat ghi comen sijt
Te minen hove, dies hebbe God danc!
Dat ic jou soeken soude, sonder wanc,
Hebbic ghepeinst also houde:
Nune wildic om dusent marc van goude
Ghine waert hier comen, ende om mere."
Walewein seide: »God lone jou here!"
Ende andworde alse die vroede:
»Of ghijt te mi wart sect in goede."
— »Ja ic, here, bi mire wet,
Dat suldi noch heden bet
Weten dan ghi hebt ghedaen."
Sine wilden daer niet langher staen,
Elkerlijc nam andren bi hande,
Ende die baroene vanden lande
Ghingen alle metten tween heren,
Ende toomden Waleweine met ere
Toten castele in die sale.
Gone joncfrouwen altemale
Besaghen minen here Waleweine;
Daer ne was so groot no so cleine,

[illegible] 12,77

[illegible]oomen: eig. iem. b/d toom v/z paard eershalve opl[illegible] begeleiden; bij uitbreiding 2/h algem. voor: ee[illegible] begeleiden, vergezellen, omgeven.

Sine besaghene alle ghemeenlike;
Daer was niemen sine ghelike
Van scoonhede, dat wetic wale.
Dus sijn si comen in die sale,
Die scone was als een paradijs.
Die hadde ghewesen letterwijs
Hi mochte daer wonder hebben ghelesen.
— »Hier moetti willecome wesen,"
Sprac die coninc, »Here Walewein!
Uwer ghelike nes neghein
Van dogheden onder shemels trone."
Die vloer hi was algader scone
Met sconen pellele overspreit,
Daerne die coninc brinct gheleit.
Der Walewein entie waert
Ghingen te gader bachten haert:
Up een bedde daer ghincsi bede
Sitten, dat met enen clede
Was ghespreet; diet prisen woude,
Ic wane hire omme waken soude
Menighen nacht, het was so goet.
Een pellel lach onder haren voet.

Ghene heren altemale
Ghingen sitten indie sale.
Bede rudders ende joncfrouwen,
Die minen here Waleweine bescouwen,
Sine consten niet ghenouch besien.
Deer Walewein sprac mettien
Toten coninc ende seide: »Here,
Mi wondert utermaten sere

Waer ghi mi kent; bi mire wet,
In sach jou noyt, daer ic te bet
Ghevroede, nieuwer in ghene stede,
No ghenen van uwen rudders mede."
Die coninc seide: »Ghi sullet weten
Also saen als wi hebben gheten,
Danne salict jou doen verstaen."
Men gaf water ende ghinc dwaen,
Ende souden gaen eten in die sale.
Gone heren altemale
Waren van Waleweins comste vro,
Entie coninc seide selve also.
Si dwoeghen alle ende sijn gheseten.
Gherechte quamen: men ghinc eten
Ten taflen boven ende beneden.
Hen quam noit man in ghere stede
Daer hi so sach dienen met ere
Als men daer diende vor die heren.
Die gherechte quamer so ghedichte,
Hen mochte gheen mensce lichte
Ghenomen, so menich quamer daer.
Goeden wijn, versc ende claer
Dronken si alle dies begaren
Ende die binnen sconinx hove waren.

Als si der spisen adden ghenouch,
Elkerlijc na sijn ghevouch,
So diende men van clareide naer;
Ende als men gheten adde daer
So heift men scolakene up ghedaen
Vor die heren, ende men liet staen

Die taflen. Twater was ghereet
Te pointe warm, ende men dweet
Die hande scone vander spise.
Men diende daer in elker wise.
Naden watre gafmen wijn,
Alst pliet daer hoghe liede sijn.
Men scincte ende dede omme gaen.
Doe sprac die coninc Amoraen:
» Here Walewein, nu eist tijt
Alreerst, dat ghi berecht sijt
Dies ghi mi vraghet heden ere.
Verstaet, ic sal jou segghen mere
Die waerheit al bi mire trouwe.
Ic huwede ende nam ene joncfrouwe,
Dies mach herde wesen lanc
Tien jaer (ic wists Gode danc
Vele meer, hadsoe ghelevet
Dan hise noch ghehaelt hevet);
Soe was sconinx dochter van Irlant,
Entie scoonste diemen vant:
Van ghelate ende van manieren
Sone vintmer so scone viere
Indie warelt als soe was ene.
Diere burghe ende hoghe stene
Behuwedic ende menighe stede,
Ende soe dede mi grote waerdichede
Meer dan ic ghesegghen can.
Al dat ic hare siele jan
Dat moet hare heden comen te stade!
Ic hope soe es ter Gods ghenade!
Doe icse haelde, dat was waer,

Voer ic tArturs hove naer,
Uwes ooms, die mi grote ere dede.
Ic ne quam noyt in ghere stede
Daer ic rudder horde prisen
In so menigherande wise
Als ghi daer waert van groten love.
Alle die gone die vanden hove
Waren si seiden allegader,
Dat ghi der aventuren vader
Waert: dies ne vergatic niet.
Als ic uten hove sciet
Ende wi uter porten waren,
Quaemdi jeghen ons ghevaren,
Ende met jou ander rudders viere.
Als ghi ons saghet hildi sciere
Al stille ende groetet ons hovesscelike.
Bi onsen here van hemelrike,
Ic maercte dat ghi vander stede
Niet ne quaemt vor wi leden;
Ende alle die gone die met ons waren
Ghine lieter jou gheen ontfaren,
Ghine groetet elken een ende een,
Datter jou ontghinc ne gheen
Hine moeste van jou ghegroet wesen.
Als ic gheware wart van desen
Doe wasic gram, bi mire wet,
Dat ghi mi ledet ic ne hadde bet
Gheweten, here, wie ghi waert.
Een garsoen, die up een paert
Als ghi waert leden quam ghevaren,
Hi seide: »God moeste mi bewaren

Den coninc ende alle dandre heren!"
Ic seide: »Dat jou God moete eren!
Soete cnape, segghet mi
Wie gone scone rudder si
Die gonder voer ende gone viere."
Hi seide van minen here Ydiere
Dat hi was deen; »ende Lanceloot,
Wies dogheden dat sijn so groot,
Datmer ave spreken mach
Hier na over menighen dach,
Es dander, ende mijn here Ywein.
Die vierde es mijn here Walewein,
Die jou groette, coninc here.
Sine doghet ende sine ere
Es meerre ende van betren love
Dan yemens binnen sconinx hove,
Van al gader sinen lieden.
Wat mochtic jou van hem bedieden,
Hi es der aventuren vader.
Hi bescudse alle gader
Die der hulpe hebben noot:
Sine doghet es so groot.
Hi vordert weduen ende wesen;
Ende alle die hi vint in vresen
Bescud hi, ende hi set daer voren
Sijn lijf." Die cnape slouch met sporen
Als hi mi hadde berecht, here.
Daer na ne saghic u nemmermere
Vor heden up desen dach;
Ende talre eersten dat ic jou sach
So kendic jou bi uwer ghedane.

God selve, na minen wane,
Sende jou hier tote mi;
Mine mach niemen danne ghi
Ghehelpen van dat mi daert."
Walewein sprac: »Lieve waert,
So sect mi danne in Goods namen,
Of ghijt ghebiet, uwe mesquame:
Sijnt saken die mi staen te doene,"
Sprac deer Walewein die coene,
»Ende ict mach doen, bi mire ere,
Ic helpe jou gherne, coninc here."

Die coninc seide: »Bi mire wet,
Here Walewein, ja ghi, vele bet
Danne enich mensce die nu levet.
Eist dat jou God die gracie ghevet,
Ende ghi vulbringhen moocht die vaert
So ghevic jou mijn goede swaert,
Dat niet verbetert mochte sijn:
Het gaf mi een mijn peterijn,
Ende hetet swaert metten tween ringhen.
Dorstict jou te voren bringhen
Ic soudt jou toghen, maer neen ic niet;
Want wat manne diet met oghen siet,
Sine nature es duerfel,
Het neimt hem tlijf, wetic wel.
Daer ne dar niemen omme vraghen
Dat het yemene sal verdraghen,
Hine si van duechden uutvercoren
Voor alle die gone die sijn gheboren,
Ende van ridderscepe mede.

Mi heveter omme menighe bede
Ghedaen die rike coninc Wonder,
Ende sijn sone Alidrisonder
Hevets hem ghepijnt met liste,
Om dat hijt mi hebben wiste,
Te ghewinnene al sijn leven;
Here, nochtan eist mi bleven,
Maer jou so eest al ghereet,
Up een covent, up een beheet,
Dat ghi mi bi uwer ghenade
Van ere bede wilt ghestaden,
Ende houdet swaert metten tween ringhen."
Walewein was vro van dien dinghen,
Dat hi den coninc horde nomen
Tswaert daer hi om uut was comen;
Maer hine wils hem niet ghewaghen.
— »Here, soudict durren draghen
Tswaert, of ghijt mi hadt ghegheven?"
— »Here Walewein, ja ghi, al u leven
Mochti wel draghen tgoede swaert;
Ende seker sijn ende onvervaert,
Indien dat ict jou gave bedect,
Up wat manne daer ghijt up trect,
Diene mochte vor jou niet ghestaen.
Al wildi mi selven slaen,
Ende van minen live deren
Wilt, inne mochte mi niet verweren,
Trocti tswaert, dat wetic wel,
(Sine maniere die es so fel)
Indien dat ict jou hadde ghegheven,
Nochtan dat ict al mijn leven

Hebbe ghehadt in mijn bedwanc.
Met rechte weet mens den gonen danc
Diet maecte: hi was wel bedocht.
Hi screefer an als hijt ghewrocht
Hadde: »So wat manne die levet,
Die dit swaert ghecrighet of hevet,
Ic rade hem dat hijt houde wel;
Sine manieren sijn so fel,
Of hijt yemen wille gheven
Voort, ende behouden sijn leven,
So ghevet inden scoe bedect,
Ende toghet hem niet bloot ghetrect,
So mach hi sinen vrient behouden,
Entie gone mach swaerts ghewouden
Dien hijs jan entien hijt ghevet.
Hen es gheen man die nu levet,
Die mach kennen sine maniere;
Het es fel ende goedertiere:
Diet draghet dien eist goedertiere."
Dit machmer an lesen sciere,
Want het stater an ghescreven.
Here, dit swaert willic jou gheven,
Moochdi mi ere bede ghestaden."
Deer Walewein seide: »Bi uwer ghenade,
Coninc, toghet mi dat swaert!
Ic wille al doen dat ghi begaert
Indien dat ict vulbringhen mach."
Doe ghinc die coninc daert lach
Met enen pellele bewonden,
Ende reket voort ten selven stonden.
Hi toghet Waleweine, die begherde

Tscaec te winnene metten swerde,
Tscoonste dat men oyt vant.
Daer hijt uten pellele want
Ent Walewein met oghen sach
Sine herte ontplooc alse die dach:
Hem dochte wel in sinen moet,
Hine sach noit gheen so goet.
Die appel entie hilte bede
Waren root goudijn, entie scede.
Die rieme die ten swaerde behoorde
Was van enen blakenden goutborde.
Die ghispe die daer ane stont
Soe hadde ghecost menich pont.
Tsmelt vander riemen entie lede
Waren alle goudijn mede.
En sach noyt man gheen so scone.

Der Walewein seide: »Dat u God lone!
Here coninc, trecket uter scede."
— »Dat soude jou comen tallen lede,
Here Walewein, verstaet dit wel,
Treckedic tswaert; het es so fel,
Al haddi al die wapine ane
Die ghi noyt droucht, na minen wane,
Sone mochti niet daer voren staen, } v. 560
Het ne soudse alle dor slaen.
Ghine mochtets altoos niet ontvlien."
Walewein andworde mettien:
»Den appel entie hilte bede
So toghedi mi, entie scede;
Laet mi doch den egghe sien."

Die coninc trecket uut mettien,
Ende eer hijt half brochte uter scede,
Over appel ende over hilte bede
Spranct vor Waleweine uptie aerde
Oft ware een mensce, die begaerde
Omoede te soekene, ende hi mesdaen
Hadde ende wils in boeten staen.

Aldus so ghebaerde dat swaert.
Die coninc tart daer na ter vaert:
Tusscen appel ende hilte bede
Nam hijt, ende staect inde scede,
Ende hi seide: »Bi onsen here,
Jou es ghesciet grote ere
Heden vor dit goede swaert.
God selve hevet jou ghespaert;
Noit man mochter voren ghestaen."
Walewein andworde saen
Ende seide: »Dies dankic vriendelike
Gode onsen here van hemelrike,
Die boven ons allen hevet ghebot.
Here coninc, also help mi God,
Nu sect wat ghi ane mi begaert.
In wille niet dat ghi mi spaert,
Sidi in pinen of in sorghen,
Daer ute so willic jou borghen
Gherne ende staen te stade,
Ende ghi sult mi dor uwe ghenade
Gheven tswaert: hets mijn ghevouch."
Die coninc was blide ende louch,
Als hi dat horde, ende sere vro,

Ende hi seide: »Wildi also,
Ghelovet mi dan bi uwer trouwe,
Bi rudderscepe, bi onser vrouwen,
Dat ghijs niet ne sult onbaren,
Daer ic jou sende, ghine sulter varen,
Duer noot no duer ghene dinghen,
So ghevic jou tswaert metten tween ringhen,
Hen ware recht dor ene sake,
Dat jou nootsin ghebrake;
Nootsin breket al belof."
— »Ic wille jou seker doen hier of,"
Sprac Walewein, »bi mire trouwe,
Bi rudderscepe, bi onser vrouwen,
Here coninc, van desen dinghen.
Ghevet mi tswaert metten tween ringhen.
Nochtan ne weet ic niet wat ghi beghert."
Doe gaf hem die coninc tswert,
Dat niet verbetert mochte wesen.
Hi seide: »Here Walewein, mettesen
Moeti een goet gheluc ontfaen,
Ende alle die gonen wederstaen
Die onrecht willen ende jaghen.
Hen mochte gheen beter rudder draghen,
Entien ics bet jonste min no mere.
Tswaert es comen tsinen rechten here,
Bedi makicker jou voghet of.
Ende hout mi vort mijn belof,
Enties ne moeti niet ofgaen."
Dus hevet Walewein tswaert ontfaen,
Die niet blider mochte wesen.
Hi sprac ten coninc mettesen:

»Sect mi, here, waer ic sal varen;
In wils langher niet onbaren,
Inne wille quiten mine trouwe."
— »So moeti halen ene joncfrouwe,
Her Walewein, die ghi niene kint.
Ic hebse menighen dach ghemint.
Dat segghen de gonen diese kinnen,
Hen es in die warelt binnen
Ne ghene so scone no so goede,
Bedi es mi onsoehte te moede
Dat icker so langhe moet derven:
Ic vruchte ic salre omme sterven
Dat icse niet ne can ghewinnen.
Nu willic [ju] doen bekinnen
Hare scoonhede unt ende uut:
Wit alse die snee heift soe die huut,
Ende heet joncfrouwe Ysabele.
Soe hevet [meer] scoonhede tharen delc
Danne Venus doet, die godinne,
Die ghebod heift over de minne.
Soe es scoonre dan Olympias,
Die keyserinne te Rome was,
Soe es scoonre vele sonder sparen
Danne die twalef vrouwen waren,
Die ghescreven sijn te Rome binnen,
Dit waren die twalef godinnen,
Daer men of telt ende saghet,
Ende hare scoonheit achter lande draghet
Om lof ende om prijs tontfane.
Soe es vele scoonre, na minen wanc,
Danne Ysaude no Elene,

Noch die scone Torabene;
Soe es scoonre vele danne Verghine
Ofte joncfrouwe Barbeline;
Noch Ysaude van Yerlant,
Noch Ysaude metter witter hant
Nes niet so scone als Ysabele.
Soe heveter vele tharen dele,
Die scone joncfrouwe die ic minne,
Want Venus die godinne
Gaf hare dat scone goudine haer,
Dat segghic jou al over waer,
Dat up hare hovet es ghestaen,
Daer hare scoonheit bi es vuldaen.

Dit es die joncfrouwe die ic minne.
Ic werde onvroet van minen sinne,
Here Walewein, ghine haelse mi.
Nu hoort wie hare vader si:
Die rike coninc Assentijn;
Ende hevet ghedaen mijn minnekijn
In hoede verre in gont Endi,
In enen casteel, seghet men mi;
Diene winnen soude het souden tsure
Werden. Daer gaen twalef mure
Omme: elc hevet tsinen dele
Vierwarf twintich torrele
Up ghewrocht, staerc ende diere.
Tusschen elken tween muren loopt ene riviere,
Dat men tcasteel niene mach winnen.
Die poorten daer men gaet binnen
Si sijn van copere ende van metale,

Ghebonden met ysere ende met stale.
Telker poorten sijn ghestaen
Vierwarf twintich man, sonder waen,
Wel ghewapent, in dier ghebare
Alsof si alle souden varen
Tenen wighe al sonder blijf:
Dits om te behoedene tscone wijf,
Datse gheen man soude ghewinnen
No comen inden casteel binnen,
Men moeste eer weten wat hi begaert.
In can gheweten wat hare daert:
Soe hevet daer binnen groot deduut;
Want soene comt altoos niet uut
Te ghenen tiden binden jare.
Soe gaet haer merghen harentare
In dien boomgaert, inden vergiere,
Die daer sijn goet ende diere;
Daers sulc praeyeel wel ghereet,
Ere groter alver mile breet,
Daer in staet menigherande ware,
Peper, anijs ende ginghebare;
Fighen ende notemusscaten
Staen daer ende pume ghernaten n. granaat Mnd G § 1x
Amandelen ende castaengiere,
Ende daer onder goet menighertiere,
Dat ic al qualijc soude ghenomen,
Lelien, rosen ende blomen
Staet daer ende menich soete cruut.
Daer es van voglen soete luut.
Daer gaet soe hare merghen inde rosen:
Wat mach der scoonre joncfrouwen nosen?

In can ghemarken wat hare deert;
Hens niet dat hare herte begheert
Daer ne eis binnen een groot deel.
Noch es daer een ander praeyeel,
Daer staet een boom, es so ghedaen
Als ic u mach doen verstaen:
Hi es beneden herde groot,
Ende al van finen goude root;
Mi wondert hoet noit man ghedochte
Dat hi den riken boom ghewrochte:
Hi hevet alse menighen telch van goude
Als enich man gheseghen soude:
Elc telch es hol van binnen.
Nu hort, ic sal u doen bekinnen
Waer bi het es ende doen verstaen:
Up elken telch, al sonder waen,
So staet een goudijn voghelkijn;
Dat sere proper es ende fijn.
Die boom es rikelic ende diere,
Ende wel gheraect in alre maniere,
Ende van sconeden wel vuldaen.
Noch moet ics mee doen verstaen,
Want an elc scone bladekijn
Hanct een goudijn bellekijn;
Dat scone ludet ende claer.
Ooc esser an ghemaect daer,
Dat seide die gone diet wel wiste,
Behendelike ende met liste
Ene duwisere, ende daer in staen
Sestien manne ende hebben bevaen
Acht blasebalghe, die si verdraghen

Ende den bome wint toejaghen
Van beneden inden wertel up
Tote boven inden top,
Met groter cracht met groter pine.
Ende daer hi bewaeit die voghelkine
Daer staen si recht ende beven
In der ghelike of si leven,
Daer sinet elc voghelkijn sine stevene,
Sesse te gader ende sevene,
Ende so clinken die bellekine weder,
Some hoghe ende some neder.
Dus ghevet elc voghelkijn sinen sanc
Ende elc bellekijn sinen clanc.
Als si den sanc dánne werpen uut,
Die moeste horen dat soete luut,
Al ware een toter doot ghewont,
Wari daer ene corte stont
Ende moeste horen die voghelkine,
Hi worde quite van alre pine,
So soete hoormense singhen daer.

Ene fonteyne staet daer claer,
Scone onder enen oliviere,
Die herde rike es ende diere.
Hets recht dat ic den borne prise,
Want uten ardschen paradise
Comt ghesproncghen een aderkijn
Ende sprinct inden borne fijn,
Die scone es ende harde claer,
Dat segghic jou al over waer:
Diese maecte was wel bedocht.

Een goudijn aren stater ghewrocht,
Die den borne hevet verdect
Ende met sinen vlerken so vertrect,
Dat ne gherande quade sake
Den riken borne mach ghenaken,
Die so scone es ende so claer.
Ooc mach men boven den borne daer
Scouwen bome die scone blosen:
Lauwerbome ende rosen
Staenre ende menich soete cruut.
Daer sinct elc voghelkijn sijn luut
Scone; ende up den oliviere
Boven den borne, die also diere
Was als ic u hebbe gheseit,
Daer wandelt sonder dorperheit
Die joncfrouwe die ic minne,
Entie mi onvroet van minen sinne
Sal maken (inne wils jou niet helen),
Met haren camerieren spelen
In die lelien ende in die rosen.
Wat mach der scoonre joncfrouwen nosen?
Wilsoe ten borne hare hande dwaen
Of nutten vanden borne een traen,
So keert soe omme ander stont
Van den aerne den mont,
So sprinct die borne vor hare claer.
Al ware een man out vijf hondert jaer
Ende nutte hi vanden borne een traen,
Sonder twifel ende waen,
Hi worde alse staere ende also jonc
Als hi was upten selven spronc

Als hi was doe te waren
Doe hi out was van dertich jaren.

Aldus leet soe daer hare leven.
Wilde jou God die gracie gheven
Dat ghi mi haelt die joncfrouwe
So quiti tswaert ende uwe trouwe;
Want met el ne ghenen dinghen
Sone moghedi u ghelof vulbringhen
No quite wesen jeghen mi."
Walewein, die rudder vri,
Andworde den coninc hovescelike.
Hi seide: » Nu jonne mi God die rike
Dat icse jou hier moete halen,
Ende dat swaert daer mede betalen,
Dat ghi mi gavet up mine trouwe!"
Dus sal Walewein die joncfrouwe
Halen, God gheifs hem die macht.
Het was een goet stic in de nacht
Eer si vulenden mochten die tale.
Men ghinc slapen in die sale
Ende men bedde Waleweine met ere.
Die coninc ende alle dandre heren
Elc ghinc up sijn bedde slapen,
Sciltcnechte, joncfrouwen ende cnapen.
Deer Walewein die hem niene versaghede
Rustem tote dat daghede.
Teerst dat hi den dach versach
Stont hi up so hi eerst mach
Omme te quitene sine trouwe,
Ende soude den coninc die joncfrouwe

Halen, constise wel ghewinnen.
Alle die ten castele binnen
Behoren die sijn up ghestaen
Ende quamen te Waleweine ghegaen
Ende groettene herde hovesscelike.
Walewein sprac: »God die rike
Die gheve jou bliscap ende ere!
Nu blivet te Gode, coninc here,
Ic sal jou halen die joncfrouwe
Ende quiten tswaert ende mine trouwe,
Bi Jhesus Kerst van Nasarene!
Eer ic weder kere te Ravenstene,
Sijt dat mi God mijn leven spaert."
Doe ghinc men wapinen ter vaert
Waleweine wel ter core.
Men brochtem Gringolette voren,
Dat hi minde vor alle parde.
Hi sater up, die onvervaerde,
Ende seindem metter rechter hant.
Dus nam hi orlof, die wigant,
An alle die heren in die sale.
Si andworden alle te male
Den here Waleweine hovesscelike,
Ende seiden: »Nu vaert, God die rike
Moete jou van onghevalle bevreden!"
Hi was up Gringolette ghereden,
Diene dicke adde ghedraghen.
Doene wildi daer niet langher daghen.

Doe nam hi in sijn gheleide
Gode ende sine moeder beide,

Ende hi reet wech metter tale
Uten castele ende uter sale,
Ende voeret swaert metten tween ringhen.
God late hem sijn ghelof vulbringhen!
Ter selver strate reet hi nedere
Daer hi up quam, ende kerde wedere
Ter passage daer hi was comen.
Mettien hevet Walewein vernomen
Twater vor hem ghehebbet wel:
Sijn paert was dapper ende snel
Ende vlooch ghelijc enen voghele.
Der Walewein [hilten] bi den toghele
Tes hi quam uptie marine.
Sine herte was in groter pine
Waerwaert hi hem mach bewinden
Dat hi die joncfrouwe mochte vinden:
Dat was meest dat hem verwach.
Doe dochtem dat hi vor hem sach
Enen wech ter rechter hant:
Dien sal hi varen ende laten tsant
Achter hem bliven entie see.
Twalef milen ofte mee
Reet hi weghes bindien daghe.
Menighen busc ende menighe haghe
Reet hi, daert was onghehiere.
Mettien quam hi up ene riviere,
Die herde diep was ende wide;
Ende hi [sach] over an dander side
Enen rudder comen ghereden,
Die sceen van herde fellen seden,
Up een ors, was herde groot,

Ende sine wapine waren root:
Root was sijn scilt ende sine vane,
Ende rode wapine addi ane.
An sijn ghelaet an sine maniere
So sceen hi fel ende putertiere.

Doe sach hi comen up een rosside
Ghevaren neven srudders siden
Ene joncfrouwe ghecleet wale
Met groenen cledren van sindale;
Ende up hare hovet wert gheware
Twe vlechtkine van gheluwen hare,
Die over hare scoudren hinghen beide
Tote upt archoen vanden ghereide,
Al uut ghetrect ende sere verwerret.
Die rode rudder, die sere vererret
Was up hare, hadse uut ghetrect,
Hare cleder ghescuert, ende ondect
Hare scone lijf ende hare lede.
Ene ghecele, daer hi mede
Der joncfrouwen dede menighen pant,
Brochti ghevoert in sine hant,
Ghemaect met acht starken riemen,
Daer hi mede grote striemen
Der joncfrouwen slouch in hare ansichte.
Grote slaghe ende ghedichte
Gaf hi hare ende harde vele,
Dat hare haer hals ende hare kele
Metten bloede al was beronnen.
Soe seide: »Here, ghi moet mi jonnen!
Dor uwe omoet, dor uwe ghenade,

Maect mi quite van diere ondade
Die mi dese doet onverdient!
Quame noch enich Gods vrient,
Die mi verledichde van desen,
Ic soude sijn dienstwijf wesen;
Hi doet mi leven in groten sere."
Doe sprac Walewein die here:
»Mochtic jou te sprake comen,
Fel rudder, het soude jou lettel vromen
Dat ghi doet der scoonre joncfrouwen
Leven met so ghedanen rouwe;
Maer mi dinket wel neen ic niet."
Waerwaert dat deer Walewein siet,
Sachi up of sachi neder,
Hine sach no voort no weder
Brugghe ooc no gheretiere
Passage over die riviere,
Daer enich mensce mochte varen.
Maer der joncfrouwen mesbaren
Dede den here Waleweine so wee,
Dat hijs ne mochte nemmee
Ghedoghen dat hi dat sach
Dat men hare gaf so menighen slach.

Mettien wierp hi omme tpaert
Ende keerde ter rivieren waert
Al dat het ghelopen mochte,
Ende Gringolet die besochte
Den hoever ende spranc in ter vaert
Tote over die medewaert
Vander rivieren, ende hi swam vort

Over tote an tandre boort.
Doe bete Walewein die heere
Ende droochde sijn paert met sinen ghere,
Ende beterde hem al dat hem daert.
Als hi verbreidelt adde sijn paert
So wert deer Walewein gheware —
Jeghen die sonne, die so clare
Sceen, sach hi blecken van verren
Drie scilde oft waren drie sterren,
Claer van selvere ende van goude,
Ende hi sach stuven die moude.
Doe peinsdi dat die rudders [waren],
Die naden rudder quamen ghevaren
Entie joncfrouwe wilden bevreden,
Ende naden roden rudder reden.
Dit peinsdi in sinen moet,
Walewein die rudder goet;
Maer niet weet hi wat si begheren,
Weder si hem helpen ofte deren
Wille. Si waren uptie wile
Noch van hem ene starke mile;
Maer emmer hevet hi wel vernomen
Dat si naden gonen comen.

Mettien begonsti hem ghereiden,
Hine dar niet langher beiden,
Up avonture wat si begaren.
Doe sat hi al sonder sparen
Up Gringolette sijn goede paert
Ende volghede achter metter vaert
Om te bevredene die joncfrouwe,

Die was bevaen met groten rouwe.
Hi reet so na dat hi sach
Den rudder; ende als hi spreken mach
Deer Walewein, die rudder vri,
Riep hi: »Onbeit, spreict jeghen mi
Een lettel eer ghi vorder vaert."
Dander slouch met sporen tpaert
Ende ghebaerde of hijs niene horde,
No ne andworde niet van enen worde,
No hine sprac no hine louch,
Maer hi hief die ghecele ende slouch
Die joncfrouwe in hare ansichte
Grote slaghe ende ghedichte;
Bi wilen stac hise metten scilde.
Alse dit sach Walewein die milde
Balch hi hem mee dan te voren:
Doe slouch hi sijn paert met sporen
Ende peinsde hi soudt hem doen ontghelden.
Noch sprac Walewein: »Inne wille niet scelden,
Spreict jeghen mi, so doedi wel."
Doe keerde hem omme die rudder fel
Ende seide: »Ghine doet niet wel," ter vaert,
»Dat ghi die selve strate begaert
Die ghi mi vor jou saghet riden.
Waendi dat ics soude vermiden
Dor jou, inne soude die joncfrouwe slaen?
Neen ic; ic doe jou selven saen
Leven met wel groter onnere,
Spreicti enich wort mere
Te mi waert danne mi dinct goet."
Deer Walewein was wel ghemoet

Ende hovesc van sinen sinne;
Grote doghet addi inne:
Hi andworde: »Vrient, te waren,
In gheve om u dreghen niet twee paren,
Ende om dat ghi mi moocht ghederen.
Dinkets u goet, ghi sullets onberen
Also te blouwene die maghet,
Die ghi mesvoert hebt ende ghejaghet.
Wat hevet soe jeghen u mesdaen?
Menne soude ghene vrouwe slaen;
Van vrouwen comt ons alle ere.
Onberets ende ne doets nemmere.
Ne latijs niet, ghi sullets toren
Hebben, ic sect jou wel te voren;
Het doet goet met ghemake leven."
Die felle hevet andworde ghegheven
Ende seide: »Noch spreicti als een domme.
Waerdi vroet ghi voert al omme
Van mi; dat segghic jou over waer,
Dor jou ne lietics niet een haer
Inne soudse blouwen ende slaen.
Ende wildijt ooc wederstaen,
Ic soude jou sulc een spel ooc leren,
Ghi sout met scande wederkeren
Ende het soude jou costen tleven."
Mettien so hevet hi verheven
Die ghecele ende slouch die joncfrouwe,
Dies was bevaen met groten rouwe,
In hare ansichte, dats mochte ontfarmen
Enen stene. Soe riep: »Wacharmen!
Edel rudder, dor uwe doghet,"

Sprac die joncfrouwe, » of ghi moghet
So verledicht mi van desen!
Mach ic der groter slaghen ghenesen,
Die ic van hem hebbe ontfaen,
Ic wille in uwen dienste staen.
Doet dit in alre vrouwen ere!"
Deer Walewein seide: » Bi onsen here,
Ic saelt doen, scone joncfrouwe,
Bi rudderscape. Bi mire trouwe,
Gheift hi u meer enen slach,
Daer an leecht sijn domesdach,
Dat segghic hem te voren wel."
Doe keerde hem omme die rudder fel
Ende hiet Waleweine, of hi wilde,
Dat hi hem decke metten scilde.
Doe decten si hem uptie wile.
Hen vloghen noit twe pile
Daer men mede sciet in boghen
So sere als si te gader vloghen.
Sine speilde niet ter faelgen.
Vanden halsberghe alle die maelgen
Faelgierden als si hem onderstaken,
Ende hare twier scachte braken.
Deen was den andren herde fel;
Die orsse waren bede snel:
Si canselierden ende vellen.
Van sulke joste mochte men tellen
Hier na over menighen dach.
Ende als die rode rudder sach
Waleweine staen te voet
Verhueghede hem sin ende moet;

Ende waende wel te voren al
Sijn leet ende sijn ongheval
Hebben verwonne; hi [merde] niet,
Hi trac sijn swaert. Walewein siet,
Ende hi was verhueghet sere,
Ende seide: »Vrient, bi onsen here,
Ic wane wi sullen onlanghe dinghen," pleiten.
Doe trac hi tswaert metten tween ringhen,
Dat ghi wel hebt horen nomen;
Entie twe rudders sijn comen
Te gader. Nu laets Gode wouden,
Die veghe es hi moet ter moude
Alsene God niet langher ne spaert.
Deer Walewein adde sijn swaert
Ghetrect, het moeste nature pleghen,
Ende hevet den roden ghesleghen
Dat hi den helm altemale
Cloofde ende den hoet van stale
Neder toten tanden duere.
Doe quam gheronnen dor de scuere
Die hersenen ende dat rode bloet,
Dat up die arde wederstoet.
Doe moesti tumen omme lanc.
Deer Walewein seide: »God, hebs danc,
Mijn swaert hevet hem gheproevet wel
An desen roden rudder fel,
Ic macher mi wel toe verlaten.
Waer omme soudic den gonen haten
Diet mi gaf? hi es ghetrouwe."
— »Danc hebt rudder," sprac die joncfrouwe,
»Mettesen slaghe bem ic ghenesen.

Ic wille jou dienstwijf gherne wesen;
Ghi hebt mi ghewroken wel
Jeghen den roden rudder fel,
Die mi met sorghe dede leven.
Ende een mijn broeder, die es bleven
Vor hem doot, een rudder coene.
Inne gheereech noyt ander soene
Danne ghi saghet up desen dach.
Swaer verdriet ende menighen slach
Dat was die soene die hijs mi dede."
Doe ghinc Walewein ter selver stede
Daer die rudder laeh ghewont
Ende sere siec ende onghesont,
Ende dede hem den helm of ende sach
Of hi yet jeghen hem spreken mach.
Hi lach in ommacht van dien slaghe.
Walewein leide nauwe laghe
Of hine yet mochte ghenesen.
Sijns selves helm nam hi te desen
Ende lieper mede ter rivieren,
Ende haelde water ende laefdene sciere,
Den rudder; ende als hi bequam
Vander ommacht Walewein nam
Die wonde ende loocse metten handen.
Die gone sprac binden tanden:
»Edel rudder, ic bidde ghenade!
Ic hebbe ontfaen van minen mesdaden
Penitencie, die mi es te swaer.
Ic hebbe der doot over menich jaer
Verdient, ende nu es see comen.
Ghi hebt mi mijn lijf ghenomen,

Dat es bi minen sculden wel,"
Sprac die rode rudder fel;
» Mine mesdaden ne sijn niet clene;
Al waert an dese joncfrouwe allene,
Ic hebs verdient, ende mekel mere."
Doe sprac deer Walewein die here:
» Vrient, só lates jou berouwen,
Ende roept ghenade up onser vrouwen,
So mach uwer siele goet raet
Werden; na dien dat met jou staet
Ghi hebt emmer jou lijf verloren.
Ende laet jou berouwen alte voren
Dat ghi der joncfrouwen hebt ghedaen."
Die rode rudder andworde saen:
» Waendicker mede te ghenade
Comen, ic soude van minen mesdaden
Ghaerne te jou te biechten gaen;
Maer ic hebbe so vele mesdaen,
Cume wert mire siele raet."
— » Neen, alder warelt mesdaet,"
Sprac Walewein, » es hardè clene
Jeghen die Gods ghenade allene;
Dies bedinct jou wel te voren:
God die wert dor ons gheboren,
Hi ontfinc dor ons bittre wonden,
Hi mach u wel van uwen sonden
Quiten; secse al uut ende uut,
Jou biechte, nu al over luut.
Vrient ne laet jou niet bedwellen
Den groten duvel uter helle:
Doedi dat so sidi vroet."

— »U raet dinct mi wesen goet,"
Sprac die rudder, die daer ghewont
Lach; »ic wille jou maken cont
Mine mesdaet, groot ende clene,
Die berouwen mi; maer allene
Hebbic vele te merren rouwe....
Daer heden dese scone joncfrouwe
Quam spelende uut haren hove,
Ende een hare broeder van groten love,
Een jonc rudder ende een coene,
Ende een staerc van sine doene,
Dese reet bi haerre siden.
Si songhen ende waren blide;
Ende voeren meyen harentare
Al spelende, ende ic wards gheware
Als si quamen in een wout,
Daer voghelkine menichfout
Songhen ende dreven spel,"
Sprac die rode rudder fel;
»Here, dit berouwet mie.
Met mi quamen rudders drie:
Elkerlijc hevet ene joncfrouwe
Die es bevaen met groten rouwe:
Si sijn tonghemake sere.
Ic segghe jou waer omme here,
In dien dat ghijs ghelovet:
Si werden alle drie gherovet.
Haren mannen ende haren maghen,
Daer si ooc alle toe saghen,
Naemwise, dies ne lieten wi niet.
Ende dese joncfrouwe, die ghi hier siet,

Hare dedic grote pine daer.
Wi hebben gheweset twintich jaer
Scakers ende mordenaren.
Wine lieten ons noyt enen ontfaren
Daer wine vonden, wine daden hem pine.
Nu es mi die quaetheit anscine,
Here, ende nu hebbics rouwe.
Ende als ic dese scone joncfrouwe
Sach doe voeric hare bet naer,
Ende doodde haren broeder daer;
Inne wiste noit wat ic hem weet.
Haer selven dedic menich leet
Ende gaf hare menighen swaren slach.
Ic bidde jou, here, oft wesen mach,
Vraecht hare of soet mi wille vergheven.
Mine drie ghesellen die sijn bleven
Achter ende souden mi bevreden
Saghen si yemen comen ghereden
Omme te haelne die joncfrouwe.
Comen si here, bi mire trouwe,
Si nemen jou tlijf, dat wetic wel,
So quaet sijn si ende so fel.
Si mickens lettel dat si jou toren
Doen; nu wachtets jou te voren.
Ghine hebt hier gheen langher sparen:
Sijt dat si jou bi mi bevaren
Ghi moet emmer jou leven laten.
Mi ware leet, bi caritaten,
Soude jou yet bi mi messcien."
Deer Walewein andworde mettien
Ende seide: »Ghi sect alse die goede:

Die rike God, dor sine omoede,
Moete jou vergheven alle mesdaet.
Edele jonefrouwe, nu hebt raet,"
Sprac Walewein, »dor uwe ghenade,
Ende vant mi ene bede ghestaden
Dor uwes broeder siele wille!"
Die joncfrouwe ne sweech niet stille
Als soe dat horde, ende seide: »Here,
Ghi doet jou selven grote onnere
Dat ghi mi bidt, ghine heet mi.
So wat sake so het si
Ic salse jou doen, bi mire trouwe."
— »So biddic jou, wel scone jonefrouwe,
Dat ghi verghevet alle mesdade
Desen rudder, dor uwe ghenade,
Die hi hevet jeghen u mesdaen;
Bedi het es alse vergaen,
Jou ne maechs werden ander wrake
Hen si dattene die duvel trake
Indie pine vander helle,
Daer die arme sielen quellen:
Dies ne werdi niet te bet ghenesen,
Nu beraet jou van desen,
Ende vanter mede verlossen sciere
Uter pine vanden helscen viere
Uwes broeder siele ende srudders mede.
Dor God ghevet mi dese bede,
Dies biddic jou up rechte trouwe!"
Doe andworde die joncfrouwe:
»Hi hevet mi brocht in groter noot,
Ende minen wel lieven broeder doot,

Dien ic minde vor alle die leven;
Maer die bede willic jou gheven
Ende vergheven die mesdade,
Dat mijns broeder siele te ghenade
Met onsen here moete comen."
Die rudder hevet een stro ghenomen,
Also cranc alse hi daer lach,
Ende seide: »Joncfrouwe, up desen dach
Biddic jou vriendelijc ghenade,
Ende verghevet mi mine mesdade."
Entie joncfrouwe heveten ontfaen
Van dat hi jeghen hare hadde mesdaen,
Ende andworde hem tien stonden:
»God vergheve jou alle sonden,
Die dor ons coos die bitter doot.
Ghi hebt mi brocht in groter noot,
Here rudder, ende in sulker pine,
Daer mi in staet te sine
Hier na over menighen dach."
Walewein was blide als hijt sach
Dat also die scone joncfrouwe
Hadde vergheven met goeder trouwe
Den ridder alle sine mesdaet
Na sinen sin, na sinen raet.
Daer na begonsti sere breken
Want hi qualijc mochte spreken.
Dus lachi ende sweech al stille.
Echt vraechdem Walewein wat hi wille
Ende of hi anders yet begaert?
Nochtoe andworde metter vaert,
Die rudder die daer lach so cranc:

» Ja ic," seit hi, » messanc,
Mochti mi gheholpen daer of.
Ende doet mi up een kerchof
Graven, here, dor uwe doghet."
Deer Walewein seide: » Of ghijt doen moghet
Ghelooft mi dan dat ghi te mi
In so wat stede dat het si
Sult comen als ic jou vermane?"
Die rudder sprac, na minen wane:
» Ic comer gherne, hebbics de macht,
Ende jaens mi die Gods cracht,
So salict doen bi mire trouwe."
Deer Walewein seide: » Bi onser vrouwen,
Ic sal ooc doen dat ghi begaert,
Sijt dat God mijn leven spaert."

Hi nam aerde daer hi stoet
Onder sinen rechtren voet,
Ende seide: » Nu gaept, in Gods name
Ic moneghe jou, dat moete bequame
Gode sijn ende sire moeder mede."
Dus staerf hi daer ter selver stede
Ende hevet sinen ende ghenomen.
Nu sijn die ander drie daer comen
Also ghehende ende so bi,
Dat Walewein, die rudder vri,
In ghere wijs ne mochte ontflien.
Hi ghereedde hem mettien,
Ende sat up Gringolette sijn paert.
Al bloot addi ghetrect tswaert,
Daer hi hem mede soude ter were

Setten; hi was sonder spere,
Want hi hadt al daer te broken
Daer hi die joncfrouwe adde ghewroken
Over den roden rudder fel:
Ic seit jou eer, nu weit dijt wel
Hoe die saken toe sijn comen.
Deen van den drien hevet vernomen,
Die daer up Waleweyne wilde,
Dat hi hem decte metten scilde;
Ende hi sach sinen gheselle doot,
Dies haddi den rouwe groot,
Ende hi peinsde hi salne wreken.
Dus quam hi al sonder spreken
Vaste toe slaende metten sporen
Omme te wrekene sinen toren
Up Waleweine met groter cracht.
Ter steke hilt hi sinen scacht,
Daer hine mede dorsteken wilde.
Waleweine decte hem metten scilde,
Ende hilt bloot sijn goede swaert,
Ende slouch den scacht ontwe ter vaert.

Binnen desen es die ander comen
Ende hadde hem gaerne tlijf ghenomen.
Al dies ghelike so dedi dien.
Doe quam die leste vanden drien:
Hem dochte dat hi was verlet.
Dese hevet Waleweine so onset
Metter steke die hi hem gaf,
Dat die maelgen vloghen af
Vanden halsberghe te menigher stede,

Ende hadde wel na hem selven mede
Uten sadele ghedraghen.
Dander twe ooc niet me daghen,
Sine trecken swaerde sonder scelden,
Ende reden bet an, ende wilden ghelden
Waleweine sine achterstelle
Om te wrekene haren gheselle.
Dies was drouve die joncfrouwe,
Ende bat Gode met goeder trouwe
Over Waleweine den here,
Dat hi moeste bliven in sine ere
Jeghen die drie up desen dach.
Ende als die joncfrouwe sach
Waleweine in sulker noot
Doe dreef soe den rouwe groot,
Ende wranc hare hande ende trac hare haer,
Ende dreef wel groot mesbaer.
Soe seide: »Ic bem in meerre noot
Dan doe ic minen broeder doot
Heden sach slaen vor minen oghen.
Hoe sal mijn herte dat ghedoghen,
Dat ic sie desen rudder sterven?
Ic sal dor hem slives derven
Ende werden van minen sinne onvroet.”
— »Edele jonefrouwe, siet wat ghi doet,”
Sprac Walewein; »drivet ghenen rouwe
Dor mi; bi gherechter trouwe,
In hebbe ghene dinc die mi daert.”
Mettien so verdrouch hi tswaert
Ende gherochter enen metten slaghe,
Dattene daer ne man no maghe

Nemmermee ghehelpen mochte.
Hi ruumde tghereide ende sochte
Die arde sciere, sonder beide.
Nu hoort wat der Walewein seide:
» Van desen hebbic vasten vrede..
Mi dinke al sonder yemens bede
Veertich jaer. ende veertich daghe
Gaf hi mi verde tesen slaghe.
Ic macher mi wel toe verlaten."
Entie gonen diene haten
Ginghen hem an met onminnen.
Ic wane si sullen lettel winnen
Comt Walewein in sijn ghedochte.
Die ene haelde uut, ende hi brochte
Weder verlaysiert sijn paert
Te minen here Walewein waert,
Daer ic heden eer of sprac;
Want hi den here Waleweine stac
Ende gherochtene wel ter cure,
Ende stac hem den scilt al dure,
Dat wederstont up die curie.
Walewein sprac: » Sinte Marie!
Helpt mi, vrouwe, ic hebs te doene,
Jeghen desen rudder coene!
Waren mine wapine niet so vast,
Ic hadder an enen quaden gast,
Dies machic hem wel ghetrouwen;
Maer ic hope het sal hem rouwen."

Mettien so verdrouchi tswaert
Ende slouch den scacht ontwe ter vaert,

Vor sine hant in drien steden;
Ende den rudder van fellen seden
Gherochti met enen slaghe,
Dat hem binnen den derden daghe
Der hooftswere niene mochte ghebreken.
Hi viel ter aerden sonder spreken
In ommacht vanden groten slaghe.
Die gone seide: »Biden goeden daghe!"
Die daer achter hilt al ghesont,
»Nu hebdi toter doot ghewont
Mine ghesellen, die sijn doot;
Dies hebbie den rouwe groot,
Ende ic moets emmer ghewroken wesen."
Dus vergaderden si mettesen
Onder hem tween, die niet ne daghen.
Walewein was van groten slaghen
Dicke ghenesen uptien dach.
Ende als die gone die gonder lach
Van der ommachte bequam,
Ende hi Waleweins swaert vernam,
So ver[kin]dijt, metten ringhen.
Ende hi sprac mettesen dinghen:
»Lieve gheselle, siet wat ghi doet,
Ghi pijnt al gader jeghen spoet.
Ic sie tswaert, ic kennet wel,
Het es utermaten fel:
Ghine moghet vor hem niet ghenesen."
Die gone andworden mettesen:
»Suldi met dus ghedanen treken
Onse ghesellen helpen wreken,
Die hier ligghen ghesleghen doot?

Haddi ghesijn in sulker noot
Sine hadden niet also ghesproken,
Ghine waert eerlike ghewroken,
Dies mochti wel an hem ghetronwen.
Ende so mochte ons beeden ronwen
Soudsi onghewroken bliven;
Men soude segghen: »gone keytiven
Lieten hem enen rudder dwinghen."
Weten ons wachten van sulken dinghen.
Nu sit up ende vant verdraghen
Jou seer, ende laet jou niet versaghen.
Al hebdi enen slach ontfaen
So vant enen andren weder slaen,
Ende laet ons onse ghesellen wreken."

Die gone sat up al sonder spreken
Omme wrekene sinen toren.
Deen van achter dander van voren
Ginghen si minen here Waleweine ane.
Met groten steken, met groten slane
So dadensi hem grote pine.
Deer Walewein peinsde al stillekine,
Mochti, hi souds sijn ghewroken
Over hem die die hoghe sproken
Eerst sprac, conste hijt vulbringhen.
Hi verdrouch tswaert metten ringhen
Ende seide: »Wacht u van desen slaghe!
Mach ic, biden goeden daghe,
Ghi sult onlanghe vor mi staen."
Entie gone andworde saen:
»Om u dreghen ne ghevic niet.

Met minen swaerde dat ghi hier siet
Salic jou emmer nemen tleven."
Walewein hevet tswaert verhoven:
Hi slouchem thovet of dat vlooch.
Hi seide: »Maria die noit ne looch,
Nu moetijs hebben lof ende dane!
Dese rudder, al maectijt lanc,
Heift sinen gheselle wel ghewroken,
Eerlike, met hoghen sproken,
So datmer of spreken mach.
Hier na over menighen dach
Salmens hem segghen prijs ende ere."
— »Het es recht, bi onsen here,"
Sprac die gone, die den slach
Eerst adde, als hi versach
Dat sijn gheselle was bleven doot;
»Ghi adt den hoghen moet so groot.
Ghi adt wel vor tswaert ontstaen
Haddi minen raet ghedaen:
Ghi adt jou leven wel behouden.
Hen es niet bi minen scouden
Dat ghi dus sijt bleven doot.
Duer jou hebbic den rouwe groot,
Ende om mine andre twee ghesellen,
Die doot sijn. Wie machic tellen
Minen rouwe, of die mi raet
Ghevet nadien dat met mi staet?
Ic hadde wel goeds raets te doene;
Dese rudder dinct mi so coene,
Weric mi, ic bem verloren,
Jeghen hem, dat weet ic te voren.

Ende te vliene hebbic ghene macht.
Waer dese rudder also bedacht,
Of ic ghenade an hem sochte,
Dat hem danne mijns verdoohte,
Men sout hem prisen emmermere.
Ic saels ooc prouven, bi onsen here."

Mettien beetti vanden paerde.
Vore Waleweine uptie aerde
Viel hi neder in cnieghebede,
Ende seide: »Dor uwe edelhede,
Here rudder, hebt mijns ghenade!
Ic wille werken bi uwen rade
Ende der quaetheit avestaen,
Die ic hier vormaels hebbe ghedaen;
Ende ghelove jou bi mire trouwe,
Dat nemmerme vrouwe no joncfrouwe
Dor mi ne comt in pine mere.
Laet mi levende, lieve here,
Dor God ende duer uwe ghenade!"
Der Walewein seide: »Uwe mesdade
Sijn groot, die ghi hebt mesdaen;
Maer wildijs noch in boeten staen,
So mach uwes wesen raet.
Nadien dat ghescepen staet
Ic hadde jou emmer tlijf ghenomen."
— »Ic wils an u selven comen,"
Sprac die gone, die den vrede
Wel gherne nam up die stede.
— »Doet danne dat ics seker si,"
Sprac Walewein, die rudder vri.

Doe haesti ende vinc ten swaerde
Ende leid vor Waleweine up daerde
Ende hi seide: »Here, ic bem ghereet
Te doene sekerhede ende eet
Van al dien dat ghi begaert."
— »So heft up jou hant ende swert
Up dese hilte wel ghereet,
So salic u staven den eet,
Dat ghi sult eren die heilighe kerke,
Ende starken Gods ghewerke,
Ende helpen weduwen ende wesen;
Ende alle die ghi vint in vrese
Die bescudt ende set jou daer voren
Om te wrekene haren toren;
Ende ghelovet mi bi uwer trouwe,
Dat ghi desen drien joncfrouwen
Sult helpen dat si weder comen
Daer si teerst waren ghenomen;
Ende alder quaetheit avestaen
Die ghi hier vormaels hebt ghedaen.
Dat ghelovet mi altevoren."
Die ander hevet hem ghesworen
Wel te houdene bi sire trouwe.
— »God gheves jou cracht, ende onse vrouwe!
Up dat so salic jou laten gaen
Ende vergheven dat ghi hebt mesdaen,
Up dat ghi dese sake doet.
God gheves jou cracht ende spoet!"

Aldus versciet daer die strijt.
Nu waert wel herberghens tijt,

Want die sonne die ghinc onder.
Die twe ruddere, hens gheen wonder,
Si adden wel der rusten noot.
Die andre die daer ligghen doot
Si moeten bliven boven der aerden;
Entie leveden si begaerden
Herberghe te soekene wistsi [waer].
Sine hadden gheen langher letten daer;
Sullen si bi daghe comen
Ter herberghe die hen mochte vromen,
Of daer si ghenade hebben mochten
So waert tijt dat sise sochten,
Want daerne was ghene bi
Up ene mile. — »Haesten wi,"
Sprac Walewein, »ende laet ons varen
Dapperlike al sonder sparen
Daer wi herberghen moghen."
Die joncfrouwe began verhoghen
Die des daghes was teblouwen.
Soe seide: »Here, bi mire trouwe,
Hier woont emmer, in weet waer,
Up ene mile of also naer
Mijns vader broeder, een mijn oom.
Nu maerct wel ende nemet goom
Of ghi ons daer raet te vaerne.
Hi saghe mi utermaten gaerne;
Ic bidde jou dat ghi daer met mi
Vaert." — »Bi Gode, joncfrouwe, dat si!"
Sprac Walewein, »ic doet ghaerne."
Doe noodde hi mede te vaerne
Den rudder entie drie joncfrouwen.

— »God lone jou, here, bi mire trouwe,"
Sprac die rudder, »ic ne does niet.
Over de riviere die ghi hier siet
So salic herberghen te nacht,
Eist dats mi jan die Gods cracht.
Ic sal ooc dese drie joncfrouwen
Met mi leden, bi mire trouwe."

Hi bevalne Gode ende sine ghespelen.
Wat holpe dat ic der tale vele
Maecte? si moeten emmer sceden.
— »Die rike God moete u gheleden!"
Sprac Walewein; »ende emmer sijt vroet,
Ende nemet ware dat ghi wel doet
Dat ghi ghelooft hebt ende ghesworen."
Hi seide hi soude. Doe reet hi voren,
Die rudder, entie joncfrouwen naer.
Walewein bleef biden doden daer
Dien hi gaerne ter aerden broch[te];
Het es so comen hine mochte
Vander joncfrouwen dus niet sceden,
Hine moestse andersins gheleden
Daer soe te wesene begaerde.
Deer Walewein nam die paerde,
Die daer stonden sonder here,
Ende seide: »Joncfrouwe," min no mere,
»Dese paerde die ghi hier siet
Ne willic achterlaten niet.
Ic salse coppelen ende ghereden:
Te uwes ooms sulwise leden;
Hets beter dan si waren verloren."

Doe sette hi die joncfrouwe voren
Up tscoonste part dat hire sach,
Ende hi sat up so hi eerst mach,
Ende voer wech herder dan den telt.
Bi nachte over dat woeste velt
Voer Walewein met gonen parden
Ende metter joncfrouwen sire varde,
Ende beval die dode dies si waren.
Dus quam der Walewein ghevaren
Wel ene mile inde nacht.
Doe hordi grote herecracht
In ene burch, ende groot gheluut;
Ende hi sach ter porten uut
Enen cnape van sconen leden
Up een ors comen ghereden:
Het was dapper ende snel;
Ende selve was hi ghewapent wel
Van den hovede toten voeten.
Eer si hem consten ondermoeten
Groetene Walewein herde scone,
Ende seide: »Alle die ingle vanden trone
Die moeten u gheven goeden nacht."
Die cnape was wel bedacht,
Al was hi tonghemake sere,
Ende seide: »God moete jou lonen, here!
Goeden nacht addic te doene."
Doe vraechde Walewein die coene:
»Hevet u yeman yet mesdaen?
Cnape, dat doet mi verstaen,
Dies biddic u up hovescheit?
Of es dese burch beleit,

Daer ic dit gheluut binnen hore?
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
M . . . . . gh . . . . . .
Daer es binnen menich dr[ouve man]."
Der Walewein seide: »So sect mi [dan],
Soete cnape, dor uw doghet,
Dies biddic, of ghijt doen mogh[et],
Waer omme dat si sijn so sere
Tonghemake." — »Ic sect jou, here,
Dies ne willic laten niet.
In dese burch die ghi hier siet
Es droufhede vele mere
Dan ic ghesegghen mach, lieve here.
Ic segghe jou waer omme, twi:
Die vander burch here si
Hevet enen rudder tenen broeder,
Gheen bet gheraecter no vroeder
Ne woont hier niewerinc ghehende,
Die es heden comen in meswende,
Here, ende in groter noot;
Hem es een sijn sone doot
Ghesleghen, hine weet wiet dede.
Ende ene joncfrouwe, sijn dochter, mede
Es hem ontfoert, sine weten waer.
Dies drijft hi rouwe ende mesbaer,
Ende hevet ghesent boden hare
Omme te vreesscene niemare
Ofmer yewer yet of weet.

Here, nu bem ic ghereet
Ende soude varen al desen nacht
Ende vergaderen grote herecracht,
Mijns heren mannen ende sine maghe;
Ende wi souden morghen metten daghe
Varen soeken die joncfrouwe
Daer si om hebben groten rouwe.
Hier omme hebsi groot mesbaer,
Om dat si ne weten waer
Die scone joncfrouwe becomen si."

Deer Walewein seide: »Nu varen wi,
Vrient, ende laet ons weder keren
Verhoghen alle die hoge heren;
Ic hebbe die scone joncfrouwe brocht
Die ghi morghin vro ghesocht
Sout hebben: cnape, sietse hier
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . qua . . . .
. . . . . heren
. . . . . cnape sien keren
. . . . . si wel sijn beleit
. . . . . at hi hevet gheseit
. . . . . vernomen hevet daer buten.
[Die] here sprac: »Dar men yet sluten
[D]ie porte?" — »Bi Gode nenet niet,"
Sprac die cnape; »here, ic liet
Uwes broeder dochter al hier bi."

— »Soete cnape," seiti, »sech mi
Waer soe es." — »Here, binden hove."
Doe stonden up die rudders van love:
Met tortijtsen ende met stallechten
Scoten up cnapen ende cnechte
Ende vergaten allen rouwe.
Si ginghen besien die joncfrouwe.
Nu sijn si uter sale comen
Die heren alle ende hebben vernomen
Waleweine entie joncfrouwe mede:
Dies waren si alle blide ter stede
Ende danctens vriendelike onsen here.
Der joncfrouwen oom weende sere
Als hi sire nichten sach mesmaect.
Hi seide: »Nichte, ghi waert gheraect
Daer men u grote pine dede,
Dat machmen merken an uwe lede.
Ic hope ghi sult ghewroken wesen."
Die joncfrouwe andworde mettesen:
»Oom, ic bem ghewroken wel
Over den roden rudder fel
Ende over sine ghesellen mede,
Die mi die grote pine dede.
Dies ne danct no min no mere
Danne namelike desen here
Dat ic mijn leven hebbe ondraghen.
Hi es van vele swaerre slaghen
Van hem vieren heden ontstaen;
Maer Goddanc hets so vergaen,
Den drien heifti tlijf ghenomen,
Ende die vierde es te ghenade comen:

Dien hevet hi ghelaten leven
[Ende si]nen evel moet vergheven
[Om d]at hi hem ghenade bat;
Anders haddi hem up die stat
Met sinen ghesellen tlijf ghenomen.
Siet here die paerde waer si comen!
Noch sijn si alle gheverwet root
Metten bloede, die daer doot
Ligghen ghesleghen, bi onsen here!"
Doe worden si alle verhueghet sere.

Si waren blide om die joncfrouwe
Dat soe aldus van haren rouwe
Was ontgaen ende weder comen.
Der joncfrouwen oom hevet ghenomen
Den here Waleweine ende seide: »Here,
God moete jou lonen alre ere!
Dat ghi mire nichten hebt behouden
Hare leven, het wart jou noch vergouden
Addi met ons yet te doene."
Doe sprac Walewein die coene
Ende seide: »Here, God weet,
Hare vernoy dat es mi leet.
Ic wildiet adde moeten doghen,
Ende dat soe vor minen oghen
Die slaghe niene adde ontfaen.
Ne ware, Goddanc, hets so vergaen,
Diet hare dede hem es berouwen,
Ende hi bat ghenade der joncfrouwen
Vriendelike van sinen mesdaden.
Ic hope hi es ter Gods ghenade;

Want als hi ghevoelde sire wonden
Doe beriewen hem sine sonden
Alle die hi oyte ghedede.
Sijn paert ende sire ghesellen mede
Ne wildic achter laten niet:
Ic hebse brocht. Nu besiet,
Ic ghevese gherne der joncfrouwen
Over hare pine ende over haren rouwe,
In dien dat soese wille ontfaen.
Haddic beter ghewin ghedaen
Ic gaeft hare gherne in Gods name."
Die joncfrouwe seide: »Hets mi bequame
Van jou, ruddre. God onse here
Lone jou al goet ende alle ere,
Die ghi mi heden hebt ghedaen!"
Drie cnapen hebben die paerde ontfaen
Ende ghincse leden up dat stal.
Die bliscap diene was niet smal
Die si hadden om die joncfrouwe.
Si vergaten allen rouwe
Ende sijn comen met deser tale
Ende brochten Waleweine in die sale,
Entie joncfrouwe neven sire siden.
Dor hare comste waren si blide.
Men dede Waleweine dat hi begaerde.
Twe cnapen cnielden uptie aerde
Den here Waleweyne te voren
Ende daden hem af coucen ende sporen,
Ende ontgoordden hem sijn swaert,
Ende ontwapenden ter vaert
Den here Waleweine, des sijt ghewes.

Ende als hi al ontwapent es.
Der joncfrouwen oom was wel beraden:
Een par cleder met nieuwen naden
Brochtemen te hant vander snede.
Daer cleeddemen Waleweine mede.
Roc ende surcoot so dedi ane,
Dat rikelic was, na minen wane.
Dus hevet hine eerst ontfaen.
Men gaf water ende ghinc dwaen
Met bliden sinne in die sale:
Men decte gone taflen wale
Met nappen ende met dieren spisen.
Waleweine den rudder goet van prise
Dedemen sitten ende die joncfrouwe,
Die hi loste uut allen rouwe,
Int alre scoonste; hi was wel waert.

Ende der joncfrouwen oom quam ter vaert
Ende ghinc sitten neven sire siden.
Die heren waren alle blide,
Also si met rechte wesen mochten.
Die cnapen quamen ende brochten
Die spise ende dienden wel met ere
Vor Waleweine ende vor dandre heren.
Die gone die de scotele setten,
Ic wane si onlanghe letten,) Fichr. 2, 190
Sine vernieuweden die spise.)
Men diende daer wel in elker wise.
Planteit van wine so w[as d]aer,
Root ende wit, versc ende claer:
Dies dronken si alle dies begaren.

Ende die daer te hove waren
Als si der spisen hare ghevouch
Hadden gheten ende ghenouch,
Hevet men die amelaken up ghedaen.
Men haester mede, na mijn verstaen,
Om Waleweins wille, dat hi soude
Hem rusten gaen ende slapen houde,
Die hem sdaghes sere mesmaecte;
Maer ic wane hem lettel vaecte.
Hi adde vele meerre ghere
Elre te sine daer hem dere
Wel mochte ghescien sonder waen.
Ende als men up adde ghedaen
Doe ghinc men die bedden reden.

— »Scone joncfrouwe, wi moeten sceden,"
Sprac Walewein, »ic ende ghi."
Die joncfrouwe andworde: »Twi,
Here rudder, wildi van ons sceden?
Het ware lachter groot ons beden;
Ende mi altevoren mere.
Ghine vaert nieuwer, bi onsen here,
Van deser nacht, hen sal eerst daghen.
Ende rust jou vanden groten slaghen
Die ghi heden hebt ontfaen."
Deer Walewein andworde saen:
»Inne bleve hier niet om ghene have
Die mi aldie warelt gave:
Inne lette toten daghe niet.
Ten doden rudder, dien ic liet
Daer moetic emmer wederkeren.

Ic sect allen desen heren,
Ic moest gheloven up mine trouwe,
Het horde jou nichte die joncfrouwe,
Dat ickene helpe soude ter aerde.
Ic sal ooc doen dat hi begaerde,
Of ic loochende mire trouwe.
Ic ware bleven metter joncfrouwen,
Ende met jou, ne ware dese sake."
Doe waersi alle tonghemake
Om Waleweine, dat hi so houde
Van hemlieden sceden soude:
Dat was die rouwe die hem daert.
Der joncfrouwen oom hiet sijn paert
Ghereden, hi wilde met hem varen,
Ende alle die binden hove waren,
v. 281 Minen here Waleweine gheleden.
Die here seide: »Wine sullen niet sceden,
Also helpe mi God, ic ende ghi.
Ghi sult morghen met mi
Weder keren ter joncfrouwen
Dies biddic jou met goeder trouwe;
Ende danne, eer wi sullen sceden,
[Sullen wi] die joncfrouwe gheleden
Te hars vader, die met groten rouwe
Es bevaen, bi mire trouwe.
Hi wert danne verhueghet sere."
Der Walewein seide: »No min no mere,
Met mi sone vaerdi niet.
Ten doden rudder, dien ic liet,
Salic allene weder keren.
Doet jou te paise met desen heren

Ende vant verhueghen die joncfrouwe,
Die bevaen es met groten rouwe,
Dat es tbeste dat ghi doen moghet.
Ic bidde jou, here, dor uwe doghet,
Doet mine wapine ghereden;
Hets tijt dat ic henen scede:
Inne mach hier niet langher beiden."
Twe cnapen ginghen hem ghereiden
Sine wapine ende daedse hem ane.
Een ander cnape, na minen wane,
Haelde hem Gringolette voort.
Ende als die here dat verhoort,
Dat hi emmer varen woude,
Dedi van selvere ende van goude
Enen somer sciere ghereden,
Ende seide: »Desen moeti met u leden,
Ende twee cnapen up tween rossiden.
Die sullen neven uwer siden
Varen, entie ghevic u, here,
Om dat ghi mire nichten dese ere
Up desen dach hebt ghedaen."
Deer Walewein seide: »Nu laet staen!
Jou goet ne begheric niet.
Maer der joncfrouwen die ghi hier siet,
Ghevet hare, ic weets u danc.
Mijn beiden es hier al te lanc.
Al dit goet staet mi tonberne;
Maer weit ghi wat ic name gherne?
Enen scilt; die mine was duersteken:
Daer ic die joncfrouwe soude wreken
Stackene mi dore een rudder fel;

Ne ware ic wrac mi selven wel
Over hem ende brac minen scacht ontwee.
Ghevet mi dit, inne wille nemmee
Van u, ende dies weet ic jou danc."
Enen scacht, starc ende lanc,
Ende enen scilt gafmen hem ter ure,
Ghevarwet met goude ende met asure:
Dien hevet der Walewein ontfaen.
Die joncfrouwe es up ghestaen
Ende quam te Waleweine ter stont,
Ende custene an sinen mont
Vor haren oom ende vor hare maghe,
Daer si alle toe saghen,
Bedi sone liet soes niet,
Ende seide: »Here, swaer verdriet
So moetic doghen om dit sceden.
Die rike God moete jou gheleden
Als ghi niet langher hier wilt wesen!"
Der Walewein andworde mettesen
Ende seide: »Ne drive ghenen rouwe!
Al varic wech, scone joncfrouwe,
Ic hope ic sal noch wederkeren.
Sijt te ghemake metten heren.
Jou rudder willic altoos wesen."
Deer Walewein hi sat mettesen
Up Gringolette sijn goede paert,
Ende nam orlof an sinen waert
Ende an al de heren in de sale.
Si andworden alle te male,
Die droeve waren om dat sceden,
Si seiden: »God moete jou gheleden

Waerwaert so ghi henen vaert!"
Deer Walewein slouch met sporen tpaert
En reet wech sere dan den telt.
Ter poorten uut ende over tvelt
Reet hi wech met sire macht.
Twe milen vor die middernacht
Quam hi den doden also naer,
Dat hi sach bernen bi hem claer
Tortijtsen ende stallichte vele; ȝ 4511.
Ende hi horde singhen met luder kele
»Kyrieleyson" menichfout.
Der Walewein, die rudder bout,
Als hi dat horde reet hi daer
Stoutelike, sonder vaer,
Om dat hijt bet wilde besien;
Ende dat ne constem niet ghescien:
Dat scone licht, dies hi sach vele,
Ende die daer songhen metter kele
Verloos hi, hine wiste waer.
Hen mach gheen mensce comen daer
Die lijf hevet, des sijt vroet,
Daer God selve miracle doet,
Te scouwen sine verholichede.
Dus quam Walewein ter stede
Daer hi den doden rudder vant
Vor hem ligghende in dat sant.
Hine horde daer no clene no groot,
No creature die God gheboot,
Sonder den doden, dien hi liet
Ligghen als hi van danen sciet:
Also hevet hine vonden daer.

Doe beetti ende ghinc bet naer
Den doden ende bant sijn paert
An sinen scacht, ende nam sijn swaert
Ende becrijtter hem mede int sant,
Dat hem negheen Gods viant
Ne mochte ghenaken omme te deerne,
No weder in spele no in scerne.
Daer omme dedijt na sijn verstaen.
Ende als hijt aldus adde ghedaen
Sat hi neder metter vaert.
Up sinen scoot leide hi sijn swaert,
Al bloot ghetrect uter scede.
Pater noster ende sijn Crede
Seidi menich over die siele,
Ende bevalse Sinte Michiele,
Dat hise moeste bevreden.
Dus sat Walewein ter stede
Biden doden, dien hi wacht,
Tote bider middernacht.
Lettel daer voren of daer nacr
Doe so hordi groot mesbaer
Herde dicke ende herde vele:
Hi horde crijscen metter kele
Bi wilen ende metten tanden,
Ende daer toe groot gheslach van handen.
Die gone riep: »Ic bem verloren!
Die ure dat ic was gheboren
Soe moet sijn vermaledijt!
Moeder, waerwert dat ghi sijt,
Dat ghi mi droecht dies hebt ondanc!
Ende ghi mi hadt in jou bedwanc,

Dat ghi mi helt ic bems onvro,
Ghine adt mi gheleert also
Dat ic dueghet adde verstaen,
So waric der pine ontgaen,
Die ic moet doghen emmermere.
Ende ghi mede, vader, here,
Jou ghebeente moete quellen
Indie pine vander helle!
Bi u mach ic in deser noot;
Ghine achtet noit clene no groot
Wat quaethede dat ic dede,
Ghine starket mi daer mede
Ende loecht daer omme ende waert blide.
Haddi mine lede ende mine siden
So teblouwen ende ghesleghen
Dat ic stille adde gheleghen,
Ic hadde der quaetheit onboren,
Die ic sider ende tevoren
Jeghen Gode hebbe ghewracht.
Hier in hebdi mi, vader, bracht,
In deser noot, in deser pine,
Daer mi langhe in staet te sine,
Ewelike sonder keren."
(Vant jou kinder wel leren,
Ghi rike liede ende ghi wise,
Hen sal u niemene mesprisen.
Dies sijt seker ende vroet,
Sijt dat jou kint bi u mesdoet,
Die boec wijst ons ende seit
Die mesdaet wert up u gheleit.
Wachtets u, so doedi wale.)

Doe horde Walewein dese tale
Vanden gonen die hem mesliet
So sere; ende mettien hi siet
Waer hem tvier scoot uter kele.
Doe sach hi comen duvele vele,
Bede met crauwelen ende met haken,
Ende vaste anden gone traken
Ende an sinen ghesellen die daer lach,
Dien Walewein uptien dach
Hare beder lijf adde ghenomen.
Nu sijn si tote hem beden comen
Die gonder dreven groot mesbaer,
Ende seiden: »Ghi hebt ons menich jaer
Ghedient, ghi sullets loon ontfaen."
Si ghincse steken ende slaen
Ende daden hem pine herde vele:
Elc toghede daer van sinen spele,
Ende gingher mede tsollen alle,
Also men doet met enen balle,
Ende daden hem wel groot verdriet.
Walewein vervarde hem, als hijt siet,
Dat si hem naerre mochten comen.
Mettien heifti tswaert ghenomen
Tusschen appel ende hilte wel,
Ende seide: »Ghi sijt den tween so fel,
Waerdi also te mi waert comen,
Ghinct mi te scade ofte vrome,
Ic soude weten wat ghi begaert;
Of ic leendere enen mijn swaert
Hi souds ghevoelen dit naeste jaer.
Nochtan blivedi mi liever daer

Danne ghi mi naerre comt, entrouwe."
Hi beval hem Gode ende onser vrouwen,
Ende hi seindem metten swaerde.
Die duvele vloen hare vaerde,
Noortoost, ende dreven groot ghescal.
Die twe solletsi als enen bal,
Daer si omme waren comen.
Ende der Walewein hevet vernomen
Den dach, die uten hemele spranc:
Hi seide: »Onse here hebs danc,
Dat ic mijn leven hebbe ontdraghen!"
Hine wilde daer niet langher daghen.

Den doden leidi up sijn paert,
Ende hi reet wech metter vaert.
Al daer hi ene capelle sach an tsant
Daer beti neder altehant
Ende droucher binnen sinen gheselle.
Doe clopter der Walewein ene belle
Daer soe hinc. Een pape es comen
Ende hevet Waleweine vernomen,
Ende vraechde hem wat hi begaerde?
— »Laet ons helpe ter aerde
Desen doden, hets wel ghedaen;
Ende vant ons messe singhen saen."
— »Wie sal mi dienen?" — »Dat salic wesen,"
Sprac Walewein; »ic can wel lesen,
Dies ne bem ic niet an dole;
Ic ghinc seven jaer ter scole
In mine kintscheit." (Dat was waer.)
Die pape gheerwede hem daer

Ende sanc messe over die siele,
Ende bevalse sinte Michiele.
Doe ghinc Walewein metten swaerde
Ende maecte enen pit in daerde,
Ende dede sine hovesceit,
Daer hi den doden rudder in leit,
Ende seide: »Hier quitic mine trouwe.
Ic bidde Gode ende onser vrouwen,
Dat soe jou siele moete bewaren!"
Doe sat hi up al sonder sparen
Ende voer soekende die joncfrouwe,
Die hi ghelovede up sine trouwe
Den coninc te bringhene, die hem tswaert
Gaf, dat menigher marc was waert;
»Want hijt mi hoofscelike draghen liet
Als ic van sinen hove sciet:
Hi dede mi grote hovesceit.
Jane dadic dan grote dorperheit
Soudict hem onvergouden laten?
Neen ic niet, bi caritate,
Al soudicker om dolen seven jaer,
Ic sal noch gheraken daer
Die coninc seide dat soe si,
In den casteel van Endi,
Die hi minnet also sere."
Dus voer Walewein die here
Den wech voor hem met ghenende.
Menich foreest ende menich ellende
Reet hi duere ende menighe woestine,
Daer hi doghede grote pine,
Meer dan ic ghesecghen mach.

Daer na quam hi up enen dach
Daer hi ene riviere vant,
Ende sach over an tander lant
Enen casteel, die scone stoet.
Doe peinsdi in sinen moet:
» Tote daer salic neven dese riviere
Varen." Maer haddi hare maniere
Ghekent, hi hadde bet of ghereden;
Soe was van herde fellen seden.
Al was twater boven claer,
Dat segghic jou al over waer,
Het was onder herde fel,
Dat suldi ooc noch heden wel
Hore een deel van haren seden.
Als hi aldus adde ghereden,
Walewein, ene goede wile,
Om de mate van ere mile,
So es die edel rudder comen
Daer hi vor hem hevet vernomen
Ene brugghe ligghende dwers
Der rivieren. Hen was noit scers
Ghesmet van ysere no van stale
Also scarp, dat wetic wale,
Alse die brugghe was up den cant,
Die deer Walewein vor hem vant:
Dies haddi int herte rouwe.
Hi sprac: » Maria, scone vrouwe,
Es dit die brugghe daer men vaert
Over! Ic wane wel mijn paert
Hevet liever tswemmen, na minen waen,
Dant dese brugghe soude over gaen;

Hen mochte niemen daer over bringhen."
Doe beti of mettesen dinghen
Ende vergorde vaste sijn paert,
Ende ghereedde hem ter vaert
Over die riviere te varne.
Ic rieds hem bet tonbarne:
So soudi ooc, ware hi vroet.
Walewein bepeinsdem daer hi stoet:
» Dese riviere es mi oncont,
Ic wille ooc tinten naden gront,
Ofmer over mochte riden."
Doene wildijs hem niet vermiden:
Hi hevet in sine hant ghenomen
Sinen scacht ende es comen
Tote up der rivieren cant.
Daer tinte hi neder alte hant
Metten scachte om den gront,
Die hem teerst was oncont.
Hi mochte cume een wort spreken
So sach hi sinen scacht ontsteken:
Waer so hem twater yet ghenaect
So verbernt hi ende verblaect
Algader tere couder cole.
Doe was deer Walewein in dole,
Ende seide: » Here, hoe mach dit wesen?
In horde noit singhen no lesen
Van sulken wonder als ic sie
Hier vor mi, dat dinke mie.
Ic sal vander rivieren tpaert
Leden; al ghinc ic achter waert
Ic wane ie soude mine scene steken;

Ende viel ic upwaert ic soude breken
Mine nese, dat dinke mi hier.
Dit water bernt als een vier,
Entie brugghe diere leghet dwers
Dinct mi scarper danne een scers:
Dies bem ic drouve in minen moet;
Ic waent mijn ongheval al doet.
Wet God, ic moet weder keren
Onghearent met onnere,
Enties ne mach ic niet ghenesen!
Here God, wat sal mijns ghewesen?"
Sprac Walewein, »ave Marie!
Eist elfs ghedrochte of toverie
Dat ic sie ende dat mi dwelt?"
Ende als die blaexeme was ghevelt
Vor hem in die riviere daer,
Tere ander stede, daert water claer
Was, es deer Walewein comen,
Ende hevet sinen scacht ghenomen;
Hi seide: »Ic sal al over al
Vanden proeven mijn gheval.
Al es twater gonder fel,
Dit es tghewat, wanic wel.
Ic saelt weten, moetic leven."
Hi hevet [sinen] scacht verheven:
Daer hi twater sach so claer
Daer stac hi metten scachte naer.
Eer hi den watre conste ghenaken
Sach hi den scacht ten ende blaken,
Ende verbernde metter vaert
Tote over de medewaert,

Dies hi verdrouvet sere,
Ende seide: »God, wel lieve here,
Bi wat sake mach dit wesen?
Ic ne hadde niet ghelooft van desen
Te voren; nu moetict over waer
Houden, dies es mi therte swaer.

Ic bidde den riken God ghenade,
Ic sie wel dat mine mesdade
Sijn groot, dat machic merken wel.
Dit water dinct mi sijn so fel,
Inne can hem niewer ghenaken
Hen wille mi bernen ende blaken!
Entie brugghe diere leghet dwers
Soe es scarper dan een scers,
Daer ic over varen soude.
Die mi gave hondert marc van goude,
Sone soudic niet durren bestaen
Dat ic daer over soude gaen
Teser brugghe, ic ware verloren,
Dat weet ic sekerlike tevoren;
Nochtan waric mi liever doot;
Mijn lachter soude sijn te groot,
Ende ic ne durste nemmermere
Comen vor Arture minen here
Eist dat hi van minen verneye
Weet. Ende caent ooc mijn here Keye
Ghevreesscen, so ware mijn lachter mere.
Ghenade, God, wel lieve here,
Waer omme hebdi mi dus ondaen?"
Mettien sach hi vorem staen

Ene linde, ne bore verre.
Walewein, die droeve ende erre
Was, sat up sijn paerd,
Ende hi reet ter linden waert,
Al drivende wel groot mesbaer.
Bin desen wert gont water claer
In die riviere, alst ware gout.
Walewein, die menichfout
Mesberde, nam des waters goom
Ende seide: » Bi Gode, het was een droom
Dat mi quam in minen moet!
Twater es reyne ende goet,
Het loopt hier vor mi so clare;
Bedi werdic wel gheware
Het was een droom, wetic wel."
Deer Walewein, die rudder snel,
Die reet upter rivieren cant,
Die met sinen voeten vant
Twater ende bescoudde hem sere.
Die blaexeme seoot also soe ere
Hadde ghedaen neven den scacht;
Ende Gringolet trac bet acht.
Waersi also staende bleven
Si adden bede verloren tleven
Ende hadden verbernt altemale
Sonder enighe wedertale,
Dies sijt seker ende vroet.

Walewein was drouve in sinen moet,
Als hi met rechte wel wesen mochte.
Hi was in menighen ghedochte;

Hi seîde: » Al drivic groot mesbaer,
Ic ne hebbe te bet niet een haer.
Ic salden rouwe laten varen."
Doe reet hi wech al sonder sparen,
Tote hi quam der linden bi.
Der Walewein, die rudder vri,
Die besach hi wel an elke side.
Die telghe die waren wide
Gheleet ende wel ondaen,
Si hadden een scone plein bevaen:
Men mochter vele segghen of.
Die linde stont in een vrijthof,
Met enen mure al omme belopen.
Doe begonste Walewein hopen
Dat hi soude vreesscen sciere
Bi wat sake die riviere
Also bernde ende hare mesliet.
Dus reet hi vort ende siet
Een portkijn ant hof ondaen,
Ende binne den mure sach hi staen
Scone crude menighertiere,
Die roken van den egglentiere:
Daer rooc soe niet ghebose.
Ooc stont daer menighe scone rose,
Acoleyen ende violetten,
Lelien die gherne smetten
Dier stont daer een groot deel.
Dus quam Walewein in dat prayeel,
Dat niet scoonre mochte wesen.
Daer beette hi neder mettesen
Ende moeste herberghen daer;

Hine was in seven milen naer
Ghere herberghe die hem mochte vromen
Of ghenade mochte comen,
Hine adde gheweist over die viviere,
Die berrent altoos ghelijc den viere:
Daer mochti qualike over comen.
Mettien heifti trensoen ghenomen,
Dat hem tiser bleef in de hant,
Daer hi Gringolette an bant.
Hi wranct vor hem in die aerde.
Walewein sprac te sinen paerde:
» Gringolet, ghi moet hier staen
Een stic, dan suldi weder gaen
In dit prayeel in dit vrijthof.
Ic sal u steken den breidel of;
Ghi sijt hier herde wel gheraect."
Nochtoe ne weet hi wat hi maect:
Hem vaecte, so dat hi uptie aerde
Wel na viel, die onvervaerde.
Die rouwe vullede hem den moet.
— » Sijt mi quaet of sijt mi goet,
Des slaeps ne staet mi niet tonberne:
Drouve herte die slaept gherne.
Ic waent mijn ongheval al doet."
Hi souds onberen wari vroet
Ende wisti watter hem of comen soude.
Sinen scilt, die met goude
Was ghevarwet, heifti ghenomen:
Onder die linde es hi comen
Ende wierpene indat groene gras,
Daer menighe scone bloeme was.

Hi leider thovet in ende wert saen
Met enen soeten slape bevaen.

Daer sliep hi ene corte wile:
Men mochte niet ene alve mile
Gaen; binnen dien es comen
Die vos Roges ende heift vernomen
Waleweine in sijn vrijthof,
Daer hi here ende voghet of
Hadde ghesijn menigen dach.
Ende als hi Waleweine versach
Nu moghedi horen wat hi dede:
Al lise so quam hi ter stede
Daer Walewein lach mettesen dinghen,
Ende stal hem tswaert metten tween ringhen,
Dat hi drouch an sine side.
Wist Walewein hi waers onblide,
Ende hi hads hem wel ghewacht te voren
Dat hi sijn swaert niene adde verloren;
Maer nu eist also vergaen,
Het es verloren, het es ghedaen.
Die vos bestedet ende es comen
Ende hevet Waleweins paert ghenomen
Ende ledet buter porten sciere
Neffens den mure in ene duwiere:
Daer liet hijt allene staen,
Ende quam te Waleweyne ghegaen,
Die van slapene wert onblide.
Die vos ghinc neven sire siden
Sinen halsberch trecken ende scoren,
Ende maecte veinstren ende doren,

Ende ghinc maelgen lesen uut,
So dat men die siden entie hunt
Mochte scouwen dor die maelgen
Meer dan twintich, sonder faelgen.
Nochtoe nontspranc Walewein niet.
Dit es die vos die wel versiet
Onder Waleweins hovet den scilt van goude:
Daer an vinc hi alse die boude
Ende ghinckene houwen, na minen wane,
In herde menighen clenen spane.
Nu hevet hi Waleweine metter vaert
Gherovet bede scilt ende swaert,
Ende sine wapine sijn onghereet,
Daer hi dicke wel ghecleet
Mede was in menigher stede,
Ende ghescuerd alomme mede.
Ooc heifti hem ontleet sijn paert.
Deer Walewein ontspranc ter vaert:
Hi sach bi hem sitten gont dier,
Ende seide: »Brochte jou die duvel hier?"
Als hijt sach began hi beven.
Met allen leden ende heift verheven
Die vuust, daer hine mede slouch
Ende gherochtene int ghevouch
Boven der scoudren in de necke,
Dat hi sine lede begonste strecken,
So wel gherochtine metter vust.
Die vos viel neder metter druust.
Ende als deer Walewein versiet
Up hem selven, want hem twiet
Van sinen wapinen, ende wart vervaert,

Ende vinc achter sijn swaert,
Ende wanet hebben an sine side.
Doene vant hijs niet ende wert onblide,
Als hi te rechte wel wesen mach.
Den vos, die daer vorem lach,
Ghegreep hi ende hiltene vaste,
Ende seide: »Ic wane van desen gaste
Sal die grote duvel wouden.
In hebbe een twint niet behouden,
Met rechte machic sijn vererret:
Mine wapine sijn verwerret,
Mijn halsberch ende mijn scilt,
Dat ics noit een twint behilt.
Ic hebbe verloren mijn goede swaert,
Daertoe Gringolette mijn paert
Es mi ontleet, inne weet waer."
Nochtoe adde Walewein vaer
Dat gont die duvel mochte wesen.
Entie vos sprac mettesen:
» Edel rudder, laet mi leven!
Jou goede swaert willic jou gheven,
Ende u paert es al ghesont."
Deer Walewein sprac: »So maect mi cont
Of ghi cont spreken." — »Ja ic, here.
Ghenade dor uwes selves ere!
Ic was in herde dommen rade
Dat ic spiede omme jou scade.
Ic saecht wel ant swaert te voren
Dat ics lachter ende toren
Soude hebben, bi mire wet;
Ende doe waendic, nu wetict bet.

An die hilte sach ic ghescreven
Dat jou een coninc adde gegheven,
Die gheheten es Amoraen;
Ende anden appel saghic staen
Wat ruddre diet soude draghen,
Hi moeste sijn binnen sinen daghen
Die beste die ware onder der sonne.
Ondanc hebbe dies u wanconne!
Al hebbic lachter ende toren,
Twine addics mi ghewacht te voren?
Maer omdat ic jou vant in mijn vrijthof
Waendics wel wesen comen of
Sonder lachter ende sonder scade.
Edel rudder, doet mi ghenade,"
Sprac die vos, »ne doot mi niet!"
Ende als deer Walewein versiet
Dat hi ghenade hebben wilde
Doe sprac Walewein de milde:
»Suldi mi dan dies ic u vraghe
Berechten binnen desen daghe
Of ic jou tlijf hebben late?"
Die vos andworde: »Bi caritate,
Ja ic, dies sijt sonder vaer."
Doe liet hine levende daer.
Deer Walewein, die noit sijns ghenoot
Ne vant, al hadde een man doot
Sinen vader, badi ghenade
Hi vergavem die mesdade:
Also heifti den vos ghedaen.
Dus es hi der doot ontgaen.
Nu es die vos verhueghet sere.

Doe vraechdem Walewein die here:
» Bi wat sake mochdi spreken
Ende weit dus vele quader treken?
Woondi hier onder dese linde?
Ghi hebt mi brocht in meswinde,
Ende ghi sijt in eens vos huut
Ghecleet ende hebt menschen luut!
Oft ware een man also hebdi sprake,
Dit hevet mi ene vremde sake
Als ict horde: hoe macht wesen?"
Entie vos andworde mettesen,
Ende hi seide: » Wel lieve here,
Elf jaer ofte mere
Hebbic ghesijn onder dese linde
Ende [me]nighen brocht in meswinde,
Die hem waende rusten hier
In mijn praeyeel, in mijn vergier,
Dat ic selve dede maken;
Ende ic segghe jou bi wat sake:
Mijn vader es een edelman,
Daer grote dueghet leghet an;
Ende selve bem ic een keytijf,
Ende moet bliven al mijn lijf
In vremden lande ende in meswende.
Dus wonic onder dese lende
Allene in dese wilde woestine.
Den menighen doe ic grote pine,
Want ic hebbe hier ene warande:
Alle die gonen vanden lande
Sine mochten mi niet ghewinnen
Indien datticker ware binnen,

Dies mochtic wesen sonder vaer."
Deer Walewein seide: »Es dit waer,
So horic dan wel dat ghi sijt
Mensce; so sect mi, het es tijt,
Waerdi noit ghedaen kerstijn
Of sidi noch een sarrasijn?
Ende in wat lande waerdi gheboren?
Jou name sect mi altevoren,
Ende wie dat u vader es."
Die vos seide: »Roges,
Here, so es mine name,
Oft u wille es ende bequame.
Mijn vader heet dies ghelike
Die coninc Roges: van Ysike
So es hi coninc ende here.
Menich goed man doet hem ere:
Hi es van herde hoghen liedén."
— »Vrient, so moeti mi bedieden,
Heifti u selve dus ghescent
Ende uut sinen lande ghesent,
Of waerdi aldus gheboren?"
Die vos andworde: »Hier te voren,
Here, so wasic ene scone kint,
Ende met minen vader sere ghemint,
Eer mijn vrouwe mijn moeder staerf,
Daer mine bliscap omme verdarf.
Soe leerde mi riden up een paert,
Soe hadde mi lief ende waert,
Ende soe leerde mi die slaghe ontfaen
Up minen scilt, ende weder slaen:
Soe leerde mi tafelronde plien,

Ende daer toe volghen ende vlien,
Ende hoe ic speren soude breken,
Ende rudders uten sadele steken.
Soe leerde mi dienen vor joncfrouwen,
Ende scone met enen swaerde houwen.
Ooc leerde soe mi spelen wel
Scaec ende werptafelspel,
Ende hoe ic slaen soude enen bal,
Ende werpen enen steen int dal:
Soe leerde mi vlieghen harentare,
Ghelike ene valke of een sporeware
Met sinen vlerken pleecht te doene.
Dit can ic wel, her rudder coene.
Soe leerde mi int water swemmen
Alse een visc met sinen vennen;
Dit can ic algader wale,
Ende spreken sesterande tale
Dies nontsachic mi clene no groot
Ghenen man. Doe quam die doot,
Alst God wilde, ende deidse sterven:
Dus moestic mire moeder derven
Ende bliven in dit meswinde
Ewelike sonder inde
Van dien daghe vorwert mere,
Of mine helpe God onse here." Mnl. Gr. 140
— »Sone eist dan niet bi uwen scouden?"
»Neent, here, mijn vader dede mi houden
In vremden lande, dies sijt ghewes,
Die aerdsc here ende coninc es.
Binnen desen quamen die baroene
Ende rieden hem huwelic te doene.

Hi wrochte bi haren rade:
Daer quam ic eerst an dese scade.
Si daden hem nemen ene joncfrouwe,
Die mi heift brocht in desen rouwe;
Ende selve heift soet also swaer.
Doe wasic langher dan een jaer
Dat mi mijn vader niene sach.
Doe hilt hi hof op enen dach
Met een deel van sinen lieden:
Doe dedi mi te hove onbieden.
Ic quam daer met groter ere.
Mijn vader ende alle dandre heren
Waren mire comste vro,
Ende mijn stiefmoeder onthaelde mi so
Met groter ere uptien dach,
Dat icker omme peinsen mach
Hier na over menighe tijt,
Dies willic dat ghi seker sijt,
Ende sette mi neffens hare side:
Dies was mijn vader herde blide.

Dus saten wi met groten spele:
Daer waren liede herde vele.
Als die maeltijt was ghedaen
Doe souden die heren spelen gaen
Sulc spel als si worden te rade.
Doe ghinc in hare kemenade
Mijn vrouwe ende mijn vader naer.
Als si vergadert waren daer
Sprac mijn vrouwe tote minen here:
» Nune ghelovic nemmermere

In ghere wijs dat ghi mi mint.
Ende ghi hebt dus scone een kint
Ghehadt also menighen dach
Ende ict noyt met oghen sach,
Ende nu alreerst es tote mi comen!
Gaet mi te scaden ofte vrome,
Van mi ne scedet nemmermere.
Ic wilne houden ende hem doen ere,
Ende gheven hem rudders ende ghersoene,
Ende sciltcnechte ende dies hi heift te doene
Willic hem gheven tsinen love,
Indien dat hi blijft te hove,
Ende latene vor mi dienen, here.
Men saels u segghen prijs ende [ere].
Dies biddic u, dat u God lone!
Hi es hovesc ende scone,
Het ware lachter ende scande
Sendine meer in vremden lande
Te houdene, ende ghi sijn vader sijt.
Hi mochts te miwaert hebben nijt,
Ende wanen dat bi minen radé
Quame. Doet dor uwe ghenade
Ende ghevet mi dese bede, here.
Ic salne houden dat ghi ere
Van hem sult hebben eer yet lanc."
Mijn vader seide: »Ic weets u danc,
Vrouwe, van deser scoonre tale.
Houtene, (ende ic jans u wale)
Dat elc andren doet ere."
Mijn vrouwe seide: »God loons u, here."
Hiermede lieten si de tale

Ende quamen weder inde sale.
Daer die rudders ginghen ende keerden,
Entie mi alle gader eerden,
Sprac die vrouwe tote mi:
»Sone Roges, waer sidi?
Gaet hare te mi, ic wille jou spreken."
In peinsde om ghene valsce treken,
Ende ic seide: »Vrouwe, dat doe ic gherne,
Dies ne staet mi niet tonberne:
Tote jou willic emmer comen
In steden daer ic u mochte vromen;
Dan dadic niet, waert uwe scade."
Wi ginghen in ene kemenade.
Mijn vrouwe nam mi bider hant:
Up een bedde dat soe daer vant
Deidsoe mi sitten neven hare side.
Soe seide: »Sone, ic bem wel blide
Dat ghi sijt comen; bi onsen here,
Mi langhede utermaten sere
Om u. Inne conste jou noit ghesien,
Maer nu hopic het sal ghescien
Dat ic met u minen wille
Sal hebben, bede lude ende stille.
Jou vader hevet mi u gegheven
Alle die daghe die ghi sult leven
Mi te dienene vortwaertmere.
Wildi mi dienen ic doe u ere,
Ic gheve u ors ende ghesmide
Te varne bi uwes vader siden,
Indien dat ghi blivet met mi
Ende staet mi van dienste bi."

Ic antworde metter vaert
Ende seide: »God danc dat ghijs begaert!
Ghi biet mi een scone ghebod."
Soe seide: »Sone, also helpe mi God,
Verstaet ooc wel dat ic u jan
Bet dan ic u ghesegghen can:
Dat willic jou nu maken cont.
Nu cust mi an minen mont
Eer wi van desen bedde gaen."
Ic seide: »Vrouwe, dat ware mesdaen.
Die sonde verwonnen wi nemmermere
Jeghen Gode onsen here.
Ende quaemt minen vader ooc te voren,
Sekerlike, ic ware verloren.
God verbiedt mi dor sine ghenade."
Soe seide: »Sone, het sal jou scaden
Sijt dat ghijt laet, bi mire wet.
Ic riet jou te doene bet.
Ic weet wel ghi dadet houde
Wisti watter jou of comen soude.
Grote doghet ende grote ere
Salic u doen, bi onsen here.....
Ende al wildi ooc, ghine moghes ontgaen
Vor dien dat ghijt hebt ghedaen,
Sone, dies ic an u beghere.
Ne doedijs niet jou salre dere
Of comen, ic sect jou te voren."
— »Ter quader tijt waric gheboren,
Vrouwe, soudic minen vader scenden,
Al waert dat ics mi durste ghenenden;
Dat verbiede mi onse here!"

— »Sone, het sal jou lijf ende ere
Costen ghine doet haestelike.
Ghine moghet mi slaen ghene swike;
Ic hebbe jou so in mijn bedwanc,
Ghi moetet doen an uwen [danc],
Hoe leet soot jou te doene si."
Ic seide: »Here God, jonne mi
Dat ic met ere moete ontgaen!"
Mettesen so waendic upstaen
Vanden bedde daer ic up sat;
Mijn vrouwe, diene was niet lat,
Soe greep mi ende trac mi weder,
Ende seide: »Ghi moet sitten neder.
Quaet keytijf, ghi hebt ghedaen.....
Het sal jou an jou leven gaen,
Of ant mijn, bi onsen here."
Mijn vrouwe die mesliet hare sere:
Met haren handen trac soe hare vlichte,
Ende soe scoot in haer ansichte,
Met haren naglen trac soe die huut.
Ten wonden quam ghelopen uut
Trode bloet, te menigher stede,
Ende liep over hare hande mede;
Ende slouch hare selven vor die tande.
Ontfarmelike wranc soe hare hande
Ende dreef arde groot mesbaer.
Als ic dit sach ic adde vaer
Dat het biden duvel ware.
Soe trac hare selven biden hare
Ende scuerde hare cleder altemale
Van den hoofde neder te dale,

Ende bleef daer staende in bloten live.
Soe riep: »Ay mi keytive,
Salmi niemen te hulpe comen
Vordien dat mi hevet ghenomen
Mijn lijf die duvel die hier staet!
Ghi doet mi scande ende overdaet:
Ic betroude jou alre ere,
Waer omme pijndi mi dus sere
Als of ic ware van lichter voere?"
Al gont hof wert in roere
Als si mire vrouwen horden mesbaren.
Ter cameren liepen si sonder sparen.
Mijn here die quamer eerst inne
Ende seide: »Vrouwe, soete minne,
Wie heift u brocht in dit verdriet?"
— »Dese duvel, here, dien ghi hier siet,
Dien ghi waent dat jou sone si.
Ter quader tijt quam hi te mi.
Ic was om hem verhueghet sere,
Ende hevet mi brocht in desen sere,
Ende in deser groter noot.
Tussce minen live ende mire doot
Ne quamic noit in sulker vrese
Als doe hi mi wilde aneresen
Up dat bedde an minen danc.
Welna wasic hem te cranc;
Maer Goddanc, ic bem ontgaen.
Hi ghinc mi steken ende slaen,
In mochte niet spreken metter tonghen,
So sere addi mi bedwonghen.
Aldus poochti om uwen lachter,

Here; ende ic trac emmer achter:
Ic waende hem sijn ontgaen met ere.
Doe began hijt ten quaetsten keren
Ende hi seide hi soude sinen wille
Met mi hebben lude ende stille.
Dus persti mi an minen danc.
Dat ic riep dede mi bedwanc,
Want hi quetste mi wel sere."
Mijn vader andworde: »Bi onsen here,
Vrouwe, moochdi hier of ghenesen
Ghi sullets wel ghewroken wesen.
Een scone rat salic doen maken,
Daer up sal menne radebraken.
Als hi die doot hevet ontfaen
Salic sinen lechame saen
Doen verbernen in een vier
Buten mire porten hier,
Ende tpulver wech werpen metten winde.
Dit ne dede noit man sinen kinde.
Aldus salic jou wreken, vrouwe.
Vant verdraghen desen rouwe!"

Dies waren mine vriende sere
Tonghemake. Ic seide: »Here,
Hebt ghenade van uwen kinde!
In sulker noot, in sulker meswinde
Sone brinct mi niet, ghine weit waerbi.
Ende oft bi minen sculden si
So doet met mi al jou ghebot.
In peinsde noit, also helpe mi God,
Dat mi mijn vrouwe tyet ane."

— »Dat mach men sien an hare ghedane,"
Sprac mijn vader, »ende an hare lede.
Jou ne mach helpen ghene bede,
Sekerlike, ghine moet sterven
Eer avont ende uwes lives derven:
Dies ne moghedi niet ontgaen."
Hi hiet mi sine rudders vaen
Ende doen vaste in sijn behout.
Daer ne was gheen so stout
Die hant ane mi bestondt te doene;
Daer was menich rudder coene,
Mire moeder broeders waerre twee,
Hondert rudders ende mee
Brochtsi te hove met hem daer....
Dat segghic u al over waer,
Hadder yemen sine hant bestaen
Te doene ane mi omme vaen,
Het ne ware also niet bleven:
Si hadder omme verloren tleven.
Daer omme trocken si alle achter.
Mijn vader seide: »Dits groot lachter,
Dat ic niemen can ghebieden
Van algader minen lieden
Te vanghene desen mordenare."
Mijn vader hi sach harentare:
Echt ne tert daer niemen vort.
— »Mi dinke ic bem harde onghehoort"
Sprac mijn vader, »in mijn hof.
Es hier yemen, die omme lof
Wille dienen, hi vande toe gaen
Ende desen mordenare vaen!

v. 3823

Ic gheve hem half mijn conincrike;
Bi onsen here van hemelrike,
Ende vande minen lachter wreken!
In can mi niet daer toe verbreken
Dat ickene doodde of dade smerte.
Ay lace, aldus es mijn herte
In beden siden sere ghepijnt;
Hets wonder dat soe niene verdwijnt
Om dit vernoy dat soe moet doghen.
Ende ic sie vor minen oghen
Mijn wijf mesvoert aldus sere!
Dor die minne van onsen here,
Wie sal minen lachter wreken?"
Mijn oom stont up al sonder spreken
Ende quam ghegaen tóte sinen broeder,
Die vele ouder ende vele vroeder
Was dan hi, ende vraechdem raet
Van so dorperliker daet,
Ende hoe hire bi riede te vaerne?
Hi seide: »Minen neve namic gaerne
Uten hove, mochtic met ere."
Sijn broeder seide: »Laet ons keren
Vorden coninc tghelof ontfaen,
Wildi, ende dinket jou goed ghedaen,
Ende segghen dat wine sullen ontliven.
Dus mach hi best in sijn ere bliven,
So comen wijs of al sonder scade."
Dus vonden sijt bede in haren rade,
Ende dochte hem sijn goet ghedaen.
Vor [m]inen vader quaemsi ghegaen;
Mijn oom die groetene hoofscelike

Ende seide: »God van hemelrike
Gheve jou al jous herten wille,
Bede lude ende stille!
Siet, here, na dien dat nu staet
Van deser dorperliker daet,
Die jou sone hevet ghedaen,
So soudi gherne wrake ontfaen.
Here, dit mach jou wel ghescien.
Ic ende mijn broeder sijn in dien
Tote jou comen, ende sullen jou gherne
Wreken, staets jou niet tonberne;
Want hi hevet ons groten lachter
Ghedaen." — »Ic ne trecs heden achter,"
Sprac mijn vader, »bi onsen here!
Haester mede, ic bids jou sere.
Dat ic ghelovede salic houden:
Jou pine wert jou wel vergouden;
Ende doetene mi uut minen oghen;
In cans langher niet ghedoghen
Dat ickene hier vor mi sie staen,
So leede hevet hi mi ghedaen.
Bernten daer buten in een vier,
Ende tpulver brinct mi weder hier,
Daer mede salic jou quite laten.
Met rechte machic den gonen haten
Die mi dit vernoy beriet."
Mijn oom seide: »Wine latens niet.
Jou ghebod dat doewi gherne;
Dies ne staet ons niet tonberne."

Dus lieten si die tale staen

Ende quamen tote mi ghegaen,
Mine ooms, ende hebben mi ghenomen.
Ende alle die met hem waren comen
Ginghen neven haerre siden.
Mijn stiefmoeder wert wel blide,
Dat soe mijns soude quite wesen;
Ende soe vraghede mettesen
Wie gone twee hoghe heren waren
» Die met uwen sone varen?
Mi dinke si doen hem so grote ere,
In can gheloven nemmermere,
Here, dat sine souden doden;
Mi dinke sine latens hem [noden].
Si varen wech ghenendelike;
Hem ne slaet ghene swike,
Tgheslachte volghet hem al gader.
Wie sijn si, here?" Doe sprac mijn vader:
» Het sijn sire moeder broeders twee."
— » Wet God, nu ne werdic nemmermc
Over hem ghewroken," sprac mijn vrouwe.
» Ic sal selve, bi mire trouwe,
Over hem mi selven wreken.
Tenen vos moet hi verbreken
Daer bede sine oom toe sien,
Ende also bliven tot hem mach gescien
Ene dinc, die hic hem setten sal:
Of hem God gheve sulc gheval,
(Dat hem cume sal ghescien)
Dat hi te gader mochte sien
Den riken coninc van den Wondre
Ende sinen sone Alydrisondre

Bi sinen hove tenigher stede,
Enten here Waleweine mede,
Ende eens conincs dochter die Assentijn
Heet, dan sal hi quite sijn
Van desen sticken, ende niet eer.
Ende dit ne ghevalt hem nemmermeer,
Ic wane, hine sal eer wesen doot."
Doe dreven si den rouwe groot,
Mine maghe ende mine vrient;
Si wisten wel dat ic onverdient
Was comen in alsulc verdriet.
Doe was int hof, doe dat ghesciet,
Mire moeder suster ene,
Ende hiet die hertoghinne Alene;
Soe andworde haestelike
Der coninghinne van Ysike:
Soe seide: »Bi gherechter trouwe,
Ghi hebt ons brocht in groten rouwe
Om onsen neve, ende in swaer verdriet.
God, die hem crucen liet,
Entie here es vanden trone,
Die moete jou bringhen tsulken lone,
Vrouwe, als ghi hebt verdient!
Ghi hebt menighen drouven vrient
Ghemaect int hof om onsen neve,
Ic saelt jou ghelden, eist dat ic leve,
Of ghi sult mi in darde onsinken.
Constict also quaet ghedinken
Dies sone soudi missen niet.
Onsen neve, dien ghi hier siet,
Tote hi quite wert van desen,

Tote dier wile moeti wesen
Ene padde, ende sitten al stille
Bin uwer porten onder die sille.
Ende alle die bi u sullen gaen
Die moeten jou steken ende slaen,
Ende spuwen up u vel.
Dits also quaet, dat wanic wel,
Als dat ghi Roges hebt gegheven."
Dus liep ic wech, ende si sijn bleven
Dor mi int hof in swaer verdriet.
Ic wanic minen vader liet
Bevaen met herde groten rouwe
Dor mi ende dor sijn wijf, die vrouwe,
Ende sal sijn tote dat ic kere.
Mijn vrouwe ghinc met groten sere
Sitten onder hare sille,
Ende ic liep wech te minen onwille.
Daer ne keerdic sider nemmere.

Ic was omberaden sere
Werwaert ic mi mochte bewinden
Dat ic den here Waleweine soude vinden,
Die van duechden es vulcomen;
Want wie so icken hore nomen,
Ic hore dat sine alle prisen
In doochden ende in alre wise,
Ende diene sien ende diene kinnen.
Here, dat jou God moete minnen!
Sect mi of ghine yet kint.
Ic bem de gone diene mint,
Ende icken consten noyt ghesien.

Ic bem seker wel van dien,
Vondicken, hine liets om ghene sake
Hine souds mi helpen quite maken
Ende corten mijn sware verdriet,
Dat mi mijn stiefmoeder behiet.
Om hem te siene langhet mi sere.
Dus bem ic hier bleven, here,
Ende maecte mine woninghe hier.
Dit praeyeel ende desen vergier
Dedic dor sinen wille maken;
Ic peinsde hi sonder in gheraken
Omme te soekene die joncfrouwe,
Dat segghic jou in goeder trouwe,
Die haer vader hevet ghedaen
Inden casteel, dien ghi siet staen
Over dese riviere, in sijn behout.
En ware niemen also stout
Diese halen dorste, dat wetic wel,
En ware Walewein die riddere snel;
Hi es der aventuren vader.
Het ware mijn geluc algader
Horde hi van hare yet gewagen;
Hine liets heme niet versagen
Sekerlike, hine soude comen,
Ghinct hem te scaden ofte vrome,
Ende proeven oec sijn gheval.
Nu hebbict u berecht al.
Berecht mi, so doedi wel,
Van Waleweine den ridder snel,
Dan salic u berechten vort."

— »Ic hebbe dicke wile ghehort
Van Waleweine spreken, meendi dien?
Vrient, so moete mi goet ghescien,
Diene prijsde ne dede niet wel;
Walewein es dorper ende fel,
Dat hebbic dicke wel vernomen
In steden daer ic up hem ben comen.
Waer omme prijsdine dus sere?"
Die vos seide: »Bi onsen here,
Haddict u niet ghelovet te voren,
Ende ooc so diepe gesworen,
Ghine ontghinges nemmermere, } v. 5760
In soude Waleweine den here }
Souken, ende vondicken in enech lant,
In sout hem sciere doen becant,
Den lachter dien ghi hem tyet ane.
Hi eest onsculdich na minen wane,
Want hi nes dorper nochte fel."
— »Ic sal u berechten wel
In wat stede dat hi si.
Bi Gode, Roges, nu segt mi
Twi dit water aldus ontstect."
— »Ic bem die gone die node sprect
Jeghen ju, ridder, emmermere;
Ghi lachtert Waleweine den here
Die van dogheden es volcomen.
Hoerdi noit dit water nomen?
Teen es tgherechte vaghevier:
Alle die sielen moeten hier
Als si versceden comen baden,
Sullen si ter Gods ghenade

Comen ende bliven emmermere.
Nu hebbic u berecht, here:
Hier bi es twater aldus heet."
— »Wie es die gone die dit weet
Dat dit waerhede mochte wesen?
In ghelove niet van desen,"
Sprac Walewein, »in hadt ghesien."
Ende die vos antworde mettien
Ende seide: »Here, ic saelt ju toghen.
Ghi sult sien met uwen oghen
Dat ghi mi niet sult heten lieghen.
Siedi gone swarte voghele vlieghen,
Die int water vallen tote over thovet?
Besietse also dat ghijt ghelovet:
Hoe ghedaen comen si weder uut?"
Der Walewein sprac over luut:
»Vele wittre dan die snee."
— »Besietse wel no myn no mee.
Here, dat sijn sielen alle gader:
Sulc es tkint, sulc es die vader.
Die swarte voghele sijn ghebonden
Ende besmet met vulen sonden
Tote dat si over moghen gaen
Die brugghe die ghi hier siet staen,
Dan baden si hem, ende werden scone,
Ende varen ten hoghen trone
In die bliscape emmermere.
Nu hebbics ju berecht, here;
Berecht mi, so doedi wel,
Van Waleweine den ridder snel;
In wat stede dat hi si."

— »Der Walewein hi es hier bi.
Mocht ju iet vele vromen
Ghi sout hem wel te sprake comen."

— »So sidijt dan, wel lieve here!
Van ju ne seedic nemmermere,
Ghine sult mi helpen uter noot
(Up ju hebbic den troost so groot)
Ende cort mi mijn swaer verdriet."
— »Dies ne willic laten niet;
Hebbics die macht ic helpe ju gherne,
Dies ne staet mi niet tonberne
Na dien dat ghire wilt wesen uut."
— »So sit hier neder in dit cruut,"
Sprac die vos, ende liep ter vaert
Ende haelde Waleweine sijn swaert
Ende gaeft heme in sine hant.
Hi seide: »Hout hier desen pant
Dat ic ju sal dienen, here.
Mi rouwet utermaten sere
Dat ic jeghen u hebbe mesdaen;
Maer ic wils al in bate staen
Jeghen ju, bi onsen here.
Segt mi dor juwes selves ere
Oft ghi mijn her Walewein sijt."
— »Ic hads ju over meneghen tijt
Bericht, Roges, haddijs ghevraghet.
Maer ghi mocht wanen dat ic versaghet
Ware, seidict ju te voren.
In Arturs lant wasic gheboren,
Ic Walewein, sconincs Arturs neve.

Mi mach rouwen dat ic leve
Dat ghi mi dus hebt ghescuert
Mine wapene: hebt tlijf verbuert
Jeghen mi, wildic ju slaen."
Die vos seide: »Ic hebbe mesdaen,
Maer ic wilt betren, dies sijt vroet."
— »Het es oec sulc die mesdoet,"
Sprac Walewein, »dies na berouwet;
Maer hi es dul die vos betrouwet:
Dat si beloven si treckens achter."
— »Grote scade ende groot lachter
Gheve hem God dien dat ghesciet!
Here, dies nontsiet ju niet:
Van mi sijd dies al onvervaert.
Ontbeit, ic sal ju halen ju paert,
Ende goede wapene sijn ju ghereet:
Ic salse halen daer icse weet.
Si sijn vast na minen wane;
Sine quamen in neghen jaren ane:
Mijn oudervader drouchse up trouwe;
Daerna gafse mi mijn vrouwe,
Dat icse dragen soude up doghet.
Doet ute die uwe of ghi moghet:
Ic hale u dandre sonder beide."
— »Ja en ware hi ries die dit ontseide?"
Sprac Walewein, »ic hebs te doene."
Doe ghinc hi, die ridder coene,
Ende ontwapendem so hi best mochte.
Doe quam die vos, die dandere brochte.
Mijn her Walewein hi deetse ane,
Diere blide was na minen wane.

Si waren hem wel ghemicke,
No te dinne no te dicke:
Hi waser mede wel ghecleet.
Doe brochte hi hem sijn paerd gheleet
Ende liet vor hem int vrijthof staen.
Doe liep die vos ende haelde saen
Sinen scilt daer hine hinc ende vant.
Enen scacht brochte hi te hant
Ende gavene Waleweine ter vaert,
Ende seide: »Here, niene spaert
Dese wapene daer ghise hebt te doene!
Emmer sijt stout ende coene:
Ghi mogheter u wel up betrouwen.
Ic sal, al soud mi berouwen,
In desen naesten derden daghe,
Here, uwen halsberch draghen
Over hondert milen henen:
Daer wetic enen wilden wenen,
Die sal setten dese maelgen
Dat si nemmermeer en faelgen.
Nu segt wat begerdi mere?"

Doe sprac Walewein die here:
»Dat ic begere dats mi diere:
Te wesene over dese riviere;
Maer het es mi onghereet."
Die vos hi seide: »Godweet,
Waerwart so ghi ju wilt belenden,
Ghine moghet niet comen ten ende
Al voerdi vijf hondert milen of mere.
Ende al waerdi ten ende, here,

Nodan ne leetdi twater niet,
Dat verstaet wel ende besiet:
Teen ende spruut uter helle,
Daer die arme sielen quellen,
Ende vallet in die leversee."
— »Soen ghelidewijt nemmermee,"
Sprac Walewein; »bi miere trouwe,
Wi moeten bliven in den rouwe
Mi dinct, Roges, ic ende ghi.
Ic waende ju helpen, ende ghi met mi
Sout bliven, dies ghi noch van desen
Quite sout sijn ende ghenesen;
Maer in can ju ghehelpen niet,
Dies doghet mijn herte swaer verdriet;
Want ic ben gram, bi miere trouwe.
Hadden wi moghen die joncfrouwe
Halen daer mijn sin toestaet.
Ju troost ende ju toeverlaet
Staet an hare, suldi ghenesen:
Oft ghi moet euwelike wesen
In desen pointe vorwaertmere."
Die vos hi seide: »Wel lieve here,
Hoe soudi mogen emmermere,
Al waerdi twater leden, here,
Den starcken casteel ghewinnen,
Daer noit man mochte comen binnen
Oft men wildene daer in ontfaen?
Al wilden si ju in hulpe staen
Alle die in die werelt sijn,
Al sulc es dat ghelove mijn,
So en mochti niet ghewinnen

Die ene porte, noch daer binnen
Comen, here, des sijt ghewes,
Al sulc alser daer twalef es.
Si sijn van copre ende van metale,
Gebonden met yseren ende met stale.
Onder elke porte loopt ene riviere,
Ende also menich muer starc ende diere,
Gewrocht van grauwen marberstene.
Hier bi eest, here, dat ic mene
Wie soude den casteel ghewinnen?
Telker porten daer men binnen
Vaert staen vierwerf twintech man
Ghewapent. 'Here, hoe waendi dan
Morgen den casteel ghewinnen?"
— »Swighet, dat u God moete minnen!"
Sprac Walewein: »Bi miere trouwe,
Wille mi God ende onse Vrouwe
Helpen ende te stade staen,
Vindic die eerste ponte ondaen,
Ende icker mochte comen binnen,
Ic wane dandre wel ghewinnen,
Dies benic seker ende sonder vaen."
Die vos sprac: »Here, es dat waer,
Doet danne dat ic ju sal raden.
Ic sal u helpen ende staen in stade
Dat ghi sult liden die riviere."
Walewein antworde sciere
Ende seide: »Roges, lieve gheselle,
Al waert te vaerne dor die helle
Ic reder dore, mochtict liden."
— »Neemt niet, here; sijd metten bliden;

Ghi sult noch tavont wesen daer,
Dat segghic ju al over waer.

Ju paerd dat moet hier achter bliven;
Brochtijt daer men sout ontliven,
Dies sijt seker ende vroet.
Ju es beter dat ghi oec doet
Die dinc die ic ju doe verstaen:
Latet hier int vrijthof gaen,
Gringolet ju goede paert.
Sijt seker dies ende onvervaert,
Ic saelt ju wel behouden, here."
Der Walewein seide: »God gheve ju ere!
Roges, gheselle, dat wetic wel
Nu wert mijn rouwe algader spel,
Eest waer dat ghi mi doet verstaen."
Die vos seide: »Comt ende laet ons gaen!
Durdi mi volgen ic sal ju leden
Vor den casteel eer wi sceden,
Ende ghi sult sien die scone veste.
Als ghi daer sijt so doet ju beste.
Haddics machte ic holpe ju mere."
Doe ghinc Walewein die here
Uten prayele, die vos naer.
Gringolette lieten si daer.
Die vos sloot dat vrijthof wel
Ende seide: »Nu volghet mi, rudder snel,
Daer ic sal gaen. Sijd seker dies,
Jou ne salre af comen gheen verlies;
Hebbic die macht het sal ju vromen."
Dus ghincsi bede tote dat si comen

Tote bider rivieren tere stede:
Daer ghinc die vos ende hi ontdede
Ene duere, stont in die aerde,
Ende hiet Waleweine, oft hi begherde
Die joncfrouwe te hebbene, torde in.
— »Mi dinct dat ic verraden bin,"
Sprac Walewein, »van ju, gheselle!"
— »So moetic varen in die helle,
Here, oft ic ju verrade.
Het ware mi lachter ende scade;
An jou staet al mijn toeverlaet.
Ende dit merct wel ende verstaet,
Wi moeten gaen dor dese duwiere,
Sullen wi liden dese riviere,
Die ghi heden so saget blaken;
Hare ne mach gheen man ghenaken
No liden, here, en si bi liste.
Ic wane noit man en wiste
Den wech dien ic ju sal leden,
Wildi mi volgen, eer wi sceden;
Maer wi moeten gaen onder daerde."
Walewein, die sere begherde
Die joncfrouwe te siene, hi tart naer,
Ende seinde hem, want hi hadde vaer
Datten die vos verraden wilde.
Doe tart in die ridder milde.
Die vos namene bi den ghere
Ende seide: »Laet ons gaen, here,
Stoutelike. Ic sal gaen vore."
Stappans so looc die dore
Als siere binnen waren bevaen.

Al ware een man up die dore ghestaen
Ende sochtse met al den liste
Die hi conste ende die hi wiste,
So en vonde hi niet die stede
Daerwaert dat die dore ondede,
So behendelike waest ghewracht:
Diese maecte was wel bedacht
Hoe dat hise hebben wilde.
Dus ghinc der Walewein die milde
Onder die aerde, ende sijn gheselle,
Daert donker was als in die helle.

Die haghedochte was wel met liste
Ghemaect. Die den wech wel wiste
Dat was die vos: hi ghinc ter cure
Tote hi ten ende quam al dure
Daer si buten souden gaen.
Walewein sach die dore ondaen:
Si torden uut, die dore looc weder.
Walewein slouch sijn oghen neder
Te siene waer hi ute was comen;
Al hadt hem vele moghen vromen
So en vonde hi die stede niet.
Maer als hi den casteel versiet
Verhogedem dat herte binnen.
Al haddire mede moghen winnen
Een conincrike, na mijn verstaen,
So en liet hijs niet, hine soude gaen
Vorwaert ten castele sciere.
Buten mure up ene riviere
Quamen si nalinc ter veste.

Doe dochte Waleweine dat beste
Dat hi noit hadde ghesien.
Ter portenwaert ghingen si mettien
Al scoenkine onder hem beden.
Die vos wilne al ontme leden
Te besiene gone grote wonder.
Die sonne sanc: soe ghinc onder
Also soe dicke hevet ghedaen.
Vor die porte quamen si ghegaen:
Doe dochte soe hem beslóten vaste.
— »Men begheert hier ghene gaste,"
Sprac Walewein, »bi miere wet."
Die vos seide: »Men hevet gheset
Taflen, here, men gaet eten."
Der Walewein seide: »Hoe moghedijt weten?"
— »Here, ic sie daer binnen cnechte
Dragen scoinkene ende gherechte,
Ende dit wiket staet al ontploken."
— »So en gavic niet dria noten,"
Sprac Walewein, »om hem allen.
Mochte mine dinc ten besten vallen
Ic hope ic salse wel bedwinghen."
Doe trac hi tswert met tween ringhen
Ende vaghet scone an sinen ghere.
Die vos seide: »Wel lieve here;
Blivet te Gode! Ic moet goen.
Dat kent God, ic hebbe ghedaen
Al dat ic mach tuwer vrome.
Dorstic binnen der veslen comen
Ic ghinge met ju, here, siet;
Maer mijns gaens nes daer niet,

Ic hebt al te dicke verwrocht."
Der Walewein seide: »Ghi hebt mi brocht
Ten besten, vrient, bi miere trouwe;
Dat lone ju God ende onse Vrouwe!
Als ghi wilt so moghedi keren:
Ic sal den wech hier binnen leren
Die wile dat ics hebbe stade."
— »Ic bidde Gode dor sine ghenade,
Here Walewein, dat hi ju bevrede!
Mi beswiken al mine lede,
Ja, om dat ic van ju sceden moet.
Ic bem dies seker ende vroet,
Jou staet te nakene swaer verdriet.
Ic bade ju gherne, holpet yet,
Dat ghi ons liet wederkeren."
— »God moete ju lonen alre ere,
Roges, die ghi mi hebt ghedaen!"
Sprac Walewein. »Ghi moghet wel gaen,
Ic bevele ju onsen here.
Mi dinct ghi sijt al uten kere
Dat ghi mi ghewaget dies:
Dadic dat so waric ries,
Ende ic dus wel te stade bin."
Hi stac twiket up ende ghinc in.
Al bloet hilt hi ghetrecket tswaert.
Die gonen scoten uut ter vaert,
Die ten taflen waren gheseten,
Ende lieten alle staen dat eten,
Ende seiden met groter haestichede:
»Die corts ridene nu ter stede,
Die twiket ontsloten liet!

Sech ons, riddere, wiet ju riet
In te comene? Ghi waert ries
Dat ghiere quaemt, sijt seker dies.
Keert weder uut, hets ju tbeste.
Ghine kert (wat soucti binder veste?)
Jof men sal ju ute doen gaen."
Ende Walewein antworde saen:
» Mi dinke ghi sijt al ombedacht.
Ja en siedi wel het es nacht,
Waer soudic herberghe souken?"
— » Wi sijn die gonen dies niene rouken,"
Spraken si alle uut enen monde.
Der Walewein seide: » So doedi sonde.
Ende keric het si ju onbederve.
Mi es lievere dat ic sterve
Hier binnen dan ic soude gaen
Daer ute." Ende si antworden saen:
» So suldire emmer doot in bliven."
Si vinghen ten swerden ende ten cniven
Ende torden hem an metter vaert.
Ende Walewein hi nam sijn swaert
Ende slouch vaste an elcke side.
Darne was niemen hine was blide
Dat hi den slaghen ontspringhen mochte;
So wat der Walewein gherochte
Dat moeste al dore dringhen
Tgoede swert metten tween ringhen:
Dat het gherochte dat voer af.
Die maelgen vloghen, oft ware caf,
Van den halsberghen met ghewelde.
Dus ghinct met crachte ende met ghenende.

Fseh. 5, 220

Mijn her Waleweim ghinc vaste scroden.
Die gonen begonsten hem verbloden
Die de eerste porte hilden,
Ende lieten Waleweine den milden
Allene staen, ende vloen ter vaert
Vaste ter andre porten waert.
Si riepen: »Ondoet, laet ons binnen!
Wi verliesen tlijf met onminne,
Doedi ons langhere hier buten staen."
Doe daden si up die porte saen
Diere binnen waren, ende diese hilden
Die vragheden hem wat si wilden?
— »Wat wi begheren vraghedi dies?
Ontbeidi langhere so sidi ries;
Hier es comen binder veste
Die starcste rudder ende die beste
Ten wapinen die oyt dorste leven:
Dese heeft ons alle verdreven.
Siet waer hi comt, hi es ons bi."
Die andre riepen alle gader: »Spi!
Laeti u enen rudder dwinghen?
Ghi moet vor minen here dinghen
Ende ander payement ontfaen,
Die ju dicke hevet ghedaen
Meer ere dan ghi werdich sijt.
Al ju leven ende al juwe tijt
Hebdi ghedaen van sinen goede;
Hem soude sijn onsochte te moede.
Haddi doch gehouden uwe veste!"
»Hi es die starcste ende die beste
Die enech es onder der sonnen:

Si hebben onrecht dies ons veronnen,"
Riepen si alle. »Hoet u des!
Dies sijt seker ende ghewes,
Hi sal sciere die uwe winnen."
Mettien tart der Walewein binnen
Stoutelike, als die niet en spaert.
Doe spraken si alle metter vaert
Die de andre porte hilden
Toten here Waleweine, den milden:
»Hordijt, dorper, curliaen,
Staet stille, ghi sijd ghevaen.
Tertdi vorder enen voet,
Dies sijt seker ende vroet,
Wi nemen u tleven metter vaert.
Werpt neder uter hant ju swaert
Ende gheeft ju up, hets ju tbeste.
Ghine hebt wat doen binder veste."
Der Walewein antworde met stade
Ende seide: »Ghi heren, God sciep ghenade;
Mi dinke dat ghijs lettel acht.
Ne siedi niet het es al nacht?
Want ic peinsde in minen moet,
Daer ic buten castele stoet,
Al haddic bi vort willen liden,
Ic en wiste waer henen riden
Daer ic bet herberghen mochte.
Dat peinsdic in mijn ghedochte
Dat icse hier binnen dor ghenade
Bidden soude: ic vant te stade
Twiket hopen, ic ghinc binnen.
Si onthaelden mi met onminne.

Die gonen die icker binnen vant,
Die scoten ane mi al thant
Ende wilden mi doe steken buten.
Ic seide en mochten niet besluten
Dat si dorperlike daden.
Ic bat hem allen met ghenade
Dat si mi binnen souden laten;
Doe swoeren vaste bi caritate
Die heren, dat sijs niet en daden.
Daerne hadde niemen ghenade.
Si seiden si souden mi ontliven,
Ende trocken swerde ende cnive
Ende torden mi an met omminne.
Ic seide si mochten lettel winnen:
Ic bat hem dat sijs onberen;
Ende als si emmer mijns begheren
Lietic die tale ende vinc ten swerde.
Die alre eerst mijns begherde
Onthaeldic so ic eerst mochte,
So datter niemen meer en rochte
Mijns tontbeidene, ende si vloen.
Si hieten ju die porte ondoen.
Si quam in ende ic quam mede.
Nu biddic ju op hovescede
Dat ghi mi laet hier binnen bliven."
Echt riepen si: »Spi! ketyven,
Dat ghi ju enen man liet dwinghen!
Riddere, ju en helpt geen dinghen.
Gheeft ju up, ghi sijt ghevaen.
Sekerlike, het es ghedaen:
Ghi hebt een evel spel beroert.

Ghi wert qualiker ghevoert
Dan man in seven jaren was.
Ghine beroemet [u t]waren das,
Al quaemdi toten porten binnen,
Dat ghi dandre sult ghewinnen
No dor vrienscap no dor miede."
Der Walewein seide: »Goede liede,
Wat helpt dit? In wille niet scelden:
Benic ju iet sculdich ic wilt ju ghelden,
Maghic daermede quite wesen."
Doe bolghen si met desen
Ende torden Waleweine bet an.
Daer waren wel vierwaerf twintech man
Die hem lettel dogheden jonsten.
Walewein toghede hem sine conste,
Die hem sijn moeder heeft gheleert.
Ic waenre nemmer een en keert
Dien hi metten swerde gherochte,
Als hijt ten vollen slaghe brochte,
Hine moeste die aerde souken.
Ic waens die ander lettel rouken
Die te voren waren versproken:
Si seiden: »God danc, wi sijn ghewroken,
Ghi heren, up uwe hoghe tale."
Dit bequam Waleweine wale
Ende vacht harder dan te voren.
Doe seiden si: »In desen toren
Hebdi ons brocht; twi lietine ingaen,
Twiket ontsloten ende ondaen?
Haddijt gesloten des en ware niet:
Ghi hebt ons brocht in dit verdriet,

Daer wi in moeten bederven.
Wi vlien best eer wi alle sterven,
Mochten wi metten live ontgaen!"
Doe lieten si Waleweine staen
Ende trocken achter metter vaert.
Der Walewein, die hadde sijn swaert
Liever dan hi noit eer dede,
Hi ruste hem ende volghede mede
Al scoenkine bi liever lade.
Die andre riepen: »Dor ghenade,
Ondoet, ende laet ons binnen comen!
Al hadde men ons tlijf ghenomen
Mi dinke ghine achtes niet een haer."
Si antworden: »Wat es daer?"
Die binnen waren, ende ondaden.
Si seiden: »Wi sijn alle verraden;"
Die gonen die van buten quamen.
— »Dies moghedi ju sere scamen,"
Spraken si diere waren binnen.
»Waer om lieti uwe porte winnen?
Twi settedi ju niet ter were?
Volghet ju een crachtich here?"
— »Neent." — »Waer omme wildi dan
Ons allen doen jaghen een man?"
— »Laet ons in, sluut die veste,
Ende hem daer buten, dats ons tbeste.
Comt hi daer in wi sijn verloren.
Vaerdelike blaset den horen
Om meer bescuds van daer binnen.
Hi sal den casteel up ons winnen
Wine ghewachten ons heden dies."

— »Sidi sot of sidi ries,
Dat ghi dus deser dinc ghewaghet?
Of proufdi dat wi sijn versaghet
Oft so quame dats ware te doene?
Al quamer hondert also coene
Alser een allene en es
Wi en vloen niet, des sijd ghewes.
Wi kennen ons over sulc van live
Elc souder wederstaen wel vive.
Waer of souden wi ons ontsien?
Ghi moghet seker sijn van dien,
Ju sal ghenaken sware toren
Alst den coninc sal te voren
Comen dat ju hevet versaghet
Een man allene ende verjaghet
Van uwer porten, ende lietse staen."
Ende die andre antworden saen:
»Hoeter ju jeghen of ghi wilt:
Hi comt ghedect onder sinen scilt
Ondancs ju allen. Wi sullen sien
Eer yet lanc dat ghi sult vlien
Ende bidden ghenade, mochtijt ghewinnen."
Mettien quam der Walewein binnen
Stoutelike als een liebaert.
Die van binnen trocken tswaert
Ende onthaelden Waleweine den here.
Si seiden met wel groten sere:
»Ridder, hier moeti laten tleven.
Waerdi ter eerster porten bleven
Ware ju beter, haddijt ghewilt.
Doet af juwen helm ende juwen scilt!

Juwen scilt moeti ons gheven,
Dan suldi toten daghe leven:
Morghen vrouch sal u onse here
Doen sterven met wel groten sere,
Ende wi ju dan doen nemen tleven."
— »So waric ries, soudic ju gheven
Mine wapene; maer nenic niet.
Hi es dul die te sere ontsiet
Een ongheval, ende om een ghewin
Te blide wert in sinen sin:
Dies hebbic dicke wel gheproevet.
Ghi moghet doen al dat ju voeghet:
Al dreghedi mi ic moets ghewesen;
Ic bem dies wel waent ghenesen
Ende van desen ghedreighe al ontgaen.
Ic hope ic sal oec dit ontstaen,
Dies willic Gode wel ghetrouwen."
Doe ghincsi metten swerden houwen
Up Waleweins helm van stale.
Die stene vielen in den dale,
Die rikelike waren ende diere.
Walewein slouch so dat metten viere
Al verlichte dat daer was.
— »Wi moghen sere scamen das,"
Seiden si alle, »dat ons sal
Een man verwinnen allene al.
Weten peinsen om die ere!"
Die andre swoeren bi onsen here,
Die te voren waren verdreven
Ter andre porten: »Dat ghi ju leven
Verloert dat dinct ons clene scade;

Ghine werct niet bi onsen rade,
Maer ghi verspraect ons vele sere.
Nu peinst om der werelt ere
Ende verweert ju of ghi moghet."
Walewein, die vul groter doghet
Was, hine ontsach hem niet
Van allen dien dat hi daer siet,
So wel betrouwedi sinen swerde.
Die daer meest sijns begherde
Dedi so dat hine gherochte
Dat hi tlictekin toghen mochte;
Ende den sulken moest costen tleven.
Dore die noot moesten si begheven
Meer te vechtene, ende vlien.
Dat was hem een blide upsien,
Waleweine, als hi dat ghesach.
Hi volghede naer so hi meest mach,
Ghenendelike, metter vaert.
Al bloet hilt hi ghetrucket tswert,
Alse die gherne soude winnen
Den casteel ende comen binnen
Ter vierder porten, mocht hem ghescien.
Die daer vloen riepen mettien:
»Ondoet, ondoet! niet en spaert!".
Die van binnen waren vervaert
Doe si horden al dat gheluut.
Si ondaden die porte ende saghen uut
Om te wetene wat daer ware.
Walewein hi brochte gone scare
Vor heme ghedreven metten swerde.
Als een trop scaep vor enen herde

Also liepen si vore Waleweine.
(Dit en was loghene en gheine.)
Ic weet wel dat si alle sochten
Wie die porte eerst hebben mochte.
Si liepen in al sonder beiden:
Si hieten den andren ghereiden
Hare wapene, die si binnen vonden.
Ende alsi saghen die grote wonden,
Ende tbloet datter ute ran,
Scoten si hare wapene alle an.
Si seiden: »Wie heeft ju dit ghedaen?"
Die gonen gaven antworde saen:
»Een riddre es hier comen binnen....
Hi sal den casteel up ons winnen....
Hi heeft allen verdreven....
Dor die noot moestewi begheven
Onse porte ende hier in comen
Oft hi hadde ons tlijf ghenomen,
So hi den meneghen heeft ghedaen.
Ic wane hi sal comen wel saen:
Sluut die porte, dats ons tbeste."
Mettien tart hi binder veste,
Walewein, diese alle verjaghet.
Daer wart doe die meneghe versaghet
Als si Waleweine saghen comen.
En wart oec niet tharen vromen
Vergaet hem sijn spel ten besten.
Nu es hi binnen der vierder veste:
God wouds hoet hem sal vergaen!
Die van binnen ghingen slaen
Up Waleweine sonder sparen:

Drie hondert quamer tere scare:
Die best gheruste quamen voren.
Die andre souden haren toren
Gherne wreken, hadsijs macht;
Maer sine mochten niet die cracht
Volbringhen, dat was hem te swaer;
Want onder, voren ende naer
Waser wel twintech doot bleven
Dien Walewein hadde ghenomen tleven;
Ende den meneghen so ghewont,
Dat sijs ne worden ghesont;
Ende den meneghen liteken ghegeven,
Si mochtent betoghen al hare leven
Weder dat hise wel gherochte.
Oec stont Walewein ende dochte
Hoe hi die slaghe mochte ontfaen.
Die ene porte liet hi saen
Ende warp den rigghe an ene masiere,
Dat menne in ghere maniere
Mochte ghewinnen dan van voren.
Hem stont te nakene grote toren
Diene teerst versoeken sal.
Doe riepen si al over al:
» Gaet toe ende nemtene saen! Mad 4. § 184
Sonder pine moghedine vaen,
Want hi es van vechtene moede.
Ghi moghetene nemen sonder hoede
Eist dat ghine hebben wilt."
Metten swaerde Walewein hilt
Bedi so wat dat hi gherochte.
Die gone diet eerst besochte Tsch. 1, 133

Hi corte hem die been beneden cnien.
Als die andre dat versien
Riepen si vaste: »Niene spaert!"
Daer wart ghetrect menich swaert:
Der Walewein was starc ende snel
Ende daer toe gewapent wel:
Hi vacht ghelijc enen lyoene.
Daerne was niemen so coene
Dien te soukene begherde,
Hi en gaf hem metten swerde
Liteken daer hine gherochte,
Dat hijt wel betoghen mochte.
Oec moesten siere laten dieren pant,
Sulc enen voet, sulc ene hant,
Sulc sinen aerm, sulc sijn die,
Sulc sijn been beneden den cnie,
Ende sulc dat hoeft van sinen buke.
Vore Waleweine laghen struke,
Hande ende voete ende andre lede,
Dat hi wel na oec daer mede
Was bedect al daer hi stoet.
Ende hi stont toten cnoesele int bloet.
Doe riepen si alle: »Nu besiet,
Dat wi pinen dats om niet.
Wine moghen ons niet verrechten;
Hets jeghen den duvel dat wi vechten.
Weten alle den raet ghesien
Ende ghetelen dat wi ontvlien
Toter andre porten binnen.
Wine moghen up hem niet ghewinnen,
Het es die duvel die ons jaghet."

Aldus hebben si versaghet
Elkerlijc andren ende vlien alle.
Dat was van Waleweins ghevalle;
Hi was so moede, dat hem dochte
Dat hi nemeer vechten en mochte.
Waren si doe staende bleven
Si hadden hem lichte ghenomen tleven.

Dus vloen si met droeven moede.
Als Walewein was bin siere hoede
Trac hi sinen helm of ter stede
Ende ruste hem ende droghede mede
Al scoenkine bi liever laden.
Si riepen alle: »Wi sijn verraden!"
Als sine saghen. »Hi es hier bi.
Wat sullen wi doen? o wi!"
Elkerlijc liep andren ter neder.
Als Walewein dit sach sette hi weder
Den helm up thoeft ende tart naer.
Doe hadden si alle enen gróten vaer
Ende waenden tleven laten saen.
Tharen ghelucke vonden si ondaen
Die porte ende liepre alle binnen.
Walewein, die gherne soude winnen
Den casteel, hi tart in mede
Die wile dat hijs hadde stede.
Daer dede hi grote dulheit an;
Een heere mach wel enen man
Verwinnen, al heeft hijt versaghet.
Up sijn swaert, dat hi draghet,
Dreef hi coenheit so groot

Dat hi lichte mach bliven doot
Daer omme ende sterven sonder hoede;
Hi was van vechtene so moede.
Twi en haddi hem gherust dan?
Hi hadde allene drie hondert man
Verwonnen ende van hem verdreven
Onder dode ende diere leven,
Datter nemmer een én dorste
Sijns ontbeiden. Sonder vorste
Ghincsi vor Waleweine vlien.
Darne was gheen van dien
Die so langhe dorste daghen
Ter porten, dat hi mochte claghen,
Die si daer vonden, van haren sere.
Daer waser hondert ofte mere
Die litteken mochten toghen:
Sulc hadde verloren nese ende oghen,
Sulke voete, sulke hande,
Sulc sine kinnebacke toten tanden,
Sulc die arme toten buke,
Sulc die bene tote up den struke,
Moesten crupen ende volghen naer.
Aldus waser menech daer:
Sulc dene side van den hovede.
Hine leeft niet diet ghelovede
Hoe datse mijn her Walewein maecte.
. . . . . .
So verdoolt was hi van slaghen.
Nodan ne dorsten si niet claghen
Ter porten van haren groten sere,
Om dat si Waleweine den here

Hem saghen comen also bi.
Si riepen lude: »Ay mi, ay mi!
Weet God, nu moete[wi] hier sterven
Ende aldus ons lijfs derven,
Dies ne staet ons niet tongane."
Nochtoe so sceen die mane
Also langhe mochten si vechten.
Doe wildent die gonen berechten
Die de vijfte porte hilden,
Ende sloeghen up Waleweine den milden
Metten swerde so dat clanc.
Het was spade, ende doe sanc
Die mane ende ghinc onder:
Het wart so donker als een wonder.
Dat bequam Waleweine wel.
Hi was ten wapenen so snel,
Ende slouch vaste met nide
Wat hem ghenaecte an elke side
Metten swaerde dat hi drouch.
Het was qualike hare ghevouch,
Diere van binnen, dat hem dochte
Dat hare ne gheen sien en mochte
Biden lichte van der mane
Minen her Waleweine te slane.
Die een slouch vore, dander naer.
Si riepen alle: »Waer es hi? waer?
Gave hi hem up so ware hi vroet;
Het es so comen dat hi moet
Sterven, sijt vore, sijt naer."
Dit was Waleweine wel swaer
Te horne, want hem selven dochte

Dat hi nemmeer vechten mochte,
So moede waren hem die lede.
Hi haeste hem so dat hi dede
Dat hi uter porsse quam.
Die andre waren so gram,
Alst recht was, om hare scade,
. . . . . .
Si wildene doden ofte vaen,
Die hem die scade hadde gheḍaen.
Dus was daer tgeselscap so groot:
Die een slouch den andren doot.
So sere waren si onberaden,
Dat sine wisten wat si daden.
Cume wiste elc wat hi sochte:
Als deen den andren gherochte
So slouch hine weder metten swerde,
Dat hi tumede tote up die erde,
Ende waenden Waleweine slaen.
Al vechtende quamen si ghegaen
Toter sester porten waert.
Der Walewein hilt sijn swaert
Al bloot ghetrect ende ghinc naer.
Daer hadde die meneghe groten vaer.

Si riepen: »Ontdoet!" met groten sere,
»Om die minne van onsen here,
Jof wi bliven alle verloren."
Si antworden: »Blijfter voren,"
Die gonen diere waren binnen,
»Waer omme lieti uwe porte winnen?
Wi sijn te bedde, het es nacht.

Ondaden wi ju, ende hare cracht
Up ons quame, wi waren verloren.
Wi hebben liever dat ghi daer voren
Stervet dan wi alle souden
Sterven. Wi sullen ons wel onthouden
Onse porte tote den daghe."
Doe was daer meneghe claghe.
Ende mijn her Walewein die stoet
Beneden ander brugghe voet,
Daer was hem twederkeren dierc;
Van der brugghe in die riviere
Moesten si vlien dor die noot,
Ende dor die vrese vander doot,
So sere onsaghen si Waleweins swaert.
Noch en heeft hi niet wat hi beghert,
No en wert hem so houde niet.
Hem staet te lidene groot verdriet
Eer hijt ghecrighet, na minen wane.
Nu sijn si alle hars lives ane
Die hi ter vijfter porten vant,
Datter cnape no seriant
Noit ne bleef daer hise wiste,
Hine waers ontgaen met liste.
Dies was hi tonghemake sere
Ende bat Gode onsen here,
Ende den goeden Sente Michiele,
Over al der gore sielen
Die daer doot sijn bleven
Ende die bi hem verloren tleven.
Doe bat hi Gode met sinen monde
Dat hi hem vergave die sonde

Die hire an hevet ghedaen.
Daer na dancte hi harde saen
Vriendelike onsen here
Van diere sonderlinger ere
Die hi hem dies daghes dede.
Bi der groter overmoedichede
Die hi an hem vant so groot
So sijn si alle bleven doot,
Ende bi der onghenadichede
Dat si hem die porte ontseiden:
Dat deetse meest, dat wetic wale.
Nu willic van hem die tale
Laten bliven tote het daghet,
Ende sal ju segghen onghevraghet
Van Waleweine, die ter vaert
Keerde ter vijfter portenwaert.
Daer sach hi in ene sale
Een scone licht, dat wetic wale,
Ende taflen staende bi den viere.
Menich gherechte goet ende diere
Hadden si ghereet, diet waenden eten
Ende over tafle sijn gheseten,
Alse Walewein ter porten quam,
Dies si alle worden gram.
Hi nam hem tlijf, wetic wale.
Doe tart Walewein in die sale
Stoutelike, als die niet en spaert.
Die dore looc hi toe ter vaert
Ende sloetse vaste van binnen,
Oft mense up hem wilde winnen
Dat hi ware in sine hoede.

Daer dedi an alse die vroede.
Doe ontwapende hi hem saen:
Dat dochte mi dullede ghedaen;
Maer hi was so moede, dat hem dochte
Dat hi niet langer leven mochte
Hilde hi sine wapene ane.
Hier bi quaemt, bi minen wane,
Ende dit waest dat hi dochte.
Doe dedi uut als hi eerst mochte
Sinen halsberch, besach die maelgen,
Offer hem yet vele faelgen.
Hi vantse alle goet ende vast.
Doe weenscede hi om sinen gast,
Die hem den halsberch hadde ghegeven,
Ende hi seide: moeste hi leven
Hi worde hem noch vergolden wale.
Scone beckin ende witte dwale
Vant daer her Walewein ghereet:
Daer es hi comen ende dweet 32682
Sine hande ende sine oghen saen.
Die wapine, die hi hadde ghedaen
Ute, leide hi bi siere siden.
Hi ghinc sitten ende maecte hem blide
Met als sulken als hiere vant.
Sijn swert leide hi ter rechter hant,
Daer hi hem sere toe verliet,
Al bloet ghetrect; ende hi siet
Up die lemmele van stale.
Het bequam hem utermaten wale,
Hi souder node sceden af:
Den coninc diet hem gaf

Ontboet hi met siere mont
Wel dicke wel goeden avont,
Ende allen dien gonen die met hem waren.
Hi seide hine wilde niet onbaren
Dies swerds om al dat lant,
Om dat hijt so ghetrouwe vant.
Als hi[ne] hadde in sine hant
Was hi blide van den brant.
Hi minnet sere an scine,
Want [het] lostene uut det pine.
Enen nap met goeden wine
Nam hi ende dranc enen toghe:
Doe wart Walewein [bat] in hoghe
Dan hi teerst was; hi hads te doene.
An ene die van enen hoene
Proufdi oft hi iet mochte eten.
Die moetheit, daer hi was geseten,
Die dedene slapen harde saen.
Wat holpt jou lanc ghedaen?
Ic wille corten mine tale.

Aldus sat hi in die sale
Slapende toten sconen daghe,
Ende vergat al siere maghe
Tote die lawerke scone sanc,
Ende die dach uten hemele spranc,
Ende hare die sonne anden trone
Verlichte utermaten scone.
Doe riepen si met groten vare,
Van binnen, als si worden geware
Den dach: »Ghi heren, het es tijt

Dat wi ons reden; ons naect strijt."
Doe wapenden si hem wel ter cure.
Eer si veinstren ofte dure
Ondaden ghingen si te rade,
Ende si mochten sonder scade
Best liden) ende bliven bewaert.
Doe senden si ter ander portenwaert,
Ter derder ende ter vierder mede,
Dat men hem bade up hovescede
Dat sijt lieten vort weten
Dat die casteel ware beseten,
Ende van elker porte sciere
Quamen drie man ofte viere,
Ende dat si hem spoeden sere;
Het gaet an harre werelt ere
Ende om te behoudene coninckrike;
» Ende hi hem segghe sekerlike
Dat wi niet ne sullen ontsluten
Onse porte jegen die van buten
Wine hebben bescut van binnen;
Si mochten die porte up ons winnen.
Dit doet hem allen verstaen."
Dus sal die bode danen gaen
Sonder enech langhere respijt.
Het was na der priemtijt
Eer hi die boetscape ghedede.
Van elker porten brochti mede
Vier man als men hem hiet.
Doe si quamen si seiden: » Siet,
Wi sijn hier nu. Segt ter vaert
Wat ghi wilt ende begaert."

— »Dat wi begeren moghedi weten.
Die casteel hi es beseten
Met wel groter heercracht.
Die onse van binnen waren te nacht
Hier uter porten sere verladen.
Si riepen up ons dor ghenade
Dat wise bescudden souden buten;
Ende wi en dorsten niet ontsluten
Die porte, wi ontsaghen there.
Aldus verloren si sonder were
Hare leven ende spronghen sciere
Van der brugghe in die riviere;
Dat dede hem die grote noot,
Ende die vrese vander doot,
Dat si hem selven namen tleven.
Siet wat rade suldi ons gheven?"
— »Wilment den coninc laten weten
Dat sijn casteel es beseten?"
— »Neen wi, het ware grote onnere.
Willen wi bejaghen prijs ende ere
So laet ons doen bi vroeden rade.
Die coninc hi hevet grote scade
Ghenomen al en weet hijs niet.
Ic wane ons naect groot verdriet,
Quaemt hem te voren; hi soude weten
Willen wiene hadden beseten,
Ende wine connens hem niet bedieden
Wie hem of slouch sine liede
Ende dese scade hevet ghedaen.
Maer laet ons ghereden saen
Drie hondert man ende varewi buten;

Tern. 10, 209

Ende weten die porten ontsluten,
Hebbewijs te doene, dat wi vlien
Weder in: dan laet ons sien
Wie onsen casteel hevet gheleit,
Ende ondervinden die waerheit
Wie si sijn, wane si comen?
Als wi die waerheit hebben vernomen
Sullewijt den coninc doen verstaen,
Dinket ju allen goet ghedaen."
Doe seiden si alle: »Ghi segt wel."

Die ten wapenen waren snel
Si ghereetden hem ter vaert,
Ende saten up al onghespaert,
Ende keerden weder sonder beiden.
Aldus ghincsi hem ghereiden,
Die van binnen, sonder sparen.
Drie hondert quamer tere scare
Ende sijn ter porten uut ghetrect,
Ors ende man al verdect.
Si waren starc ende coene
Hem werdes lichte te doene.
Eer yet lanc dus sijn si comen
Buten der porten ende hebben vernomen
Den meneghen verslegen doot,
Ende metten bloede ghevaerwet root
Die straten: els ne saghen si niet
Creature die God ye leven liet.
Doe seiden si, also si ghevroeden:
»Si sijn ghetrect in harre hoede
Die hier te nacht te werke waren.

Weten hen volghen sonder sparen!
Over een wi ons dies gheninden,
Wi sullen varen tote wise vinden."
Aldus reden si ten porten uut.
Tgrote ghescal ende grote gheluut
Maeeten si, ende groot gheclanc,
So dat der Walewein ontspranc
Uut sinen slape bi den gherochte.
Lanc waest eer hi hem bedochte
In wat maniere hi daer was comen.
Als hi die taflen heeft vernomen
Vor hem gheladen metter spise
Peinsde die ridder goet van prise:
» Ic ben hier so wel gheseten,
Ic sal van deser spise eten
Eer ic heden upsta, God weet.
Mi es onwijs waer ic dus ghereet
Sal vinden, alsic henen scede,
Eten ende drinken bede."
(Want hi daer wel sijn ghevouch
Vant.) Hi dranc wijns ghenouch,
Om dat hi te blider wilde wesen.
Alse Walewein van al desen
Hadde gheëten ghenouch
Ende al sijn gevouch,
Doe dede hi sine wapene ane
Ende ghereetde hem te gane,
Ware hi ghereet, bute der sale.
Nu willic ju van hem corten die tale,
Ende laten bliven, ende seggen vort
Een deel vanden gonen (nu hort!)

Die haestelike henen varen
Ter porten uut, sonder sparen,
Om te soukene hare viande
Ende te wrekene hare scande;
Maer sine hebber niemen vernomen.
Alsi buter porten sijn comen
Doene vonden si clene no groot,
No creature die God gheboot:
Dat quam daer bi, daer ne was niet.
Si riepen: »Ay mi, wats ons ghesciet?
Ne sullen wi nu den coninc
Berechten moghen van deser dinc,
Wie hevet dit ghedaen,
Ende die waerheit doen verstaen?
Diet daden sijn ons ontfloen:
Wat souden wiere meer toe doen?
Dit sullen wi hem segghen, dit es waer."
Doene letten si niet langher daer
Ende keerden met droeven moede.
Nu es Walewein in siere hoede
Ende heeft die doren ontsloten.
Hine gave niet drie noten
Al waren si nu up hem comen.
Mettien heeft hi tswert ghenomen,
Dat hi goet ende ghedurich vant,
Al bloot ghetrect in sine hant,
Ende seinde hem ende tart uter dure.
God gheve dat sine aventure
Heden ten beste moete vergaen!
Hi sach die porte hopen staen:
Daer ghinc hi in metter vart

Ende hielt al bloet ghetrect sijn sweert.
Als hi binder porten es comen
Sone hevet hi niemen vernomen
Die hem dat ingaen wille waren.
Ende die buten waren ghevaren
Si sijn weder binnen comen
Ende hebben Waleweine vernomen
Voor hemlieden gaende allene
Gheredelike over sine bene.
Doe seiden si alle gader saen:
»Nu siet gonder enen gaen,
Die hem inwart maect ter vaert,
Ende draghet al naect ghetrect sijn swaert.
Hi waent den casteel wel winnen.
Ooc saelt hem comen tonminne;
Hi hevet dulheit groot bestaen.
Wat radijs, willewine vaen?"
— »Neen wi; maer willewi met ghemake
Ondervinden alle die saken
Waer die gone sijn ghevaren
Die hier te nacht te werke waren
Ende dese ondaet hebben gewrocht?
Als wijt hebben ondersocht
Dan alre eerst sullen wine vaen:
Niemene latene hem ontgaen.
Wi sulne leveren den coninc."
Walewein verstont al dese dinc
Ende peinsde in sinen moet:
»Eens vroetmans raet es dicke goet.
Ic horde eens segghen enen pape:
»Als die wolf es onder die scape

Danne eest te spade te werne."
Desen hebben mi wille te deerne.
Ooc hordic hem segghen mede:
» Daer goet hoede es daer es goet vrede."
Ic souder omme peinsen waric vroet;
Het ware mi tijt. God gheve mi spoet
Ende gratie wel te doene!
Het wert varinc bi der noene,
Ende ic ben ter sester porten binnen:
Sine sullen mi niet so lichte winnen,
Vergaet mi na mijn ghedochte."
Doe looc hi als hi eersten mochte
Die porte ende ghincse vaste sluten;
Ende die drie hondert blever buten,
Die de hoghe tale seiden.
Si moeten daer een stic ontbeiden
Sullen si Waleweine vaen.
Met siere licste heeft hi ghedaen
Dat hise alle buten sloot.
Doe dreven si den rouwe groot,
Die gone diere buten hilden.
Si sullen Waleweine den milden
Te deser porten gheven vrede,
Ter ander ende ter darder mede,
Ende ter vierder. Dus hevet hiere
. . . . . .
. . . . . .
Daer wert hem dat spel onsiene.
Nodan sal hijt al bestaen,
God wouds, hoet hem sal vergaen:
Daventure moets ghewouden!

Die gone die daer binnen houden
Waren bevaen met droeven moede,
Dat si aldus met quader hoede
Buter porten besloten waren.
Sine weten van rouwen hoe ghebaren:
En helpt hen niet, het blijft ghedaen.

Toter tienster porten binnen,
Daer men onthaelde met omminne
Ten eersten dat hi daer binnen quam.
Hi vanter den meneghen die was gram
Up hem. [T]waren als sine saghen
Scoten si an hem al sonder daghen.
Si riepen: » Ay, wats ons ghesciet!
In swaer vernoy, in swaer verdriet
Sijn wi comen, in groten toren!
Wi hadden ghenouch te voren
Ghenomen, al waren si binnen bleven
Die daer buten nu hare leven
Hebben verloren, dat verstaet wel.
Hem es ghespeelt een evel spel
Alle gader, niet hem somen.
Diet daden si beghinnen comen!
O wi, o wi, wats u ghesciet!
Het es een van den gonen, siet,
Die de ondaet hevet ghedaen.
Wat raetdi oft wine vaen?
Dat wi hem tleven hebben ghenomen
Eer sine ghesellen up ons comen,

So sullen wi al met ghemake
Wel volbringhen onse sake.
Wi sulse een ende een onthalen
Ende sullen hem harde wel betalen
Hare toolne eer si die porte liden."
Walewein tart an ere siden
Ende warp den rigghe an ene masiere
Tusscen twee columnmen, ende sette hem sciere
Ter were jeghen die van binnen.
Hi seide: »Com na die wille winnen,
Ic sal hier uwes ontbeiden!"
Doe stonden dandre ende seiden:
»Juwe were mach u niet besluten,
Al waren siere binnen die sijn buten,
Van den [gonen] diere sijn buten bleven,
Wi souden hem allen nemen tleven,
Dier souder nemmer een ontgaen."
Walewein antworde saen
Ende seide: »Dies nontsiet u niet.
Ic ne weet niet dat ic buten liet
Yemene die mi wille vromen,
Die binnen der veste wille comen,
En ware namelike God,
Die macht hevet ende ghebod
Over ons allen beghene.
Ic hadde lieve[r] hem allene
In hulpe dan ju alle gader;
Dat es bedi hi es mijn vader:
Hi sal sijn kind wel bescarmen."
Si trecten die swerde metten armen
Up Waleweine in allen siden

Ende begonsten up hem striden.
Aldus onthaelden si haren gast.
Maer Waleweins wapene waren so vast,
Dat die gone van binnen
Up hem niet en mochten ghewinnen.
Dat was qualike hare ghevouch.
Metten swarde dat Walewein drouch
Maecte hi plaetse so hi best mochte:
Wien so hiere mede gherochte
Dien dede hi tumen sonder hovaerde
Metten swaerde up die aerde,
Dat hi keerde die voete upwart.
Doe prijsde Walewein sijn swaert,
Ende prijsde sere diet hem gaf.
Dat hi gheraecte dat ghinc af,
Metten swerde dat hi draghet.
Doe seiden si: »Werden wi versaghet
Van desen die hier es comen binnen?
Ende sullen wi hem laten winnen
Den casteel up ons met crachte?"
Si namen glavien ende scachte
Ende liepen up hem daer hi stoet.
Walewein was van sinne vroet
Ende decte hem onder sinen scilt.
Metten swerde, dat hi hilt
In sine hant ghetrect al bloot,
Slouch hi weder slaghe groot,
Ende die scachte mids ontwee,
Alst ware riet, min no mee,
Ter menègher stede vor die hant.
Doe seiden si: »Hets een viant;

Wine moghen up hem niet winnen.
Weten senden enen bode binnen
Tote onsen here den coninc,
Dat hi ons te deser dinc
Bescudde, of wi sijn verloren.
Hier es die duvel comen voren,
Die ons sal doden allegader."
Walewein der aventuren vader,
Hi peinsde als hi dit verstoet:
» God gheve mi cracht ende daer toe spoet,
Dat ghi mi niet en moet ontgaen!"

Met desen so was ghestaen
Die joncfrouwe vor haren vader
Ende vor die baroene alle gader,
Ende groettene harde hovescelike,
Ende seide: » God van hemelrike
Hi gheve u bliscap emmermere
Van desen daghe vorwaert, here.
Te nacht so quam mi te voren
In drome dat ju groot toren
Staet te nakene ende swaer verdriet;
Maer in dars ju ghewaghen niet,
En moeste bi juwen wille sijn."
Die coninc seide: » Dochter mijn,
Eest sake die te segghene steet,
So biddic u, God weet,
Dat ghijt mi segt. Dat ju God lone!
Bi miere rechter conincs crone,
Ene bede wert ju ghereet,
Teerst dat ic die waerheit weet."

Alse dit ghehorde die joncfrouwe
Seitsoe: »Here, bi uwer trouwe,
Suldise mi dan gherne gheven?"
— »Also moetic met ere leven!
Jaic, alsic die waerheit weet."
— »Lieve vader, so versteet
Wat dese dinc bedieden mach.
Mi quam te voren daer ic lach
Te nacht ene harde vremde dinc:
Mi dochte dat een ridder, een jonghelinc,
Wel gheraect in allen seden,
Uut varren lande quam ghereden:
So varre..., ens niemen dies ghelovet.
Up sine scoudren stont een hovet
Als oft ware van ere joncfrouwen.
Dit dochte mi in rechter trouwe.
Bi wat sake mach dat wesen?"
— »Joncfrouwe, wildi vroet van desen
Wesen, ic saelt u segghen gherne.
Die selve rudder pleghet te vaerne
Achter lande om aventure
Menich conincrike dure.
So wien hi vint in enegher noot,
Al soude hiere omme bliven doot,
Hi sal betren sinen rouwe:
Dat bediedet thoeft vander joncfrouwen
Dat ghi an den rudder saghet.
Nu hebbi[c] u dies ghi mi vraghet
Berecht: wat wildi weten mere?"
— »Ic saelt ju segghen, lieve here.
Noch saghic ander dinc daer ane:

Sijn wapenroc, na minen wane,
Die was van ere liebards huut."
Die coninc sprac al over luut:
» Des liebaerds huut die ghi saghet,
Dat es die coenheit die hi draghet,
Die rudder, in sijn herte binnen.
Hine laetse niemene bekinnen,
Dorperheit, te ghenen male,
Maer altoes van scoenre tale.
Onrecht ende quade saken
Die wille hi te nieute maken.
Doe men hem ooc mesdaet,
Hi es die gone diese wederstaet
Metten swerde wel stoutelike;
Ende hine slouch manne swike
Die siere hulpe iet begheerde.
Dit es dat teken van den liebarde
Dat hi draghet min no mee."
— » Vader, nu wetic die twee;
Dat derde moeti mi bedieden.
Vor algader juwe liede
Willic ju vraghen of ghi[jt]kent?
Een dier dat men heet serpent
Brochti ghevoert starc ende groot.
Ic sach dat hem ter kele uut scoot
Tfier: dat dede ju grote scade.
En hadde altoos en ghene ghenade
Van ju no van juwen lieden.
Si waren te ondere; eer si scieden
Hadt wel die twedeel doot,
Also helpe mi die God die mi gheboot."

— »Tfier dat hi brochte in sine hant,
Dochter mijn, dat was een brant,
Die mi noch in groter scade
Sal bringhen ende in onghenade,
Mach hi comen binnen miere veste;
Maer vergatet mi ten beste
Hine salse niet so lichte winnen."
Doe nam soe orlof daer binnen,
Die joncfrouwe, an haren vader
Ende ane die baroene alle gader.
— »So seggic u, here, wacht u dies;
Een man comt dicke in verlies
Als hi waent wesen best in vrede.
Ghi sijd mi sculdich ene bede
Wanneer so ics u vermane."
Die coninc seide: »Welghedane
Joncfrouwe, soe es ju ghereet."
— »So willic bidden, na dien dat steet,
Gode dor sine ghenade
Dat hise mi bidden late te stade!"
Doe ghinc soe wech na deser tale.
Doe leide men taflen in die sale.

Die coninc ende sine baroene
Ghingen eten na desen doene;
Ende eer si alle consten voldwaen
So quam een bode in ghegaen
Vor den coninc, daer hi sat
Over die tafle ende at;
Ende hi sprac met groten sere:
»Staet up," seit hi, »coninc here,

Van juwer taflen! Laet ju heten!
Juwe starcke vesten sijn beseten.
Daer es een ridder comen binnen:
Hi sal den casteel up ons winnen.
Hi hevets ghedaen een scone ghewin:
Hi es ter eerster porten in
Hi magher lichte no[ch] winnen twee;
Ende ooc die tweedeel ofte mee
Van juwen volke heeft hi doot."
Die coninc was starc ende groot,
Ende hadde in sine machte
Wel tiene manne crachte,
Rumelijc ooc, ofte meer.
Hi seide: »Al es mi therte seer,
Hets vrome dat selc ridder levet.
Keytive houdi [. . . . . .]
Het quam miere dochter wel te voren
Dat verdriet ende dese toren
Dat mi nu te doghene staet.
Mine ridders sijn ghereet:
Staet up alle ende haest ju sere,
Die mine vrienscap ende mine ere
Minnen, staet mi heden bi!
Waer sijn mine wapine? halese mi!
Verhaeste elkerlijc ende soeket
Sine wapine." Die hem eerst roeket
Ghereden maecte hem darwaert.
Den coninc dedemen an ter vaert
Sine wapine, ende brochte hem te voren
Een starc ors ende dat was uut vercoren,
Daer hi up sat met groter cracht.

Hi nam den scilt ende den scacht
Die men hem brochte starc ende groot,
Met cynopre ghevaerwet root,
Daer omme ghinc een stalijn bant
Van den orde toter hant;
Dien nam hi al sonder sparen
Ende reet wech te waren
Tote daer hi Walewein sach staen,
Die den sinen hadde ghedaen
Des daghes pine ende swaer verdriet.
Al noch en stont hi stille niet:
Hi vacht ghelijc enen lyoene.
Die coninc was starc ende coene
Ende reet bet na met groter cracht.
Ter scote hilt hi sinen scacht
Ende waenden dorsteken ter eerster vloghe.
Jeghen den rechtren elleboghe
Gaf hi hem die steke groot,
Dat hem uter hant ontscoot
Sijn swaert veertien voete verre.
Doe was mijn her Walewein erre
Ende droeve in sinen moet;
Van den volke dat voor hem stoet
En conste hijt weder niet ghewinnen.
Doe verblijtde therte binnen
Den coninc; ende die met hem waren
Si seiden: »Ghine sult ontfaren.
Wi sullen ju met wel groten sere
Nemen tlijf." — »Ne slaet nemmere,"
Sprac die coninc, »ic wilne vaen."
Mettien sach Walewein vor hem staen

Enen met enen blooten swerde:
Als die coninc sijns begherde
Tart hi bat naer ende prant
Den gonen tsweert uter hant,
Ende verdroucht met beden armen,
Ende seide: »Het wert tuwen wacharmen
Dat ic emmer sterven moet."
Boven up den stalin hoet
Gheraecti also den coninc,
Dat die slach daer dore ghinc;
Maer hine hevetene niet ghewont:
Van desen slaghe bleef hi ghesont.

Die coninc warp omme sijn paert
Te minen here Waleweinewaert,
Ghenendelike, sonder sparen.
Walewein hoedde hem vor die steken
Ende tart an ere siden,
Ende verdrouch dat swaert met nide,
Ende gaf den coninc enen slach
Dat hi ne horde no en sach:
Van den slaghe wart hem so wee.
Ende Waleweins swaert spranc ontwe
Bider hilte vor dier hant.
Die coninc hi viel up dat sant
In ommacht van dien slaghe.
Doe dreven sine liede grote claghe
Om den coninc haren here.
Der Walewein vervaerde hem sere;
Hine wiste hem waermede verweren.
Ende dandre, die sijns begheren,

Si torden an metter vaert.
Die coninc sat weder up sijn paert
Als hi van der ommacht bequam.
Verbolghelike ende sere gram
Sat hi up met groter cracht,
Ende Walewein ghegreep den scacht
Ende wranckene den coninc uter hant.
Hi seide: »Al en hebbic ghenen brant,
Ic sal mi hier mede verweren.
Jeghen die mi willen deren
Salic coelen minen moet.”
Als een mayere tcoren doet
Also velletse Walewein metten scachte
Stoutelike ende met crachte.
Hi dede den meneghen grote pine.
Die coninc troeste die sine:
Hi hietse peinsen om die ere.
Met droeven moede, met groten sere,
So trac die coninc sijn swaert.
Doe torden si an metter vaert
Up Waleweine met groter crachte.
Die starcke bande vanden scachte
Hienwen si metten swerden ontwee
In sevene steden ende ooc mee,
Ende velden Waleweine den here.
Doe worden si echt verhoghet sere,
Die coninc ende die met hem waren;
Ende mijns ther Waleweins mesbaren
Ende sijn rouwe die was groot.
Hi waende te hant bliven doot;
Ende hi bat Gode met trouwe

Ende Marien onser Vrouwen,
Oft hi daer verlore sijn leven,
Dat si siere siele moesten pleghen,
Geleden daer si selve waren.
» Hier en wanics niet ontfaren.
Het es met mi also vergaen,
Ic gheve mi up, ic blive ghevaen.
In mach mi nieuwer mede verweren."
Ende die sere sijns begheren
Si voerdene ten castelewaert.
Doe sach daer een ser Waleweins swaert:
Hi wanet nemen daer het lach;
Tswaert gaf hem sulc enen slach,
Dat hi droeve danen sciet
Ent goede swaert daer ligghen liet.
Hine was niet sulc dat hiere toe dochte
Dat hi tswert upheffen mochte
Om prosent bringhen sinen lieve.
Meer dan si hondert ende vive,
Hem allen doet die ghelike,
Dat segghic u ghewaerlike.
Si lietent daer an haren danc.
Wat holpe dat ict maecte lanc?
En bestoet hem niet te dele.
Doe quamen si binnen den castele.

Nochdoe ne wiste die jonefrouwe niet
Hars vader toren ende sijn verdriet
Vor dien dat soene comen sach
Ten veinstren, daer soe lach
Met camerieren, ende sach uutwaert.

Doe haeste soe hare ende quam ter vaert
Tharen vader so soe eerst mochte.
Ende Walewein, dien hi brochte
Ghevaen, stont bi siere siden.
Die coninc seide: »Nu weset blide,
Dochter! Siet of ghine yet kent
Desen." — Hi es die dat serpent
Ghevoert brochte in sine hant.
Mi dincke dat ic ondervant
Minen droem te sinen sere."
Die joncfrouwe seide: »Vader, here,
Mi es leet van uwer scade;
Maer ic bade jou up ghenade
Dat ghi mi gheeft mine bede,
Dore God ende dor u edelede,
Die ghi mi ghelovet heden."
Die coninc seide: »Uwer bede,
Dochter, ne willic niet onsaken;
Maer dat mach niemen ghemaken,
Al baeddi mi om tsmans leven,
Dat icker jou soude gheven.
Anders bidt mi dat ghi wilt."
Daer men Waleweine vor hare hilt
Wert die joncfrouwe van binnen
So ontsteken van siere minne,
Soe ne wiste wat soe doen mochte.
Menichsins es vrouwen ghedochte
Daer si toe keren hare sinnen.
Soe es bevaen met ridders minne,
Nodanne hadsoene niet ghesien.
Soe antworde den coninc mettien:

» Here, omme sijn lijf en biddic niet;
Hi heeft mi brocht int sware verdriet,
Ende ju, here, in groter scade.
Nu biddic u, vader, dor ghenade,
Dat ghine mi gheeft tote morghen,
(Ghine dorter niet omme sorghen,
Ic ghevene u weder also goet.)
Ende laet mi coelen minen moet
Over hem te nacht, ende morghen ghi."
Die coninc seide: » Dochter, dat si,
Wildine mi marghen weder gheven."
— » Jaic, mach hi so langhe leven.
Ende es hi doot, sinen lechame
Salic ju gheven in Gods name."

— » Joncfrouwe, es dit uwe bede?
Vrouwen hebben enen sede,
Si moeten hebben hare begheren,
Het en mach hem niemen weren,
Al soudt enen man sine ere
Costen. Nu biddic u sere
Dat ghine doet vaste in ju behout."
Viere ridders starc ende stout
Namen Waleweine metter vaert:
Aldaer die joncfrouwe begart
Leetden sine neven harre siden.
Gone camerieren saghen te stride
Up Waleweine, daer menne brochte.
Om dat hi hem so scone dochte
Baden si alle in goeder trouwe
Gode ende onser liever Vrouwen

Dat hi met ere moeste ontgaen!
Dus brochtmen Waleweine ghevaen
Daerne die joncfrouwe in hebben wilde.
Men dede in den carker der ridder milde
Ende ghingen weder sluten vaste.
— »Nu nemet ware van uwen gaste,"
Spraken die ridders ter joncfrouwen.
— »Ic sal, bi miere rechter trouwe,
Tote hem nemen sulken ware,
Dat segghic ju al hopenbare,
Hem ware beter ware hi doot;
Sijn torment wert so groot,"
Sprac die joncfrouwe, »ende sine pine.
Dit segghic oec al stillekine
Minen vader, niet hopenbare;
Mi ware leet quame die niemare
Achter hove (ic bem een wijf)
Dat ic enen man sijn lijf
Name. In wilne ooc doden niet;
Maer sine smerte ende sijn verdriet
Dat wert groot, bi miere trouwe."
Doe namen si ane die joncfrouwe
Orlof, die rudders alle viere.
Die joncfrouwe seide: »Groetet mi sciere
Minen here den coninc minen vader
Ende sine baroene alle gader,
Ende danct hem utermaten sere
Des groten goets, der groter ere,
Die hi mi hevet ghedaen.
Den rudder die hier es ghevaen
Salic hem morghen weder gheven,

Ja, mach hi also langhe leven;
Hi sal hebben wel swaer bedwanc.
I[c w]eets minen vader danc
D[at] hi mi die ere dede
Ende hi mi gaf mine eerste bede,
Die ic hem noit eer bidden dorste."
Doe ghinc soe al sonder vorste
Ende gaf hem orlof, die joncfrouwe.
Ten coninc, die met groten rouwe
Was bevaen, si quamen sciere,
Gone ridders alle viere,
Ende spraken met ghestaden sinne:
» Here, die jonghe coninghinne
Mijn joncfrouwe groetet ju sere,
Ende danct ju der groter ere
Die ghi hare heden hebt ghedaen.
Den ridder dien soe heeft ghevaen
Sal soe ju morghen gheven,
Mach hi also langhe leven.
Maer hi sal eer wesen doot:
Sijn torment es so groot,
Ens niemen diet vertellen mochte."
Doe seide hi dat hijs niene rochte;
Maer mochti den dach ontbeiden
Hi soudene in wel corten tiden
Doen sterven met wel groten sere.
— » Nu en ghewaghets mi nemmere;
Swighet al stille, latene daer,
Mi es anders mijn herte swaer,"
Sprac die coninc, » sijt seker dies,
Om mine scade, om mijn verlies,

Dat ic heden hebbe ontfaen.
Nu laet ons ghereden saen
Metten gonen diere leven
Ende halen die daer doot sijn bleven.
Die gone die daer sijn ghewont
Helpt hem, dātsi werden ghesont,
Dies biddic ju dore ghenade.
Ic moet bescouwen mine scade
Die mi heden es ghesciet."
Doene wilden si langhere letten niet.

Die coninc reet: hem volghede an
Menich rudder, menich man,
Die des daghes bleven ghesont.
Ende die gone diere sijn ghewont
Die ghincmen antieren sochte.
Arsaters quamen so si eerst mochten,
Diese souden achterwaren.
Die coninc hiet voren varen
Sine cnapen ende ontsluten
Alle die porten, ende buten
Varen bescouwen sine vesten.
Doe daden sijt na hare beste.
Die coninc hi reet ooc selve naer,
Tote dat hi quam al daer
Hi Waleweins swaert ligghen sach,
Daer die meneghe in dien dach
Mede hadde tlijf verloren.
Als hijt sach doe reet hi voren
Ende hiet dat ment hem soude gheven.
— »Here het soude ons nemen tleven,"

Spraken alle sine man.
» Wi hebben gheproeft; hierne can
Niemen upghenemen tswart."
Die coninc beette selve ter vaert
Vanden parde neder int dal
Ende seide: » Dat doet juwe blootheit al,
Of dat ghijs niet doen en wilt."
Hi decte hem onder sinen scilt
Ende wanet nemen daert lach.
Tswert gaf hem sulc enen slach,
Dat hem clovede wel ter cure
Scilt ende helm al dure,
Ende die slach wederstoet
Onder up den stalin hoet.
Doe trac hi achter metter vaert.
— » Hets die duvel, ens gheen swaert,"
Sprac die coninc, » dat dinke mi.
Hem en mach niemen comen bi.
Hadt den gonen moeten bliven
Diet brochte, hi hadde meer ketive
Ghemaect dan hi heft ghedaen;
Maer God danc hi es ghevaen.
Ic wane hijt nemmerme en siet."
Doene wildi langher letten niet.
Die coninc ende die met hem waren
Reden bet uut al sonder sparen.
Mettien hebben si vernomen
Waer die gone weder comen
Die de porten souden ontsluten.
Si seiden: » Here coninc, vaerdi buten
Ter sester porten ghi sijt verloren;

Daer leget een crachtich heere voren,
Dat hebbewi harde wel vernomen,
Die sijn om den gonen comen
Die hier binnen es ghevaen."
— »Nu weten ons ghereden saen
Alle mine ridders, het es tijt.
Ons sal naken nieuwe strijt,"
Sprac die coninc, »jeghen nacht.
Mallic proeve sine cracht!
Ons allen werden wel te doene."
Die ten wapenen waren coene
Haesten hem ende trocken hare swert.
Doe ontdede men ter vaert
Die porten jeghen die van buten.
Ende alsi die porten souden ontsluten,
Die gone die daer buten hilden
So haesten si hem ende wilden
In comen eer soe was ondaen.
Ende die van binnen ghingen slaen
Up die ander eer sise wel saghen,
Ende begonste weder achter jaghen.
Doe riepen si met groten ghere:
»Hout up, hout up, coninc here!
Dootdi ons, hets ju verlies;
Wi sijn ju liede. Wacht u dies!"

Alse die coninc dit verstoet
Verblijtde hem sin ende moet,
Ende beval den andren ter vaert
Dat elkerlijc bestede sijn swaert.
Doe reet hi buten sunder daghen

Ende begonste hem sere vraghen
Hoe die strijt eerst begonste?
Daerne was niemen die hem conste
Berechten, sine wistens niet;
Maer si seiden: »Here, nu siet,
Wi moghen u segghen dat wijs weten.
Juwe starke vesten waren beseten
Een deel vor die middernacht
Met wel groter heercracht,
Ende sijn si alle bleven doot,
Beide clene ende groot,
Die de vijfte porte hilden.
Si riepen up ons ende wilden
Dat wi die porte hadden ondaen;
Wine dorstens niet bestaen;
Wi ontsaghen tgrote heere."
— »Ende verloersi sonder weere
Alle gader hare leven
Datter nemmer een nes bleven?"
— »Here, dit es ons een swaer slach.
Ende also houde als wi den dach
Saghen daden wi ontsluten
Die porten, ende wi voeren buten
Ondervinden die waerheit,
Wie den easteel hadde beleit?
Maer als wi buten sijn comen
Soen hebben wi niemen vernomen.
Ende als wiere niemen en saghen
Ne wilden wi daer niet langhere daghen.
Mettien hebben wi vernomen,
Als wi waenden weder in comen,

Enen ruddre gaende allene,
Te maten groot, te maten clene,
Die quam hier inwart metter vaert
Ende drouch al bloot ghetruct sijn swaert.
Ende als wine vor ons saghen gaen
Peinsden wi wi soudene vaen.
Mettien hevet hi ons vernomen.
Als wi up hem souden comen
So ghinc hi die porten sluten.
Here, aldus blevewire buten,
Ende hi es daer binnen bleven.
In weet oft hi noch mach leven.
Dit was al dat wiere of saghen."
— »Mi dincke so maghic sere claghen,"
Sprac die coninc, »mijn verlies.
Hi es ghevaen, sijd seker dies,
D[ie mi] hevet brocht in dese scade.
Mine liede waren van dommen rade
Dat sine [in] lieten comen.
Die scade die ic hebbe vernomen
Salic ghenesen so ic best can.
Ic hadde wel tien hondert man
Die hilden mine starcke vesten,
Alsic ghemarken can ten beste;
Darne waser maer sestich min.
Nu dinke mi in minen sin
Diere neser niet vier hondert bleven,
Sine hebben alle verloren tleven.
Nu willic varen sonder letten
Ende weder doen besetten
Mine porten so ic best can.

Daer tierst waren vierwaerf twintich man
Sullen wi nu viertich houden."

Die dode die laghen up die moude
Vort ende weder up dat sant
Ghincmen souken tes mense vant.
Dese dede die coninc draghen
Bede up paerde ende up waghen,
Daer mense mede soude ter vaert
Voeren ten castelewaert.
Wat holpt dat ic ju langhe lette?
Men dalf die dode ende sette
Die levende daer si ghebraken.
Die coninc en mochte niet ghemaken.
Der Walewein hevetse also ghevelt,
Dat si nemmer ne werden ghetelt
Also wel alse si te voren waren.
Dus quam die coninc al sonder sparen
Ende hevet ghedaen so hi best mochte:
Van den volke dat hi brochte
Sette hi ten tween porten an
Telker porten viertich man,
Oft si waren bleven sonder hoede.
Den coninc was onsochte te moede,
Alst recht was, van siere scade.
Twintich waghene al vol gheladen
Brochtemen ghevoert, sonder tale,
Met doden, ende leitse al temale
Up een kerchof, dat mense soude
Smorghens legghen onder die moude.
Daer moesten si ligghen toten daghe.

Die coninc ghinc met groter claghe
Hem ontwapenen in die sale,
Ende dandre heren al te male:
Si moeten vergheten haren rouwe.

Nu hort vort vander joncfrouwen
Ende van Waleweine die ghinder lach,
Daer hi sonne no mane en sach:
Dies was hi droeve in sinen sinne.
Ende die jonghe cominghinne,
Die alle die engiene wiste
Van den carkre, soe dede met liste
Ene duere up ende wilde gaen
Om dat soe horen wilde ende verstaen
Waleweins claghe, die daer in lach,
Daer hi sonne no mane en sach,
Noch niemen dien hi claghen mochte
Noch ooc vertellen sijn ghedochte,
En ware Gode ende onser Vrouwen:
Dien sal hi claghen sinen rouwe.

Hi seide: »Wel lieve here,
Nu ne achtic min no mere
Up dese doot, bi miere trouwe!
Mochtic noch sien die scone joncfrouwe
Een deelkijn na mijn ghevouch
So haddic bliscape ghenouch:
Danne willic wel bliven doot.
Hare fierheit es so groot,
Daer volghet emmer doghet naer.
Mi en verweghet niet een haer

Dese smerte ende dese carine
Die ic hier doghe, ende dese pine.
Wilde soe mi selve nemen tleven
Ic soude hare mine siele gheven
Ghevaen, also soe mi nu selve doet;
Maer coelt hare vader sinen moet
Over mi dat sal mi rouwen.
Ghepeins van der scoenre joncfrouwen
Dat ne laet mi droeven niet.
Miere herten dinct dat soese siet....
Ende bede hare aerme ondaen....
Hare minne heeft mi daer in ghevaen,
Die ic langhe hebbe ghedraghen.
Waer omme soudic die pine claghen
Die ic duere hare hebbe ghedaen?
Duer al dat ic hier bem ghevaen,
Waric daer ute, bi miere trouwe,
Vorden casteel, ende die joncfrouwe
Hier binnen ware, ic souder in comen,
Ghinct mi te scade oft te vromen;
Hare minne heeft mi so ghevaen!
Alsoet ghebiet mach soe mi slaen;
Nochtan salic hare minne
Vaste draghen in minen sinne,
(Also helpe mi God die mi gheboot!)
Bede levende ende doot,
Al en sal soes weten niet.
In deser noot, in dit verdriet,
Benic dore hare minne comen.
Soe es rose boven allen blomen:
Haddicse also wel bekint

Vander tijt dat icse hebbe ghemint,
Ic ware dor hare bleven doot;
Hare doghet die es so groot,
Het es mi bequame wat soe mi doet."
Dit horde soe al daer soe stoet,
Die weder also sere claghet
Sine minne, die soe draghet.
Al sweechse stille metten monde,
Soe peinsde: »Het ware grote sonde
Dadic den riddre tleven nemen:
Hoe soudt mijn herte moghen themen!
Hi mint mi seere dan ic hem doe."
. . . . . .
Bevaen in een ghepeins van minne.
Die coninc ende alle die daer binnen
Met hem waren sijn gheseten
Over tafle ende ghingen eten.
Maer si aten lettel goet;
Die rouwe vulde hem den moet.
Alse die maeltijt was ghedaen
Wilde die coninc slapen gaen,
Die hem des daghes sere mesmakede.
Daer was menich dien sere vakede:
Elc reetde hem ten beddewaert.
Doe dede die joncfrouwe ter vaert
Gereden cratten ende rat.
Hare boden waren niet lat:
Dat soe gheboot was ghedaen.
Doe ghinc die joncfrouwe saen
Ende dede die carkerduere ontsluten.
Doe brochtmen Waleweine buten.

Als hi die scone joncfrouwe sach
Sine herte ontplooc hem alse die dach:
Hare minne hevetene so ghevaen.
Hi was wel na tote hare ghegaen,
Daer soe bi haren lieden stont,
Om te cussene an haren mont;
Ne ware dat hem bedochte,
Ende peinsde dat hare mochte
Ter aventuren sijns ontfarmen.
Twe rudders namen bi den armen
Ende brochtene ter joncfrouwen gheleet.
Hinè was in langhen niet ontcleet.
Doe beval die joncfrouwe boude
Dat men sciere ontwapenen soude,
Ende menne danne bonde onsoete
Te gadre hande ende voete,
Ende menne vor hare neder leide:
— »Nu ghenaken mine arbeide,"
Sprac Walewein, »ende mine rouwe.
Al ju ghebod, scone joncfrouwe,
So doet met mi, in Gods name.
Dootdi mi, hets mi bequame,
So wat pine ghi mi doet."
Die joncfrouwe peinsde in haren moet:
»Nu ne was ridder noit ghevelt.
Mijn vader hevet mi minen droom ghespelt,
Dat dinct mi wel, te minen beste.
Ic wildic met hem buten vesten
Stonde, ende het sijn wille ware;
Ende ic ne quame bin enen jare
Hi[er] binnen weder te minen vader;

Ende wi moesten bliven te gader
Met hem in sijn gheselscap dan,
Euwelike bliven soude vort an.
Mi ware vele bet dan bequame
Sijn soete ghelaet, sijn soete lechame,
Die melodie, die hi soude
Jeghen mi driven, oft hi woude,
Danne mi te merghen inden boomgaert,
Dien mijn vader hevet so waert,
Ende daer die goudine boom in staet,
Daer so varre niemare of gaet
Dor dat grote wonder datmer an siet:
Die vogelkine ne cesseren niet
Altoos te singhene soeten sanc,
Daer es der bellekine gheclanc,
Daer jeghen te horne den soeten acort;
Danne staet die aern daer bet vort,
Die metten vlercken bevanghen hevet
Die clare fonteine, die altoos ghevet
Langhe leven ende ghesonde.
Ic dar nodan wel metten monde
Segghen, dat ic mi van algader
Eer halmen soude, ende ooc minen vader
Ende vrienscap verliesen euwelike,
Eer ic den ridder sloughe swike,
Die hier vore mi leghet ghebonden."
Doe sprac soe ten selven stonden
Toten ridders dese tale,
Die Waleweine hadden in die sale
Uten carkre ghebracht vorware:
Si seide: »Ghi heren, God weet, ic ware

Van desen ridder ghewroken gherne,
Die minen vader pijnde te deerne.
Wedert mi quaet es ofte goet,
Ic moet emmer minen moet
Over hem coelen; maer mi ware
Leet wist yemen hopenbare
Dat ic, die hem ene joncfrouwe,
Enen ridder soude doen sulken rouwe.
Keert, ghi heren, want ens niet
Wel betamelijc dat ghi siet;
Want ic sal hem groten toren
Doen, ic segt ju wel te voren."

Aldus in deser selver maniere
Keerden uten carkre weder sciere
Die ridders; ende alsi waren buten
Dede die joncfrouwe Ysabele sluten
Die camere vaste metter spoet.
Twe camerie[re]n ghetrouwe ende goet
Hadde Ysabele doe met hare,
Die hare stille ende hopenbare
Heimelike waren tallen saken.
Soene wilde ghene droeve herte maken,
Ende al si dat sake dat sijt weten,
Hare dinct soe hevet al leets vergheten,
Na dien dat soe haren lieven amijs
Met hare hevet in hare porprijs.
Noch ne was joncfrouwe in erderike,
Die so sere inhertelike
Enen rudder minde ende so sere
Als soe Waleweine dede den here.

Wet wel, dat die scone maghet
El en gene dinc en jaghet
Dan te drivene hare jolijt
Metten her Waleweine te deser tijt.
Soe weet hare selven seker daer,
Dat soe mach wesen sonder vaer.
Daer der Walewein lach upt pavement
Liep soe tote hem met ghenent;
Ne waer dat hare die scamelhede
Een wedertrecken gaf tier stede,
Soe hadde thant den ridder van prise
Ghehelst, ghecust in menegher wise.
Dit hevet soe hare ten selven stonden
Onthouden met pine; maer onbonden
Hevet soe saen den edelen man.
Ende mijn her Walewein, die hem can
Wel ghelaten, [sprac] met desen:
— »Ay scone joncfrouwe, hoe saelt wesen,
Weder salic sterven ofte leven?
Salic sterven, ic sal u gheven
Mine siele, scone joncfrouwe!
Neemdi mijn lijf, met soeten rouwe
Willic sterven in uwen scoot."
Die joncfrouwe sprac: »Ne ghene doot
Ne suldi, here, van mi ontfaen;
Maer mochtic, ic soude ju saen
Telivereren van algader
Ute den danghiere mijns vader.
Na dien dat nu ghescepen staet
Wetic ooc wel sulken raet,
Dat ic wel cortelike sal

Ju telivereren van al[len]tal."
Die joncfrouwe namene bi der hant
Ende dedene upstaen thant,
Ende ledene ten selven tiden
In ene andere camere daer besiden.
Noit en was in aerderike
Camere so scone, no hare ghelike
Ghemaect bi meestrien groot:
Soe blecte van den goude root,
Ende scemerde harde menichfoude.
Meneghe scone historie, oude
Ende nieuwe, stonden daer ghepinghiert,
Daer die camere mede was verchiert,
Van cinopre ende van lasure,
Van selvre ende van goude pure.
Die pingheringhe ende dat wonder
Dat daer ghewrocht was boven ende onder,
Die ystorie van Troyen ende oec mede
Twonder dat Alexander dede.....
In can ju ghemaken vroet
Van al den wondere datter stoet
Ende dat men daer al omtrent
Mochte sien upt pavement.
Ooc stont daer ghemaect ene duwiere
Subtijllijc in al sulker maniere,
Dat niemen ne ware so vroet van sinne
. . . . . .
Welker neffens dat soe stoede.
Te groten rampe ende sere te goede
Quaemt den meestere diese maecte,
Want allene up hem becraecte

Tongeval; hort in welker maniere:
Also oude als hi die duwiere
Hadde vulbrocht ende twerc volhent,
Stappans was hem sijn payment
Ghegeven: ic mach ju segghen hoe;
Die joncfrouwe dedene doe,
Ysabele, die goedertiere,
Stappans werpen in die riviere,
Daer hi verdranc, ende sijns daer nare
Nemmermeer ne wart niemare.
Dus ne wiste niemen van der dinc
Dan die joncfrouwe. Ende die ghinc
Bi den her Waleweine neder sitten
Up ene lijt, die met witten
Sidenen cledren was verdect.
Daer hevet soe hem vertrect
Al hare wesen, al haren raet,
Ende hoe dat daer binnen staet.
Soe heeft hem die duwarie ghewijst,
Die mijn here Walewein sere prijst,
Want soe behagedem harde wale.
Ysabele, die scone smale,
Ende Walewein, die riddre vri,
Waren gherne elc andren bi.
Dat grote solaes, die soete vie,
Dat grote amoers, die melodie,
Die si onderlinghe dreven
Wert jou van mi niet bescreven,
Want ic en caent ghesegghen niet.
Ende of si ooc speelden iet
Onder hem tween der minne spel,

Dan canic ju ghesegghen niet wel.
Heimelike al sonder rouwe
Es Walewein ende die joncfrouwe:
Si hebben haren wille al gader.
Ysabele hevet haren vader
Vergheten ende sinen rouwe groot;
Soe hadde liever ware hi doot,
Dan soe den riddre stout, vermeten,
Waleweine, soude vergheten.
Hare vader, die coninc Assentijn,
Hi waent wel weten die waerheit fijn,
Dat Walewein hevet die pine groot,
Starcke vancnisse, toter doot.
Lettel achte hi dat hi so wale
Met siere dochter, der scoenre smale,
Es te ghemake met soeten spele.
Hi ghelosede dicke ende vele
Hoedane doot hi dade bederven,
Ende met diversen tormenten dade sterven.

Der Walewein, also ict eerst seide,
Ende Ysenbele hadden beide
Amors, jolijt ende grote jonste, Mnd G. 2476a
Dat ne was hare ghene conste:
Van andren werden sat of moede.
Thaer selfs behouf heeft soe ene roede, G328
Ysabele, ghepluct; ic wane
Soe wertre harde qualike ane,
En doe gheluc ende groot gheval,
Bi redenen die ic ju segghen sal.
Daer was een ridder int hof, die sere

Poghede om der joncfrouwen onnere.
Hi hadde bi nachte ende bi daghe
Verradelike gheleit laghe,
Ende ghewachte bi suptilen treken
Al hare segghen, al hare spreken,
Dat amors ende die feeste,
Die soe dreef met bliden gheeste
Jeghen den ridder goet van prise.
Walewein, die in alre wise
Die joncfrouwe minde met herten groot,
Hem dinct si sijn uut alre noot.
Si hadden hare hemelijchede
Ende hare grote riveel mede,
Daer toe spel ende soete jolijt.
Dies hadde die ander groten nijt.
Hi was wreet, fel ende stuur.
[Met] subtilheit haddi in den muur
Ghemaect een gat, daer hi sach
Die feeste, die te drivene plach
Mijn here Walewein, die fiere,
Jeghen die maghet goedertiere:
Hi sach hem te menegher stont
Die joncfrouwe cussen an haren mont,
Ende helsen na der minne spele.
Dit was so dicke ende so vele,
Dat die felle riddre wreet
Toten coninc liep ghereet,
Daer hi[ne] in ene camere vant
Allene. Hi cnielde altehant
Ende seide: »Lieve coninc, here,
Mijn herte weent van groten sere;

Ghi sijt verraden jammerlike,
Ende ghi sult derven cortelike
Juwer werelt ere ende juwer crone.
Jouwe Ysabele, die scone,
Heeft ju bi subtylen engiene
Verraden. Ju staet te ghesciene
Grote ramp ende swaer verlies."
Die coninc sprac: »Berecht mi dies;
Daer of soudic weten gherne.
Bestaet mi mijn dochter tonterne,
So waert jeghen nature sere
Dade mi een ander goet ende ere.
Maer hoe mochtic gheloven dat?"
Die ridder sprac: »Here; up een rat
Doet mi legghen, eest niet waer:
Nu comt selve tote daer:
Ic sal ju leden te sulker stede,
Daer ghi selve die waerhede
Properlike sult bescouwen."
Die coninc die antworde: »Met trouwe,
Daer moeti mi leden saen."
Dander sprac: »Here, weten gaen!
Ic salre ju leden, wanic wale."
Si ghingen te gader na der tale,
Die coninc ende die ruddere wreet.
Sinen heere leedde hi ghereet
Toter camere daer die ghelieve
In waren, dat ten groten grieve
Hem beden sal comen in corter ure,
Sine hebben meer dan aventure.

Die rudder leetde den coninc mettien
Bet vort, daer hi mochte dorsien
Die masiere, ende hevet te hant
Versien den rudder achemant,
Waleweine, sittende met rivele
Bi siere dochter der damosele,
Ende sachse sitten allene twee
Tere scoenre taflen ende nemmee.
In harde menegerande wise
Hadsi plaintheit van goeder spise,
Ende van wine drierande ofte viere,
Elken ooc na sine maniere.
Vore die goedertiere so sneet
Walewein die morssele ghereet.
Eer die maeltijt was voldaen,
Ic segghe ju, sonder minen waen,
Dat siere manlijc aadren binnen
Bi den rade van der minne
Custen ende helseden hondert waerf.
Dat van rouwe doe niet en staerf
Die coninc, hare vader, doe hi dit sach!
Stillekine seit hi: »O wach,
Wien sal men betrouwen oft gheloven
Na dat mi nu wille roven
Mijns selfs kint mine werelt ere!
Soe salre omme sterven met groten sere."
Als een die al es verwoet
Ghinc hi danen met groter spoet.
Die riddre volghede hem ter vaert.
Die coninc ghinc ter salewaert.
Ridders, serjante, al datter was

Verstormdi, sijd seker das,
Ende deetse doen in hare arnasc.
Meneghe ridder stout ende resc
Was daer ghewapent wel.
Assentijn, die coninc fel,
Ledetse met hem alle gader
Daer der aventuren vader
In die camere was sonder rouwe
Met Ysenbelen der joncvrouwen.

Als alle sine liede waren daer
Doe sprac die coninc overwaer
Ende telde hem die baeldadichede
Die Ysenbele sijn dochter dede,
Ende dat soene met valscer hone
Ontherven wilde van siere crone,
Ende algader sijn volc verderven,
Ende verradelike sijn volc doen sterven.
Hi vertelde hem dat soe drouch
Des ridders minne, die hem verslouch
So meneghen crachteghen baroen.
Sine liede waren om dit doen
Harde gram ter selver ure.
Ende die coninc die hiet die mure *Fdh. 9,1*
Ontwee steken metter vaert.
Doene was daer langher niet ghespaert,
Ende sine daden gheen ander ware.
Met hantbomen, groot ende starc,
Begonsten si hurten ende steken.
Wel dochte Ysabelen breken
Hare herte ende scoren mids ontwe,

Van groten vare hadse so wee.

Doe sprac soe te haren lieve:
»Wel soete minne, te groten grieve
Sal onser tweer minne enden.
Mijn vader comt ende wille ons scenden.
Wi sijn bespiet ende ghewacht:
Vullike toe, metter jacht
Vliet in die duwiere met haeste groot,
Of ghi sijt nu sekerlike doot!
Ende ic sal hier buten bliven
Eer mi mijn vader sal ontliven.
Al waert dat ghi ju settet ter were
En mochte ju helpen myn no mere."
— »Lief," sprac mijn her Walewein,
»So waric dan een groot vilein,
Soudic mi selven daer toe gheven
Te vliene daer ghi verlort ju leven.
Het ware mijn lachter al te groot:
Eer sal ic bi ju bliven doot.
Helpt mi wapenen, scone joncfrouwe,
God sal ons helpen uut desen rouwe
Ende heden sijn onse toeverlaet.
Ic hope emmer, hoe soet gaet,
In sal niet sterven sonder were."
Minen here Waleweine den here
Halp die joncfrouwe dan
Dapperlike so soe best can.
Der Walewein vor allen dinghen
Claechde sijn swert metten tween ringhen,
Dat hijt daer niet en hevet.

Hi bidt der maghet dat soe beghevet
Hare wenen ende hare carmen.
Mettien bevinc hise in sinen armen:
Inhertelike, doe ic ju cont,
Custe hise an haren roden mont.
Hi seide: »Lief, set juwen troost
An onsen here, ende ghelooft
Dat al ten besten comen sal."
Mettien maecten so groot ghescal
Des coninx liede jeghen die duere,
Dat sise met crachte in corter ure
Daden spliten ende frotsieren.
Si riepen inwart ende crayeren:
»Waer sidi, ribaud, pautenier?
Ghi hebt volgaen, ghi blives hier!"
Doe staecsi seere dan te voren.
Walewein en liet hem niet verdoren:
Vore die duere ghinc hi staen
Metten bloten swerde, ende sal ontfaen
Die gaste diere willen liden.
Daer hebben si ten selven tiden
Die duere ghesteken in clenen sticken.
Walewein en can niet ghemicken
Hoe hi sijn lijf sal ondraghen;
Met harde vruchteliken slaghen
Onthaelde hi die vorderste daer,
Die liden waenden sonder vaer.
Drie ridders starc ende fier
Heeft hi doot ghesleghen hier,
Elken met enen slaghe groot.
Duere die bitterheit van der doot

Crijsten si daer si gaven den ghevest.
Al sulc ghescal, al sulc tempeest,
Als mijn her Waleweins daer maecte
Ne horde nieman: dien hi gheraecte
Die moeste die bitter doot smaken.
Men horder menich spere craken
Up Waleweine, den rudder fijn.
Die coninc selve, Assentijn,
Riep up sijn volc: » Wat doedi, dieve!
Noit en dadi mi noch lieve.
Laetti ju enen rudder verwinnen?
Ghi moetes andersens beghinnen
Suldi[ne] vaen, versaghede ketive!
Jouwe blode herte, flau als wive,
Ne laet ju ghene prouaetse toghen;
Ghine cont die slaghe niet ghedogen."

Die coninc was fier ende sere fel,
Ghewapent utermaten wel.
Ten here Waleweine waert
Maecti hem, ende hevet sijn swaert
Ghetrect, dat scaerp was ende breet.
Hi haeste hem ende slouch ghereet
Up Waleweine met beden handen.
Wel waendine al toten tanden
Hebben ghesleghen; hi miste dies.
Der Walewein, die en gheen verlies
Nontsach, no ghene aventure,
Slouch daer weder ter selver ure
Up den coninc Assentine.
Die diere stene, die fine,

Uten helme spronghen ghemene;
Ende van der druust mochte up sine bene
Die coninc langher niet ghestaen,
Dat hi viel ter aerden saen,
Verdovet van den slaghen so sere,
Dat hi was al uten kere:
Hine horde no en sprac ooc niet,
No en wiste wat hem was ghesciet.
Als dit sine liede versaghen
Begonsten sine sere claghen.
Si seiden: »Dits jammerlike dinc,
Es aldus doot die coninc."
Daer scoter harde vele toe,
Die den coninc droeghen doe
Uter porssen achterwaert.
Si waren om sijn lijf vervaert.
Si daden hem of den helm sniemen.
Hen soude ju ghesegghen niemen
Hoe dat sine alle ende even ghedichte
Weenden ende warpen hem int ansichte
Water; ende cort na dien
Begonste die coninc up hem sien.
Hi seide: »Ghi heren, sijt onvervaert,
In hebbe gheen aerch. Haelt mijn swaert,
Van nieuwes willic up hem striden.
Gawi toe van allen siden!
Hine sal niet langhe mogen gheduren,
Ende hi sal in den sconfelturen
Doot bliven ofte mat.
Niemen wese traghe no lat!"

Met desen so es up gheheven
Die coninc, ende hem es ghegeven
Sijn swaert, dat was van groter waerde.
Wel grammelike hi ghebaerde,
Ende trac met ghewillegher hant
Vor Waleweine den wigant
Wel met twee hondert ridders van prise.
Dese ghinghen in alre wise
Up den here Waleweine houwen.
Daer mochtmen felle bataelge scouwen,
Ende Waleweine, den deghen goet,
Onstaen menich starc ghemoet,
Meneghen slach, meneghen steke.
Noit vacht man so deghenleke:
Die vaste scilde, die helme starc
Dede hi spersen in dat parc,
Ende dorslouchse in dien stonden.
Tbloet liep uten verscen wonden
Ende goyde recht als ene beke.
Daer riep menich jammerleke:
»Dese, die ons hier dus scent,
Es van den duvel hier ghesent,
Anders so en ghedade hi niet
Die grote mort die hier ghesciet.
Hets Besebucs cnape of sijn gheselle,
Ende hi es comen uter helle
Om dat hi ons allen wille verderven.
Haddi moghen versterven
Hi wart overlanc versleghen."
Die coninc Assentijn, die deghen,
Wart gram om dese tale sere,

Ende seide: »Ketive, grote onnere
Moeti hebben! Ghi sijd versaghet.
Haddi ju stoutelike ghewaghet
Wi hadden den rudder over lanc
Doot oft ghevaen an sinen danc.
Hi es mensce alse wel als ghi.
Ic mach wel tote jou segghen: spi!
Dat ic ju goet ende heerscapie
Gheve, ghi sijd so blode partie."

Mettien worden die baroene
Sere bescaemt van desen doene,
Ende algader dat conroot
Begonsten met bitterhede groot
Alle up Waleweine den here
Steken ende slaen, al even sere;
Ende harde dit so langhe stont,
Dat si den ridder namecont
Met crachte velleden ter erden,
Ende roofdene van sinen swerde,
Ende bondene ende mesvoerdene sere;
Ende brochte uut haren here,
Diene wredelike ontfinc,
Ende die stappans siere dochter vinc.
Hadsoe ghewilt, die goedertiere,
Soe ware wel ontfloen in die duwiere;
Maer sidemeer datsoe sach
Den gonen daer hare troost an lach
Onder sine vianden ghevaen
Wilde soe die doot mede ontfaen,
Ende niet langher leven meer.

Al sulc jammer, al sulc seer,
Ne was noit ghehort in ghere stede.
In den karker dat mense dede,
Die onreine was ende cout;
Ende Waleweine den ridder stout
Dedemen in enen andren besiden.
Ic wane noit te ghenen tiden
So felle vanghenesse was ghevisiert.
Onsochte was hi daer in ghepiert,
Ende in boyen so sere besleghen,
Het hadde een ors cume ghedreghen.
Ontfarmelike, met groten rouwe,
Claghedi sijn lief die joncfrouwe,
Ende seide: »Lace! wel soete vriendinne,
Soete lief, en was noit minne
In aerderike so sere verraden
Alse die onse! Ay God, ghenade!
Dat men uwen sconen, soeten lechame,
Die so scone es ende so bequame,
Sal jugieren ende verderven!
Ic wilde dat ic moeste sterven
Duer ju drie dode allene,
Ende men ju uten karkerstene
Dade, ende sculde u quite vort an.
Wie was die dief, die valsce man,
Die ons versceden ligghen dede?
Waerdi met mi te deser stede,
Wi souden bede in dit mesval
Te bet verdraghen onse ongheval."
Al hadde der Walewein groten rouwe,
Vele meeren hadde die joncfrouwe.

Soe wranc hare hande ende sleet haer haer,
Menichfout beweende soe daer
Den hovescen mijn her Waleweine.
Het was daer vul ende sere onreine
Daer soe sat, dat edel wijf.
Sere mesmaecte soe hare lijf.
Assentijn, die felle coninc wrede,
Hadse ghedreecht dat hise bede
Ontliven soude met groten tormente:
Hine liet niet om al sine rente.
Elc claghede sere van hem beden
Dat si also waren versceden,
Ende dat si mallinc andren niet
Vertroesten moeste in dat verdriet.
Elc claghede andren meer dan hem selven:
Dene mict dat mense sal delven
Levende, oft bernen in een vier.
Dander mict: »Nu werdic hier
Verhangen of up een rat gheleit."
Met dusghedaenre sericheit
Daden si claghe, eert hem ontfacht, F
Al tote over die middernacht.

Nu latic hier of die tale,
Ic salre weder toe keren wale.
Ghi hebt wel ghehort hier voren
Hoe Walewein die ridder uutvercoren
Jeghen den roden ridder vaeht,
Die der joncfrouwen dede cracht,
Hoe hise slouch met hertenen riemen:
No verre no na was daer niemen

F ontvechten intr. c. dat = (iemand) ontworstelen, zich met ge[illegible] hem losrukken, ontgaan; vand. mislukken. Hier = [illegible]dat het hun ontging, voordat er een einde aan [illegible] [illegible]hop. Gles".

Die hare mochte helpen uten rouwe
Dan Walewein, die oit ghetrouwe
Troostre was in allen sere
Allen joncfrouwen. Met scilde ende met spere
Volghede hi over ene riviere
Den wreden roden ridder sciere;
Hoe hine achterhaelde ende bat dies,
Dat hi niet en ware so ries
Dat hise sloughe vor sine oghen,
Want hine mochts niet ghedoghen.
Die rode was van groten danghiere,
Ende slouch die maghet goedertiere
Vele te meer ooc al in een.
Doe worden si vechtende onder hen tween,
So dat mijn her Walewein
Doot slouch den fellen vilein;
Maer hi biechtene ooc eer,
Ende muenechdene daerna, dats meer,
Metter aerde; ende daer naer
Nam hi den doden ende voer van daer,
Want hi belovet den doden man.
Ooc groef hine up een kerchof dan.
Om dese doghet die Walewein dede
Quam hem grote vrome mede,
So ic ju sal maken vroet.
Des doden gheest quam metter spoet
Tote Waleweine in den karker onrene,
Daer hine vant in groten wene.
Hi sprac tote hem: »Ridder, ne sijt
Niet vervaert te deser tijt.
Ic sal ju verlossen wel:

Ic bem die rode ridder fel,
Dien ghi versloughet om die ontrouwe
Die ic dede der joncfrouwen.
Omme dat ghi mi daedt ter aerde,
Ende mi moneghet also ic begaerde,
So salic jou verlossen van hier."
Waleweine den ridder fier
Wonderde sere van desen saken.
Hi seide: »Mijn God heeft wel ghewaken!
Ghi moet varen in Abrahams scoot
Dat ghi mijns ghedocht teser noot,
Ende in deser sware groter pine."
Mettien braken sine vingerline.
Der Walewein wart verloest thant.
Die dode nam Waleweine bi der hant
Ende ledene uten karkerstene
Tote Ysabelen der joncfrouwen rene
In den karker, daer sise vonden,
Claghende sere in dien stonden.
Die dode verloste die goedertiere:
Hare vingherline braken sciere.
Ende Walewein sprac jeghen harc:
»Scone lief, sijt niet in vare,
Onse vernoy ende onse mesval
Sal ten besten comen al.
Wi sijn verloest, wi moghen gaen,
Wine bliven hier nemmee ghevaen."

Die dode leetde die joncfrouwe
Ende Waleweine uut al sonder rouwe.
Darne was in ghene stede

Slot so vast, het en ondede
So waer so die dode quam.
Doe leide hi Waleweine daer hi nam
Sine wapine, die hi daer brochte,
Want hi el ne ghene ne rochte
Sonder die sine; si waren so goet.
Doe leetdi Waleweine metter spoet
Int stal ende dede hem nemen thant
Tbeste ors dat hi daer vant.
Waleweine leide hi voren doe,
Tote ter uterster porten toe
Quamen; ende doe sise leden
Hevet Walewein dat ors bescreden,
Ende sette vor hem int gherede
Die joncfrouwe. Dus reden si bede.
Si reden vaste ende sloeghen met sporen.
Die dode die was emmer voren.
Ende alsi quamen ter duwiere,
Die ghinc onder die riviere,
Moesti sceden van den paerde,
Ende liet lopen siere vaerde;
Want darne mochte gheen ors liden.
Die dode ghinc ten selven tiden
Voren in die haghedochte.
Walewein volghede als hi eerst mochte,
Ende leetde vor hem bi der hant
Sijn lief, die joncfrouwe achemant.

Nu hort, ic hebbe vergheten hier:
Walewein, die ridder fier,
Eer hi voer uut sconincs porprise

Nam hi tgoede swaert van prise,
Datmen hiet metten tween ringhen,

De Walewein van Mr. G. H. BETZ is een edel en frisch kunstw
met grooten smaak geschreven, met grooten smaak geïllustreerd
met grooten smaak uitgegeven.

Prof. Dr. JAN TEN BRINK.
(Elsevier's Geïllustreerd Maandschrift 189

Slot so vast, het en ondede
[redacted]

gend aan, pijnlijk getroffen door die onverwachte andering. Dat was geen schuchterheid alleen, dat iets anders; dat was een groote, vreemde koude, was een blik als van stil verwijt, dat was een als van pijn om den kleurloozen mond.

Zij reikte hem de hand en noodigde hem tot zitten. Zoo weinig aanmoedigend was haar houding, dat draalde met het opgeven van de reden zijner nst. Hij informeerde naar haar gezondheid, vroeg zij ziek geweest was. Hij wilde niet hopen dat bezoek haar hinderlijk was, haar in onaangemheden had verwikkeld met de huisgenooten.

De bezorgde teederheid van zijn stem, het schuchsmeeken van zijn blik, streek over haar heen een liefkoozing vol innigheid.

Zij schudde het hoofd.

„Neen, zij was niet ziek geweest, alleen maar rspannen en bedroefd, o zielsbedroefd!"

Toen welden er tranen in haar oogen....

De afstand tusschen hen was eensklaps weggenen; ook zat hij niet meer ver van haar, gelijk vreemde; hij zette zich naast haar, greep haar nd en zeide zacht maar dringend: „Vertel mij."

En zij vertelde van haar jeugd, van hare kindsche en, hoe liefderijk zij hier in huis was opgenomen, allen dien band hadden beschouwd als één onverbreekbaar, hoe haar aangenomen moeder venscht had dat zij haar leven in het oude huis eindigen en Leo trouwen, die haar al lang had gehad.

„O, ge weet dat toch, ge moet dat hebben gezien," de zij. „Maar nu...." en de tranen begonnen haar oogen te druppen en vielen op zijn hand, de hare nog vasthield.

weeg.

n?" vroeg hij dringend. O Mathilde, laat

Nam hi tgoede swaert van prise,
Datmen hiet metten tween ringhen,
Dat noit man ne conste bedwinghen
Sonder hi, die ridder waert.
Als hijt hadde in sine vaert
Doe quamen si ter haghedochte
Metten doden, ende besochten
Den wech, ende ghingen harre varde
So langhen stont onder die aerde,
Dat si alle onder die riviere
Banderside quamen sciere.
Dies was blide die joncfrouwe.
Hare dinct si hevet allen rouwe
Vergheten, dat soe haren lief
Bi hare weet al sonder grief.
Die dode ridder leetde doe
Waleweine emmer toe
Al toter burch, daer die vos
In woende, die gaerne ware los
Van dat hem versciep sijn stiefmoeder.
Harde gherne ware hi vroeder
Hoet metten here Waleweine ware vergaen.
Hi saelt weten harde saen.
Alse die dode ridder wijs
Waleweine hevet brocht ints vos porprijs
Sprac hi tote hem ende seide:
»Nu blijft in die Gods gheleide!
In hebbe niet langhere te deser tijt
Bi ju te blivene hier respijt."
Walewein dancte den doden sere
Der doghet enter groter ere

Die hi jeghen hem hadde ghedaen;
Ende die dode sciet van hem saen,
Ende Walewein es int vrijthooft bleven.
Die vos quam tote hem ghedreven
Ende groetene met groten rivele:
Dies wonderde sere Ysabelen,
Ende hadde groot wonder ter stont,
Hoe spreken mochte sulc een hont.

Doe vraghede die vos den ridder wart
Hoe hi hadde ghevaren an die vart?
Walewein telde hem sine aventure,
Ende seide hem ter selver ure
Dat dat des conincs Assentins kint
Was, dat hi sere hadde ghemint.
Dies was die vos in groter feeste,
Ende sprac: »Bi den heleghen gheeste,
Mi moet emmer werden condre
Van den riken coninc Wondre,
Ende van Alydrisondre sinen sone!
Mochtic noch ghesien die gone
Bede te gadre ende ju tween
So ne claghedic pine negheen;
So wordic weder mensce sciere."
Walewein sprac: »In ghere maniere
Ne willic ju begheven vor dien
Dat ghi ons vieren hebt ghesien."
Dies dancte hem die vos sere.
Doe vraghedem Walewein die here:
»Hebdi wel geachte[r]waert Mnd. 219f.
Gringolette mijn goede paert,

Ende minen helm daer toe mede?"
Die vos antworde ende seide:
»Ja ic, here." Doe sprac die deghen:
»Morghen moeten wi ridens pleghen
Ende varen den coninc Wonder souken.
Ghi moghet uwer stiemoeder vloeken
Die ju hier toe hevet brocht;
Nodan hevet soet wel becocht."
Binden vrijthove, sijt seker das,
So stont een harde scone palas;
Ende die vos dede Waleweine
Ende Ysabelen die joncfrouwe reine
Daer boven te gadre tiden,
Ende deetse wesen metten bliden.
Si hadden ghenouch des avonds daer.
Doe ghincsi slapen daer naer.
Tsmorghens porretsi van danen.
Die vos begonste hen vermanen
Waer up dattie joncfrouwe soude
Riden? Walewein antworde houde
Ende seide: »Daer mede ne hebt gheen letten.
Ic salse upt part wel vor mi setten."
Die vos dedem hebben sijn paert,
Ende Walewein sat up ter vaert,
Ende sette vor hem met rivele
Die scone joncfrouwe Ysabelen.
Si porreden van danen doe.
Die vos liep voren emmer toe.
Tweder was soete ende scone,
Die sonne verbaerde anden trone
Joliselike ane die marghenstonde.

Menich voghelijn dat begonde
Daer singhen met wel soeten lude;
Bedauwet waren bome ende crude
Tot dien dat die sonne up quam.
So waer dat mijn her Walewein quam
Hine ghemoete wijf no man,
No creature, no ghene dinc.
Maer alst biden avonde ghinc,
Dat secgic ju in waerre dinc,
So quam een jonc ridder ghereden
Up een ors van starken leden,
Wel ghewapent was hi daer toe:
Den here Waleweine ghemoette hi doe.
Ende alsene mijn her Walewein versach
Hi ontboot hem goeden dach.
Hi groettene vore hovescelike.
Die ander sach onwaerdelike
Up hem ende leet al sonder spreken:
Van onwerden wildi hem niet ghebreken
Dat hi hadde gheantwort een wort.
Walewein sweech ende reet vort:
Hi was so hovesc, so goedertiere,
Dat hi ne wilde in ghere maniere
Dat handen als menich soude doen.
Maer als leden was die felloen,
Diene te groetene danghierde niet,
Hi keerde sijn ors ende siet
Na Waleweine den ridder vri;
Ende hi sprac te hem selven: »Spi!
Dat ic desen cornuut liet liden,
Die met hem voert te desen tiden

So scone een openbare wijf!
Hi laetse hier of het cost mi tlijf."
Doe riep hi achter Waleweine:
»Ridder die daer up den pleine
Rijdt metter joncfrouwen achemant,
Keert weder, laet hier enen pant:
Dats die joncfrouwe; ende el ne ghenen
Pant ne willic." — »Wildi mi tenen
Hier mede?" sprac der Walewein.
»So waric dan een groot vilein,
Lietic mi die joncfrouwe nemen.
Hoe soudict moghen ghetemen?
Ja en hebbic ju niet mesdaen.
Eer soudic mi laten vlaen;
Eer ict ghedoghede motict verweren."
Die ander sprac: »Houdi ju sceren?
Houdi met mi juwe ghile?
Comets of ter quader wile,
Oft ju naket droufheit vele."
— »In weet of ghijs hout in spele,"
Sprac Walewein; »hets nerenst met mie.
Els ghevalle datter of ghescie;
Wildi emmer die joncfrouwe hebben
Het sal yemene an sine rebben
Van ons tween sekerlike gaen."
Die ander sprac: »Ic wilt bestaen:
Die joncfrouwe hier up die weerde
Willic winnen metten sweerde.
Ic wilre ju hooft te sticken om houwen."
Walewein seide: »Ic wille betrouwen
Gode dat ghire qualic an lieghet.

En si dat mi mijn swaert bedrieghet
Ic sal ju leren up desen dach
Hoe Ysemgrijn te speelne plach
Jeghen tscaep." Dander seide:
» Es dit jouwe overmodichede
Ende juwe ridderscap dat ghi toghet?
Keert ju omme, ende poghet
Dat ghi metter daet volcomt
Dese grote worde die ghi noemt."
— » Gi segt wel," sprac der Walewein.
Elc keerdem omme in dat plein
Een verre stic metten orssen groot,
Om dat si te meeren stoot
Metter joeste souden gheven.
Elc speelde om anders leven.
Elc hadde ene glavie na sijn ghevouch.
Van bliscepe die ridder louch
Dat hi joste hebben soude.
Metten sporen van roden goude
Spoorslaghedi tors daer hi up sat.
Der Walewein en was ooc niet lat: lui
Sijn goede ors Gringolet
Sporslaghedi in lanc so bet.
Enen scilt voerdi ridderlike,
Ende den scacht gherendelike
Tontfanghene sinen wedersake.
Elc quam up andren als een drake
Ghereden met scilde ende met spere:
Elc die stac up andren sere.
Ende die vremde die gherochte
Den stouten Waleweine so onsochte

en helm, dat sijn hovet
teke was al verdovet,
vander groter dracht
cken brac sijn scacht.
n her Walewein staken weder
dat ors ende man ter neder
uust vlooch ter erde.
e anders niet en berde
i doot hadde ghewesen,
een lanc stic na desen
eken; maer doe hi bequam
Ende hi Waleweine vernam,
Sittende up sijn ors van prise,
Ende hi daer lach in sulker wise,
Hi seide: »Ridder, wat soes ghesciet,
Ic ne lye verwonnen niet.
Laet mi monteren, ic sal ju sciere
Te weten doen mine maniere.
So helpe mi God die mi gheboot,
Maghic, ic sal u slaen te doot,
So ic den meneghen hebbe ghedaen."
Walewein seide: »Dits sere mesdaen,
Dat ghi mi dreecht. Ic mochte mi wel
Wreken, waric tuwart fel;
Gi ligt hier noch vor mine voete.
Maer staet up met goeder moete,
Ende sit up ju ors ooc mede
Ende danne vecht juwe vermetelede:
Dat es ju tbeste, wetic wale."
Die ander sprac: »Hets hovesce tale
Dat ghi segt; waer dat ghi wilt

Mi upgheef swaert ende scilt,
Ende vor mi cnielen ende bidden ghenade,
Ic soude mi daer up beraden
Ende doen juwe ghenadechede."
Der Walewein antworde ende seide:
»Ridder, hoe comt dat ghi dit segt?
Wetti niet dat ghi hier legt
Neder vor mine voete int sant?
Wildic, ic sloughe ju doot thant.
Recht ju up, sit up ju paert,
Ende dan doet dat ghi begheert."
Die felle ridder wart up mettien
Ende bescreet sijn ors na dien:
Sijn swaert trac hi sonder beden,
Dat goet ende tangher was van snede.
Hi begonste daer na saen
Up den here Waleweine slaen
In diere ghebare, weet vor waer,
Oft hine te stucken soude houwen daer.
Ende als mijn here Walewein siet
Dat anders ne mach wesen niet,
Begonste hi up den ridder weder
Slaen, ende haddene na ter neder Sch. I, 299
Gheslegen metten eersten slaghe.
Hi sprac: »Biden goeden daghe,
Ridder, ghi sijt te miwaert wreet!
Maer ic doe ju enen heet,
Maghic, ic sal ju thooft afslaen.
Ghi wet wel, in hebbe ju niet mesdaen,
Ende ghi versoect mi doot te slane."
Doe ghinc hem mijn [her] Walewein ane

Ende wondene al achter een
Te seven steden eer hi ghefeen.
Ende die andre werde hem nochtan
Weder jeghen den stouten man.
Hi hadde een ors dapper ende goet
Ende dede menich fel ghemoet,
Ende meneghen keer up Waleweine.
Dat gras was oft met roden greine
Besperst [was], also waest ghedaen.
So scone slaghe sach noit man slaen
Also dese twee nu hier daden;
Doch was die vremde meest verladen,
Want hine conste met ghenen dinghen
Onstaen dat swaert metten ringhen.
Der Walewein was hem so wreet,
Dat hi sijns ghenen raet en weet;
Ende nodan van groten danghiere
Soen wildi in ghere maniere
Ghenade bidden den rudder stout.
Sine herte wart hem vlau ende cout
Dort bloet dat hem uut sinen wonden
Ghelopen was in dien stonden.
Nu sijn sine anwissen swaer.
Wech ende weder dreef hine daer,
Mijn her Walewein, in dat parc:
Sine slaghe waren so starc,
Dat hi den ridder daer ter stede
So sere mesvoerde, dat hi tgherede
Altoes behouden mochte niet langher;
Ende metten swerde goet ende tangher
Dedi hem daer, sonder lieghen,

Sijn hooft twee screden verre of vlieghen.
Die lichame viel ter aerde doot:
Die siele voer daer God gheboot.

Alse Ysabele in den stride
Den riddere doot sach soe was blide:
Ne claghedene die joncfrouwe niet ooc.
Mijn her Walewein liet den gooc
Ligghen, ende nam des ridders paert,
Ende setter boven metter vaert
Ysabelen sonder letten.
Si ghingen hem ten weghe setten
Ende reden haren vullen telt.
Die vos liep voren up dat velt.
Blide was hi dat der Walewein
Versleghen hadde den vilein.
Doe begonste die sonne gaen
Te Gode vanden avonde saen;
Maer dies waren si confuus:
Sine saghen casteel no huus,
No nieuwer daer si mochten varen.
Ende die nacht quam sonder sparen,
So dat si moesten bi donkere riden
Bi node vorwart toten tiden
Dat si die mane saghen risen,
Die hem lichte met jolise.
Ooc so lichten hem die sterren.
Daer vernamen si van verren
Scemerende als eene tortijtse claer:
Daerwart voren si vaste naer
So langhe stont in dat groene,

Dat si van enen pauwelioene
Geware worden. Ende alsi quamen
Al daer voren si vernamen
Al dure staende taflen gherecht.
Daer was harde scone lecht,
Ende daer was een hertoghe gheseten
Met vele ridders, doe ic ju weten.
Daer dienden cnapen hovescelike.
Der Walewein die sprac haestelike:
»Scone lief, al sonder danghier
Wi moeten tavont eten hier,
Eist haer wille die hier sijn nu."
Die joncfrouwe seide: »Ic segghe ju,
Mine hongerde noit also sere."
— »Bi Gode," sprac Walewein, »grote onnere,
Dat wetic wel, so sal hier risen,
Waernen si ons van harre spise."

Doe beette Walewein vanden paerde
Ende sette die joncfrouwe up die aerde
Vanden orsse daer soe up sat,
Ende hi bant bede die paerde na dat
An enen boom die daer stoet,
Ende hi nam metter spoet
Bi der hant die joncfrouwe daer
Ende ghinc int pauwelioen daer naer
Al ghewapent, maer hi dede
Sinen helm of duer hovescede.
Den hertoghe groette hi voren dan,
Om dat hi hem dochte een edel man,
Ende hi hoghest gheseten was.

Daer na groette hi, alsict las,
Die andre heren al durenture.
Die hertoghe sprac ter selver ure:
» Wie sidi, ende hoe sidi bedacht
Dat ghi te deser tijt vander nacht
Hier comt ghereden in dit woeste?"
Walewein antworde: » Here, ic moeste
Wesen aldus, het stont so nouwe."
Die hertoghe sprac: » Ende dese joncfrouwe,
Eest ju suster jof uwe amie?"
Walewein antworde: » Here ic lie
Dat soe mine amie si."
Doe sprac die hertoghe: » Hier moghedi vri
Tameer wesen; ende sal ju doen
Gheven them ende venisoen.
Ic sal ju gherne doen tamere
Festeren duer alre ridders ere,
Der alre vrouwen ere mede."
— » God lone ju, here, uwer hovescede!"
Sprac Walewein. Die hertoghe saen
Seide tote hem: » Riddere, gaet dwaen,
Ghi ende juwe amie beide."
Der Walewein deedt, dat hem te leide
Comen sal in corter ure,
Hine hebbe meer dan aventure.
Ysabele ende die ridder fier
Hebben ghedweghen, ende si gaen hier
Int scoenste vander taflen toe.
Hovescelike diende men hem doe.
Bede van ate ende van dranke
Waersi ghefesteert te danoke.

Ende alsi ten besten saten
So verlanghede utermaten
Den hertoghe om sinen sone,
Ende seide: »Hi en es niet ghewone
Aldus te merne: waer mach hi wesen?"
Als hi dit seide recht met desen
Horden si crijscen ende mesbaren
Ende roepen: »Hoe hebbewi ghevaren!
Ketive, wat sullewi doen numere,
Want doot es onse lieve jonchere!"
Dus quamen si ten pauwelgoene
Ende brochten gheladen met venisoene
Enen somer. Si riepen: »Owach!"
Want up enen andren somere so lach
Een doot lichame sonder hovet;
Ende si brochten, dies ghelovet,
Dat hooft selve bi den hare
Met wene ende met mesbare.
Si beetten vor dat pauwelioen
Ende lieten staen dat venisoen:
Si leetden inwart, also ic u segghen mach,
Den somer daer die dode up lach,
Die durstehen was ende duerhouwen,
Daer men ane mochte scouwen
Meneghe diepe, versce wonden.
Die lichame die was in dien stonden
Al vercout na mijn verstaen,
Ende hadde sijn bloeden laten staen;
Neware also houde als hi doe
Int pauwelioen quam, als ene coe
Die men dodet ende ondoet

Begonste hi bloeden metter spoet:
Die wonden ondaden alle wide:
Tbloet liep ute an elke side.
Dit hevet der Walewein versien,
Ende hi bepeinsde hem met dien:
Hi seide: »Helpt God van hemelrike,
Dit es die ridder, sekerlike,
Dien ic verslouch up dat woeste:
Dits ene dinc die wesen moeste:
Exemple magic hier wel sien,
Want eer hi hier quam vordien
Ne bloede hi niet; maer nu ten stonden
So verstormen sine wonden
Om dat ict bem diene verslouch.
Ic duchts datter mi groot onghevouch
Of comen sal, dat wetic wel,
Oft God en betre selve mijn spel."

Also oude als die hertoghe ghesach
Doot sinen sone riep hi: »Owach!"
Ende: »wacharmen!" utermaten,
Ende begonste hem sere meslaten.
Hi wranc sine hande, hi trac sijn haer,
Bi groten scerven uut al daer.
Hi riep: »Wie heeft mi minen sone
Gherooft, die mi was ghewone
Te vertroostene in allen sere?
Ic bem verscroven vortwertmere;
In mach niet meer blide wesen."
Ende hi sach neder met desen
Up den lichame van sinen kinde

Met harde groter ellinde.
Hi begreep thooft ende dwanct an hem.
Ic weet wel dat, ende seker bem,
Dat noit man in al erderike
So sere ende so hertelike
Ne mesbaerde so hi dede diere stont.
Hi custe die oghen ende den mont,
Die valu waren ende onghedaen,
Also hem tbloet was ontgaen.
Hi viel sevenwarf achter een
In ommacht eer hi ghefeen;
Ende en haddemenne niet daer of verdreven
Bi crachte, hi warre doot up bleven.
Ende om dat hi van eerst begonde bloeden,
Die dode lichame, ende hem verspoeden,
Ende hi te voren groot no clene
Ne bloede, begonsten si alghemene
Dat te merkene harde sere,
Ende seiden alle tote haren here:
» Here, sijts seker wel te voren,
Die ju ghedaen hevet desen toren
Ende brocht heeft in parlemente,
Hi es binnen in deser tente;
Ende wi wanens wel wesen vast
Dat het heeft ghedaen ju gast.
Wie mocht anders hebben ghedaen? "
Die hertoghe antworde saen:
» Wistic die waerheit vander sake
So soudic te bet te ghemake
Wesen; want ic soude mi wreken
So wel, men souder af spreken

Van nu tote ane den domesdach."

Der Walewein noit en plach
Fayt te loechene dat hi dede,
Daer hi of wiste die waerhede.
Doe begonste die hertoghe tyen
Waleweine dat feit, dies hi lyen
Begonste, dat die meneghe node soude doen.
Die hertoghe sprac toten baroen:
» Ghi sijt een coene mordenare,
Dat ghi durt lyen openbare
Vander mort van minen kinde,
Dat ic so sere met herten minde."
Der Walewein ne sweech niet stille:
Hi sprac: » Here, gi segt uwen wille;
In was noit mordenare gheheten.
Jou sone wilde mi emmer veeten
Ende mijn lief ontcrachten ooc.
Hi hiet mi snodel ende gooc,
Ende hi onthaelde sinen loop
Ende seide ic soude hebben den coop;
Van minen lieve, sonder andre vrie,
So wilde hi maken sine amie.
Hi reet up mi met sinen spere.
Here, doe settic mi ter were
Ende veldene enewaerf ter neder;
Ende als hi upghestaen was weder,
Dat bi minen ghedoghe was,
Ne wilde hi niet ghemoeden das;
Maer hi begonste sweren saen
Dat hi mi daer soude doot slaen,

Ende hi vernieude die bataelge.
Wel na haddic ghespeelt ter faelge;
Maer God gaf mi die aventure
Dat ickene daer ter selver ure
Nedervelde al verdovet.
Ic beette ende slouch hem of thovet.
Liever dedict hem dan hi mie.
Ghescie daer of wats ghescie,
Bi minen rechten kerstinnede,
Ic hebbe ju hier die rechte waerhede
Gheseit al bloot also soe was."
Die hertoghe sprac, ghelooft mi das:
» Lace, hadden een edel man doot
So en haddic en ghene noot;
Maer datten een dorper heeft versleghen
Dat mach miere herten wel treghen:
Des salic mi wreken alst behoeft.
Van ju, die mijn herte verdroevet
Ende hebt brocht in swaren wene."
Hi hiet den ridders al ghemene
Dat si den ridder sullen vaen
Ende sine amie also saen,
Die quade pute, die quade valande,
Ende si hare daden alle die scande
Die noit hoeren was beraden.
Des hertoghen volc el niet ne daden
Dan si scoten alle ghemene
Up den stouten Waleweine.

Eer hi ghinc sitten, die ridder vri,
Dede hi sine wapene uut, bedi

Om dat ghene hovescede hadde ghewesen
Haddi ghewapent gheten met desen
Heren, diene nu willen doen sterven
Ende ooc Ysabelen bederven.
Nu ghinc claghen die ridder fier
Dat hi niet en hadde al hier
Tgoede swaert metten tween ringhen.
Al dat volc ghinc up hem dringhen
Ende dienden hem van groten slaghen.
Some wierpsi bancke ende scraghe,
Ende some vinghen si ten swaerde.
Daer was menich die begaerde
Waleweine; te sinen wacharmen
Si namen piken ende ghisarmen
Ende glavien ende stave:
Steken ende slaghe si hem gaven,
Waleweine, den ridder milde,
Die van enen vasten scilde
Enen ridder heeft gherovet:
Hi traken ter aerde al verdovet,
Ende ontwranc hem metter druust
Ende met crachte uter vuust.
Dus verboude hem die wigant,
Ende ghinc hem weren al te hant,
Ende slouch vaste wech ende weder.
God wat slouchiere al te neder!
Vier slouch hi doot te viere slaghen,
Ende strecter hem ende laghen,
Ende gaven stappans sinen geest.
Die vos hi maecte groot horeest:
Hi scuerde meneghen te sinen scande,

Bede met poten ende met tanden,
In die bene ende int ansichte:
Vleesc ende vel haeldi bedichte
Neder, daer dat rode bloet
Dapperlike ute liep ende woet.
Ene clene helpe es dicke goet!
Hi dede daer menich ghemoet
Up die Waleweine meest uplaghen.
Met groter smerte, met swaren slaghen,
Hevet daer ene partie ghevaen
Ysabelen, ende na mijn verstaen
So wilden sise metter jacht
Wech leden ende hebse vercracht;
Maer dat daer was te diere noot
Een edel man die dat verboot.
Hi seide hine soude in ghenen kere
Ghedoghen, duer alre vrouwen ere,
Datmen hare dade sulken scamp,
Al hadsoe els alsulken ramp.
Nu staet met Waleweine wel nouwe
Ende met Ysabelen der joncfrouwen.

Her Walewein slaet, hi steect, hi kerft,
Hi es die den meneghen ontherft
Ende beraet toren ende scande.
Hi dede of vlieghen arme ende hande,
Ende maecte so groten mort,
So dat die dode weder ende vort
Laghen so dicke, dat was wonder;
Maer Walewein moeste bliven tonder,
Want des hertoghen cracht

Wies altoos met groter macht,
Ende vele hadden hem bin dien
Van wapenen wel vorsien,
Ende sloughen van bachten ende van voren
Alle up den ridder uutvercoren,
Ende harderden dit also langhe,
Dat sine velden hi bedwanghe,
Ende bonden hem voete ende hande,
Ende daden hem wel grote scande.
Alse aldus leden was dese vlaghe
Die hertoghe seide: » Toten daghe
Salmenne houden, dat ic sal varen
In minen casteel sonder sparen,
Daer sullen hem mine baroen
Beraden hoe sine best verdoen.
Ende sine amie, die quade scite,
Salic doen sterven, te verwite
Hem, die mi dit hevet ghedaen."
Ende men dede also saen
Als die hertoghe dit gheboot.
Men nam ware ende wachte groot
Te minen her Waleweinewaert.
Die hertoghe jammerlike ghebaert:
Hine sliep binne al der nacht niet:
Dat dede hem sijn groot verdriet
Dat hi hadde int droeve ghelaet.
Smorghens in die dagheraet
Porrede hi met siere meisniede.
Daer waren vele droever liede
Om die dode. Ende Ysabele
Was ghevoert met fellen rivele.

Ende die vos, alse hi sach
Dat hi sinen sere niet helpen mach
Liet hi hem vanghen, seit men mi;
Ende men vinckene ooc bidi
Om dat hi toehorde den ridder snel,
Ende om dat hi hem halp so wel;
Want hi den meneghen hadde ghebeten
Dies hi qualike mochte vergheten,
Ende ghescuert vlesc ende vel.
Hier bi vincmenne, dat weet wel.
Nu vaert die hertoghe met siere proie
Te sinen castele met groten vernoie.
Dat pauwelioen was ghetursl,
Ende Waleweins doot es ghevurst
Tote dat die hertoghe weten mach
Hoe hine lelichst, sonder verdrach,
Mach doen sterven cortelike.
Nu comt die hertoghe serichlike
Te sinen castele, ende hi ontboot
Vrient ende maghe te siere noot,
Ende dat si souden vor alle dinc
Comen besien den jonghelinc,
Den jonghen hertoghe, haren here.
Daer quam menich met groten sere.
Eerlijc, na landsheren doene,
Was des hertoghen sone, die coene,
Ghehuut ende ghedaen ter arde.
Doe quam die hertoghe ende begarde
Dat men stappens openbare
Soude rechten over den mordenare
Die hem die rouwe hadde ghedaen.

Doe antworde hem [een] ridder saen,
Hi seide: »Here, ghi waert onvroeder
Dan een kint, lieti sinen broeder
Niet comen ende hem sien die wrake:
Hi souder omme sijn tonghemake.
Ende hi sal, mi en lieghe mijn waen,
Vanden tornoye sijn comen saen.
Hi sal den ridder helpen trahinen,
Die ju heeft brocht in deser pine.
Hi sal driven den rouwe groot
Om sijns liefs broeder doot.
Maer latene in den carkere bliven
Tes hi comt: men salne ontliven
Vor hem ende vor ons allen dan."
Dies volghede menich edel man,
So dat die hertoghe otrihierde.
Al wildic selve ic en visierde
Niet hoe sware vanghenisse si daer
Hadden ende so groot mesbaer.
Mijn here Walewein, die coene deghen,
Was met ysere so sere besleghen,
Ende Ysabele, die joncfrouwe fine,
Hadde omtrent hare bene vingherline;
Ende die carker onghedouden
Was so diep, dat si van coude
Bina daer verdorven waren,
Want daer liepen die zeebaren
Al omtrent thare onbate.
Ooc vloyder in te-someghen gate
Vele waters ooc tote dien,
So dat si somwile toten cnien

Int water saten onder hen tween.
Ic weet wel dat harre gheen
Hadde eer ghelaten daer sijn leven,
Newaer den troost dien si gheven
Mallic andren in dat meskief.
Der Walewein seide: » Wel soete lief,
Tonrechte hebdi dit mesval:
Dur mi hebdi dit ongheval.
Haddic ju ghelaten in juwe ere
Ghine waert niet comen tesen sere.
Ic bemre of ocsuun bedi."
Ysabele antworde: » Ay mi,
Dat ghi dit segt, soete amijs!
In wilde niet sijn int paradijs
Ende ic ju wiste in desen rouwe.
Sal deen den andren sijn ghetrouwe
Wi moeten begheren eens te sine
In weelden ende in alre pine."
Walewein horde die vriendelichede
Die Ysabele tote hem sede:
Hi peinsde wel dat die joncfrouwe
Hem met herten was ghetrouwe.
Die ridder ende die goedertiere
Sijn in den carker onghehiere
Al den nacht up deser claghe.
Men brochte hem ten andren daghe
Broot ende water ende bore wat.
Si hadden varinc gheten dat.
Die carcwardre was harde fel:
Hi horetse dicke claghen wel
Van honghere ende van coude swaer;

Hine achte niet op hare mesbaer,
Maer menichwarven seidi dat,
Datmen Waleweine up een rat
Vlechten soude, ende sine amie
Gheven soude, sonder andre vrie, 3. 8913
Stalcnechten ende vulen garsoenen
Haren wille mede te doene.
Dit seidi om hem te vererren.
Ooc nam hi enen stoc van verre
Ende slouch Waleweine daer mede,
Diet qualike verdrouch ende sede:
» Du best een fel pautenier,
Dattu dus enen prisonier
Souds slaen in dusdaenre stede,
Die gheen ghebruuc heeft sire lede."
Mettien scoot hi achter hem saen,
Maer hine mochte niet varre gaen
Van den ysere, dat den deghen
Omtrent die bene was gheslegen.
Walewein was serich ende tonghemake
Dat hijs nemen mochte ghene wrake.
Sere weende ooc Ysabele,
Die goedertiere damosele,
Omme die grote pijnlichede
Die men haren lieve dede.
Dien dach dure ende den nacht lanc
Bleven si daer. Groot ende stranc
Was hare claghen ende hare mesbaer.
Ysabele, weet wel vorwaer,
Omhelseden daer dusghedanen
Waleweine, ende maecte met haren tranen

So nat sijn anscijn, dat ter stede
Men mocht ghedweghen daer [die] weghe.
Walewein dede die selve maniere,
Ende weende om die goedertiere,
Dat hise sach in al sulker noot.
Soe sprac: »Lief, laet ons die doot
Aldus helsende ontfanghen,
Want hier en es gheen ontganghen."

Die carcwardre, die onghetrouwe,
Quam sanders [daechs] toter joncfrouwen
Ende tote Waleweine den here,
Ende brochte hare lijfnere,
Dat was een brodekijn so clene,
Een man hadder viere allene
Wel gheten te sine dele;
Ende water te enen vierendele
Was hen ghegeven onder hem tween.
Dies droeghen si wel over een
Ende deelden mallic andren jeghen.
Noch anderwerven hevet ghesleghen
Die carcwaerdre den ridder stout.
Hi seide: »Twi bestu mi dus onhout?
Dune souds ghenen prisonier
Dus antieren. Haddic di hier,
Ic soude di so berechten dan,
Dune daets nemmerme edelen man
Scande no lachter in deser maniere."
Die ander was fel ende putertiere,
Ende slouch metten stocke te meer
Den here Waleweine, die sijn seer

Vernieude ende begonde vererren.
Hi sprac: »Twi slaestu mi van verre?
Twine comstu mi bet nare?"
Dander sprac: »Her mordenare,
Ghi hadt mi vele lievere scande
Dan ic quame onder uwe hande."
Doe slouch hine derdewerf echt
Ende gherochte die joncfrouwe recht
Up hare hant, datse bloede.
Walewein saecht ende hi spoetde
Hem selvèn ende warp hem uten kere,
Wel na verwoet, ende uter were:
— »Ja rybaud, hevestu teblouwen
Die joncfrouwe, het sal di rouwen."
Ende hi ghelauwe metten handen
Met al siere cracht die banden
Ende tracse ontwe, die degen coene,
Dat onmoghelijc es te doene;
Ic waent die Godscracht dede;
Maer seker wetic die waerhede,
Dat hière hem selven maecte quite.
Vreselijc liep hi te verwite
Na den quaden valscen dief,
Den carkerwarder, die sijn lief
Ende hem selven hadde teblouwen:
Hi ghelouwen bi der mouwen,
Daer hi doe ter selver ure
Den enen voet hadde buter dure.
Daer trac hine ten quaden spele
Inwaert, ende namene bider kele,
Ende warpene onder sine voete,

Ende stakene also onsoete,
Dat hi hem die herssenen sparsen dede;
Ende hi gaf den gheest ter stede.
Hi sprac: »Lich daer! ic hebbe di wel
Betaelt dattu te mi waers fel."

Den staf daer hi mede was ghesleghen
Nam mijn her Walewein, die deghen:
Toter joncfrouwen ghinc hi sciere;
Hi seide: »Lief wel goedertiere,
Ic hebbe ju ghewroken van dat ghi
Teblouwen waert. Ooc sullewi
Van hier ontgaen; ic hebbe versleghen
Den carcwardere. Hi moeste pleghen
Die bitter doot daer ic toesach.
In weet watter of comen mach
Anders dant touser batewaert gaet.
Ic wille ju segghen minen raet:
Den staf daer hi ons mede slouch
Die es wel mijn ghevouch.
Miere vingherline ben ic ooc los.
Blide soude sijn wist die vos
Dat mi gheluc dus es verbaert.
Joncfrouwe, ne sijt niet vervaert;
Ic ne laets om ghene pine
In make ju quite der vingherline."
Der Walewein hi ghinc harentare
Ende wart van enen stene gheware:
Dien so heeft [hi] upghenomen
Ende es toter joncfrouwen comen,
Ende slouch hare tyser of ter vaert.

Hi seide: »Ay God, of mijn swaert
Hier nu ware metten tween ringhen,
Die hertoghe soude mi niet dwinghen,
In soudene slaen in sine sale
Ende sine liede altemale.
Doch salic nemen mine aventure."
Ende hi ghinc ter selver ure
Toten carcwaerdre daer hi lach:
Een swert hi hem hebben sach
Ghegort, dat heeft hi hem ghenomen,
Ende sine slotele, ende hi es comen
Ter carkerduere die hi sloot.
Hi lovede Gode, dat hine ter noot
Hadde verlost, ende hine also
Begonste succorsen. Blide ende vro
Ghinc hi tote Ysabelen ende seide:
»Goet lief, ic weet wel die waerheide,
Dat God ons met siere cracht
Heeft versien. Wi sullen te nacht
Van henen porren te goeder bede.
Die ons sal letten, te groten lede
Saelt hem comen, ter groter scande."
Die joncfrouwe sprac: »Ghine moet ju hande
An niemene doen, want ghi moghet wale
Alt volc verstormen in die sale
Ende up ons maken groot gherochte.
Waert dat also comen mochte,
Dat wi ontghingen metten live,
So en gheviel noit man no wive
So sonderlinghe aventure."
Der Walewein sprac: »Scone creature,

Dies en hebt en ghenen ducht; Mus G 276 *
Ic hebs harde clenen vrucht
Wine sullen hebben onsen wille al."
Si bleven daer sonder gheseal
9295 Toten avonde, horie lesen,
Ja langhere; weet wel, mocht wesen
Nalichts bi der middernachte.
Der Walewein sprac: »Men sal ons verwachten,
Weten nu gaen al te hant."
9300 Hi nam die joncfrouwe achemant
Ende ledese met hem sonder gheluut
Al liselike ten carkere uut.
Tswert drouch hi baer, die ridder vri.
Dus trocken wech soe ende hi.
9305 Alsi die carkerdore leden
Sine wisten te welker stede
Dat si gheraecten, no bekinden.
Tere duere comen si ende vinden
Dat soe besloten was; newaer
9310 Si saghen licht in die camere daer.
Die slotele, die te draghene plach
Die carewaerdre, nam Walewein ende sach
Offer enech daer ghinc toe.
Doch hevet hi enen vonden doe,
9315 Ende onsloot die camere sciere.
Hi ghinc [in]; in ghere maniere
Ne wildi achter laten sijn lief
Dor noot, dor vrese no dor meskief.
Daer hebsi ten selven stonden
9320 Viere ridders slapende vonden
Up viere bedden van groter weerde:

Bi hem hinghen hare goede sweerde,
Ende hare wapene an dię masiere.
Daer sach Walewein, die deghen fiere,
Die ridders slapen: om gheen goet
Ne dadi hem anders dan al goet;
Hi peinsde het ware dorperhede.
Daer vant hi ter selver stede
Sine goede vaste wapene al.
Hi was blide om dat gheval,
Ende hi deetse stappans an.
Die joncfrouwe halp hem al dat si can.
Niemene ne wart ontwaken daer.
Uter cameren ghingen si daer naer.
Tswaerd drouch emmer die deghen:
God wilde siere hulpe pleghen!

Hi hadde in die camere te voren
Eer hiere uutghinc, die deghen vercoren,
Ene scone doblitse ontsteken;
Daer mede es hi uutghestreken
Metter joncfrouwen, dat wetic wale.
Tenen grade quam hi, die ter sale
Boven ghinc; newaer die dure
Vonden si besloten ter selver ure.
Der Walewein hi ontslootse sciere:
Hi ghinc in ende die goedertiere:
Al duereleden si die sale,
Ende ghingen nederwaert te dale
Den andren graet, daer Walewein echt
Ontsloot die dore. Here ende cnecht
Ne seider jeghen no en dede:

Si ghinghen [in]: en ghene bede
Maecten si, sijt seker dies.
Walewein en hadde om gheen verlies
Ghelaten, hine hadde scade ende scande
Ghedaen den here vanden lande;
Newaer dat hijt liet omme dat,
Dats hem die joncfrouwe bat,
Ende om dat hise wilde behouden
Ende niet verliesen bi sinen scouden.
Alsi bet vort waren ghegaen
Quamen si tenen stalle saen,
Ende vonden die dore akerre staende.
Bede sijn si daer binnen gaende:
Daer horden si die stalcnechte ronken,
Die tsavonts so vele hadden ghedronken
Dat si alle waren versmort,
Ende en hebben niet ghehort
v. 281 Den her Waleweine, die sijn gheval
Wel prisen mach. Daer hi was inden stal
Die vos die quam vort ghescoten
Up den here Waleweine metten poten.
Hi seide: »Lieve here, sidi dat?
Ic hebbe groten rouwe ghehat
Om ju, ende ghesijn in sorghen.
Ic sie wel God wille ju verborghen.
Ghebenedijt si God vanden paradise!
Gringelet, ju ors van prise,
Staet hier in den stal." Ende mettien
Hevet dors sinen here versien,
Ende trac ontwee sinen bant,
Ende liep tote hem al tehant,

Ende nyede ende dreef grote feeste.
Walewein sprac: »Nu siet dese beeste,
Joncfrouwe, hoe goelike soe ghebaert.
Het es dat alrebeste paert
Datmen soude vinden in arderike."
Die joncfrouwe sprac dapperlike:
»Weten varen, ic bids ju sere."
— »Lief," seide Walewein die here,
»Dat ghi wilt dat sal wesen."
Een teldende part nam hi na desen,
Dat hi sadelde ende breidelde sciere.
Den sinen dedi die selve maniere.
Hi ledetse bede uut ter vaert,
Ende ledetse ter eerster portenwaert,
Die hi ontsloot daer ter stede;
Want hi hadde den slotel mede.

Die porte ondoen si wel wide
Ende reden ute, vro ende blide.
Daer sette up dat palafroet
Walewein die joncfrouwe menioet,
Ende gaf hare tpaerd bi den togle:
Up Gringolette ghelijc enen vogle
Spranc der Walewein nadat,
Ende voeren soetelike haren pat.
Die vos liep neven hem ghereet.
Der Walewein sprac: »Ic ne weet
Waerwert ic best neme mine vaert:
Tes conincs Amorijs hovewaert
Daer so moetic emmer varen.
Joncfrouwe, ic segt ju wel te waren,

Fuhr. 10,207

Ic belovede hem over waer,
Dat ic ju soude bringhen daer;
Ic swert ju bi ridderscepe mede
Ende bi miere manwaerhede.
Ende om te vuldoene dese dinghe
Gaf hi mi tswaert metten tween ringhen,
Dat ic jammerlike hebbe verloren."
Die joncfrouwe hadde groten toren:
Soe seide: »Ay lace, wat segdi?
Suldi enen vremden coninc mi
Voeren ende presenteren up minne,
So ben ic ene grote keytivinne!
Eer salic mi tleven nemen.
Owi! ende hoe soudijt ghetemen,
Wel soete amijs, want ic ne dede
Noit jeghen ju aerchede!
Grote weelde hebbic ghelaten,
Ende heerscapie utermaten!"
Walewein sprac: »Lieve joncfrouwe,
Ic kenne dit wel. Laet juwen rouwe!
Ic belove ju, goedertiere,
. . . . . .
In beswike ju niet: troest ju in desen.
Also ghi wilt also saelt wesen."
Soe seide: »Here, ic weets ju danc."
Si reden vort, ende eer yet lanc
Quamen si ghereden in dat gras,
Daer die hertoghe te voren was
Ghelogiert, int selve plein,
Ende aldaer der Walewein
Ghevanghen was met groter onwerde.

Daer so vant hi up die erde
Ligghen tswaert metten tween ringhen,
Dat niemen van dane mochte bringhen.
Ende alse mijn her Walewein ghesach,
Sijn herte verlichte als die dach:
Hi beette ende naemt int gras:
Hi gordet. Hoe blide hi was
Dat hijt also hadde vonden!
Ende hi sprac ten selven stonden:
» Siet joncfrouwe, met desen pande
Maghic ju lossen sonder scande
Jeghen den coninc Amorise.
Dit swaert es van so groten prise,
Dat die coninc niet gheven en soude
Allene om dusent marc van goude,
Sonder allene om uwe persone.
Hi horde segghen ghi waert so scone
Ende so jolijs ende so jaloers;
Ende hadde tuwaert so groot amoers,
Ende gaf mi tswaert metten tween ringhen
Up dat ic ju hem mochte bringhen.
Nu hebbics die macht; neware
So wat so ghi hebt ommare
Dat ne doe ic nemmermere."
Soe antworde: » God lone u, here."

Na deser tale sprac Walewein:
» Nu toe vollic, berch ende plein!
Wine hebben wat letten tesen tiden;
Men sal ons volghen van allen siden,
Dat wetic wel, als men onse doen

Verescen sal." Enen garsoen
Ghemoeten si in die dagheraet.
Walewein riepene ende vraghede hem raet
Welc hi naest voere te Ravenstene?
Die garsoen seide: »Here, ne ghene
Twintich milen neest bi seuwe te vaerne;
Ende stonde ju twaters niet tonberne
Ghi soud ter scepinghe wesen saen.
Ooc willic jou wel doen verstaen,
Vaerdi bi lande, so hebdi milen
Sestich te ridene teser wile.
Deelt ende kiest wat ghi wilt doen."
Der Walewein sprac toten garsoen:
»Gode bevolen, vrient, so vare!
Du heves mi wel berecht dat ware."
[Doe] liep die garsoen woch te hant.
Doe vraghede die ridder achemant
Der joncfrouwen wats ware hare raet?
Soe sprac: »Tletten es ons quaet:
Dat wi scepeden, waert ju wille."
Sine hilden doe niet langhere stille,
Ende reden daerwert harde vaste.
Snieme saghen si die maste
Vanden scepen in die see:
Wel twintich scepe ofte mee
Vondensire ghereet. Si huurder een.
Ende voeren over onder hem tween
Metten vos ter selver ure.
Si hadden den wint goet ter cure.
Tseil trocsi in den top al hoghe:
Hare scip was harde wel ter vloghe,

Ende voeren wech sonder respijt,
So dat si vor der vespertijt
Ariveerden vor Ravenstene.
Dien veerscat ne was niet clene
Dien si den stierman gaven doe.
Ter reden comic weder toe
So ic eerst mach; verlanghe ju niet;
Maer hort een lettel eerst thediet.
Die niemare liep ghereet
. . . . . .
Als men den carcwaerdre ghemiste,
Ende men van Waleweine niene wiste,
Ende van Ysabelen der joncfrouwen.
Die hertoghe hadde meeren rouwe
Dan oft menne stake met enen cnive.
Waleweine dede hi souken rive,
Ende die joncfrouwe achemant.
Ende als mense niet en vant
Dede die hertoghe hen volghen ter vaert.
Dertich voere ter seewart,
Ende dertich voerne souken bi lande;
Maer Walewein es uut haren handen
Ende die joncfrouwe. Als dandere quamen
Ter scepinghen si vernamen
Dat hem die wint contrarie was.
Droeve ende gram waren si das.
Ic waent God dede dor Waleweins ere.
Ooc ne mochten si min no mere
Ghearnen die volgheden bi lande
Om Waleweine te doene scande.
Si keerden weder danen si quamen.

Si hadden behaelt lettel vrame:
Si waren gram ende hadden toren.
Hierna suldi noch meer horen
Vanden hertoghe ende doen memorie;
Maer nu keric up mine hystorie,
Ende sal ju vanden riddre vri,
Walewteine, tellen. Teerst so dat hi
Te Ravenstene was, groot riveel
Haddi; hi sach den casteel
Vor hem staen altehant.
Enen harde sconen serjant
Ghemoetti, dien hi in deser wise
Vraghede om den coninc Amorise:
»Cnape, datti God verde van sere!
Berecht mi, wat doet mijn here
Amorijs, die coninc milde?"
Die cnape antworde: »Here, ic wilde
Dat ic sijns niene horde vermanen."
Mettien liepen hem die trane
Uten oghen: hem jammerde sere.
Hi sprac tote Walewеine den here:
»Here, die coninc Amorijs,
Dat hopic, es int paradijs.
Vander werelt es hi versceden."
— »God moete sine siele gheleden!"
Sprac doe Walewein. Al te hant
Sciet hi doe vanden serjant.
Doe seide hijt der joncfrouwen al bloot:
»Siet, soete lief, nu es hi doot,
Die rike coninc Amorijs.
Hi soude hebben ghesijn ju amijs

Hadt ghegaen na sinen wille."
Die joncfrouwe ne sweech niet stille:
— »God hevet mi wel vorsien; bedi
Ic segghe wel, al hadde hi mi
Ghehadt, hen waerre niet toe comen."
Walewein sprac het sal ons vromen.
Varen wi herberghen in den casteel:
Men sal ons spel doen ende riveel."
Si dadent, ende men ontfincse daer
Met groter ere, weet vorwaer.
Walewein toghede den heren daer saen
Dat sine bootscap was wel ghedaen.
Si warens ghepait wel algader.
Daer was der aventuren vader
Ere ende grote feeste ghedaen.
Drie daghe was hi daer, sonder waen.
Ten vierden daghe rumedi den casteel.
Die ridders gheledene dmeeste deel
Ene halve mile van Ravenstene.
Walewein deetse alle ghemene
Keren weder tharen castele,
Ende voer wech metter damosele
Ende metten vos, die gherne soude
Mensce werden, oft God woude.
Ooc belovede hem Walewein
Te vaerne berch ende plein,
Ende niet te rastene vor die stonde
Dat hi den coninc Wondere vonde
Ende sinen sone Alidrisondre.
»In ware van ghere dinc houdre condre
Dan van hem tween, wetic wel.

Daer es noch een scaecspel,
Dat ic moet hebben, twelke ic sal
Thove voeren, hebbics gheval.
Maer tgoede swaert metten tween ringhen
Moetic daer laten; met ghenen dinghen
Ne salict els ghecrighen moghen.
Metten scaecspele salic verhoghen
Meneghen man in sconincs hof.
Ic deder of een starc ghelof,
Dat ict den coninc halen soude:
Nu eist so comen, alst God woude,
Dat ic[t] wane ghecrigen wel.
Ic en sorghe niewer omme el
Dan hoe wi daer sullen gheraken."
Dus reden si van desen saken
Een verre stic, alsic versta.
Die vos volghede emmer na.
Die sonne sceen utermaten hete,
So datsi temoyert van swete
Waren. Het waser woeste ooc mede,
Dat si nieuwer te ghere stede
Teneghen bome mochten comen,
Ende voeren, alsic hebbe vernomen,
Also vermoyt tote over noene.
Daert sere scone was ende groene
Quamen si tere joliser stede,
Daer ene fonteine spranc mede
Versc ende claer, cout als een ijs.
Hem dochte si waren int paradijs.
Als si daer ghereden quamen
Boven der fonteine si vernamen

Enen olivier jolijs ende groene,
Jueghedelijc na den saisoene.
Daer beette in dat groene plein
Die stoute her Walewein,
Ende halp die joncfrouwe vanden paerde.
Hi liet trosside up die waerde
Gaen peinstren ende sijn Gringelet.
Het waser so scone, hem waes te het.
Die vos ghinc ten selven tiden
Int gras ligghen daer besiden.

Nu es der Walewein die vrie
Gheseten bi siere amie
Up die fonteine bi lievereladen,
Die dolivier met sinen bladen
Hadde bedect joliselske.
Si saten amorouseleke
Bede te gader, doe ic ju verstaen.
Den helm haddi of ghedaen,
Ende hi sciep, die ridder vaeliant,
Vander fonteine metter hant,
Ende drancker of, die scone was,
Soete ende coel, sijt seker das.
Dat selve dede ooc Ysabele.
Dus saten si met groten spele
Een lanc stic onder hem tween.
Ic weet wel darne was haerre gheen
Sine hadden elc andren dare
Meer jonsten ghetoghet hopenbare
Dan si daden; maer si uphilden
Hem om datsi niet en wilden

Dat die vos saghe hare jolijt.
Ende alsi also enen langhen tijt
Hadden gheseten up die fonteine
Begonste mijn her Waleweine
Vaken utermaten sere.
Hi sprac: »Joncfrouwe, bi onsen here,
In mach niet letten ic en moet
Slapen stappens metter spoet."
Soe seide: »Here, doet dat ghi wilt."
Hi leide sijn hooft up sinen scilt:
Hine wilde niet slapen in haren scoot
Om dat hem haerre pine verdroot.
Hem vakede so sere, dat hi thant
Slapende wart, die stoute wigant,
Utermaten vaste. Ende die joncfrouwe,
Diene sere minde ende was ghetrouwe,
Ne conste hare onthouden niet,
Soene custe den ridder, nodan dat siet
Die vos al toe ter selver wile.
Men soude ene grote halve mile
Hebben ghegaen, dat wetic wel,
Eer soe noit begaf hare spel
Jeghen den riddre te drivene daer:
Die minne gaf hare ghenen vaer,
An oghen, an mont ende an kinne
Custe soene: het riet hare die minne.
Groot jolijt hadde soe in dien.
Ende als soe up soude sien
Hevet soe van verren vernomen
Enen groten swarten ruddere comen
Up een hoghe ors, swart als een raven.

Niet ne dede hijt telden no draven,
Maer hi quam drivende als een tempeest,
Rechte ghelijc die quade gheest
Hadde ghejaget, ghereckets hals.
Die riddre maecte vele ghescals,
Daer hi met sporen slaende quam.
Teerst datten die joncfrouwe vernam
Verloes soe nalics hare memorie:
Soene hadde ghene macht, seit dhystorie,
Dat soe spreken mochte een wort,
Soe sere was soe doe verdort
Van groten vare, ende verheent.
Die swerte ridder el niet en meent
Dan die joncfrouwe woch te voerne,
Die niet macht en heeft een let te roerne.

Die swarte riddre spaert twint:
Hi comt sporslaghende als een wint.
Slichts so rijt hi ter joncfrouwen,
Die was bevaen in groten rouwe.
Een lettel buckedi nederwaert
Ende ghegreepse metter vaert,
Ende swancse up sijn paert voren,
Ende slouch weder wech metten sporen.
Alse dit die vos hevet versien
Hi jancte ende huulde sere mettien.
Der Waleweins hooft ghinc hi stoten
Dapperlike met sinen poten,
So dat Walewein ontsciet te hant,
Ende seide: »Hevestu den viant
In, dattu nu dus ghebaers?

Twi drivestu dus vele mesbaers,
Bestu verwoet? ic wane jaestu." Mnd Cy 824
Die vos sprac: »U wane ghi nu
Selve eer verwoeden sult;
Mijn joncfrouwe es bi uwer scult
Verloren: het voerse met ghenent
Een ridder swart als atrement
Up een swart ors als een pec.
Hi hevet in der helle strec
Langhe ghesijn, dat wetic wel;
Het es die duvel ende niemen el.
Ay lâce, wat sal hier ghescien!"
Der Walewein hi wert mettien
Verwoet ende uten sinne welnaer.
Vreselike spranc hi up al daer;
Den helm sette hi up sijn hovet
Ende nam die glavie, dies ghelovet,
Ende spranc up[t] ors ghenendelike.
Die vos liep voren dapperlike
Ghelijc enen hase diemen jaghet.
Walewein volghede al onversaghet.
Al hadt ghewesen Barlabaen
Hine hads achter niet ghegaen
Hine hadde[n] ghevolgt toter helle,
Haddi ghemogen, also ic telle.
Emmertoe liep die vos voren,
Ende Walewein volghede metten sporen
So langhe, dat si den ridder saghen,
Die hem lettel wilde wanhaghen
Om Waleweine dat hine comen hort.
Ommer rijt bi sinen wech vort,

Te vaster no te sochter ooc.
Om Waleweine ghevet hi niet een looc.
Ooc en wildi hem niet danghieren
Hem te keerne jeghen den fieren.
Der Walewein reet hem so naer,
Dat hine metter glavie daer
Hadde ghesteken, haddi ghewilt;
Maer om dat hi die joncfrouwe hilt,
(Der joncfrouwen duchte die here,
Dat hise quetsen mochte, sere.)
Bedi vermeet hi siere steke,
Ende hi sprac ten ridder bitterleke:
»Nu toe, nu toe, ghi hebt volgaen,
Die joncfrouwe gheeft mi saen!
Ghi hebse te langhe ghevoert.
Mine hersene sijn up jou verwoet.
Bi ridderscape! hier sal die een
Emmer sterven van ons tween."
Die swerte sette neder haestelike
Die joncfrouwe, sekerlike,
Ende seide tote hare:
»Wel scone joncfrouwe, ic begare
Jou riddere te sine, scone joncfrouwe.
En market in ghere ontrouwe,
Noch in ghere dopperheit;
Want alsic ju onder den oliviere
So scone sach sitten, goedertiere,
Doe wardic metten minneviere
Al stappans so sere onsteken,
Dat mi therte dochte breken
Ende verbarnen. Doe voeric saen

Om u tontscakene. Hebbic mesdaen,
An ju selven willic betren al.
Hebt mijns ghenade, joncfrouwe, ic sal
Hier josteren dur uwen wille."
Der Walewein ne sweech niet stille,
Hi seide: »Hets om niet ju vrien.
Ic sal ju noch heden pape wyen
Ende sceren crune met minen swaerde."
Elc trac doe achterwert up die waerde
Metten orse starc ende groot.
Elc hadde ene glavie daer ter noot
Met scarpen, tangheren ysere voren.
Elc keerde weder ende slouch met sporen
Ten andrenwaert ghenendelike,
Voerende harde ridderlike,
Die gróte glavien ende die felle.
Recht voer die swerte of hi uter helle
Hadde ghecomen dakerende daer:
Goet riddre was hi, over waer.
Ende Walewein reet hem in den scoot.
Fel was die steke ende swaer die stoot.
Si sockierden metten orssen,
So dat si met groter porsse aandraing. z. 22/4/9
Die starcke scilde frotsieren daden.
Ten nese, ten monde, moeste waden
Dat bloet ute, al even sere.
Si worden so sere uten kere
Alsi met groter dracht quamen
Bede [met] scilden ende met lichamen
Te gader, dat si onwaerde
Beide vielen up die aerde.

Sine mochten horen no spreken niet,
Sine wisten wat hem was ghesciet.
Si laghen een lanc stic sonder spreken.
Maer die vos hi ghinc hem wreken
Up den swerten ridder met sinen tanden.
Onvriendelike begonstine vanden
Ende scuerde hem meneghe maelie ter vaert.
Doe quam des swarten ridders paert
Ende slouch na den vos: haddine gheraect
Te pointe, hi haddene sere mesmaect;
Doch deettene vlieghen in dat gras
Drie scarden varre, so dat hi was
Al in onmacht ende verdovet.
Sere bloede hi omtrent hovet.
Een let ne mochti niet verroeren.
Nu willic ju segghen hoe dat voeren
Die twee riddren van groter werde.
Si laghen een lanc stic up der erden,
Dat si niene roerden een let.
Ysabele soe waent vele bet
Dat hi doot es dan hi levet,
Hare soete amijs, daer soe omme hevet
Groten rouwe ende hantgheslach.
Soe liep tote hem daer hi lach
Ende ontletste den helm saen,
Ende heeftene hem vanden hovede ghedaen
Om dat soe hem den wint an wilde
Wayen. Het sal den ridder milde
Mee comen te quade dan te goede.
Die swarte ridder, die felle, die vroede
Van orloghen, seghet die hystorie,

Haddi ghesijn in sine memorie,
Dat wetic wel, hine hadde den deghen
Waleweine altoes niet ghesleghen;
Maer vander steke, die hem die here
Walewein gaf, was hi so sere
Verdooft, dat hem sins ghebrac.
Een wort hi nochtoe niene sprac;
Maer hi scoot up met stouten sinne,
Verwoet als ene liebaerdinne
Daer men hare jonc wille roven.
Tswaert trac hi: (ghine sout gheloven
Hoe scone het was ende hoe breet.)
Up Waleweine liep hi ghereet,
Dat hi ghedaen hadde om gheen ghelt
Haddi ghehadt siere sinne ghewelt;
No om pine no om arbeit
Ne haddi ghedaen die dorperheit.
Tswert verdrouch die rudder hier,
Ende sal slaen den riddere fier
Daer hi al bloots hovets lach
In der joncfrouwen scoot. Owach,
Wat haddi bina daer ghedaen!
God ne wils niet ghedoghen. So saen
Walewein quam them selven sciere,
Ende sach den ridder onghehiere
Up hem comen, lopende sere,
Hi warp den scilt der jeghen ter were,
Ende ontfinc den groten slach
Up den scilt. Sijn domesdach
Hadder emmer an ghegaen
En haddi niet also ghedaen;

So goet was dat swaerd van stale,
Dat hi durslouch altemale
Den vasten scilt, dies ghelovet,
Ende slouch Waleweine in sijn hovet
Ene grote wonde ende ooc diepe.
— »En ware niet goet dat ic sliepe
Met dusdanen slaghen," sprac Walewein.
»Ondadech man, vul quaet vilein,
Hebdi dese bastaerdie ghedaen,
Bi Gode, ghi sterfter omme saen!
Dese scalcheide sal ju scinen."
Den helm brochti met groter pine
Up sijn hooft in dien onvrede,
Dat wonder was hoe hijt ghedede.
Nu hadde Walewein bi siere manwaerhede
Ende bi ridderscape mede
Ghesworen, dat hi bi ghenen dinghen
Soude trecken tswaert metten tween ringhen
Up kerstinen man, dur ghene noot.
Nu hevet hijs rouwe groot,
Want hi hads nu wel te doene.
Een ander trac die here coene,
Dat hem te Ravenstene was
Ghegeven te voren, alsic las;
Men wiste nieuwer gheen so fel.
Dat trac hi uut, die ridder snel.
Den swarten ghine hi asselgieren
Bitterlike in sulker maniere
Oft hine in die aerde soude maetsen.
Die swarte achtets niet twee taetsen:
Hi galt hem weder sijn verheffen.

Sine slaghe doet hi hem beseffen:
Up den helm slouch hi Waleweine
So dat die precieuse stene
Neder moesten vallen in dat gras.
Het ne twivele niemen das,
Dat Waleweine sine oren songhen.
Up den swarten es hi ghedvonghen
Ende liep up hem metten swaerde,
Ende haddene na ghevelt ter aerde.
Doch ne leet hijs niet so lichte,
Hine hadde ene wonde int ghevichte,
Die sere bloede sonder miden;
Ende dat gras in corten tiden
Wart ghevaerwet ná den greine.
Doe liep up den here Waleweine
Die swarte ende ghinckene vanden:
Hi begreep tswaert metten beden handen
Ende warp den scilt achterwaert.
Waleweine hi lettel spaert,
Maer eenparlike sonder faelgen
Slouch hi up Waleweine: vijf hondert maelghen
Dede hi vlieghen in dat parc.
Al was der Walewein vlugghe ende starc,
Hine conste te ghere were comen.
Die swarte ghinc altoos up hem dromen,
Stekende ende slaende met ghenent,
Ghelijc den drake diet al verslent.
Die vraye historie vertelt ons hier,
Dat hi den stouten rudder fier,
Waleweine, wonde te vier steden,
Dat hem t[bloet] liep uut ten leden

So bedichte, dat hem die here
Daer of vervaerde harde sere.
Hi seide: »Maria, mijns vermaent!
Want in hadde niet ghewaent
Dat iemen in al erderike
Ridder ne vonde desghelike.
Noit en vandic man van sulker cracht.
Hi sal mi cort slaen in onmacht,
Gheduret langhe dese tempeest."
(Sere verstormde hem die gheest.)
»Mi es te moede oft hi ware
Uten sinne: sine ghebare
Ghevet ooc wel. Ic si mi bloeden
So sere nu, ic moet mi hoeden,
Ende ne ghene were bestaen
Vorne die moetheit hevet bevaen,
Dat hem adem ghebreect; ende dan
Maghic vellen desen stouten man."
Dus peinsde Walewein alse die vroede.
Ende die swaerte met tornen moede
Die sloech emmer slach in slach
Up Waleweine, dien hi vor hem sach.
Wonder waest dat die ridder goet,
Walewein, die coene, so ontstoet.
Als hi den swarten in den stride
Amachtich sach was hi blide.
Den scilt hilt hi bi den riemen
Ende liep up den swerten sniemen,
Ende seide: »Al was groot ju loop,
Nu moeti ontfanghen den coop!"
Want Walewein gherochten so wel,

Dat hi eerst metten hovede vel
So onsochte in den nijtspele,
Dat hem welna die erssine inde kele
Ghevallen waren. Hi lach langhe
In onmacht, in swaren bedwanghe.

Nu es vanden riddere swert
Walewein los, die hem so hert
Ende so wreet was in die battaelge,
Ende hem so meneghe vaste maelge
Hadde of gheslegen metten swerde.
Ysabele die gheberde
Blidelike ende seide: »Here,
Ghine hebt wat letten mere:
Trect of den helm den tyrant,
Slaet hem thooft of te hant!
En es ghene onnere, Godweet.
Ooc so dadijs juwen heet,
Ende swaert dat ghine sout ontliven,
Mochtine verwinnen." — »Dit sal bliven,"
Sprac Walewein toter joncfrouwen.
»Het ware scade ende ontrouwe
Soudic dus stouten ridder doden
Aldus. In laets mi niet verbloden,
Ic sal hem helpen dat hi becomt;
Ende, wien dat scaedt ofte vroomt,
Ic sal hem strijt leveren dan."
Mettien scoot hi den riddere an
Ende trac hem of, alsic lye,
Bede den helm ende die cufie,
Ende maecte hem tansichte bloot mettien.

Ende als hine hevet besien
Int ansichte, harde groot mesbaer
Begonste Walewein driven daer.
Sijn swert stac hi in den scoe:
Den dúvel selve[n] beval hijt doe.
Hi waende sijns sins werden onvroeder:
Hi sach dat was Lanceloots broeder
Estor, diene hadde so waert.
Menichwaerf vloucte hi sijn swaert,
Daer hi mede wonde den ridder vri.
Hi sprac: » Ay Lanceloot, nu suldi
Evelmoet up mi draghen groot!"
Walewein hadde selve te sulker noot
Werc ende salve: niemen tien stonden
Ne verstont hem bet an wonden.
(Dicke haddijs selve te doene.)
Hi ontwapende den ridder coene,
Estore, ende ghinc hem verbinden
Die wonden die hi conste vinden
An hem, die fel waren ende onsiene:
Van dien vant hiere viertiene.
Hi bantse sochte ende wel.
Niet verporde hem die ridder snel,
Estor, die overstoute, nochtoe.
Walewein trac een vingerlijn doe
Ende seindene metten dieren sten
Alle die wonden, groot ende clene,
So dat die ridder begonde nopen.
Ende Walewein wart sere in hope
Dat hi te live bliven soude.
Als hine sach roeren also houde

Sette hi sinen helm up sijn hovet;
Hine wilde niet, dies ghelovet,
Dusent marc hebben van goude
Ende datten Estor bekennen soude:
Bedi decte hi sijn ansichte.
Ende die riddere, die niet lichte
Sieker mochte wesen doe,
Sprac den here Waleweine aldus toe:
»Serkerlike, ic marcke hier an
Dat ic ane enen edelen man
Ben gheraect. In gheen lant
Vandic noit so hovescen viant;
Ghi hebt den gonen goet ghedaen,
Die ju met crachte wilde verslaen."

Dit sprac Estor, sijt seker das,
Als hi them selven comen was.
Walewein, die riddere goet van prise,
Ne wilde daer in ghere wise
Estore antworden, want hi niene woude
Dat hine daer bi kennen soude.
Der Walewein hi sach harentare,
Ende wart van enen riddre gheware,
Die up een tellende paert quam,
Onghewapent, alsict vernam.
Hi hadde an enen scaerlaken roc,
Enen mantel daer boven, ende enen stoc
Haddi in die hant dor hovaerde.
Singhende quam hi up die waerde.
Twe scone cnapen volgheden hem naer.
Waleweine so versach hi daer

Sittende biden ridder upt velt:
Hi reet daerwart sinen telt,
Als die wel vermoede die sake
Dat Walewein was tonghemake.
Dese was hovesc ende goedertiere:
Tote Waleweine so quam hi sciere.
Ende als hi quam in dat groene
Daer Walewein sat, die ridder coene,
Bi den ghewonden, die dat gras
Root hadde ghemaect, hem wonderde das:
Hi mochte an hen beden scouwen
Die scilde dorsteken ende dorhouwen,
Die vaste halsberghe onmaelgiert,
Die helme ghecrooct, ghefaelgiert,
Cnielinghe ende cousen al bebloet.
Ende Waleweine, den ridder goet,
Sach hi bedichte ten maelgen daer
Tbloet utedringhen root ende claer.
Vanden scoudren toter hant
Was hi al bebloet, die wigant.
Dies ontfarmede so den here,
Dat hi begonste wenen sere.
Hi groetene ende seide: »God weet,
Mi es utermaten leet
Jou vernoy, dat doe ic ju cont.
Ghi hebt manlic andren ghewont.
Die riddere die daer leghet vor ju
Hine mach niet langhere leven nu,
Also mi dinct, te deser ure;
Bedi so meneghe diepe scuren
Ende steken sie ic in sijn harnasc,

Hi moet van herten wesen rasc
Ende sonderlinghe goet, sal hi ghenesen.''
Walewein antworde na desen,
No hine dede jeghen den goeden man
Sinen helm niet of dan,
Om dat hi duchte, die ridder vri,
Datten Estor kennen mochte bidi;
Maer also ons dystorie telt
Ghinc hi ten ridder al daer hi helt,
Ende ledene bet of, ende seide:
» Dor alre ridders edelheide,
Here, so soudic ju bidden gherne
Ene bede, stonts ju niet tonberne.
Dese ridder, die hier leghet ghewont,
Ende ic hebben langhen stont
Alhier [ene] felle bataelge ghedreven.
Bi groten rampe es mi dit sneven
Toecomen; hadde elc ander te voren
Ghekent wi hadden strijts ontboren.
. . . . . .
Staet desen ghewonden ridder in stade!
Vander doot [en] heeft [hi] aerch twint
Heeft hi yemen die sijns onderwint;
Ic hebben vermaect ende verbonden.
Here, en belghet niet te desen stonden
Dat ic minen helm niet of en steke;
In laet nieuwer omme, sekerleke,
Sonder om dat mi die ridder lichte
Kennen mochte in mijn ansichte.''

Die ridder sprac als hijt vernam:

» Ju es wel ghesciet dat ic hier quam.
Gonder neder, in gone valeie,
Staet in ene soete contreie
Een casteel, die te prisene es sere,
Ende daer of so benic here:
Den ridder salic voeren daer.
En hebt om hem ghenen vaer;
Ic ne late hem niet ghebreken,
Al soudire bliven twintich weken.
Ende dit willic," sprac die baroen,
» Om alre ridders ere doen."
Walewein dancte hem daer of sere
Ende nam orlof an den here.
Hi bescreet sijn ors met groten rouwe,
Ende sette vor hem die joncfrouwe,
Ende reet sinen wech vorwaert
Ten groenen olivierewaert
Om te haelne der joncfrouwen rosside.
De vos liep achter, serich ende blide:
Blide om dat Walewein was van danen,
Ende banderside liepen hem die tranen
Over die ghernen nederwaert
Om dat hi so sere was vervaert
Dat Walewein niet en soude ghenesen.
Niet droever sone mochti wesen.
Ysabele, die scone joncfrouwe,
Die dreef onghematen rouwe
Om Waleweine ter selver stont,
Dat sone sach so sere ghewont,
Soe mesbaerde ende weende altenen.
— » Joncfrouwe, ghine moet ju niet verhenen,"

Sprac Walewein: »ic doe ju verstaen
Dat ic mi sal ghenesen saen."

Doe quamen si in corten stonden
Onder den boom, daer si vonden
Staende der joncfrouwen paert.
Soe beette neder metter vaert.
Walewein ontwapende hem metter spoet,
Die van wonden was sere vroet.
Der joncfrouwen dede die edel man
Sine wonden verbinden dan,
Ende wijsde hare selve daer toe.
Alse dit ghedaen was wart hi daer doe
Up, ende sat upt ors thant,
Ende halp der joncfrouwen achemant
Up dat part, dat sochte gine.
Ende sine daden ander dinc
Dan si weder reden ghereet,
Want Waleweine ware harde leet
Dat men wiste wie hi ware.
Die vos volghede emmer nare.
Si reden toten avonde toe.
Alst avont was si quamen doe
Tenen casteel baghel ende groot.
Walewein sprac: »Wel ware ons noot
Dat wi hier herberghen tamere."
Die joncfrouwe seide: »Varewi dan, here!"
Ende si hebben also ghedaen.
Daer waren si harde wel ontfaen,
Als ghi wel sult horen cortelike;
Maer ic moet ju eerst haestelike

Van Estore een deel segghen.
Die ridder dedene stappans legghen
In ene litiere, als wijt horen,
Daer hi omme hadde ghesent voren.
Goetlike voerde hi den ridder waert
Te siere scoenre herberghewaert,
Daer hine wel dede achterwaren.
Maer Estor die ghinc sere mesbaren
Dat hi niet en kent den here
Daer hi jeghen vacht so sere.
Sere prijst hine, ende seit al bloot
Dat hi noit ne vant sijns ghenoot,
No man die sulke were dede,
Ende die was van so hovescer sede
Ende up sinen viant so goedertiere.
Menichwarven swoer hi diere,
Up dat hijs wesen mochte vroet
Wie dat ware die ridder goet,
Dat hijt hem liete costen een let.
Ic wille ju hier of spoeden bet,
Ende van Estore corten die tale.
Die goede man dede harde wale
Sinen wille, ende hi plach
Sijns so wel, daer men toe sach
Ghenas hi van daghe te daghe.
Nu swighic hier of ende ghewaghe
Van Waleweine, daer ic af las,
Die ten castele ghevaren was
Daer hi ghefesteert was sere.
Het was recht, want daer was here
Die selve cnape, die selve serjant,

Dien hi int wilde foreest vant
Jeghen hem comende te ghemoete
Upt maghere rosside, dat sine voete
Cume mochte verroeren iet.
Den cnape sach hi groot verdriet
Driven ende sine hande wringhen,
Die troestre was van allen dinghen
(Dat was Walewein die daer quam).
Als hi so tonghemake vernam
Den cnape, ende hi hem ghinc segghen
Sinen ramp, ende te voren legghen
Hoe dat hi camp hadde ghenomen,
Ende hi te spade soude comen
Bider faute van sinen rosside,
Dat hem ghenomen was met stride,
Ende hi sine aryachtichede
Soude verliesen ende sijn lijf mede,
Ende hoe hi ne sochte ander dinc
Dan te vaerne toten coninc
Arture, den edelen prinche, waert,
Dat hi hem gorden soude sijn swaert
Ende ridder maken, hi hopede
Dat hi jeghen den wreden man,
Daer hi jeghen vechten woude,
Te betere seghe hebben soùde
Ende te beter gheluc in den camp;
Ende claghede dat hi hadde den ramp
Dat hi ten hove niene mochte gheraken, —
Doe wildene Walewein blide maken
Ende leende hem sijn ors van prise,
Daer hi mede in alre wise

Sinen wille vorderde clene ende groot.
Nu heeft die cnape sinen noot
Al verwonnen ende sinen armoede,
Ende es weder te sinen goede,
Ende es een ridder van groten doene.
Nu hevet hi den ridder coene,
Waleweine, te siere herberghe binnen.
Sniemen so doet hi hem bekinnen
Wat hi hem jan hertelike:
Hi cnielde vor hem haestelike
Ende seide: »Lieve here, sijt willecome
Te minen castele te juwer vrome!
Mijn lijf, mijn goet, here, bi Gode,
Dat staet al tuwen ghebode;
Bi ju benic mijns goets here,
Dat mi ghesciet ware nemmermere,
Ne haddi allene ghedaen."

Walewein dede sinen werd upstaen
Ende seide: »God weet, mi es lief
Dat ghi verwonnen hebt ju grief."

Si spraken harde meneghe tale
Dies avonds te gadre in die sale
Tote dien dat men eten ghinc.
Si hadden ghenouch van alre dinc
Van dat men vant binden castele.
Bi hem sat joncfrouwe Ysabele,
Daer men hovescelike voren sneet
Die morssele. (Hoe dat ict weet!)
Walewein no die joncfrouwe mede
Ne quamen noch te ghere stede

Daer men hen dede so grote feeste;
Want bede, minste ende meeste,
Dreven [jeghen] hem groot jolijt,
Dur hars heren wille, tier tijt.
In can ju al niet doen verstaen.
Als die taflen up waren ghedaen
Hebben si saen ghedweghen hier.
Doe quam vort die bottelgier,
Ende brochte cruut meneghertiere,
Daer up den wijn van vele maniere,
Wit ende root, rasc ende plasant,
Moraet, clareit, al dat men vant:
Daer of en hadsi en ghene berste.
Daer na ghingen si ter herste v. reste Mus G f 120
Slapen alle, groot ende clene.
In ene camere van marberstene
Waren twee rikelike bedden ghemaect,
Scone ende diere, wel gheraect,
Met coeverturen bleckende claer.
Mijn her Walewein ghinc al daer,
Ende die joncfrouwe, slapen binnen.
Of si des nachts ooc met minne
Yet vergaderden dats mi oncont.
Si hadden te voren langhe stont
Vermoyt gheweest van vele ridene
Achter lande: hen staet te verblidene
Vander ruste ende van den paise
Die men dede in den palaise;
Si haddens langhe gheweest verspaent.
Oft si wel sliepen, niemen en waent.

Heren, vrouwen ende cnapen
Ende die maysniede sijn gaen slapen.
Si hadden alle, minste ende meeste,
Navens wel ghedronken ter feeste,
Ende sliepen sachte in alre maniere
Tote dat so lude in den vergiere
Die nachtegale sanc ende die calandre,
Ende die voghelkine menigherande,
Dat siere bi onspronghen saen.
Die daer teerst was upghestaen,
Alse ons die jeeste hopenbaert,
Dat was die ridder, Waleweins waert.
Tere veinstren ghinc hi staen, die coene,
Ende sach uutwart in dat groene.
In allen siden, an allen weghen,
Sach hi pauwelioene ghesleghen,
Groene, blau, ghelu ende root,
Daer up menich aren groot,
Van finen goude bleckende claer.
Den ridder wart sijn herte swaer
Als hi sach dat heere so stranc,
So groot, so breet ende so lanc.
Dicke riep hi: »God, here, ghenade!
Wie heeft ons dus sere verladen?
Hoe es dat grote heere up mi comen
Onversien? Nu wert ghenomen,
Mine helpe God, lijf ende goet."
Hi ghinc danen metter spoet:
Tote minen her Waleweine ghinc hi thant,
Daer hine in die camere vant.
Hi stont up ende ghinc ter vaert

Tere veinstren, daer hi sach uutwaert
Menich pauwelioen ghestelt.
Al waest bedect dat groene velt.
Waleweine wonderets harde sere,
Ende hi sprac aldus toten here:
» Vullic, doet enen bode varen
Tote daer buten sonder sparen,
Ende doet gheveresceen wat si menen.".
Stappans coos men daer enen
Serjant, die de bootscap dede.
Enen snellen corsier gaf men hem mede,
Dien hi soude riden, die serjant.
Hi ruumde den castel thant
Ende reet buten alse die coene.
Als hi quam onder die pauwelioene
Sach hiere een van dieren prise,
Het was ghescaect in menegher wise,
Van sindale, van siglatoene.
Menich ridder stout ende coene
Begonsten troppen omtrent den bode.
Dicke seiden si: bi Gode,
Ware hi gheen bode si soudene vanghen
Ende dien van binnen te lachtere hanghen.
Ic segghe ju nodan in waren saken,
Wat siere toe seiden ofte spraken,
Si behoetdene ende leedene sciere
Tenen pauwelioene wel diere,
Daer sine voren beten daden,
Ende ledene in bi lieverladen.
Daer vant hi tenen scaecspele
Den here sittende, ende ridders vele.

Bi hem, die waren van groten doene.
Als die bode quam binden pauwelioene
Cnielde hi ende groette den here.
Hi seide: »Here, ju groeten sere
Die vanden castele, ende vraghen u dies
Weder dat ghi om hare verlies
So omme hare ere hier comen sijt?
Wisten si dat ghi begheret strijt,
Ende hadden si ju iet mesdaen,
Si wildent ju gherne betren saen.
Gherne soude mijn here weten
Twi dat hi nu es beseten;
Hine kent hem jeghen niemen mesdadich."
— »Men sal nodan wel onghenadich
Sijns wesen," sprac die hertoghe sciere.
»Segt juwen here: in ghere maniere
Ne mach hi metten live ontgaen,
Hine sende mi den ridder saen,
Dien hi met wel dullen rade
Herberchde ghister navont spade,
Ende ene joncfrouwe behaghel mede.
Nemmeer ne ghecrighet hi vrede,
In salne eer vor sine veste hanghen,
Oft hine sentene mi ghevanghen,
Den hopenbaren mordenare,
Dien hi met hem houdet dare
In sine herberghe, in sijn porprijs."
Teerst dat die bode was wijs
Vander bootscap heeft hi ghenomen
Orlof, ende es weder comen,
Ende deedt aldus sinen here ghewach,

Dat daer die hertoghe vore lach,
Die hadde ghesworen sine doot,
Hi[ne] sonde hem met haeste groot
Den riddre die hier ghistren quam
Therberghen. »Hi sal sijn gram
Segdire jeghen; want openbare
Wilhine proeven mordenare.
Besiet wat ghire mede behort te doene."
Doe sprac der Walewein, die coene,
Ende seide: »Ic weet die waerheit des
Wel, wie dese hertoghe es.
Dicke heeft hi mi toren ghedaen."
Ende Walewein vertelde hem saen
[Hoe] hi verslouch den jonghelinc,
Tshertoghen sone, ende hoene vinc
Die hertoghe metter joncfrouwen,
Ende hoe quam uut sinen rouwe.
Algader so dede hijt hem horen,
Alsoot ghescreven staet hier voren.

Alse dit horde die castelein
Sprac hi te minen here Walewein:
»Ne temayert ju in ghere maniere!
Ic sal heden utesenden sciere
Bede om vriende ende om maghen:
Si sullen hier comen ende waghen
Hare lijf alle dor minen wille."
Men sat daer niet langhere stille:
Daer waren boden ute ghesent,
Die sere liepen al omtrent
Om succoers ende om onset.

Daer ne was niet langhe mede ghelet;
Eer drie weken mochten liden
Quam ten castele in corten tiden
Sulc succors, dat si een deel
Hem te min duchten in den casteel
Dan si daden; maer nochtan
Waren si vermenicht van meneghen man,
Ende mochten lettel sijn gheacht
Jeghen des hertoghen cracht;
Want si bedecten alle die pleine.
Maer bi den trooste van Waleweine
Sendemen boden haestelike dan
Toten hertoghe, den edelen man,
Dat hi besaghe wat hi hadde te doene:
Wildi hebben den ridder coene
Hi moet anders beghinnen;
Metten swerde moetine winnen.
Vorwart so ontseiden si mede
Van buten ende van binnen vrede,
Ende sijn worden dootsleghen viande.
Elc sal poghen om anders scande
Waer so si moghen andren beriden.
Die van binnen in corten tiden
Coren minen here Waleweine
Tenen bescuddere alle ghemeine,
Die ordineerde ende scaerde.
God, wat waren daer goeder swaerde,
Helme, glavien, ende ponioene,
Ghelu, graeu, root ende groene!
Starcke orsse ende groot,
Warre vijf dusent in hare cohroot.

Eer hem dese laten ontherven
Sullen si meneghen man doen sterven.
Gheordineert als ene bruut
Trocken die van binnen uut,
Ende hebben tander heere versien
Ghewapent ende ghescaert mettien,
Standaerde ontwonden van singlatoene,
An die glavien die pongitoene,
Vedren van pauwen up die helme.
So sal sulc ligghen in die dwelme,
Die sere duchtich es te stride.
Ghierich sijn si an elke side
Elc andren tontlivene upt velt.
Si vergaderden up met ghewelt.
Mettien glavien, in waren saken,
Vreselijc si hem onderstaken.
Dat ghecrac was harde groot.
Menich man viel daer doot.
Die hertoghe hadde an sine side
Tien dusent ridders goet ten stride.
Daer stac der Walewein, die coene,
Enen riddere metten poinsoene
Duer den lichame, ende warpene uut
Ten sadele. Doe wart daer groot ghelut
Van den hertoghe ende van den sinen:
Alle gader wilden si hem pinen
Te wrekene den ridder goet,
Want hi den hertoghe na bestoet.

Men trac daer an beden siden
Menich swaert dat coste striden:

Men ghinc daer houwen ende kerven.
Menich stout man moester sterven.
Die hertoghe was tonsiene sere
Ende een man van groter were.
Hi toghede daer ridderlike prouaetse,
Want hiere meneghen in die plaetse
Vallen dede met groten scanden,
Thooft dursleghen toten tanden.
Viere velde hiere vor Waleweins oghen:
Al waest hem leet, hi moest ghedoghen,
Want ghenouch haddi te doene.
Daer ne was pays no soene.
Die blode beveden daer van vare.
Die hertoghe hadde in sine scare
Meneghen ruddere van groter macht.
Ne hadde ghedaen Waleweins cracht,
Die van binnen waren al versleghen.
Si verloren meneghen deghen.
Hi sachse slaen ende vellen bi hopen:
Die meneghe moest daer becopen
Ende sturten sijn bloet ontfarmelike.
Die hertoghe vacht ghenendelike;
Hi trooste sine liede in den vare:
Selve verboudi alle sijn scare,
Meneghen slouch hi metten swaerde
Ter middele ontwee; man ende paerde
Stac hi ende vellede over hoop.
Noit man sach al sulc gheloop,
Sulc gheclanc ende sulc ghescal.
Sere vachtmen daer overal.
Daer quam Walewein, die here,

Dur viande slaende sere:
Die helme durslaet hi ende durhout,
Hi maect dat groene ghers bedout
Met roden bloede in den tornoy.
Also die seysene mayt dat hoy
Velt hise ende werp onder voet:
Hi baet sijn swaert in herssenbloet.
So vreselijc waren sine slaghe,
Dat si sconfierden diese saghen.
Niemen ne was daer so goet,
Die gherne quam in sijn ghemoet.
Daer was Walewein sere gheprijst
Ende met vinghere up hem ghewijst.
Die meneghe riep: »Nu sietene daer!
Gheen stoutere nes hier verre no naer!"

Harde gram was, seit dystorie,
Die hertoghe om die mortorie
Die daer dede her Walewein.
Hi reet up den castelein
Met enen spere grof ende stide,
Ende sporslaghede an elke side
Metten sporen van finen goude
Tors, dat liep als in den woude
Een voghel vlieghet diemen jaghet.
Die ander en was ooc niet versaghet,
Hine reet jeghen wat hi conste:
Daer daden si ene bittere joeste
Daer si ridende quamen te hope.
So groot was tshertoghen ors van lope,
Dathi den castelein daer ter stede

Al metten orsse vallen dede.
Der Walewein was sere vervaert
Als hi sach vallen sinen waert:
Sere so vruchte hi sijn sneven.
Niet en gheeft hi om sijn leven
Hine loestene uter noot.
Een spere ghegreep hi, starc ende groot,
Ende reet den stouten hertoghe an,
Ende hi weder jeghen hem dan.
Sere si manlijc andren asselgieren:
Die vaste scilde daden si frotfieren
Metten glavien in die sconfelture.
Die ponioene vóeren dure,
Die waren van samite root.
Elc andren gaven si wonden groot.
Die blode ne conden niet ghedoghen
Die joeste siene met haren oghen.
Die glavien braken mids ontwee.
Doene vierden si nemmee:
Die clare ghebruneerde swaerde
Trocken si, ende reden metten paerden
Elc up andren, ende begonsten
Toghen wat si elc andren jonsten.
Daer sloeghen si slaghe groot ende stranc,
So datter tclare vier ute spranc,
Ende dat die helme wederclonken.
Van slaghen maecte elc andren dronken.
Gram was Walewein ende niet an hoghe
Dattene so moyde die hertoghe:
Vijf slaghe gaf hi hem dan,
Dat wonder was dat enech man

Vander minster mochte onstaen.
Haddemen hem ooc niet wel saen
Thulpe ghecomen, dies ghelovet,
Te pande haddire ghelaten thovet.
Sine liede saghene verladen
Ende quamen hem crachtelike te stade;
Maer die hertoghe moeste inden pleine
Al dukende vlien vor Waleweine,
Ende hi riep tote hem hopenbare:
» Ay quaet ondadich mordenare,
Al hebdi minen helm durbroken,
Mijn lieve kint sal sijn ghewroken,
Dat ghi morderet jammerlike."
Doe bat die hertoghe vriendelike
Sinen vrienden, sinen maghen,
Dat sijt also souden waghen,
Ende si hem bistonden also,
Dat hijs bliven mochte vro.

Vele sprekens was daer gheen tijt,
Maer vele bitter was die strijt
Van den goeden swerden van stale
Wederluutden berghe ende dale.
Tghehuuc was groot ende die jacht.
Men stakre meneghen groten scacht
Duer die lichamen al bloot,
Daert ghedaermte na woet;
Ende [die] die bitter doot verworven
Si creiscen sere eersi verstorven.
Daer sach men halsberghe ontmaelgieren,
Helme durhouwen, scilde quartieren.

Die staline hoede, al waersi goet,
Dursloucbmen, datter duere tbloet
Ute goysde al even dichte.
Die wapine claer van groten lichte
Duerhieumen met swerden van stale;
Die wapinrocke van sindale
Scuerde men daer, ende die britsieren.
In soude u niet connen visieren
Hoe men daer stac, hoemen daer slouch,
Hoe groot die jacht was ent ghesouch,
Hoe die quarele ende die strale
Daer vloghen. Pongoene van sindale
Vaeruden daer int rode bloet.
Der Walewein, die ridder goet,
Quam daer slaende dur hem allen:
Sestich haddire ghedaen vallen,
Die nimmermeer up ne resen.
Tesen wighe maectemen wesen
Ende meneghe weduwe, wetic wale.
Dat velt lach bina altemale
Bedect met doden ende met parden:
Daer was gheclanc groot van swarden,
Daer was gheclanc ende ghehuuc.
Meneghen stac men dur den buuc
Metten glavien, dat die ponjoene
Ute quamen ten achtersten artsoene.
Die hertoghe hadde groot volc te voet,
Ende die ten stride waren goet,
Allen met glavien ende met piken:
Meneghen daden si vor hem wiken
Ende deysen achterwaert;

Maer enen harden groten scaert
Heveter Walewein in ghehouwen.
Daer mochtmen scone provaetse scouwen,
Die Walewein dede up dat velt.
Hi doder wel hondert met ghewelt,
Ende maecte so vluchtic dat here,
Dat mense slouch al sonder were;
Maer dedele volc dedem onset.
Daer was ghenomen lijf ende let
Sonder ghenade. Groot was die porsse.
Menich veldire van den orsse,
Dat hem die herssene in die kele
Liepen. Die scone Ysabele,
Die goedertiere Waleweins vriendinne,
Lach boven hoghe ten tinnen,
Ende sach Waleweine metten swerde
Wonder maken, ende vellen up de erde
Menich man daer ende hier.
Niemen waser so onghehier
Alse der Walewein, no so fel.
Ne hadde hijt niet ghedaen so wel
Nemmermeer hadden hem beromt
Die van binnen, dat si ghedomt
Den hertoghe hadden inden strijt.
Groot was die wijch te diere tijt:
Men horde die scilde ende speren craken:
Men ghinc daer blodeghe hovede maken.
Elc pijnt hem te blivene in die ere.
Daer so vacht die grote here,
Die hertoghe, met sinen swaerde
Als een wulf, die noit en spaerde

Sine proy daer soe vor hem ghinc.
Van stouten ridders meneghen rinc
Durbrac hi met groten moede,
Dat was al root vanden bloede
Cnielinghen, cousen ende sporen.
Meneghen dede hi daer versmoren
In sijn bloet, dien hi ter aerde
Vallen dede onder die paerde.
Sinen sone wrac hi diere.
Het hebben hondert hersenniere
Becocht al nu op dat plein.
Ne hadde hem niet der Walewein
Benomen, hi hadse alle doot,
Die van binnen, clene ende groot.

Der Walewein sach die persse groot,
Ende die sine in groter noot:
Hi sachse slaen ende steken.
Ghenendelike voer hise wreken.
Serjante waren hem altoos bi,
Die glavien gaven den ridder vri,
Daer hi mede wrac sine liede.
Ic waenet ridder noit ghesciede,
Die were hadde ende moghenthede,
Die cracht te doene die hi dede;
Nodan was tshertoghen macht so groot,
Dat die van binnen dor die noot
Moesten rumen ende vlien,
Want die hertoghe was so ontsien
Met siere manliker daet,
Ende bi den slaghen die hi slaet,

Dat niemen sijns ontbeiden der.
Sijn ridderscap was hem ghewer
Ende ghehulpich tallen punghise,
Ende waren liede van groten prise,
Weerde ridders van groten daden.
Si daden dicke hare swerde baden
In bloede, ende varuden tgras root
Vanden bloede dat uten wonden scoot
So dat si vluchtich maecten daer
Die van binnen, ende volgheden naer,
Slaende ende vellende al te harde.
Daer was menich die mesbarde
Duer die anwisse vander doot.
Dit swaer tempeest ende dese noot
Hevet der Walewein versien.
Lude riep hi: »Waer wildi vlien?
Edel heren, set ju ten kere!
Men slaet ju doot al sonder were."
So sere riep die edel man,
Dat si hem omme keerden dan,
Ende gaven enen groten huuc.
Walewein reet enen in den buuc
Met ere glavie stijt ende stranc:
Soe quam al dure ere helne lanc.
Doe warp hi den doden neder
Ende reet up die andre weder.
Vijf starcke ridders hi durstac
Eer dat noit die glavie brac.
Doe vinc hi ant swaert ter vaert,
Daer hi mede man ende paert
Asselgierde so onsochte,

Dat men sijns onbeiden mochte.
Ic wane sijn swaert sat dranc van bloede.
Den hertoghe quam sere tongoede
Die vlucht van dien van binnen te voren.
Nu gaet Walewein vaste scoren
Scilde, halsberghe; ende die sine
Sijn becomen vander pine
Die men hem te voren dede.
God, wat lacher up die heide
Ridders versleghen in allen siden!
Walewein ne wilde niemen vermiden:
Hi vellede al dat hem quam te voren:
Hi spelet ghewonnen of al verloren.
Sere ghewont ende sere mesvaert
So was mijns tsher Waleweins waert.
Te sinen ende was hi na comen;
Doch was hi met pine upghenomen
Ende vacht te voet metten swaerde.
Lettel micte hi te comene te paerde;
Nodan wan hire, seghet die jeeste,
Meer dan vive in den tempeeste;
Maer telken als hi een hadde ghewonnen,
Ende hiere up soude sitten begonnen,
Quam emmer een ander daer toe,
Diene achterwaert oftrac doe.
Dies wart Walewein gheware,
Ende reet up enen vander scare
Dat hine velde in den rinc.
Tors nam hi eert hem ontghinc,
Ende voeret thant sinen waert,
Ende seide: »Nu sit up ter vaert!

Hets ghelovich al dit here:
Sine sullen niet langhere in de were
Gheduren." Ende mettien so sat
Die castelein upt ors na dat.
Si voeren te gadre int pongijs.
Walewein gheeft hi groten prijs
Ende dancte hem sere vander ghichte.
Nu wart groot dat ghevichte.
Der Walewein es sere gheducht;
Grote mort ende grote vlucht
Maecte hi onder des hertoghen liede.
Men las noit van ghenen diede
Dat hem so sere weerde nodan.
Men sach daer sterven meneghen man,
Den enen jaghen, den andren steken,
Die harde helme van stale breken...
Wat holpe dat ict ju maecte lanc!
Die van buten an haren danc
Werden ghehuust ende ghejaghet,
Ghesconfiert ende versaghet;
Men velletse ende slouchse bi hopen.
Cume mochtre enich ontlopen.
Het ghinc daer te quaden spele.
Walewein die sloeghere harde vele:
Meneghen dedi sturten ter aerde.
Den hertoghe slourch hi vanden paerde,
Dat hi vor sine voete vel;
Hi vinckene daer, die ridder snel,
Ende dede voeren ten castele.
Doe riepen daer met luder kele
Tshertoghen liede: »Hets al verloren!

Die onse troestre was te voren
Es ghevaen; maecht ons ghescien
So en es ons niet so goet alst vlien."
Doe vlo al datter was upt velt.
Die liede waren al onghetelt
Die men daer slouch in die jacht.
En hadt niet benomen die nacht
Een en waerre niet ontgaen.
Die van binnen trocken saen
Tharen castele, als wijt horen.
Drie hondert man hebsi verloren,
Onder tors ende te voet,
Werachteghere liede ende goet.
Die scande hadden die van buten.
Si moesten buten haren tenten sluten
Meer dan vijf dusent van haren ghesellen.
Men mochte ju niet ghetellen
Hoe groot jammer, hoe groot seer,
Si alle dreven in lanc so meer.
Een deel sijn die van binnen verblijt
Dat si seghe hadden in den strijt.
Banderside hadsi rouwe groot
Datter so menich man was doot.

Des avonts was in elke side
Omt verlies vanden swaren stride
Grote rouwe; maer al te voren
Hadden die van buten den meesten toren.
Des clagheden si haren here
Met hantgheslaghe, met groten sere.
In ommacht vielre vele dicke.

Nemmermee willen si micken
No pinen te houden, in ghenen sinne,
Orloghe jeghen die van binnen.
Des avonts dedemen te ghemake
Waleweine met menegher sake;
Maer hi was droeve, seget tghedichte,
Om dat sijn waert int ghevichte
Hadde ghelaten so menighe man
Dur sinen wille. Nu vort an
Willict u corten. Het ghinc al slapen,
Bede ridders, heren ende cnapen,
Tote tsmorghens datmen sach
Die clare sonne ende den dach.
Wel sliep Walewein die here,
Bedi hi was vermoit sere.
Ysabele, sine lieve amie,
Die hadde harde grote melodie
Dat hi den wijch hadde verwonnen.
Tsmorghens tileke metter sonnen
Es Walewein toten hertoghe comen
In die ghevanghenisse, hebbic vernomen.
Daer bat hem van sinen mesdaden
Die hertoghe sere ghenade,
Ende seide, wildine laten leven,
Sijns soons doot wille hem vergheven.
So vele bat hi ende carmede,
Dat Waleweine sijns ontfarmede,
Ende maecte pays jeghen den here.
Maer Walewein die swoer sere
Hi soude versetten sijns werds scade,
Die hi hadde bi sinen daden.

Men telivereerdene daer,
Den hertoghe, wet vorwaer,
Ende lieten te sinen lieden varen,
Die siere comste blide waren.
Ic wane hi daer onlanghe daghet;
(Lettel ere hevet hi bejaghet.)
Corteleke ruumdi den aert.
Walewein quam tote sinen waert
Ende wilde van dane te vaerne poghen;
Maer sijn waert wilds niet ghedoghen.
Viertien nacht hilt hi daer den here
Met hem, ende festeerdene sere.

Doe reetde der Walewein sine vaert
Up een dach, ende dancte sinen waert
Der groter ere die hem dede;
Ende hi claghede ooc sere mede
Die scade, die hi dur sinen wille
Hadde ontfaen. Dies swighic stille,
Ende segghe ju vort dystorie dan.
Sijn waert gheledene met meneghen man.
Int ende si scieden, ende Walewein
Reet sinen wech, busch ende plein,
Ende met hem sijn scone amye.
Neven hem liep in die prayerie
Die vos, die sere was blide
Dat mijn her Walewein uten stride
Ghesont es comen, ende uten bedwanghe
Vanden hertoghe, diene langhe
Hadde ghepijnt toter doot.
Si reden dachwaerde groot,

So dat si quamen, seit die jeeste,
Binnen drien daghen, so ict verheeste,
Vor enen casteel, daer si vernamen
Scone ridderscap te samen,
Ende hadden ene quintaenge ghestelt,
Ende redere jeghen met ghewelt.
Mijn her Walewein die quamer toe
Ende vraghede enen ridder doe,
Wanen dat ridderscap ware?
Die gone antworde al hopenbare
Ende seide: »Here, het sijn liede
Van des conincs Wonders maissniede:
Selve sit hi onder gonen boom,
Ende neemt te desen spele goom,
Ende Alidrisonder sijn sone."
Alse der Walewein horde tgone
Sprac hi stappans toten vos:
»Nu sijt blide, want ghi wert los
Van juwer pine in eorten tiden."
Ende si begonden stappans riden
Ten bomewart, alsic ju leve;
Ende mijn her Walewein, die here,
Beette, ende die joncfrouwe na dat;
Daer so hoghe een coninc sat
Ne wilde hi niet riden. Als hi quam
Daer hi den riken coninc vernam
Hi neech hem [ende] groetene scone.
En was wijf onder den trone
Die hare oos bet ghelaten conste
Dan Ysabele. Si begonste
Den coninc te groete al daer,

Ende sinen sone mede daer naer,
Die bede upspronghen in dat plein,
Ende namen minen her Walewein
In haren arm doe te stride.
Noit volc ne was so blide.
Nu es die coninc ende sijn sone,
Walewein ende Ysabele, die scone,
Vergadert te hope alle viere;
Ende die vos sach up hem sciere,
Ende als hise in die oghen sach
Alle viere, daermen toe sach,
Sijn vel, dat root was ende claer,
Scudde hi van sinen halse daer,
Ende verkeerde van siere vorme
(Diet saghen, hare herten stont te storme
Van groten wondere). Ende na die dinc
Wart hi die scoenste jonghelinc
Dien si noit saghen ere.
Walewein dancte onsen here.
Ende hi vertelde ter selver ure
Den coninc Wondre die aventure,
Ende Aledrisondre mede.
Si haddens wonder ende vremthede
Ende loveden Gode menichfout.
Doe vragheden si den ridder stout
Omt goede swaert metten tween ringhen.
Maer ic late nu van desen dinghen
Bliven hier, ende make ju vroeder
Een deel van des vos stiefmoeder,
Die also houde alse die vos
Van hare pine wart ooc los:

Daer soe langhe hadde gheseten
Onder die sille, doe ic ju weten,
Paddenwijs, verkeerde sciere
Hare ghedane ende hare maniere,
Ende wart van hude ende van hare
Een scone wijf ende hopenbare,
Ende es boven der sale ghegaen.
Als mense sach niemen hebbe waen
Dat daer grote bliscap was;
Want si waren seker das,
Dat die vos was worden man.
Die coninc selve hine can
Hem van bliscape hoe ghelaten.
Daer was bliscap boven maten.

Nu hort vanden coninc Wondre
Ende van sinen sone Alidrisondre:
Walewein gaf den coninc waert
Metten tween rinnghen tgoede swaert,
Dat hi blidelike ontfinc.
Hi nam die gifte vor alle dinc.
Tscaecbart ende dat diere spel
Belovedi doe den ridder snel,
Teerst dat si quamen ten palaise.
Nu es die coninc alre ee[r]st te payse
Na dien dat hi tswaert hevet,
Daer hi met yoyen omme levet.
Dat jostement dat dedi sceden,
Ende dede Waleweine gheleden,
Met groter ere ende met rivele,
Met hem te sinen sconen castele.

Daer so quam minste ende meeste
Ende deden Waleweine grote feeste.
Ende alsi ghekeert waren alle
Men leetde die orsse in den stalle:
Men dede hem wel hare bedurste.
Daer was menich edel vorste,
Die algader daer ghemeine
Eerden minen her Waleweine.
Si brochten boven in de sale:
Men ghinckene ontwapenen alte male,
Ende hals ende ansichte dwaen;
Men brochte een paer cledre saen
Dat uterlije was ende diere,
Ende enen mantel van sulker maniere,
Dat hi was te prisene starcke:
Hi was van sarasijnscen waerke,
Ende scemerde van claerhede groot.
Doe brochtmen van samite root
Ysabelen wel haestelike
Diere cledre ende rike,
Roc, sorcoet ende mantel mede.
Wat holpe dat icker vele toe seide?
Men dede den jonghelinc daer te voren,
Die een vos was, als wijt horen,
Wel cleden singureuscelike.
Si waren des marghens eerlike
Ghefisteert in alre wijs.
Die edelste dranc, die beste spise,
Die men vant hadsi plantheit;
Na der maeltijt dat clareit,
Die diere specie ende dat cruut:

Van al hadden si hare deduut.

Daer na ghinc elc als hi woude
Slapen. In ene camere, die van goude
Was verlicht, als ons seggben
Die hystorien, dedemen legghen
Waleweine ende die jonefrouwe,
Ende den jongheline ghetrouwe,
Sconincs sone van Ysike,
Up drien bedden, eerlike
Verdect met dieren coverturen.
Si sliepen soehte tes si horen
Die vogheline singhen clare.
Als si des daghes worden gheware
Ende si ontwieken, na minen wane,
Si ghereden hem up te stane,
Ende quamen ter saleweert.
Daer so vonden si haren waert,
Den coninc Wondre, ende sinen sone,
Die harde gram waren omt gone,
Dat si so tilike up waren.
Walewein seide: »Hier nes gheen sparen,
Wi moeten henen sonder beide."
Maer watter Walewein toe seide,
Hi moeste daer, seghet daventure,
Emmer bliven die weke dure.
Doch wildi emmer van danen seeden.
Die coninc voerne gheleden,
Ende sijn sone, ende waren gram
Dat hi so varine orlof nam;
Doch en wilden si niet ontharen,

Sine daden met Waleweine varen
Rudders ende serjante mede,
Ende somers, dur sine werdichede.
Drie milen gheleden sine verre.
Doe was mijn her Walewein erre
Datten die coninc so verre ghebrochte.
Orlof nam hi so hi eerst mochte,
Ende dede den coninc wederkeren.
Nu vart sinen wech met ere
Walewein ende sine scone amie
Dur meneghe scone prayerie,
Ende Roges die jonghelinc mede.
Si leden meneghe scone stede,
Menich casteel, menich ghesate.
Ene maent, so ict ghedicht late,
Reden si dachvart emmer vort
Eer si in die grote port
Te Cardoel mochten gheraken.
Ten palaise ghinghen si hem maken.

Ic wilt ju allen maken condre:
Die rike coninc vanden Wondre,
Eer dat Walewein sinen casteel
Ruumde, haddi hem al gheheel
Tscaecspel ghegeven, dat was so diere,
Ende dat bert. Nu comt die fiere
Walewein daer mede, ende sine amie,
Met siere scoonre compagnie.
Vort palais beetten si al:
Daer was tgheluut groot ende tghescal;
Die niemare liep harentare,

Dat der Walewein comen ware.
Die coninc Artur trac jeghen hem dan
Ter sale uut met meneghen man.
Vrouwen, joncfrouwen an dander side
Trocken [jeghen] hem uut te stride:
Daer brochten minste [ende] meeste
Ter sale boven met groter feeste
Waleweine ende sine scone amie.
Daer was grote melodie
Ghedreven. So ict hebbe vernomen
So was tes conincs hove comen
Die rike coninc Assentijn
Om te soukene sijn dochterkijn.
Blide was hi, als hijt verstoet,
Dat Walewein, die ridder goet,
Siere dochter hadde ghewonnen.
Hi seide hi wilre hem wel jonnen.
Ooc seggic ju diere ghelike,
Dat die coninc van Hisike,
Roges, sinen sone quam scouwen.
Hi lovede Gode ende onser Vrouwen
Dat hine hadt brocht te dien.
Daer mochtmen grote feeste sien
Den heren driven in allen siden.
Die coninc hilt hof ten selven tiden
Dur Waleweins wille, seghet die jeeste.
Dertich daghe gheduurde die feeste.
Daer vertelde Walewein al
Den coninc sinen oom sijn gheval,
Ende sinen ramp of ander side, p. Tschr. 2, 75
Van menighen fellen, swaren stride.

Ooc verteldi hem al bloot
Vanden vos dat wonder groot,
Hoe dat hi mensce worden was.
Groot wonder hadde die coninc das.
Sulke willen segghen hier
Dat Walewein, die ridder fier,
Trouwede Ysabele die scone,
Ende hi selve coincscrone
Spien na des coincs Arturs doot;
Maer in gheloofs clene no groot.
In wilre nodan niet jeghen lesen,
Want het mochte wel waer wesen.

Roges, die coninc van Hisike,
Voer te lande blidelike
Met sinen sone, horic ghewaghen,
Alsi niet langher wilden daghen
Int hof metten coninc Arture.
Meneghe stont, meneghe ure,
Leet eer si te lande quamen.
Grote blisap al te samen
Dreef dat volc harentare
Vander comste, vander niemare.
Roges stiefmoeder quam na tgone
Stappans cnielende vor haren sone,
Ende bat ghenade den jonchere,
Ende weende utermaten sere;
Ende Roges, bi sijns vaders rade,
Vergaf hare doe haer mesdade.
Die coninc hadde grote bliscap mede,
Want hi sinen sone dede

Hebben tote vijftich serjante,
Ende daertoe goudine bisante,
Parde ende wapene ende ander goet.
Na tsvader doot, alsic ben vroet,
Verstaerf dat rike up sinen sone.
Nu moetic keren up die gone
Daer ic die tale of liet te voren.
Walewein, die edel ridder vercoren,
Prosenteerde, dat wetic wel,
Sinen oom dat scaecspel,
Bede vor heren ende vor vrouwen,
Dat sijt alle mochten scouwen.
Ons orcont die walsce tale
Dat het verlichte alle die sale,
So uterlijc waest ende so dïere.
Daer gafmen in alre maniere
Waleweine prijs ende lof;
Si seiden dat des conincs hof
Verchiert meer was van hem allene
Danne vanden besten tien ghemene
Die behorden ter tafelronden.
Ic sal ju corten te desen stonden
Dese ystorie, mar ic segghe u hier,
Dat Estor, die ridder fier,
Int hof was ter selver stonde;
Want behorde ter tafelronden,
Ende Walewein, die ridder goet,
Die hem storten dede sijn bloet,
Daer hi jeghen vacht so sere.
Assentijn die grote here
Voer te lande met siere dochter:

Hem was te moede vele sochter
Dan te voren, eer hi wiste
Wie Walewein was, die bi liste
Siere dochter vriede ende minde,
Ende soe weder hem versinde.
Men vint ooc ghescreven in brieve
Dat Walewein voer met sinen lieve
Te landewart, daer men hem dede
Ere ende grote werdichede.
Niet wel en wetic die waerhede hier
Oft hise trouwede die ridder fier;
Maer ic wille dese saken
Laten ende een ende maken.

Penninc die dichte desen bouc,
So wiet hort mine rouc, Mnd § 220 Opm.
Hine was niet wel bedocht,
Hine had de jeeste ten ende brocht.
Pieter Vostaert maketse vort,
So hi best mochte, na die wort
Die hi van Penninghe vant bescreven;
Het dochtem scade waer achter bleven
Die jeeste; maer daert ende brect,
Ic wane mens lettel ere sprect
Den dichtre: ooc verliest hi mede
Bede pine ende arbeide,
Dat soe niet wert es ere keerse.
Omtrent drie ende dertich hondert verse
Heefter Pieter of ghedicht,
So hi vrayst mochte in rime slicht.
Nu bidt hi ju allen sere,

Dat ghi wilt Gode onsen here
Over hem bidden, dat hi in laetse
Moete hebben ghedaen sulke proûaetse
Met penitentien ende met dogheden,
Dat hi tansicht vul van vreuden
Bescouwen moete in hemelrike,
Ende ghi alle gader dies ghelike!
Die almachtighe God moet ons onnen!
Amen segt alle die redene connen.
Amen.

Dese bouc was ghescreven int jaer,
Dat segghic ju wel vorwaer,
Als men screef M.CCC. ende L. mede.
God gheve ons sinen euweghen vrede!
Amen.

COLLATIE.

COLLATIE.

Vs. 16 wĳsh. so groot.
19 ghenaden.
20 mesdaden.
48 *lees:* veinstren (1).
54 tscaecspel.
55 stapplen.
58 stene.
66 addie die c.
94 talen.
102 de ghere.
118 die ghi.
133 die u gheb. (Verg. 1219).
158 man dar.
161 dinc.
166 te staden.
191 tscaecspel.
194 talen.
204 tinne.
212 scaecspel.
224 zaken.
Vs. 236 *lees:* scone.
237 scaden.
240 eren.
259 Dat gat te voren w. o.
272 swaerre pinen brocht.
280 Met soude.
287 Des nacht.
306 Gringoletten.
308 dicken.
325 serp. hi w. g.
340 grote ghere.
367 Gringoletten.
414 Walew. wel wesen d.
468 scuren. (Verg. 427).
476 *lees:* sonden.
480 sielen tstaden.
486 pinen.
535 tonneren.
538 helpen.
583 sult.

(1) Een paar malen is in den tekst de grammaticale fout *venstre* ingeslopen voor *venstren* (zwvr.) b. v. 1168, 2049. Eenige bladen hebben ook verkeerdelijk in nom. plur. *gonen* voor *gone*, b. v. 4182, 5304, 6198, 6337, 6606, enz.

Vs. 605 Hi lach.
620 scaecspele.
635 *lees:* scone.
653 wonde.
770 die scone.
773 Die.
788 vedere.
807 zaken.
820 pinen.
837 kemenaden.
838 die beraden.
845 scone.
859 kemenaden.
860 ghenaden.
885 die.
890 Ende saphier.
903 waren.
912 inglen.
919 scueren.
937 menigherande.
950 ontsprac.
965 side.
966 men brocht.
978 tide.
1019 saken.
1034 hevede.
1037 stopen.
1040 gherechten.
1060 joncfrouwen.
1085 steden.
1104 tafle.
1106 herder.
1121 zaken.
1127 wone.
1131 vander.
1135 scijncte e. m. d. ommeganc.
1163 joye.
1166 lieden.
1168 Tscaecspel. (Verg. 48).
1168 *lees:* veinstren.
1178 Die.
1188 Dit willic. (Verg. 74).
1228 pinen.
Vs. 1230 es mi ongh.
1235 grote ghere.
1255 den lachter.
1273 hoeden.
1284 alle.
1303 Mijns halsb.
1305 sorghen.
1316 cledde.
1327 Gringoletten.
1349 primen.
1350 sonde.
1371 Sijn oghen.
1377 cranken.
1392 roede.
1419 eren.
1422 Voren.
1491 En.
1493 En.
1507 di *ontbr.*
1514 Inne. *Lees:* Enne?
1524 ontfanct.
1615 die.
1654 Ontrouwen.
1693 Ende ont die poorte.
1717 wanen du. (Verg. 1775).
1720 die.
1748 talen.
1852 vresen.
1860 uren.
1882 scaden.
1887 eren.
1893 wat wat.
1913 hulpen.
1921 steden.
1968 hadden. (Verg. 2030).
1975 overmoedicheden.
1977 tont.
2003 eren.
2036 ghewouden.
2038 hulpen.
2049 *lees* · veinstren.
2053 lieden.
2059 onminnen:

Vs. 2060 wi.
2070 scilde.
2103 haestichedeu.
2121 linde.
2122 hulpen.
2125 haestichedeu.
2127 ghelijc ere wilder l.
2154 comsten.
2187 Wille.
2200 voeren.
2211 eren.
2214 haesten.
2219 Den gone.
2226 wiven.
2227 daden.
2244 sine.
2347 hulpen.
2286 ghenaden.
2303 hulpen.
2344 die.
2354 vele eren.
2372 hare.
2412 eren.
2420 scaren.
2426 hulpen.
2429 hare.
2431 zelve.
2449 porssen.
2452 sorghen.
2459 sorghen.
2468 ene.
2499 so dat hi in w. c. u.
2516 sciltknechten.
2543 side.
2557 trouwen.
2559 die coninginne.
2563 ic det ghereet.
2565 vrouwe.
2570 eren.
2581 tafle.
2644 kemenaden.
2662 ghenaden.
2665 zine.

Vs. 2685 ghewaerde.
2696 groot.
2731 Die.
2733 groot.
2745 dene.
2757 ghenaden.
2781 ghie.
2786 nare.
2788 wesen.
2792 vervroye.
2794 eren.
2832 rouwen.
2854 dicken.
2865 ellenden.
2867 dicken.
2876 milen.
2934 pinen.
2950 of het mach
2956 Die.
2961 eren.
2978 garsoenen.
2985 jou selfs.
3015 cnape ende was vroet.
3021 die.
3028 ghenaden.
3031 trouwen.
3066 eren.
3073 scoonheden.
3114 Gherechten.
3116 steden.
3117 eren.
3119 gherechte.
3158 zielen.
3166 wisen.
3179 steden.
3213 hulpen.
3243 twe.
3263 ghenaden.
3265 twee.
3286 den gone.
3308 ghenaden.
3331 Men sach.
3358 groot.

Vs. 3371 staden.
3372 ghenaden.
3377 trouwen.
3388 vrouwe.
3424 scoonheden.
3448 Ooc segghie.
3457 hoeden.
3464 twe m. l. ere.
3473 Tene.
3486 milen.
3529 blasebalghen.
3533 pinen.
3563 zaken.
3611 eren.
3647 dicken adden.
3650 zire.
3663 Deshi.
3711 ghenaden.
3712 ondaden.
3719 spraken.
3721 joncfrouwe.
3723 dinkel.
3782 hie hief.
3826 scanden.
3836 *lees:* slaghe.
3839 vrouwe.
3840 Walewijn.
3858 orssen.
3876 mouden.
3884 dor de scone.
3885 *lees:* hersene.
3899 sorghen.
3915 riviere.
3917 hie.
3921 ghenaden.
3934 ghenaden.
3935 zielen.
3941 ghenaden.
3945 zielen.
3948 ghenaden.
3956 hellen.
3969 zide.
4023 ghenaden.

Vs. 4025 zielen.
4030 saken.
4039 hellen.
4040 ziele.
4045 broeders.
4053 mesdaden.
4054 broeders s. t. ghenaden.
4059 ghenaden.
4060 mesdaden.
4088 steden.
4093 trouwen.
4097 Die nam.
4102 ter zever.
4133 Minnen.
4173 mochten.
4182 *lees:* gone.
4213 Minen gheselle.
4221 onmachten.
4254 peinsden.
4269 lof ende dach.
4297 ghenaden.
4311 pinen.
4313 ghenaden.
4314 mesdaden.
4331 U up dese.
4336 vresen.
4339 trouwen.
4364 herberghen.
4374 trouwen.
4386 trouwen.
4392 trouwen.
4393 Bi bevalne — ghespele.
4394 talen.
4422 joncfrouwe zire varden.
4447 horen.
4461 drouf heden.
4512 knechten.
4515 zalen.
4538 ghenaden.
4541 ghenaden.
4566 ghenaden.
4568 ghenaden.
4575 joncfrouwe.

Vs. 4591 zide.
4611 diere.
4617 zide.
4621 eren.
4643 bedde.
4658 Den doden r. die.
4660 alle.
4666 joncfrouwe.
4680 trouwen.
4683 vaders.
4707 rosside.
4755 *lees:* Ende reet.
4822 hellen.
4825 quaetheden.
4828 zide.
4872 scaden ofte vromen.
4877 entrouwen.
4886 hebs dach.
4907 sach messe.
4914 vrouwe.
4926 caritaten.
4933 vor nem.
4958 riviere.
4979 mochte wriven.
5008 onneren.
5033 saken.
5037 ghenaden.
5038 mesdaden.
5058 ghenaden.
5077 riviere.
5106 saken.
5107 hare mesdaen.
5123 Ghene.
5124 ghenaden.
5130 Ghringoletten.
5148 Sine.
5180 zide.
5196 dicken.
5238 ghenaden.
5252 wanconnen.
5261 ghenaden.
5271 ghenaden.
5272 mesdaden.

Vs. 5277 saken.
5294 saken.
5304 *lees*: gone.
5364 houde. (Verg. 5417).
5379 eren.
5381 comsten.
5383 eren.
5404 vromen.
5458 zide.
5475 ghenaden.
5499 eren.
5525 hulpen.
5534 camere.
5539 Die.
5545 vresen.
5555 eren.
5577 ghenaden.
5635 eren.
5679 zide.
5707 sine.
5722 coninghinnen.
5740 porte.
5762 wisen.
5769 saken.
5792 vromen.
5803 dicken.
5817 steden.
5828 ghenaden.
5859 steden.
5862 spraken.
5880 baten.
5935 daghen.
5939 desen.
5948 enden.
5953 hellen.
5957 trouwen.
5958 rouwen.
5978 hulpen.
5992 porte.
5999 te staden.
6006 in staden.
6017 seker ende ghewes ende vr.
6043 riviere.

Vs. 6061 die.
6106 porte.
6111 dicken.
6131 vromen.
6150 eren.
6156 Badic.
6157 te staden.
6160 *lees:* gone.
6174 sidi.
6176 *lees:* gone.
6195 halsberghe.
6198 *lees:* gone.
6202 porte.
6204 onminnen.
6214 allen.
6216 riepen si alle g.
6220 dicken.
6221 eren.
6245 met staden.
6246 ghenaden.
6255 ghenaden.
6256 te staden.
6258 onminnen.
6259 *lees:* Die gone.
6264 genaden.
6266 Soe sw.
6266 caritaten.
6268 genaden.
6270 kniven.
6271 onminnen.
6304 consten.
6307 Die.
6337 *lees:* Die gone.
6363 swaren.
6367 porte.
6380 porte.
6393 dicken.
6412 porte.
6456 *lees:* gone.
6460 moetewi.
6472 vesten.
6476 soaren.
6477 beste.

Vs. 6487 die menighe.
6496 groten.
6535 porte.
6554 Alst.
6580 porte.
6585 handen.
6597 porte.
6599 saghene.
6606 *lees:* gone.
6610 spade die sonne sanc.
6633 porssen.
6638 hadden.
6657 *lees:* gone.
6662 hebber.
6665 Onsen.
6668 brugghen.
6686 ziele.
6699 ongenadicheden.
6706 porte.
6709 staenden.
6713 porte.
6720 wilde minnen.
6731 den maelgen.
6743 side.
6754 dicken.
6755 alle die gone.
6789 Doen senden.
6809 porte.
6818 porte.
6819 genaden.
6825 in der r.
6841 lieden.
6855 te.
6861 scaren.
6862 porte.
6867 porte.
6873 hoeden.
6878 wi.
6884 manieren.
6907 porte.
6914 porte.
6934 besten.
6938 porte.

Vs. 6951 tonminnen.
6965 dicken.
6976 porte.
6990 porte.
7002 porte.
7004 Ende helpt.
7005 porte.
7006 onminnen.
7046 niet wat ic.
7053 hulpen — allen.
7086 ware niet min.
7122 eren.
7132 scoudre.
7133 joncvrouwe.
7135 saken.
7144 joncvronwe.
7146 dies dies.
7150 mine.
7170 lieden.
7183 scaden.
7184 onghenaden.
7185 vesten.
7186 besten.
7192 dicken.
7199 ghenaden.
7200 laten te staden.
7211 tafle.
7222 mannen er.
7228 desen.
7261 voeten.
7284 slaghen.
7300 vervaerdi.
7333 trouwen.
7336 Dat soe.
7337 Daer soe.
7351 Ons pr. b. s. live.
7367 Ghevaren — side.
7386 Dat men.
7388 minnen.
7391 sinne.
7419 side.
7424 vrouwe.
7425 eren.
Vs. 7432 trouwen.
7442 Dat te enen.
7472 die.
7473 soe hare morgen.
7478 niene mochte.
7493 ghenaden.
7494 scaden.
7501 sochten.
7508 besten.
7546 waer vaerdi.
7547 porte.
7566 van buten.
7601 Onderwinden.
7632 besten.
7642 mouden.
7663 scaden.
7665 sonder sale.
7674 joncfrouwe.
7688 rouwe.
7694 bliscapen.
7706 joncfrowe.
7708 herte.
7709 aermen.
7715 Daric.
7718 scaden.
7743 minnen.
7755 ende vat.
7759 ontluken.
7768 hare dooh mochte.
7776 handen.
7779 minen.
7783 pinen.
7787 besten.
7793 Mer hem.
7807 soete.
7820 Dien.
7838 Ysabele den kerkere sluten.
7845 alsi die dat sake.
7854 Els.
7866 pinen.
7867 Ghevet.
7920 joncfrouwene.
7944 Ende als si oec sp.

Vs. 7945 minnen.
7956 waerheit sijn.
7962 dicken.
7991 Hine was w. f. no st.
7995 W. ende die f.
7997 sachse te m. st.
7999 minnen.
8000 dicken.
8002 liep hi gher.
8011 bi subtijlheden engiene.
8013 groten.
8026 trouwen.
8044 tafle.
8046 plaintheint.
8054 minnen.
8055 Custen si ende.
8056 rouwen.
8069 doen int h.
8070 Menegen.
8105 haesten.
8125 alle.
8126 tween dinghen.
8154 lieden.
8159 Cresten si.
8165 fine.
8168 live.
8173 Nu laet.
8186 Sloughen weder.
8201 doe toe.
8261 dan conroet.
8262 bitterheden.
8265 langen.
8268 swerden.
8269 mesvoersdene.
8296 ghenaden.
8373 Die.
8374 joncfrouwe.
8382 tese.
8406 els.
8412 porte.
8437 haghedochten.
8462 ende ter.
8468 Ysabele.

Vs. 8504 der joncf.
8509 porrede van d.
8511 dat joncf.
8589 Jeghen tscaec.
8602 bliscepen.
8644 vermetelike.
8647 segt wat dat g. w.
8648 up gheeft.
8662 sneden.
8671 eerste.
8734 jolisen.
8742 voren ende alsi vern.
8797 tafle.
8827 sijn verst.
8828 hadden.
8851 wach armermen.
8857 mi in a. s.
8862 harder.
8889 saken.
8894 die noit.
8939 Dat salic. *Moet men lezen:* Dat sal ic nu wr.?
8951 den ridder.
8968 slaghen.
8983 scanden.
9004 joncfrouwe.
9007 baraet.
9084 pinen.
9086 broeders.
9100 couden.
9103 onbaten.
9110 die.
9136 dicken.
9141 siere.
9143 garsoene.
9146 verren.
9178 joncfrouwe.
9200 verren.
9201 bet hare.
9214 ende die.
9271 Die carker d.
9286 comet.
9297 middernachten.

Vs. 9306 steden.
9314 hevet yemen vonden.
9334 camere.
9341 joncfrouwe.
9417 dinghen.
9470 wullic.
9484 wilen.
9498 scepen.
9509 Die.
9510 redenen.
9518 rouwen.
9525 landen.
9536 vramen.
9542 ho dat si.
9546 harden.
9547 die.
9554 tranen.
9567 minen.
9576 eren.
9604 salict.
9619 bomen.
9656 Met jonsten.
9692 dien.
9708 rouwen.
9714 duulde.
9728 hellen.
9739 diene jagh.
9757 Hadden.
9774 Ende.
9778 minnen.
9784 ghenaden.
9793 yseren.
9804 porssen.
9809 dracht te samen.
9829 werden.
9861 verdroucht.
9874 Ende.
9886 pinen.
9902 manieren.
9945 desen.
9987 joncfrouwe.
9989 stoute.
10013 Dicken.

Vs. 10026 hopen.
10048 daerbi niet kennen.
10087 uren.
10110 staden.
10243 wille mede vord.
10249 herberghen.
10254 vromen.
10256 Dat stal.
10284 claerheit.
10294 minnen.
10314 Dat was Walewein die ridder waert.
10315 veinstre.
10325 Dicken — ghenaden.
10334 veinstre.
10345 Die.
10354 Dicken.
10397 hadden.
10398 Hi soude hem m. haesten.
10407 Dicken.
10410 enđe diene vinc.
10411 joncfrouwe.
10426 langer.
10444 binnen mede.
10465 helmen.
10466 dwelmen.
10467 So serech duchtich.
10516 wachtemen.
10525 slaghen.
10527 Niemene.
10530 vingeren.
10555 hertoghen.
10560 ponsoene.
10561 samite groot.
10567 swaerden.
10581 Thulpen.
10583 lieden.
10584 te staden.
10611 dichtichte.
10627 meneghe weese.
10649 ghenaden.
10654 tinne.
10691 lieden.

Vs. 10694 Of cracht.
10704 lieden.
10748 pinen.
10793 lieden.
10805 Ondert.
10819 Groten.
10823 dicken.
10825 zinnen.
10846 ghenaden.
10860 eren.
10933 Die.
10957 vorden.
10959 bliscapen.

Vs. 10971 tswaert bi hem hevet.
10992 waerken.
10993 claerheden.
11006 claerheit.
11046 eren.
11070 zalen.
11109 nudan.
11123 ghenaden.
11153 stonden.
11171 wille laten dese s.
11174 Som wiet.
11180 waert.
11182 eren.